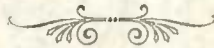

T. H. ...

კავკასიის

ქალაქი

КАВКАЗСКИМ
ГОРОДАМ

ფასი ნომრისა 10 მან.

Цѣна номера 10 руб.

№ 5—6.

თბილისი
ТИФЛИСЬ

15 აპრილი 1919 წ.
-апрѣля 1919 г.

კავკასიის ქალბები

ორკვირეული გამოცემა თვითმართველობათა კითხვების შესახებ.

რედაქციის ადრესი: თბილისი, სომხის ბაზარი, № 6.
ქალაქთა კავშირი, ტელეფ. 7-31.

ხელის მოწერის პირობანი: ერთი წლით—60 მან., ექვსი თვით—35 მან.,
სამი თვით—15 მ., ერთი ნომერი თბილისში—3 მ. სხვა ქალაქებში—3 მ. 50 კ.
მისამართის გამოცემა—50 კ. განცხადებების ფასი: პეტიტის სტრიქონი ტექს-
ტის ბოლოში—1 მ. 50 კ. კინც ქალაქთა თვითმართველობებში აღაღს ეძებს
მათ გადახდებთ ნახევარი.

„Кавказский Городъ“

Органъ Главнаго Комитета Союза Городовъ Республики Грузіи.

Двухнедельное издание по вопросамъ муниципальной жизни.

Адресъ редакціи въ Конторѣ: Тифлисъ, Армянскій Базаръ, 6.
Союзъ Городовъ. Телефонъ 7-31.

Условія подписки: на 1 годъ—60 руб., на 6 мѣсѣц.—35 руб., на
3 мѣсѣц.—15 руб. За перемѣну адреса—50 коп. Цѣна отдѣльнаго номера:
въ Тифлисъ—3 руб., въ другихъ городахъ 3 руб. 50 коп. Плата за объ-
явленія: за строку пѣтита позади текста—1 руб. 50 коп. Для лицъ, ищущихъ
труда въ городскихъ Управленіяхъ, въ половинномъ размѣрѣ.

При сношеніяхъ съ редакціей просить прилагать свой точный адресъ. Пріемъ
редакторомъ ежедневно, кромѣ праздничныхъ, отъ 1 до 3 ч. дни.

კავკასიის ქალაქი

საქართველოს რესპუბლიკის ქალაქთა, კავშირის მთავარი კომიტეტის

===== ო რ გ ა ნ ო =====

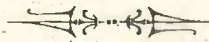
არაკვირეული გამოცემა თვითმართველობათა კიოსკების შესახებ.

6 109

КАВКАЗСКИЙ ГОРОДЪ

Органъ Главнаго Комитета Союза Городовъ Республики Грузинъ.

Двухнедѣльное изданіе по вопросамъ муниципальной жизни.

№ 5-6.

თბილისი
Тифлиზ

15 აპრილი, 1919 წ.
აპრილი

ზ ი ნ ა ა რ ს ი :

საქართველოს რესპუბ. ქალაქთა წარმომად. მეორე ყრილობის მასალები.

ქ ა რ თ უ ლ ა დ :

- 1) საქართველოს რესპუბლიკის ქალაქთა წარმომადგენლების მეორე ყრილობის ოქმი.
- 2) მთავარ კომიტეტის თავმჯდომარის ნ. ზ. ელიავას მოხსენება.
- 3) ქალ. კავშირის საექიმო-სასანიტარო განყოფ. მოხსენება — ანგარიში.
- 4) სასახლო განათლების განყოფილების გამგის მოხსენება ქალ. წარმომადგენლების ყრილობაზე.
- 5) ქრონიკა { ქალაქთა თვითმართელობებში.
ერობათა თვითმართელობებში.
- 6) „საქალაქო დებულების“ პროექტის განსამარტებელი წერილი.
- 7) საქალაქო დებულების კანონ-პროექტი.

რ უ ს უ ლ ა დ :

რუსულ განყოფილებაში მოთავსებულია მოხსენებანი შესახებ ქალაქთა საბიუჯეტო უფლებისა, კოლექტიური ხელშეკრულებისა, სამეურნეო განყოფილებისა, ტექნიკურ გან. მოღვაწეობისა და საანგარიშო განყოფ.

С о д е р ж а н и е :

Материалы II-го Съезда представителей Город. Республики Грузий.

На грузинскомъ:

Протоколъ II съезда Городовъ Республики Грузий.
Докладъ Предсѣд. Главнаго Комитета. Н. З. Элиава.
Докладъ и отчетъ Медико-Санит. Отдѣла.
Докладъ Завѣдыв. отдѣломъ народнаго образования.
Объяснительная записка къ Законопр. Гор. Пол.
Законопроектъ Городового Положенія.

Хроника.

На русскомъ:

А. Бритнева. Второй съездъ Союза Городовъ Республ. Грузий.
Докладъ комисси при юридическомъ отдѣлѣ Главнаго Комитета. Объяснительная записка къ проекту Городового положенія.
М. Смирновъ. Бюджетное право городовъ. Тезисы къ докладу.
Е. Маддисонъ. Коллективный договоръ
Н. Фалидзевъ. Докладъ хозяйственнаго отдѣла. Дѣятельность соединенной комисси по снабженію хлѣбомъ городского населенія В. Луксевичъ. Центроскладъ В. Щедриинскій. Дидубійскій складъ С. Любавскій. Починочный подотдѣлъ Г. Гаукашидзе. Дидубійская мельница Инж. Зетржанскій. Центральная хлѣбопекарня Д. Меквабидзе. Протоколъ частнаго совѣщанія по хозяйственнымъ вопросамъ.
П. Зурабянцъ. Докладъ о дѣятельности отдѣла техническаго и предпріятій.
А. Саксаганскій. Балансъ на 1-ое августа 1918 г. Балансъ на 1-ое января 1919 г. (операционный). Общая вѣдомость товаровъ, отпущенныхъ городамъ. Свѣдѣнія объ отпускѣ аптекарскихъ матер. и медикамъ. Списание городовъ, за коими числятся долги. Членскіе взносы городовъ.

Хроника.

Приложеніе. Проектъ Городового Положенія.

საქართველოს რესპუბლიკის ქალაქთა წარმომადგენელების მეორე ყრილობის ოქმი.

ყრილობაზე გამოცხადდენ შემდეგი დელეგატები: თბილისიდან—კონიევი, ჯაჯანაშვილი, გვაზავა; ქუთაისიდან—კალანდარაშვილი; ყვირილიდან—ბუჩაძე; თელავიდან—იმნაძე; ოზურგეთიდან—მურვანიძე; ხონიდან ჭავჭავაძე; ბორჯომიდან—კანდელაკი; ფოთიდან—კორძაია; სენაკიდან—ლორთქიფანიძე; ხაშურიდან—სიხარულიძე; სურამიდან—ხიღირბეგიშვილი; ოჩქმჩირედან—ქორჭოლიანი; გორიდან—ჯაფარიძე; კოჯორიდან—ხოსროვევი; ლანჩხუთიდან—შარაშენიძე; სიღნაღიდან—გოცირიძე.

ყრილობის შემდეგ სხდომებს მოემატენ შემდეგი დელეგატები: სამტრედიიდან—მიქელაძე; დუშეთიდან—ინაშვილი; ჭიათურიდან—მოდებაძე; სიღნაღიდან—ტყავაძე; თელავიდან—ანდრონიკაშვილი და გორიდან—გაგუა.

ამას გარდა ყრილობას დაესწრენ მთავარი კომიტეტის და აღმასრულებელ ბიუროს წევრნი.

ყველა დელეგატების მანდატები, რომლებიც წარმოდგენილი იყო პრეზიდიუმში, უკანასკნელის მიერ დადასტურებულია.

მანდატები სრულიად არ წარმოუდგენიათ: თბილისის დელეგატებს: კონიევს, ჯაჯანაშვილს, გვაზავას (წარმოდგენილია ამონაწერი ოქმიდან, რომ ეს პირები არჩეულნი არიან ყრილობის მიერ); ლანჩხუთისას—შარაშენიძეს, სიღნაღისას—ტყავაძეს.

დანარჩენი დელეგატები სათანადო მანდატებით არიან აღჭურვილნი.

ყრილობის პირველი დღე.

16 მარტი.

ყრილობაზე გამოცხადდენ 16 დელეგატი და კავშირის მთავარ კომიტეტის და აღმასრულებელი ბიუროს წევრნი.

კრება შესდგა თბილისის ქალ. საბჭოს დარბაზში, 12 საათ. და 40 წ.

კომიტეტის თავმჯდომარე ბ. ნ. ელიავა აცხადებს, რომ დებულების ძალით, ვინაიდან გამოცხადდა ნახევარზე მეტი დელეგატი, ყრილობა კანონიერია და წინადადებას იძლევა ყრილობის გახსნისას; წინადადებას კრება იღებს და ირჩევს ყრილობის პრეზიდიუმს 3 კაცისაგან.

თავმჯდომარეთ ბ. დ. კალანდარაშვილი, მის ამხანაგად ბ. კანდელაკი და მდივნად ა. პაპავა.

ბ. ელიავას წინადადებით ყრილობა ესალმება საქართველოს დამფუძნებელ კრებას, მთავრობის თავმჯდომარეს ბ. ნ. ქორდანდას და საერობო ცენტრს.

ყრილობა ანდობს პრეზიდიუმს შესაფერისი ტექსტის შედგენას და გაგზავნას.

საეროზო ცენტრის წარმომადგენელი ესალმება ყრილობას, უსურვებს მას ნაყოფიერ მუშაობას და გამოსთქვამს სურვილს, რომ ამ ძმებმა ქალაქებმა და ერობებმა შეთანხმებულის მუშაობით და მჭიდრო კავშირით სათანადო დახმარება გაუწიოს ნორჩ რესპუბლიკის აღმშენებლობას და ჩვენ დემოკრატიას.

თავმჯდომარე კალანდარაშვილი კრების სახელით მადლობას უძღვნის ყრილობათა წარმომადგენლებს.

თავმჯდომარე წინადადებას იძლევა მანდატების გასინჯვის უფლება მიენიჭოს პრეზიდიუმს, რასაც კრება ადასტურობს. ამის შემდეგ აცხადებს ყრილობის წეს-რიგს.

ბ. რობაქიძეს წინადადება შემოაქვს ამ წეს-რიგს დაერთოს კიდევ ერთი საკითხი: მიწის რეფორმა ქალაქებში, რამდენადაც ეს დაკავშირებულია აგრარულ რეფორმასთან და რამდენადაც ყრილობის ახრი საინტერესოა მრწად-მოქმედების სამინისტროსათვის. ყრილობა წინადადებას იღებს.

ბ. შარაშენიძეს წინადადება შემოაქვს—დაისვას საკითხი სარევიზიო კომისიის მოხსენების და ინსტრუქციის განხილვისა. ყრილობა წინადადებას იღებს.

ბ. გვაზავას შემოაქვს წინადადება—პირველ რიგში შევიტანოთ საკითხი კავშირის არსებობის შესახებ. საზოგადოთ ორატორს ასეთი კავშირი ანახრონიზმად მიაჩნია და უფითებს ევროპის პრაქტიკაზე, საცა ასეთ კავშირს ადგილი არა აქვს.

თავმჯდომარეს შემოაქვს წინადადება ეს საკითხი დაუკავშიროთ პროგრამის მე-5 მუხლს, საცა ერობის და ქალაქის ცენტრების ურთიერთობაზეა ლაპარაკი.

ბ. ჯაფარიძე ითხოვს, ეს საკითხი სავსებით მოიხსნას, რადგან იგი შესწავლას და მასალების დამზადებას ითხოვს, ყრილობას ამის დრო არა აქვს, თანაც დელეგატებს საამისო ღირეკტივები არ მიუღიათ ამრჩეველთაგან. ეს წინადადება მიღებულია 11 ხმით.

ბ. ელიავას წინადადებით ყრილობა საბოლოოდ არ ნიშნავს განსაზღვრულ საათებს სამუშაოდ, არამედ ყოველი კრება ნიშნავს შემდეგი სხდომის დროს და ადგილს.

თავმჯდომარე იძლევა შეკითხვას—არის თუ არა მზად მოხსენება სარევიზიო კომისიისა, რომ ყრილობა მას წინასწარ გაეცნოს.

ბ. ელიაევა განმარტავს, რომ ეს მოხსენება ჯერ უნდა განიხილოს აღმასრულებელმა ბიურომ სათანადო განმარტებისათვის და შემდეგ უნდა დაურიგდეს ყრილობის წევრთ. წინადადება მიღებულია.

დღიური წეს-რიგი შემდეგია:

1. მთავარი კომიტეტის განყოფილებათა მოხსენებანი.
2. მოხსენება ადგილებიდან საქალაქო საბჭოების არჩევნების შესახებ.
3. ქალაქების საბიუჯეტო უფლება.
4. საქალაქო დებულება.
5. ერობათა და ქალაქთა ურთი-ერთობა.
6. მიწის საკითხი ქალაქებში.
7. სარევიზიო კომისიის ინსტრუქციის და მოხსენების განხილვა.
8. არჩევნები მთავარი კომიტეტისა და სარევიზიო კომისიისა.

იწყება მოხსენებანი. ადგილებიდან საბჭოების, გამგეობის და პრეზიდუმის შემადგენლობის და არჩევნების შესახებ. (იხ. ცალკე ფურცელი დამატება № 1.)

ამ მოხსენების შემდეგ სიტყვა ეძლევა კავშირის კომიტეტის თავმჯდომარეს ბ. ელიავას—კომიტეტის და აღმასრულებელი ბიუროს საერთო მუშაობის შესახებ, ხოლო დაწვრილებით ამ მუშაობას ყრილობას გააცნობენ განყოფილებათა წარმომადგენელი—წევრი აღმასრულებელი კომიტეტისა.

ქალაქთა კავშირის თავმჯდომარის ნ. ელიავას მოხსენება. (იხილეთ მთლიანი მოხსენება ქვეით).

შეკითხვების შესახებ ბ. გვაზავას შემოაქვს წინადადება, განყოფილებათა კერძო მოხსენების შემდეგ იქნას დასმული შეკითხვები. წინადადება მიღებულია.

შემდეგი სხდომა დანიშნულია სალამოს 7 საათზე.

ყრილობის პირველი დღე — სალამოს სხდომა.

ყრილობა გაიხსნა სალამოს 8 საათზე.

თავმჯდომარეობს ბ. კალანდარაშვილი, მდივანი აკ. პაპავა. იწყება მოხსენებანი განყოფილებათა წარმომადგენლებისა.

პირველ მოხსენებას აკეთებს კავშირის საექიმო-სასანიტარო ნაწილის გამგე ბ. კიკალიშვილი. (მოხსენება იხილეთ ქვევით).

კერძო შეკითხვების შემდეგ, რომლებსაც პასუხი ვასცა ბ. მომხსენებელმა, იწყება საერთო ხასიათის კამათი, რომელშიაც გზა და გზა აღნიშნული იქმნა, რომ დღეს განყოფილება უფრო სალსა და ვარკვეულ ნიადაგზე დამდგარა, რომ მშრალ თეორეტიულ დებულებათაგან, იგი უკვე გადასულა პრაქტიკულ საქმიანობაზე.

ფოთის წარმომადგენელი ბ. კორძაია სასურველად აღიარებს; რომ ცენტრს უფრო მჭიდრო კავშირს ქონდეს ადგილობრივ სამუნიციპალურ ერთეულთან სამკურნალო საქმეებში, საჭიროა აქედან იგზავნებოდეს საქმის

მცოდნე სპეციალისტი ექიმი, რათა აპარატი ადგილობრივ რივიანად მომართოს და შემდეგ მას ადგილობრივი ძალებიც გაუძღვებინან.

ხონის წარმომადგენელი ჭავჭავანიძე აღნიშნავს, რომ აუცილებლად საჭიროა მომავალშიაც განყოფილებას სათავეში უდგეს მხოლოდ სპეციალისტი—ექიმი, რადგან პრაქტიკამ ნათლად დაამტკიცა არა სპეციალისტის ყოლა ზედმეტ ხარჯებს იწვევს და საქმესაც ართულებს.

თავმჯდომარე აღნიშნავს, რომ საჭიროა წამლების განაწილებას საფუძვლად დაედგას განსაზღვრული სისტემა. მედიკამენტები უნდა ეძლეოდეს მარტო ქალაქებს და არავითარ შემთხვევაში სხვა და სხვა ტიპის საზოგადოებრივ დაწესებულებებს დღეიდან მაინც, რადგან მედიკამენტების რაოდენობა მეტად განსაზღვრულია და არც იმედია ახლო მომავალში მათი შეძენის და მოტანისა.

ბორჯომის წარმომადგენელი ბ. კანდელაკი აღნიშნავს, რომ დღეს განსაკუთრებულ პირობათა გამო საქართველოს მრავალი ქალაქები უმწერო მდგომარეობაში იმყოფებიან სხვა და სხვა სახის ეპიდემიის გავრცელების გამო. კერძოდ თბილისი აუტანელ მდგომარეობაშია. პროვინციებში მალარია საშინლად მოდებულია, ამიტომ სათანადო დახმარების გარდა, განსაკუთრებული ზომები უნდა იქნას მიღებული, რომ ავთიმყოფობა უფრო არ გავრცელდეს. დაყონება შეუძლებელია.

ლანჩხუთის წარმომადგენელი ბ. შარაშენიძე აღნიშნავს, რომ საჭიროა დაუყონებლივ იქნას მიღებული ზომები მედიკამენტების შესაძენად და მოსატანად და აგრეთვე გაიხსნას განსაკუთრებული კურსები, სადაც მომზადდებიან სპეციალისტები—ექიმი—სანიტარები.

ოპონენტებს პასუხი გასცა მომხსენებელმა, რის შემდეგ შემოდის ზოგი პრაქტიკული ხასიათის წინადადება.

ქ. თბილისის წარმომადგენელი ა. ჯაჯანიშვილი აღნიშნავს, რომ კათეგორიულ ხასიათის დადგენილებათა გამოტანა არაა საჭირო, რადგან მოხსენებიდან სჩანდა, რომ საამისო ზომები უკვე მიღებული იყო აღმასრულებელ ბიუროს მიერ. საკმარისია კრებამ სახელმძღვანელო სურვილები გამოსთქვას. წინადადება მიღებულია, რის შემდეგ კრება გამოსთქვამს სურვილს.

I. მიღებულ იქნას სათანადო ზომები მედიკამენტების შესაძენად და მოსატანად, რაც შეიძლება დაჩქარებით.

II. მედიკამენტები განაწილდეს ქალაქთა შორის და საზოგადოებრივ დაწესებულებებს მხოლოდ უკიდურეს შემთხვევებში მიეცეთ განსაზღვრული რიცხვი წამლებისა.

ამის შემდეგ საწყობთა ვამგე ცხომელიძე იძლევა მთელ რიგს პრაქტიკულ ხასიათის წინადადებებს მედიკამენტების შეძენის შესახებ.

ყრილობა ამტკიცებს ბ. კიკალიშვილის მოხსენებას, თავმჯდომარე

აქვეყნებს დამფუძნებელი კრებისა და ნ. ჟორდანიასადმი მილოცვის. დებე-
შების ტექსტს, რომელიც უცვლელად მიღებულია ყრილობისაგან.

შემდეგი სხდომა 17 მარტს დილით 11 საათზე.

სხდომა იხურება.

თავმჯდომარე დ. კალანდარაშვილი მდივანი აკ. პაპავა.

ყრილობის მეორე დღე.

17 მარტის სხდომა.

ყრილობა იხსნება დილის 11 საათზე და 40 წ.

თავმჯდომარეობს ბ. კალანდარაშვილი, მდივანი აკ. პაპავა.

თავმჯდომარე აცხადებს, რომ ყრილობაზე გამოცხადდა კიდევ სამი
დელეგატი პროვინციიდან: სამტრედიიდან—ბ. მიქელაძე, დუშეთიდან—ბ.
ინაშვილი და ქიათურიდან—ბ. მოდებაძე.

ამის შემდეგ, სიტყვა მოხსენებისათვის, კომიტეტის სამეურნეო ნაწი-
ლის მუშაობის და მისი მომავალი გეგმის შესახებ, ეძლევა აღმასრულებელი
ბიუროს წევრს, სამ. ნაწილის გამგეს ბ. ფალილეევს.

(მოხსენება დასტამბულია ცალკე*).

მოხსენების შემდეგ დელეგატები იძლევიან სხვა და სხვა ხასიათის შე-
კითხვებს, რომელთაც უპასუხებს მომხსენებელი.

არსებითად მსჯელობის დროს გორის წარმომადგენელი ბ. ჯაფარიძე
გამოსთქვამს სურვილს, რომ საქონლების მისაღებად, ყოველ კერძო შემ-
თხვევების გარდა, არ იყოს საჭირო მაინცა და მაინც ჩამოსვლა თბილისში
და ზედმეტი ხარჯების გაწევა. საჭიროა შემუშავებულ იქნას განსაზღვრული
სისტემა საქონლის დანაწილებისა პროვინციებისათვის და, ამისდა მიხედ-
ვით, ცენტრი ადგილობრივ გზავნიდეს ამ საქონელს. ამას გარდა, საჭიროა
იყოს ნამდვილი ნუსხა განსაზღვრულ რიცხვებისათვის, რომ ყოველთვის
საჭირო არ იყოს საწყობების პირადად დათვალიერება და ამნაირად სა-
ქონლის ამორჩევა.

თელავის წარმომადგენელი ბ. იმნაძე აღნიშნავს, რომ საჭიროა ქალა-
ქებს სისტემატიურათ მოდიოდეთ ცნობა—რა და რა საქონელი აქვს კავ-
შირს საწყობში და ამას გარდა საჭიროა ქალაქებს ცენტრმა კრედიტი
გაუხსნას საქონლების შესაძენად, ხოლო თუ ქალაქები განსაზღვრულ დროზე
ვალს არ გადაიხდიან, კრედიტი მათ დაეხურებათ.

ფოთის წარმომადგენელი ბ. კორძაია აღნიშნავს, რომ საჭიროა განყო-
ფილებას სხვა და სხვა საყურადღებო პუნქტებში: ფოთში, ოდესაში, ნოვო-
როსიისკში ყავდეს თავის მუდმივი აგენტები, რათა შესაძლო იყოს აქვე
საქონლების ან ფულზე შეძენა, ან გადაცემა, რომ ეს საქონელი სპეკუ-
ლიანტებს არ ჩაუვარდეთ ხელში.

*) იხილეთ რუსულ განყოფილებაში.

თავმჯდომარე გამოსთქვამს სურვილს, რომ სჭკიროა სამეურნეო ნაწილს მეტი კავშირი და კონტაქტი ქონდეს რესპუბლიკის ცენტრალურ სასურსათო საბჭოსთან, რათა ქალაქების მოთხოვნილებათა დასაკმაყოფილებად მათ შორის წინასწარი შეთანხმება მოხდეს და საქონელი თანაბრად განაწილდეს ქალაქების შორის.

მომხსენებელი ვრცელ პასუხს იძლევა ამ სიტყვებზე.

ყრილობა მოხსენებას ადასტურებს და მასში აღნიშნულ გეგმას იღებს მომავალ მუშაობისათვის სახელმძღვანელოდ.

ყრილობა სურვილს გამოსთქვამს:

I. დელეგატებმა თითონ დაათვალიერონ საწყობები და დაუკვეთონ განყოფილებას, რაც სჭკიროა მათი ქალაქებისათვის.

II. მოეწყოს სამეურნეო ნაწილის და დელეგატების კერძო თათბირი, მომავალ სამეურნეო ხასიათის ნაბიჯების გასათვალისწინებლად და მოქმედებათა შესათანხმებლად.

თავმჯდომარე წინადადებას იძლევა. არჩეულ იქნას განსაკუთრებული კომისიები, მოხსენებების გასაცნობად და დასამუშავებლად და მათი წარსადგენად ყრილობისათვის შემდეგ საკითხების გამო: საქალაქო დებულება, საფინანსო-საბიუჯეტო უფლება ქალაქთა, ქალაქთა და ერობათა ურთიერთგანწყობილება, მიწის საკითხი ქალაქებში.

შემოდის წინადადება გაერთიანდეს პირველი ორი საკბთხი და მიენდოს 1 კომისიას და ასევე გაერთიანდეს დანარჩენი ორიც. წინადადება მიღებულია: კომისიაში არჩეულია ოთხ-ოთხი პირი.

1. საქალაქო დებულებისა და საბიუჯეტო უფლების კომისიაში არჩეულნი არიან კალანდარაშვილი, კორძია, ბუაჩიძე, ჯაფარიძე, მათგან თავმჯდომარედ ბ. კალანდარაშვილი.

2. ქალაქთა და ერობათა ურთიერთობის და ქალაქებში მიწის საკითხის კომისიაში არჩეულნი არიან: სიხარულიძე, ჯაჯანაშვილი, გაგუა და იმნაძე. მათგან თავმჯდომარედ ბ. გაგუა.

სხდომა იხურება.

შემდეგი კრება 17-ს სელ. 8 საათზე.

ყრილობის მეორე დღე.

17 მარტის საღამოს სხდომა.

კრება გაიხსნა ქალაქთა კავშირის შენობაში საღამოს 8 საათზე.

თავმჯდომარეობს ბ. კალანდარაშვილი, მდივანი ა. პაპაია.

სიტყვა მოხსენებისათვის ეძლევა კომიტეტის თავმჯდომარის ამხანაგს, სატეხნიკო ნაწილის გამგეს ბ. რუსიას, რომელიც აღნიშნავს, რომ აღმასრულებელი ბიუროს წევრის მდივნის შემდეგ მან შეაერთა საწარმოო და სატეხნიკო ნაწილები. ბ. რუსია აღნიშნავს, რომ მისი მოხსენება უფრო

საერთო ხასიათისაა, ხოლო დაწვრილებით დელეგატები საქმეს გაეცნობიან, როცა ადგილობრივ დაათვალიერებენ ქარხნებს-საწყობებს, საცა მათ დახვდებიან სპეციალისტები.

მოხსენება ცალკე დასტამბულია.

მოხსენების შემდეგ ბ. რუსია პასუხს იძლევა სხვა და სხვა შეკითხვებზე. არსებითად კამათის დროს გორის წარმომადგენელი ბ. ჯაფარიძე აღნიშნავს, რომ განყოფილებას ახალი არაფერი შეუქმნია, მან განაგრძო იმის ოპერაციები, რაც მიიღო მემკვიდრეობით. გარდა ამისა დამზადებული საქონელი უმეტესად ქალაქებში არ იგზავნება, არამედ ადგილობრივ საკომისიოდ ეძლევა კერძო ფირმებს და ორატორი სასურველად სცნობს მომავალში ეს საქონელი კრედიტის სახით მიეცეს ქალაქებს.

ლანჩხუთის წარმომადგენელი შარაშენიძე აღნიშნავს, რომ თუ კერძო ფირმებს ეძლევათ საკომისიოდ კრედიტის სახით ეს საქონელი გასანადგებლად, მით უმეტეს უნდა მიეცეს ქალაქებს, რომლებსაც ყველაზე უწინ უნდა ემსახურებოდეს კავშირი.

ყვირილის წარმომადგენელი ბ. ბუაჩიძე აღნიშნავს, რომ სატეხნიკო ნაწილს არავითარი კავშირი არა აქვს ადგილობრივ ერთეულებთან და პროვინციამ არც კი იცის რა და რა ხასიათის წარმოება აქვს კავშირს გამართული. აგრეთვე პროვინციას არ მიღის გეგმები, კერძოდ ყვირილას თავის შეკითხვაზე არავითარი პასუხი არ მიუღია.

ფეხსაცმელები ძალიან ნაკლები ზარისხის გამოდგა და თან ძვირი. ამას გარდა წარმომადგენელი მწუხარებას გამოთქვამს, რომ სარევიზიო კომისიამ არავითარი მასალა არ მიაწოდა ყრილობას განყოფილების მუშაობის შესახებ.

ბ. ელიავა იძლევა განმარტებას, რომ ფეხსაცმელების დამზადების დროს ერთი პარტია მართლაც დაბალ ზარისხისა გაეპარა განყოფილებას და საჭირო იყო ქალაქებს ასეთი უკან დაებრუნებიათ და ახალი მოეთხოვათ, რაიც დაუყოვნებლივ იქნებოდა შესრულებული.

სატეხნიკო გამგეობის თანამემწე განმარტავს, რომ ყვირილამ თუმცა გეგმა მოითხოვა, მაგრამ არ წარმოადგინა სათანადო ცნობები სატეხნიკო ხასიათისა ურომლისოდაც. გეგმის შედგენა შეუძლებელი იყო დამატებითი ცნობები მოვითხოვეთ ყვირილიდან, პასუხი არ მოგვივიდა.

მომხსენებელი ვრცელ პასუხს იძლევა, რის შემდეგ თავმჯდომარეს წინადადება შემოაქვს საერთოდ მოხსენება დამტკიცდეს, ხოლო კონკრეტიული ხასიათის დადგენილებანი გამოტანილ იქნას მას შემდეგ, როცა დელეგატები ადგილობრივ დაათვალიერებენ და გაეცნობიან სატეხნიკო ნაწილის წარმოებას.

წინადადება მიღებულია.

სხდომა იხურება.

ყრილობის მესამე დღე.

18 მარტის სხდომა.

გაიხსნა საღ. 7 $\frac{1}{2}$ საათ.

თავმჯდომარეობს ბ. კალანდარაშვილი, მდივანი აკ. პაპავა.

სიტყვა მოხსენებისათვის ეძლევა კავშირის განათლების განყოფილების გამგეს აღმასრულებელ ბიუროს წევრს ბ. რობაქიძეს. (იხილეთ მთლიანი მოხსენება ქვევით).

ამ მოხსენების გამო კომიტეტის თავმჯდომარე ელიავა საჭიროდ სთვლის მოახსენოს ყრილობას, რომ რამდენათაც ამ მოხსენებაში წარმოდგენილია ფართო პერსპექტივები, ეს თვით მომხსენებელის აზრია და არა აღმასრულებელი ბიუროსი. ყრილობა დაინახავდა, რომ მომხსენებელი ხან ცენტრალური მთავრობის სფეროში გადადის და ხან ადგილობრივ თვითმართველობათა კომპეტენციაში იჭრება. ბიუროსთვის და კერძოდ ჩემთვის, ამბობს ელიავა, ეხლავე ეს მიუღებელია. ჩვენ უნდა ავირჩიოთ ის შუათანა ხაზი, რომელიც მოგვცემს შეძლებას ქალაქებს დაეხმაროთ და მთავრობას კი არ შეუშალოთ ხელი ამ საქმეში. ასეთი უნდა იყოს ჩვენი ხაზი დღეს, როცა მთავრობაც და თვითმართველობანიც დემოკრატიულ ელემენტების ხელშია. ხოლო თუ პირობები შეიცვალა მაშინ ახალი ხაზის გამოინახვასაც შევძლებთ. ბიუროს აზრით, ამ განყოფილებამ მთავარი ყურადღება უნდა მიაქციოს სახელმძღვანელოების გამოცემას და სამოსწავლო ნივთების მიწოდებას. დაეხმაროს ქალაქების სკოლას გარეშე სწავლების საქმის მოწყობაში და სხ. ასეთები. ამისთვის შეიძლება საკმაო იქნეს ერთი სპეციალისტის ყოლა და ასეთივე საბჭოს მოწვევა როგორცა გვყავს იურიდიულ და საექიმო განყოფილებებთან.

შეკითხვების შემდეგ, არსებითი კამათში ბ. ჯაჯანაშვილი აღნიშნავს, რომ მომხსენებელს საზოგადოდ ძალიან ფართო პერსპექტივები დაუსახავს და იგი ამნაირად შეიძლება შეიჭრეს განათლების სამინისტროს და ადგილობრივ სამუნიციპალო ერთეულობის სფეროში, რაიც საქმისთვის არც საჭიროა და არც სასარგებლო. სამაგიეროდ არსებობს მთელი რიგი პრაქტიკულ ღონისძიებათა, რომელიც შეიძლება მიიღოს თავის თავზე კავშირმა: ავეჯის, რვეულების, წიგნების დამზადება და სხვა, მაგრამ ამისთვის საჭირო არაა ცალკე განყოფილების არსებობა, არამედ შესაძლებელია ეს ფუნქციები მივაკუთნოთ რომელსამე განყოფილებას.

გორის წარმომადგენელი ბ. ჯაფარიძე აღნიშნავს, რომ შეუძლებელია განათლების საქმე, რომელიც საეცებით გადადის თვითმართველობათა ხელში, უყურადღებოთ დასტოვოს ცენტრმა. უკანასკნელი უნდა ეთანხმებოდეს და აკავშირებდეს ერთეულების მოქმედებას და დახმარებასაც უწევდეს მათ. ორატორს სამწუხაროდ მიაჩნია, რომ განყოფილებას დღემდე არავი-

თარი პრაქტიკული ხასიათის მუშაობა არ უწარმოებია, ცოტა რამეს გაკეთება კი მაინც შეიძლებოდა.

ლანჩხუთის წარმომადგენელი ბ. შარაშენიძე დაახლოებით იმავე აზრს გამოსთქვამს და აუცილებლად სთვლის—განყოფილება დაუყონებლივ გადავიდეს პრაქტიკული საქმიანობაზე.

ბ. გვაზავა საზოგადოდ უარყოფს უფლებრივ სახეს კავშირისას და აღნიშნავს, რომ ასეთი საკითხები იყოფა ორ დარგად: ან შეეხება ადგილობრივ ერთეულს სახესებით და მაშინ მან უნდა განაგოს კიდევ, ან ვრცელდება სახელმწიფოს მთელ საზღვრებზე და მაშინ შეეხება მთავრობის ცენტრალურ ორგანოს და სამინისტრომ უნდა განაგოს. კავშირი კი იჭრება ან პირველის, ან მეორეს ფუნქციებში და ხელს უშლის სახელმწიფოებრივ ნორმალურ აღმშენებლობას—ქმნის არევე-დარევას.

ბ. კალანდარაშვილი აღნიშნავს, რომ კავშირი აღმოცენებულია წმინდა უფლებრივ ნიადაგზე და მისი მიზნები ამართლებენ ასეთ ცენტრის არსებობას. კერძოდ ასეთ იურიდიულ სახეს აძლევს მას დებულების ზოგი ადგილები, საცა აღნიშნულია კავშირის კონსტრუქცია და გათვალისწინებულია მისი მიზნებიც.

ბ. პაპავა აღნიშნავს, რომ კავშირი სდგას უფლებრივ ნიადაგზე თავის კონსტრუქციით და ამავე დროს მის არსებობას ამართლებს ჩვენი სახელმწიფოს მრავალმხრივი საჭიროება: მათვის დახმარება ითხოვს—კოოპერაციას, კავშირს საზოგადოებრივ ძალების, მაგრამ მომხსენებელს დაუსახავს ძალიან ფართო გეგმა და ჩვენ დავაწვებით ცარიელ ხაზინას და ლატაკ ქალაქებს. ხოლო პატარა ლონისძიებანი, რომელთა განხორციელება ჩვენ რეალურად შეგვიძლია, არ ითხოვენ ცალკე განყოფილების არსებობას, შეგვიძლია დროებით მაინც სხვა განყოფილებას მივაკუთნოთ და ამით ხარჯებიც შევამოკლოთ, აპარატი შევამციროთ.

მომხსენებელი ყველას უპასუხებს, რის შემდეგ ყრილობა მოხსენებას ამტკიცებს და აღნიშნავს, რომ განყოფილებას არსებულ პირობებში მართლაც არ შეეძლო მეტი რამეს გაკეთება.

თავმჯდომარე წინადადებას იძლევა: ვინაიდან ყრილობას შემოემატენ ახალი დელეგატები: სამტრედიის, დუშეთის და ჭიათურის, მოვისმინოთ მათი მოხსენებანიც ადგილებიდან. წინადადება მიღებულია და დელეგატებიც აკეთებენ მოხსენებას.

თავმჯდომარე კომისიის წევრებს მოახსენებს, რომ დილითვე შეუდგენ მუშაობას, რათა შემდეგ პლენუმის სხდომაზე მასალები მზად იყოს.

შემდეგი სხდომა—20 მარტისთვის დილის 10 საათზე.

თავმჯდომარე დ. კალანდარაშვილი.

ყრილობის მეოთხე დღე.

20 მარტის სხდომა.

გაიხსნა დღისით 12 საათზე.

თავმჯდომარეობს ბ. კალანდარაშვილი, მდივანი აკ. პაპავა.

სიტყვა მოხსენებისათვის ეძლევა I კომისიის თავმჯდომარეს ბ. ვაგუას. მომხსენებელი აღნიშნავს, რომ კომისიამ მიწის საკითხის შესახებ ქალაქებში დაადგინა: 1) გავრცელდეს არსებული ძირითადი კანონი, ქალაქებზე-დაც სათანადო ცვლილებებით.

2) ეთხოვოს დამფუძნებელ კრებას დაახქაროს შესაფერისი კანონ-პროექტის შემუშავება.

ამას გარდა: კომისიამ სასურველად სცნო დაკანონდეს აღკრძალვა ქალაქებში მიწების ყიდვა-გაყიდვისა.

დაუყონებლივ განისაზღვროს ქალაქთა ფარგლები, რომლებშიაც უნდა გავრცელდეს ეს რეფორმა.

კრება ადასტურებს მოხსენებას და აღგენს:

აღძრას შუამდგომლობა მთავრობის წინაშე, რომ ყველა მიწები ქალაქებში და მის გარეთ, რომლებიც დღემდე ამ ქალაქების საკუთრებას შეადგენდენ, ამ ქალაქების ხელში დარჩეს და მათ შესახებ გამოიცეს სათანადო დამატებითი კანონი.

სთხოვოს ქალაქთა საბჭოებს დაამუშაონ ეს საკითხი ადგილობრივ, სათანადოდ შეისწავლონ მასალები და თავისი დასკვნანი წარმოუდგინონ ქალაქთა კავშირს, რათა მან თავისი განმარტებით ეს მასალა გადასცეს მიწად-მოქმედების სამინისტროს.

ყრილობა აგრეთვე გამოსთქვამს სურვილს, რომ ქალაქთა კავშირის წარმომადგენელი დაესწრენ ამ მასალების გარჩევას და შესწავლას, სადაც ჯერ არს.

გორის წარმომადგენელი ბ. ჯაფარიძე აღნიშნავს, რომ დასკვნების შესათანხმებლად სასურველია ასეთი სრული საკითხი აქვე შევიმუშაოთ და არ მივანდოთ ადგილობრივ საბჭოებს. კრება ამ წინადადებას უარყოფს.

ფოთის წარმომადგენელს ბ. კორძაიას შემოაქვს წინადადება—დაისვას ყრილობაზე საკითხი იმ მიწების შესახებ, რომლებიც ქალაქებს ეკუთვნოდნენ და რეფორმის ძალით მათ ჩამოართვეს.

ყრილობა ამ საკითხს იღებს და არსებითად კამათს ხსნის.

ფოთის წარმომადგენელი ბ. კორძაია აღნიშნავს, რომ მიზან-შეწონილია ასეთი რეფორმის საერთო მასშტაბით გატარება. შეუსაბამოა და საზარალო, როცა კერძო პირებთან ერთად, მამულებს სრომევენ ქალაქებსაც.

ამავე აზრს გამოსთქვამს ბ. თავმჯდომარეც, რის შემდეგ კრებას გამოაქვს შემდეგი რეზოლიუცია: აღძრას შუამდგომლობა მთავრობის წინაშე,

რომ ყველა მიწები ქალაქებში და მის გარეთ, რომლებიც დღემდე ამ ქალაქების საკუთრებას შეადგენდნენ, ამ ქალაქების ხელში დარჩეს და მათ შესახებ გამოიცეს სათანადო დამატებითი კანონი.

დუშეთის წარმომადგენელი ბ. ინაშვილი სვამს კითხვას, როგორია ბედი იმ მამულებისა, რომლებიც ანდერძით სპეციალურის მიზნით გადმოსულან ქალაქებზე კერძო ქველმოქმედთაგან.

თავმჯდომარე განმარტავს, რომ ანდერძის სპეციალური განკარგულებანი ძალაში რჩებიან, ხოლო მიწა უნდა დარჩეს ქალაქის ხელში, თანახმად მიღებულ წინადადებისა დამატებით კანონის შესახებ.

სენაკის წარმომადგენელი ბ. ლორთქიფანიძე სვამს საკითხს ქალაქების გამიჯვნის შესახებ ზომების შემუშავებაზე.

ყრილობა ადგენს: საკითხის მოგვარება მიენდოს ადგილობრივ ქალაქის საბჭოებს სამაზრო ერობებთან შეთანხმებით.

საქალაქო დებულების შეცვლის შესახებ მოხსენებას აკეთებს კომისიის სახელით ბ. ბროდსკი. ძირითადი დებულებანი ახალი პროექტისა ყრილობისაგან მიღებულია და უკანასკნელი გადადის მუხლობრივ განხილვაზე.

პროექტი საესებით მიღებულია, ცოტაოდენი ცვლილებანი შეტანილია შემდეგ მუხლებში:

„მე-19 სტატიის მე-4 პარაგრაფში 1 წლის ჯამი შეცვლილია $\frac{1}{2}$ წლად“.

„მე-22 სტატია სიტყვა ქართულზე შეცვლილია სახელმწიფოებრივზე“ და ბოლოს დართული აქვს: *управления отъ лицъ принадлежащихъ къ тѣмъ же національнымъ меньшинствамъ.*

მე-23 სტატიაში და თანაბრად ყველგან სიტყვები *городской секретарь* შეცვლილია *думский секретарь*.

მე-24 სტატიაში საგანგებო სხდომის მოწვევის ვადა შემცირებულია და 7 დღის ნაცვლად მიღებულია 3 დღე.

ამ დროს სხდომაზე გამოცხადდნენ შინაგან საქმეთა მინისტრი ნ. რამიშვილი და დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარის ამხ. ლომთათიძე, რომელთაც თავმჯდომარე ესალმება ყრილობის სახელით.

ყრილობა ხანგრძლივი ტაშით ხვდება საპატიო სტუმრებს.

ამის შემდეგ ბ. რამიშვილი მთავრობის სახელით ესალმება ყრილობას და აღნიშნავს 2 დიდ ღვაწლს ქალაქებისას სახელმწიფოს განმტკიცების საქმეში. I. დიდი მატერიალური დახმარება, რომელიც რესპუბლიკას გაუწია კავშირმა უკანასკნელი ორი ომის ხანაში და II. უმაგალითო წესიერება, რომელიც დაცული იყო ქალაქებში, მაშინ როცა მთავრობა ანარქიით მოცულ პროვინციებში იძულებულ იყო ექსპედიციები გაეგზავნა. ბოლოს იგი იმედს გამოსთქვამს, რომ რესპუბლიკის მთავრობა მომავალშიც დაემყარება ადგილობრივ დემოკრატიულ თვითმართველობათ და მათი დახმარებით განამტკიცებს სახელმწიფოს დამოუკიდებლობას და თავის მხრივ

მთავრობა მუდამ მზადაა შესაფერისი მფარველობა და დახმარება გაუწიოს მუნიციპალურ ერთეულებს.

თავმჯდომარე ყრილობის სახელით მადლობას უძღვნის მინისტრს, უცხადებს სრულ ნდობას და არწმუნებს, რომ მომავალშიაც ქალაქები ჩვენს მთავრობასთან იქნებიან მუდამ და მის დახმარებისაკენ მოუწოდებენ დემოკრატიის ძალებს ჩვენი ქვეყნის საკეთილდღეოდ.

გრძელდება საქალაქო დებულების განხილვა.

ხმოსანთა ღიეტის შესახებ კრება ადგენს: საბჭოებს უფლება აქვთ დააწესონ ღიეტა ხმოსანთათვის საბჭოს სხდომაზე და არა კომისიებში დასწრებისათვის თბილისისა და ქუთაისისათვის 10 მან., სხვაგან 5 მან.

II. გამგეობის წევრის არა ხმოსნის შესახებ ყრილობა ადგენს თანახმად პროექტისა: ასეთი წევრი ქვორუმს ვერ შეავსებენ, ხოლო მონაწილეობას მიიღებენ ისე, როგორც ხმოსნები.

მუხლი კონტრაგენტების შესახებ ემატება შენიშვნა, როგორც იყო დროებით მთავრობის დებულებაში: „ხმოსანი არ შეიძლება იყოს კონტრაგენტი თვითმაროველობისა“.

სხდომა იხურება.

შემდეგი სხდომა საღ. 7 საათზე.

ყრილობის მეოთხე დღე.

სალამოს სხდომა.

სხდომა იწყება სალამოს 7 1/2 საათზე.

თავმჯდომარეობს ბ. კალანდარაშვილი, მდივანი ა. პაპავა.

გრძელდება მუხლობრივი განხილვა საქალაქო დებულების პროექტისა. მომხსენებელია ბ. ბროდსკი.

სტ. 43,44 მიღებულია უცვლელად.

სტ. 45

თავი V და VI მიღებულია პროექტის თანახმად უცვლელად.

სტ. 57 იკითხება ასე: „При выборах **отвѣтственныхъ** должностныхъ лицъ по городскому общественному управленію **запрещается** (не допускается) ам მუხლს ერთვის შენიშვნა: Примѣч.: „должности отвѣтственныя разъ навсегда опредѣляются Городской Думой“.

მუხლობრივ განხილვის შემდეგ ხდება საერთო კენჭის ყრა და პროექტი დამტკიცებულია ერთხმად.

სიტყვა მოხსენებისათვის ეძლევა II კომისიის წარმომადგენელს ბ. სმირნოვს, თემა: „საბიუჯეტო უფლება ქალაქებისა“.

(იხ. დასტამბული მოხსენების ტეზისები რუსულ განყოფილებაში).

შეკითხვებზე მომხსენებელი ვრცელ პასუხს იძლევა, რის შემდეგ ყრილობა ადასტურებს მოხსენების საერთო პრინციპებს და თავმჯდომარე კენჭს უყრის ტეზისებს სათითაოდ. ტეზისებს ყრილობა უცვლელად ამტკიცებს, და უმატებს ერთ მუხლს შემდეგის რედაქციით: „во время народныхъ“

бѣдствій Дума можетъ установить спеціальныя налоги съ согла- сія на то центральныхъ властей“.

თავმჯდომარე წინადადებას იძლევა სამრეწველო-სატეხნიკო ნაწილის ქარხნების დათვალიერების შემდეგ ყრილობამ დაამტკიცოს განყოფილების გამგის რუსიას მოხსენება. წინადადება მიღებულია.

ამავე მოხსენების გამო ყრილობა გამოსთქვამს სურვილს დაჩქარდეს ქალაქთა გეგმების შედგენის საქმე და ავალებს ქალაქებს საამისო მასალები დაამზადოს ადგილობრივ და გადმოუგზავნოს ცენტრს ასეთი გეგმების შე- საკვეთად.

თავმჯდომარე წინადადებას იძლევა ყრილობამ მოისმინოს მოხსენება ბ. მადდისონისა კოლექტიურ ხელშეკრულებათა შესახებ. კრება წინადადე- ბას ადასტურებს და ბ. მადდისონი მოხსენებას კითხულობს.

მოხსენება დასტამბულია ცალკე. (იხ. რუსულ განყოფილებაში).

მსჯელობა მოხსენების შესახებ გადიღვა შემდეგ სხდომისათვის.

სხდომა იხურება. შემდეგი სხდომა 21 მარტს საღ. 6 საათ.

თავმჯდომარე დ. კალანდარაშვილი.

21 მარტის სხდომა. სხდომა იხსნება საღ. 6 1/2 საათზე.

თავმჯდომარეობს ბ. კალანდარაშვილი, მდივანი აკ. პაპავა.

სიტყვა ეძლევა კომიტეტის თავმჯდომარეს ბ. ელიავას, რომელიც ყრილობას აწვდის დამატებითი ცნობებს და იძლევა სათანადო შენიშვნებს. სხვათა შორის იგი აღნიშნავს, რომ მიუხედავად დადგენილებისა, ქალაქებს არ შემოაქვთ საწევრო გადასახადი. აგრეთვე მათ კრედიტის სახით მიე- ცათ სხვა და სხვა საქონელი, განსაკუთრებით მედიკამენტები, მაგრამ ანგა- რიშები ჯერ კიდევ გასწორებული არ არის. აგრეთვე ქალაქებს არ წარ- მოუდგენიათ საკუთარი სმეტა, ჩვენ არ ვიცით მათი შემოსავალ-გასავალი და ეს მეტად აბრკოლებს მათი კრედიტის საქმეს. კავშირს აქვს საკუთარი ორგანო, რომელიც პროვინციებში, სამწუხაროდ, ნაკლებად ვრცელდება და მასალებიც მათგან ცოტა მოგვდის, საზოგადოდ ჟურნალი დამაკმაყოფილე- ბელია და არც არსაიდან გვსმენია მის შესახებ რაიმე შენიშვნები. იური- დიული განყოფილებას ცოტა ქონდა სამუშაო, რადგან მას პროვინცია ყურადღებას არ აქცევდა. მას მოუვიდა შეკითხვები—კოჯორიდან, ფოთი- დან და სიღნაღიდან ამ შეკითხვებზე პასუხი უკვე გაცემულია და საქმე- ებმაც სათანადო მსვლელობა მიიღო.

თუმცა ნაკლებათ, მაგრამ მაინც ზოგიერთმა ქალაქებმა მომართეს აგრეთვე საფინანსო-საეკონომიო განყოფილებას. სხვა და სხვა ხასიათის შუამდგომლობანი ყველა ამის შესახებ უკვე აღძრულია.

საანკეტო ფურცლები თუმცა ყველა ქალაქებს დაეგზავნა, მაგრამ; სამწუხაროდ, მარტო ქიათურამ გამოგზავნა პასუხი. სასურველია მომავალ- ში მაინც გასწორდეს ასითი შეცდომები და მეტის ყურადღებით მოეპყრან ქალაქები სხვა და სხვა შეკითხვებს და ანკეტებს.

მოხსენებას ყრილობა ადასტურებს და მხედველობაში იღებს.

შემდეგი სიტყვა მოხსენებისათვის ეძლევა სარევიზიო კომისიის თავმჯდომარეს ბ. შარაშენიძეს, რომელიც აღნიშნავს, რომ მთავარი კომიტეტის აღმასრულებელ ბიუროსა და განყოფილებათა მუშაობის შესახებ, სათანადო მოხსენება ვერ წარმოადგინა სარევიზიო კომისიამ, საზოგადოდ ამ კომისიის მუშაობა ვერ იყო დამაკმაყოფილებელი; თუმცა წინა ყრილობამ ამ კომისიაში აირჩია 5 წევრი, მაგრამ ფაქტიურად მარტო თავმჯდომარე მუშაობდა, რაც ძალიან უშლიდა ხელს საქმეს:

მოასწრო მარტო ფაქტიური რევიზია სტამბისა, დიდუბის წისკვილისა და ცენტრ. სახელოსნოთა საწყობისა. დანარჩენი ქარხნების და საწყობების რევიზია ვერ მოასწრო კავშირის ბალანსი აქვეა წარმოდგენილი და სარევიზიო კომისიის აზრით დამაკმაყოფილებელა.

მოხსენების გამო ლაპარაკობენ ბ. მოდებაძე, ჯაჯანაშვილი, პაპავა, ბუაჩიძე, ტყავაძე, იმნაძე და ელიავა. ყველანი აღნიშნავენ, რომ დღემდე კომისიის მუშაობა ვერ მიდიოდა სათანადოთ და ამიტომ არც მისი მოხსენება იძლევა რაიმე მასალას, რომ ყრილობამ სათანადოთ გაითვალისწინოს განყოფილებათა მუშაობა, პაპავა აღნიშნავს, რომ კავშირში ერთ დიდ სახელმწიფოებრივ საკითხს, ნაციონალიზაციას, არა აქვს მიქცეული ყურადღება; დავეიანება კი შეუძლებელია; სარევიზიო კომისიას უნდა ამის შესახებ თავისი აზრი წარმოედგინა და დაესახელებინა ის კონკრეტი მიზეზები, რომელნიც ხელს უშლიან ამ დაწესებულებაში ნაციონალიზაციის საქმეს, თუ ასეთი მართლა არსებობს. საჭიროა მომავალში მაინც მიექცეს ამ კითხვას განსაკუთრებული ყურადღება და შედარებით უმტკივნეულოდ გატარდეს იგი დაუყოვნებლივ.

კრება კამათის დასრულებისას ადგენს: ბ. შარაშენიძეს, როგორც ერთადერთ წევრს, რომელმაც მუშაობა არ დასტოვა გამოეცხადოს მადლობა. ხოლო მომავალისათვის სარევიზიო კომისიამ მიიღოს ყოველგვარი ზომები, რათა მუშაობა ნორმალურად მიმდინარებდეს და კომისიაც სათანადო მასალას უდგენდეს ყრილობას.

ყრილობა გადადის სარევიზიო კომისიის ინსტრუქციის განხილვაზე. შემოდის წინადადება, რომ სარევიზიო კომისიას ირჩევდეს მთავარი კომიტეტი. წინადადება უარყოფილია და ყრილობა გადადის ინსტრუქციის მუხლობრივ განხილვაზე.

მესამე პარაგრაფი იცვლება ასე: „თავმჯდომარე ან მისი ამხანაგი:“

მე 13 პარაგრაფის მეოთხე სტრიქონს ემატება: „რის შესახებ უნდა ეცნობოს კომიტეტის თავმჯდომარეს“

მე 19 პარაგრაფი იკითხება ასე: „აღმასრულებელ ბიურო და მთავარი კომიტეტი უზახენიან თავიანთ ოქმების პირს სარევიზიო კომისიას.“

საერთოდ ინსტრუქცია ერთხმად დამტკიცებულია. გრძელდება კამათი კოლექტიურ ხელშეკრულების შესახებ.

ბ. რუსია წინადადებას იძლევა, რადგან საკითხი რთულია და საზოგადოთ დღეს მწვავეთ სდგას, არჩეულ იქნას მცირედი კომისია მოხსენების დაწვრილებით შესასწავლად და მან თავისი აზრი წარმოუდგინოს ყრილობას ხეალვე. წინადადება მიღებულია: ყრილობა ირჩევს 5 კაცს: კონიევს, რუსიას, ჯაჯანაშვილს, გაგუას და კიკალიშვილს.

თავმჯდომარე აქვეყნებს საექიმო-სასანიტარო ნაწილის გამგის კიკალიშვილის წერილს, რომ მას სურვილი აქვს გამართოს საუბარი დელეგატებთან წინწყლიან ტიფის შესახებ. ყრილობა წინადადებას იღებს და ბ. კიკალიშვილიც აკეთებს მოხსენებას.

შემდეგი სხდომა 22 მარტს საღ. 5 საათზე.

ყრილობის უკანასკნელი დღე.

22 მარტის სხდომა. კრება იხსნება საღ. 5 საათზე.

დროებით თავმჯდომარეობს ყრილობის წევრი ბ. მურვანიძე. მდივანი აკ. პაპავა.

გრძელდება მსჯელობა კოლექტიურ ხელშეკრულების შესახებ.

მომხსენებელია საგანგებო კომისიის წარმომადგენელი ბ. მ. რუსია, რომელიც აღნიშნავს, რომ საკითხი მართლაც რთული აღმოჩნდა და მისი გადაწყვეტა ერთის საზომით, კატეგორიული საერთო პასუხით კომისიამ შესაძლებლად ვერ სცნო. ხანგრძლივ მსჯელობის შემდეგ კომისიამ, ერთი წევრის წინააღმდეგ, შემდეგი დებულება მიიღო სახელმძღვანელოდ: მუნიციპალური ერთეულები როცა გამოდიან როგორც სახელმწიფოებრივი ორგანოები და ამის ფუნქციებს ასრულებენ, ვერავითარ შემთხვევაში კოლექტიურ ხელშეკრულების გზას ვერ გაყვებიან, ხოლო იმ სფეროში, საცა ფეითმართველობა გამოჩნის, როგორც კერძო ხასიათის სამრეწველო ფუნქციათა მატარებელი (მაგ. საკუთარ ქარხნებში) ასეთი ხელშეკრულობა მისაღებია თვითმართველობისათვის.

კომისიის მეორე წევრი ბ. კიკალიშვილი ვრცლად ეხება ამ საკითხს და აღნიშნავს, რომ კომისიის დადგენილება იურიდიულად და ფორმალურადაც შეუსაბამოა, რის გამო პრაქტიკაში მრავალ წინააღმდეგობას გაუხსნის გზას და ზნეობრივათაც სრულიად უარსაყოფია. ასეთი დადგენილება მას ორმაგად მიანჩნია და მოითხოვს ერთ საერთო გარკვეულ საზომს; ან ყოველივე შრომის პირობები უნდა განისაზღვრებოდეს კანონით, როგორც ბოლშევიკურ რუსეთშია, ან ყოველ ხასიათის შრომაში დაცული უნდა იყოს მშრომელთა ინტერესები ერთნაირად კოლექტიურ ხელშეკრულების სახით. არავითარ პრივილეგიებს. ადგილი არ უნდა ჰქონდეს.

ქალაქთა კავშირის მოსამსახურეთა აღმასრულებელ კომიტეტის თავმჯდომარე აღნიშნავს, რომ კომისიამ უსაბუთოდ გაჰყო მოსამსახურენი ორ ჯგუფათ. ყველა ესენი მშრომელნი არიან და თუ სახელმწიფოებრივ ფუნქ-

ციებს ატარებს ქალაქი, სულ ერთია, იგი მაინც დაქირავებულ შრომით აწყობს საქმეს და არ შეუძლია დაიცვას დაქირავებულთა ინტერესები, ამიტომ საჭიროა მეტი გარანტია—კოლექტიურ ხელშეკრულების შემოღება.

ბ. კალანდარაშვილი ვრცლად ეხება ამ საკითხს და აღნიშნავს, რომ მუნიციპალური ერთეულები დღეს არიან სახელმწიფო ადგილობრივი ორგანოები და ატარებენ სახელმწიფოებრივ ფუნქციებს, ხოლო სახელმწიფოს არ შეუძლია და არც პრაქტიკამ იცის მაგალითი, რომ თავის მოხლეგებთან ხელშეკრულებანი დასდოს. ამ შემთხვევაში იგი დიკარგავდა თავის ძალას და სრულიად დამოკიდებული იქნებოდა შემთხვევებზე, გახდებოდა მერყევი ორგანიზმი, რომელიც უთუოთ დაიშლებოდა. თუ ამ ნიადაგზე დაედგებით, რა გინდ სოციალისტები ვიყოთ, ამ შემთხვევაში სახელმწიფოებრივი მოსახრებით კოლექტიურ ხელშეკრულებას მხარს ვერ დაუჭერთ.

ბ. ტყავაძე აღნიშნავს, რომ შეუძლებელია ამ საკითხის შესახებ ასეთ ყრილობაზე ლაპარაკი და მოითხოვს ეს საკითხი წესრიგიდან სრულიად მოიხსნას.

აკ. პაპავა აღნიშნავს, რომ შეუხლებელია სოციალისტი პრინციპალურად მხარს არ უჭერდეს კოლექტიურ ხელშეკრულებას, რადგან შრომისა და კაპიტალის ბრძოლაში ეს საუკეთესო იარაღია მუშების დასაცავად. მაგრამ როგორ შეგვიძლია მუნიციპალური ერთეული შევადაროთ კერძო მწარმოებელს. თვითმართველობა სახელმწიფოს ორგანოა და ამ გზით მასზე უნდა გავრცელდეს სახელმწიფოს წესები. ხოლო სახელმწიფო ხასიათდება სუვერენულ უფლებით და უმაღლესი ნებით, იგი იძულებითი ორგანიზაციაა. ასეთ უმაღლეს ორგანიზაციას არ შეუძლია შემთხვევებზე და მოხელეთა სურვილებზე ააგოს თავისი არსებობა. შემთხვევითი შემადგენლობა ამ მოხელეთა, და მისი გადაჯგუფება დაამხოდა სახელმწიფოს. უნდა გავითვალისწინოთ, რომ სახელმწიფო შრომის მიმთვისებელი კი არ არის, როგორც კერძო მწარმოებელი, არამედ ხალხის ორგანიზაცია,—დემოკრატიის ინტერესების დამცველი. თვითმართველობანიც ამ საქმეს ემსახურებიან. მაგრამ თუ ისინი გამოდიან ზოგ დარგში იურიდიულ პირობების სახით, როგორც კერძო ხასიათის მწარმოებელნი, მართო ამ დარგში შეზღუდულია მიუდგეთ მას არა როგორც სახელმწიფოებრივს, არამედ როგორც საზოგადოებრივ საწარმოო ერთეულს; და ჩვენ აქ მოვითხოვთ დაცულ იქმნას კოლექტიური ხელშეკრულება. ამბობენ წინაიღმდეგობაში ჩავეფლებითო; საჭიროა, ან კანონდებით, ან სხვა გზით განისაზღვროს ეს ორი სფერო, მაგრამ ეს ტექნიკური საკითხია, რომელსაც ეხლა კომისია ვერ ამოსწურავდა, მაგრამ მისი პრინციპები კი ყრილობამ უნდა მიიღოს.

ბ. გაგუა აღნიშნავს, რომ სწორეთ დემოკრატიის და დემოკრატიულ სახელმწიფოს შექმნის ინტერესები მოითხოვენ საკითხს უფრო ღრმად შევხედოთ, არ გავყვეთ უბრალო ფრაზეოლოგიას და ისეთი პირობები შევქმნათ, რომ სახელმწიფოს მართლაც შეეძლოს არსებობა. თვითმართველო-

ბაც იგივე სახელმწიფოა მინიატურაში და ამიტომ ჩვენ წინააღმდეგნი ვართ კოლექტიურ ხელშეკრულებისა.

კამათი წყდება. დასასრულ მომხსენებელი მოკლე პასუხს აძლევს ოპონენტებს, იცავს კომისიის დებულებას და შემოაქვს შემდეგი რეზოლიუცია, რომელსაც ყრილობა ადასტურებს: „ეინაიდან საქალაქო თვითმართველობანი არიან ორგანოები სახელმწიფოებრივი მმართველობისა და შედიან სახელმწიფო დაწესებულებათა საერთო სისტემაში და რომ სახელმწიფოებრივ ფუნქციასთან ერთად ადგილობრივი მართველობანი ახორციელებენ წმინდა კერძო სამეურნეო მოღვაწეობასაც,—ყრილობა შესაძლებლათ სცნობს კოლექტიურ ხელშეკრულების დადებას მხოლოდ ამ უკანასკნელ შემთხვევაში, ე. ი. ქალ. თვითმართველობათა წარმოებითი მოღვაწეობაში.

კრება რამდენიმე წუთით სწყდება, რის შემდეგ კრებას თავმჯდომარეობს ბ. კალანდარაშვილი.

მდივანი აქვეყნებს ყრილობის ყველა სხდომების ოქმებს, რის შემდეგ ყრილობა მათ ამტკიცებს.

ყრილობას შემდეგი დამატებანი და შესწორებანი შეაქვს ქალაქთა კავშირის დებულებაში:

§ 1. Образованный, на основании п. 17 ст. 2 Городового Положения, Союзъ Городовъ Республики Грузіи и т. д.

§ 3. Союзъ Городовъ имѣеть право, на основаніи общихъ гражданскихъ законовъ и сего положенія, пріобрѣтать и отчуждать имущество, заключать договоры, вступать въ обязательства, а также вчинять гражданскіе иски и отвѣчать на судѣ.

п. е. § 5. Организация и управление предпріятіями Союза, пріобрѣтеніе, залогъ и отчужденіе имуществовъ, заключеніе договоровъ и вступленіе во всякаго рода обязательства.

Если $\frac{1}{3}$ городовъ, входящихъ въ составъ Союза, заявить о необходимости созыва Съѣзда то Главный Комитетъ обязанъ его созвать.

ამის შემდეგ ყრილობა ადგენს: სარევიზიო კომისიის თავმჯდომარის ალაგი არ ირიცხებოდეს ქალაქთა კავშირის შტატში და მას კომისიის დანარჩენ წევრებთან ერთად მიეცეს დღიური გასამრჯელო, რომლის რაოდენობას იმუშავებს მთავარი კომიტეტი. იგივე კომიტეტი ამტკიცებს შტატებს სარევიზიო კომისიისას.

ამის შემდეგ ხდება არჩევნები მთავარი კომიტეტის და სარევიზიო კომისიის წევრთა.

თავმჯდომარე მაღლობას უცხადებს ყრილობას, მოუწოდებს ნაყოფიერ მუშაობისკენ მკიდრო კავშირისაკენ და ყრილობას ხურავს.

მთავარ კომიტეტის თავმჯდომარის ნ. ელიაეას მოხსენება.

დავიწყებ თვით ყრილობის მოწვევის მიზეზებისა და მიზნის აღნიშვნით. ამ ყრილობის მოწვევა ჩვენ განზრახული გვექონდა არა უგვიანეს თებერვლისა, რადგან ამ დროისთვის უნდა განახლებულიყო ყველა ქალაქების თვითმართველობანი და საჭირო იყო მათ საშვალეება მისცემოდათ აერჩიათ ახალი აღმასრულებელი ორგანო ცენტრისა, მაგრამ რადგან ერთი მხრით ზოგიერთ ქალაქებში და მათ შორის ქუთაისშიც არჩევნები დაგვიანდა და მხოლოდ მარტში დასრულდა, და მეორე მხრით მარტის შუა რიცხვებამდე ადგილობრივი თვითმართველობანი გართული იყვენ დამეუჭნებული კრების არჩევნების საქმეში. ყრილობის მოწვევაც მხოლოდ ამ დროისთვის მოესწრო. იყო კიდეც ერთი მიზეზიც, რომელიც აღმასრულებელ ორგანოს ზნეობრივად ვალდებულათ ხდიდა სამსახურის ვადის გასვლამდე წარმოედგინა თავისი მოქმედების ანგარიში. ეს გახლავთ ის საყვედურები, რომელიც გაისმოდა დეკემბრის თათბირზე აღმასრულებელი ბიუროს წინააღმდეგ. ჩვენ ამას ანგარიში გაუუწიეთ და დღიურ წესრიგში არის დასმული მთავარი კომიტეტის არჩევნებიც. ყრილობაზე გამოირკვევა თქვენი ხაზი მოქმედებისა და ახალი ორგანოც ამ ხაზს გაყვება.

ჩემი ანგარიში საზოგადო ხასიათის იქნება. დაწვრილებით ცნობებს და ციფრებს კი შოგახსენებენ განყოფილებათა გამგენი.

ყველას მოგეხსენებათ, ქალაქთა კავშირი წარმოშვა უკანასკნელმა მსოფლიო ომმა და უმთავრესად იგი ჯარის საჭიროებას ემსახურებოდა. რევოლიუციის მოხდენის და რუსეთის ამ ომიდან გამოსვლის შემდეგაც საჭიროთ იქნა ცნობილი ამ ორგანიზაციის შენახვა, მხოლოდ მუნიციპალური მიზნების სასამსახუროდ. ეს მხარე კი ახალი იყო ჩვენთვის და მხოლოდ თან და თან ირკვევა ჩვენი ორგანიზაციის დანიშნულება. ბიუროს აზრით, ეს დანიშნულება განისაზღვრება ორი დებულებით:

1. იდეური ხელმძღვანელობა და
2. მატერიალური დახმარება.

ასე გვესმოდა ჩვენი დანიშნულება. პირველი დებულება ტარდება ცხოვრებაში შემდეგი ჩვენი მოღვაწეობით.

1. ვაწვდიდით ქალაქებს **განმარტებათა და პასუხებს ადგილობრივ წარმომდგარ კითხვებზე**. ასეთი კითხვები მოდიოდა იურიდიული განყოფილებას, საფინანსოს, სატეხნიკოს და სხვა.

2. ჩვენი ყურადღება მიიქცა აგრეთვე არსებულ კანონებმა, ანუ უკეთ ვთქვათ მათმა დეფექტებმა. არც **საქალაქო დებულება**, არც **ქალაქთა საბიუჯეტო უფლება** არ არის შეთანხმებული დროის მოთხოვნილებებთან, თუმცა ორივე რევოლიუციის შემდეგ არის გამოცემული რუსეთის დროებითი მთავრობის მიერ. ბიურომ საჭიროთ დაინახა თავს ედო საქმის მოა-

გვარების ინიციატივა და შეადგინა მათ გადასასინჯვათ და შესამუშავებლად განსაკუთრებული კომისია. ამ კომისიის ნამუშევარი მოგხსენდებათ ტქვენ, და თქვენი სანქციის შემდეგ წარედგინება საკანონმდებლო დაწესებულებას.

3. გარდა ამისა ბიუროს მოვალეობათ მიიჩნდა ეკისრნა წარმომადგენლობა ქალაქთა ინტერესებისა საერთო და გაეცა პასუხი ყველა მნიშვნელოვანი კითხვებისათვის, რომელნიც აღიძრებოდენ ცენტრალურ დაწესებულებებში. ამ შეხედულობის თანახმად ჯერ კიდევ ამიერ კავკასიის მთავრობის არსებობის დროს საჭიროდ დავინახეთ ჩაერეულიყავით შაქარზე აქციზის დაწესების საკითხში. ჩვენ მიუღებლად ჩავთვალეთ პირველი მოთხოვნისთვის საგანზე აქციზის დაწესება და მოვითხოვეთ მისი მოხსნა; ქალაქებმაც მხარი დაგვიჭირეს და მივალწიეთ კიდევ მაშინ მიზანს.

რესპუბლიკის მთავრობის მიერ განზრახულ ერთდროული გადასახადის შესახებაც საჭიროდ ვცანით ჩვენი აზრი მოგვეხსენებია მთავრობისა და საპარლამენტო კომისიისათვის, რადგან განზრახული გადიდება გადასახადებისა არსებითად შეეხებოდა ქალაქთა ინტერესებს. ამ მოსაზრებით ჩვენმა საფინანსო განყოფილებამ შეადგინა ვრცელი მოხსენება და იგი მოხსენდა კიდევ პარლამენტის კომისიას. უკანასკნელი ზოგიერთ კითხვებში დაეთანხმა ჩვენ მოსაზრებებს.

მესამე კითხვა, რომელმაც ამ სფეროში მიიქცია ჩვენი ყურადღება, იყო გადასახადი ღვინოზე. საფინანსო უწყების პროექტი ამ გადასახადს სახელმწიფოთ აცხადებს და ქალაქებს და ერობებს მხოლოდ მცირე პროცენტს უთმობს. ჩვენ კი იმ აზრის ვიყავით, რომ ასეთი გადასახადები თვირმართველობების ხელში ყოფილიყო და ეს არ მოხდებოდა, მაშინ იმდენი შემოსავალი მაინც დარჩენოდათ თვითმართველობებს, რამდენიც ჰქონდათ გასული წლის ხარჯთ-აღრიცხვით და მათი ხვედრი პროცენტი გადიდებულიყო.

2. ქალაქების მატერიალურ დახმარებას, როგორც მოგეხსენებათ, აწარმოებდენ ჩვენი ორგანიზაციის: ა) სამეურნეო განყოფილება, რომელსაც აწვდიდა მათ არა მარტო იმ საქონელს, რომელიც მივიღეთ ძველი ორგანიზაციიდან, მთავრობის ნებართვით, არამედ ახალს, ჩვენი ოპერაციებით შექმნილსაც. ეს ნაწილი თან და თან ფართოვდება და თუ ქალაქებიც დაგვიჭერენ მხარს, შეძლება გვექნება საგრძნობელი დახმარება გაუწიოთ კავშირის წევრებს. ამავე განყოფილებამ იკისრა ქალაქთა წარმომადგენლობა და აგენტობა იმ საქონლის განაწილებაში, რომელსაც ვიღებთ: სახელმწიფოსა და ცენტრალური სასურსათო ორგანიზაციისაგან. (მაგალ. ასანთი ნავთი). ეს განყოფილება არის დღეს ჩვენი შემოსავლის უმთავრესი წყარო. მხოლოდ მისი მოტანილი მოგება გვაძლევს საშვალებას განვაავითაროთ სხვა განყოფილებები და გაუწიოთ ქალაქებს ის მცირე დახმარება, რომელიც აქამდინ აღმოგვიჩენია თუნდ საქონლის კრედიტის მოწყობით.

ბ) საექიმო ნაწილი და აფთიაქის საწყობიც უმთავრესად ამ მატერიალურ დახმარებას უწევდენ კავშირის წევრთ წამლებისა და საავთმყოფოებისათვის საჭირო ნივთების მოწოდებით. იგივე განყოფილება იმუშავებდა სხვადასხვა ტიპის საავთმყოფოთა ხარჯთ-ალრიცხვას, საჭირო მასალების აღწერას და სხვა ასეთებს. ბიუროს აზრით, ამ განყოფილების მთავარი დანიშნულება უნდა ყოფილიყო იდეური ხელმძღვანელობა ქალაქების მედიკო-სანიტარულ საქმის მოწყობაში. მაგრამ სინამდვილე და შექმნილი მდგომარეობა აქაც უფრო მატერიალური დახმარებას თხოულობს და ჩვენი ყურადღებაც აქეთ იქნა მიქცეული. მაგ. ეპიდემიასთან ბრძოლის საქმის მოსაწყობად იძულებული ვაგხდით გადაგვეღო განსახლვრული თანხა ფულათ და წამლებით.

გ) წარმოებათა და სატენიკო განყოფილების დანიშნულებაც, რასაკვირველია ეს მატერიალური დახმარებაა. ამათ უნდა მიაწოდონ ქალაქებს თავისი აზრი და ცნობები ამა თუ იმ ტენიკურ საქმის მოწყობის შესახებ; გაუადვილონ საქმის მოგვარება ადგილობრივ და სხვა.

თვით ჩვენი წარმოებანი მომავალში თავის მიზნათ დაისახავენ ქალაქების მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილებას და შესძლებენ კიდევ სამსახური გაუწიონ მათ. ასეთია ჩვენი ტყავის ქარხანა და ფეხსაცმელების დამამზადებელი სახელოსნო, სტამბა, სახელოსნოები მექანიკური და ხისა, რომელიც მხოლოდ ახლა ეწყობა.

ყველა ეს ჩვენი წარმოებანი ფართოვდებიან და ამრავლებენ კავშირის სიმდიდრეს.

მართალია, დღემდინ ამ განყოფილებათ დიდი დახმარება არ აღმოუჩენიათ ქალაქებისათვის, მაგრამ ეს აიხსნება უმთავრესად მით, რომ განსაკუთრებულ პირობების გამო დიდი ნაწილი ჩვენი ქონებრივი და ხეობრივი ძალებისა დასჭირდა ცენტრალურ მთავრობას და ჩვენ დედაქალაქს.

სომხებთან ომმა მოითხოვა ჩვენგან უახლოებელესი მონაწილეობა მბგველო ჩვენი შეიარაღებული ძალებისათვის, საექიმო დახმარების მოწყობის საქმეში. მართალია ჩვენ ჩვენი ხარჯით მხოლოდ ას საწოლიანი საავთმყოფოს მოწყობა ვიკისრეთ თბილისში და 50-ანი ბორჯომში, მაგრამ, რადგან ქალაქების ყველა სამხედრო ლაზარეთების შენახვა დაგვაკისრეს, თითქოს მთელი თავისუფალი თანხა ამას მოუნდა და დღესაც ამ საქმისთვის დაბანდებულია ნახევარ მილიონზე მეტი.

ჩვენი დედა-ქალაქის სამსახურმაც საკმაო ენერგია მოითხოვა განსაკუთრებით პურის მოწოდების საქმეში, და ჩვენ სავალდებულოდ მივიჩინეთ ეს საქმე გვეკისრნა, რადგან თბილისს გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ჩვენი რესპუბლიკისათვის. ჩვენ ვიკისრეთ თბილისისათვის პურის გამოცხობა, თუმცა რომელიმე ერთი ქალაქის სამსახური ჩვენი საქმე არ არის.

იმედი გვაქვს ყრილობაც გაიზიარებს ამ ჩვენს აზრს და მომავალშიც

არ გაექცევა თქვენი აღმასრულებელი ორგანო მთავრობასთან და დედა-ქალაქთან ასეთს თანამშრომლობას.

გარდა ამისა მოსახსენებელია ჩვენი თანამშრომლობა ცენტრალურ სასურსათო საბჭოში, რომელიც თუმცა არა იმ სახით, როგორც ეს სასურველათ მიაჩნდა პირველ ყრილობას, მაგრამ მაინც ჩვენი ინიციატივით აღმოცენდა სასურსათო სამინისტროს ნაცვლად.

მთავრობამ არ მიიღო სავსებით ჩვენი პროექტი და სწორედ ამან დაასვა თავისი კვალი ამ ორგანოს მოღვაწეობას. ახლა ამავე პროგრამით წარმოდგა მთავრობის წინაშე ჩვენი ახალი მოძმე, ერობათა ცენტრი, და ახალი კონსტრუქცია საბჭოში სწორეთ ისეთივეა როგორსაც ჩვენ ვთხოვლობდით წინეთ. მთელი აღმასრულებელი ორგანო არჩეულია და წინასწარ სახელმწიფო კონტროლსაც არ აქვს ადგილი. ამ რიგად ახალი საბჭო წარმოადგენს თითქმის ისეთივე თავისუფალ ორგანიზაციას, როგორც არის ჩვენი კავშირი. ჩვენ გვყავს ორი წარმომადგენელი საბჭოში და დათმობილი გვაქვს ერთი ადგილი პრეზიდიუმში. ძველ ბიუროს პრეზიდიუმში არავინ აურჩევია. თუ ეს სასარგებლოთ მიგაჩნიათ მისი არჩევა უნდა დაავალოთ ახალ მთავარ კომიტეტს.

აი მთავარი მომენტები ჩვენი მუშაობისა. ასეთი იყო ჩვენი მოღვაწეობის საერთო ხაზი და ასეთი უნდა იქნეს მომავალშიაც. ჩვენი ორგანიზაცია უნდა დარჩეს ქალაქთა თავისუფალ შეკავშირებათ, იურიდიული პირის უფლებებით. არავითარი სახელმწიფო ანუ სადმინისტრატიული უფლებები მისთვის საჭირო არ არის. ასეთი მდგომარეობა მას მისცემს, საშვალელებს განავითაროს თქვენ მიერ ნაჩვენები გზით, საერთო საქმე და თავისი ზნეობრივი ავტორიტეტით დაიკავეს ის ადგილი, რომელიც შეფერება ქალაქთა შეერთებულ ცენტრს.

დასასრულ არ შეგვიძლია ყურადღება არ შევაჩეროდ შემდეგზე.

ჩვენი ორგანიზაციის მთავარი ხელის შემწყობი პირობა იყო მთავრობის ჩვენდამი ნდობა და თანაგრძნობა. დანარჩენი კი ჩვენდა სამწუხაროდ არ იყო მიმართული ისე, როგორც ამას ჩვენი საქმის ინტერესი მოითხოვდა. უდიდესი სიმწვავეს დაბრკოლებას წარმოადგენდა თვით ბაზრის პირობები. ჩვენი მუშაობის აღნუსხვიდგან თქვენ დაინახაეთ, რომ მთავარი ძარღვი ჩვენი საქმისა კომერციაშია. ამნაირი საქმის განვითარებას კი ძალიან უშლიდა ხელს გარეშე ბაზარზე სრული მოწყვეტა და შინაგანზე სპეკულიაციის მეფობა.

არა ნაკლებ გვიშლიდა ხელს ქალაქების გულგრილობა. მათთან მეტად სუსტი კავშირი გვაქვს გაბმული. ეს სამწუხაროა მით უმეტეს, რომ მიზეზი თვით ადგილობრივი თვითმართველობებია. თითქმის არსაიდან არ გვაძლევდნ პასუხს არც ანკეტებზე, არც შეკითხვებზე. ასეთი უბრალო თხოვნაც კი არ შეგვისრულებს, როგორც საბჭოთა და გამგეობათა პრინციპიალური დადგენილებათა პირის გამოგზავნაა. გარდა ამისა არც ერთ განყოფილე-

ბას და არც საერთოთ აღმასრულებელ ბიუროს არ მოსვლია არავითარი შენიშვნა ან რჩევა საქმის ამა თუ იმ ნაკლის შესახებ. თუ ეს გაგრძელდება კავშირი ფიქტიათ გარდაიქცევა. აუცილებლად საჭიროა უფრო მჭიდრო კავშირი ცენტრთან, უფრო მეტი ყურადღება მისი საქმეებისადმი ცალკე წევრისაგან და უფრო სასტიკი, მაგრამ კეთილგანწყობილი კრიტიკა. მაშინ საქმე მტკიცე ნიადაგზე დადგება და თქვენი აღმასრულებელი ორგანოც უფრო ნაყოფიერად იმუშავებს.

ქალაქთა კავშირის საექიმო-სასანიტარო განყოფილების ანგარიში პირველ ოქტომბრიდან პირველ თებერვლამდე.

I. ცენტრალური საექიმო-სასანიტარო განყოფილება.

კავკასიის ქალაქთა წარმომადგენლების მეშვიდე ყრილობაზე გამოიჩინა ფრიად უნუგეშო მდგომარეობა საექიმო-სასანიტარო საქმისა რესპუბლიკის ქალაქებში. საექიმო-სასანიტარო სექციის მოხსენების თანახმად ყრილობამ გამოიტანა მთელი რიგი რეზოლიუციებისა, რომელნიც ეხებოდნენ ამ საქმის რიგიანათ მოგვარებას. განყოფილების აზრით უპირველეს ყოვლისა საჭირო იყო ქალაქების საექიმო-სასანიტარო მდგომარეობის შესწავლა და მხოლოდ შემდეგ იყო შესაძლებელი საექიმო-სასანიტარო ორგანიზაციის გეგმის გამოიმუშავება. ამ მიზნის მისაღწევად წარსული წლის 9 დეკემბერს განყოფილებამ დაუზღავნა რესპუბლიკის ყველა ქალაქებს საანკეტო ფურცლები და სთხოვა დაებრუნებინა ეს ფურცლები დეკემბრის დამლევს. საგანგებო მიმართვაში განყოფილება აღნიშნავდა, თუ რა დიდი მნიშვნელობა ექნებოდა მოქალაქეთა ჯანსაღობისათვის ამ ფურცლების საჩვართ უკან დაბრუნებას და ამასთანავე აუწყებდა, რომ განყოფილება კისრულობს გაგზავნოს სპეციალისტი იმ ქალაქებში, რომელნიც საკუთარი ძალებით ვერ შესძლებენ საანკეტო ფურცელში აღნიშნულ კითხვებზე პასუხის გაცემას. ვერ მიიღო რა პასუხი ვერცერთ ქალაქიდან, არა თუ დეკემბერში, არამედ იანვარშიაც, განყოფილებამ ხელმეორეთ მიმართა ქალაქებს თხოვნით, გამოეგზავნათ უსაჭიროესი ცნობები მაინც საექიმო-სასანიტარო ორგანიზაციის შესახებ. სამწუხაროთ, ქალაქებმა ჯერ-ჯერობით არც ეს ცნობები მოგვამოცდეს. მოვალეობათ ვრაცხთ აღნიშნოთ, რომ, თუ ქალაქების თვითმართველობებმა არ გამოიჩინეს თვითმოქმედობა, თუ მათ და ცენტრის შორის არ დამყარდა მჭიდრო და ცხოველი კავშირი, ყოველივე საქმიანობა ქალაქთა კავშირისა უნაყოფო იქნება. დემოკრატიისათვის ხომ აუცილებელი ჰქმნატიტებაა, რომ ზევიდან რაიმე რეფორმის გატარება ყოველათ

შეუძლებელია, თუ ამ რეფორმის განხორციელებაში მონაწილეობას არ მიიღებენ ადგილობრივი ძალები.

თავყრილობის რეზოლიუციებში აღნიშნული საექიმო-სასანიტარო კითხვების რიგიანათ შესამუშავებლათ საჭირო იყო ისეთი საექიმო ორგანიზაციების შექმნა, რომელიც შესძლებდა ამ მოვალეობის პირნათლად შესრულებას და განყოფილებაც შეუდგა ასეთი აპარატის შექმნას. მან წინადადება მისცა თბილისში არსებულ ყველა საექიმო ორგანიზაციებს აერჩიათ თითო ექიმი საექიმო-სასანიტარო საბჭოს სხდომებში მონაწილეობის მისაღებათ. ამ გვართ განყოფილებამ თავისთან დაიარსა საექიმო-სასანიტარო საბჭო, რომლის წევრებათ ითვლებიან თბილისის საექიმო ორგანიზაციების მიერ გამოგზავნილი ექიმები, განყოფილების ექიმები და პროვიზორი. საბჭოს სხდომები ხდება თვეში ერთხელ; საექიმო ორგანიზაციების მიერ გამოგზავნილ ექიმს თითო სხდომისათვის ჯილდოთ ეძლევა 50 მან.. იანვარში მოხდა პირველი სხდომა საბჭოსი. ამ სხდომაზე განხილულ და მოწონებულ იქნა ერთი ნაწილი იმ სამეცადინო გეგმისა, რომელიც გამოიმუშავა საექიმო-სასანიტარო განყოფილებამ. ამავე სხდომაზე განხილულ იქნა ბაქტერიოლოგიური ლაბორატორიის გამგის მოხსენება იმის შესახებ, თუ რა მიზანს უნდა ისახავდეს როგორც ცენტრალური ლაბორატორია, ისე მისი ფილიალური განყოფილებანი. ძირითადი დებულება მოხსენებისა შემდეგია: ცენტრალური ლაბორატორია უნდა შეუდგეს საექიმო შრატების და ასაცრელ ნივთიერების მომზადებას. ამავე დროს აკეთებს კლინიკურ-დიაგნოსტიურ და ქიმიურ ანალიზებს. მანვე უნდა მოაწიოს რესპუბლიკის ქალაქთა ექიმთათვის თეორეტიული და პრაქტიკული ბაქტერიოლოგიური კურსები, ხოლო ცენტრალური ლაბორატორიის ფილიალური განყოფილებებმა აწარმოონ ანალიზების საქმე და ეპიდემიის დროს მასიური აცრა. ამ ზომების განსახორციელებლათ საჭიროა საქმეს სათავეში ჩაუდგეს გამოცდილი ბაქტერიოლოგი, ხოლო საქმის დასაწყებათ ქალაქთა კავშირმა უნდა გაიღოს 30.000 მან. საბჭოს მიერ მიღებული პროექტის დებულებანი გადაეცა დასამტკიცებლათ აღმასრულებელ ბიუროს.

აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენდა კავშირის თანამშრომელთათვის საექიმო დახმარების მოწყობა. საექიმო-სასანიტარო განყოფილებამ შეიმუშავა საავათმყოფო კასის პროექტი და წარუდგინა დასამტკიცებლათ აღმასრულებელ ბიუროს, ხოლო კასის პროექტის განხორციელებამდის, ბიუროს თანხმობით მოიწვია ექიმი, რომელსაც დაავალა კავშირის თანამშრომელთა საექიმო დახმარება და ქალაქთა კავშირის დეწესებულებების სანიტარულ მდხომარეობის თვალ-ყურის დევნა.

წინწყლიანი ტიფის გაჩენისათანავე, განყოფილებამ მიმართა ქალაქებს თხოვნით ეცნობებინათ სენის გავრცელების შესახებ და აგრეთვე იმ ზომების შესახებ, რომელსაც იღებენ ქალაქები სენთან საბრძოლველათ. ამავე დროს განყოფილების წარმომადგენელმა აღძრა განსაკუთრებული

რწმუნებულის წინაშე საკითხი იმის შესახებ, თუ რა დამოკიდებულება უნდა არსებობდეს მისსა და ქალაქთა კავშირის შორის; კომისიაში, სადაც ეს საკითხი გაიჩნა, დადგინდა შემდეგი: განსაკუთრებული რწმუნებული ახდენს განკარგულებებს სენთან ბრძოლაში, ქალაქის თვითმართველობანი იღებენ ხარჯებს, ქალაქთა კავშირი აძლევს ქალაქებს წამალს და საავთმყოფოს მოსაწყობ ავეჯეულობას განსაზღვრული ფასებში, ხოლო იმ ხარჯებს, რომლის გაღებასაც ქალაქები ვერ შესძლებენ—ფარავს საგანგებო რწმუნებული მთავრობის მიერ ამ საქმისთვის გადაღებულ თანხიდან. თანახმად ქუთაისის თვითმართველობის მომართვისა, განყოფილებამ დაამზადა დასაბუთებული მოხსენება იმის შესახებ, რათა ქალაქები განთავისუფლებულ იქნენ ქალაქის ექიმების, ფერშლების და ბებია ქალების შესანახავ ხარჯების გაღებისაგან და ამ ხარჯების გაღება იკისროს სახელმწიფო ხაზინამ. ეს მოხსენება გადაეცა აღმასრულებელ ბიუროს მთავრობის წინაშე შუამდგომლობის აღსაძკრელად.

საექიმო-სასანიტარო საბჭომ თავის მომავალ სხდომაზე უნდა განიხილოს შემდეგი კითხვები: 1) საექიმო დაწესებულები და სასანიტარო ორგანიზაციების ტიპები ქალაქებში, 2) თვითეულ ქალაქისათვის ხარჯთ-აღრიცხვის შედგენა, 3) იმ კითხვების გამორკვევა, თუ რამდენი ხარჯის გაღება შეუძლია თვითეულ ქალაქს. ქალაქთა კავშირის საფინანსო-საეკონომიო განყოფილებამ უნდა გამოსძებნოს წყარო იმ ხარჯების დასაფარავათ, რომელსაც ვერ გაიღებენ ქალაქები, 4) აფთიაქების მუნიციპალიზაციის კანონპროექტის შემუშავება. მინიჭება ქალაქის თვითმართველობებს კერძო აფთიაქების კონტროლის უფლებისა და აფთიაქის გახსნის ნებართვის მიცემისა. 5) საკურორტო საკითხი. საკურორტო თავყრილობის მოწვევა. თავყრილობის სამეცადინო გეგმა.

ომის დაწყების შემდეგ განყოფილების შემოქმედებითი მუშაობა შესწყდა და იგი იძულებული გახდა მთელი თავისი მუშაობა ლაზარეთების გახსნისათვის, დაქრილ და ავთამყოფ მეომართა სამსახურისათვის მოენდომებინა. ეს მუშაობა განყოფილებამ დაიწყო 13 დეკემბერს, ომის გამოცხადების დღიდან. 20-ს დეკემბერს აღმასრულებელი ბიუროს წინადადებით განყოფილება შეუდგა შემხვევი რაზმის მოწყობას და 30-ს დეკემბერს, ოცდა ცხრა კაცისაგან შემდგარი რაზმი ყოველივე საჭირო. მასალით გაემგზავრა სანაინის მიმართულებით.

ქალაქთა კავშირის თავმჯდომარის მიერ, თანახმად მთავრობის წინადადებით 24/12, მოწვეულ იქმნა თათბირი სამხედრო უწყების, წითელი ჯვრის, სახალხო გვარდიის და საექიმო-სასანიტარო განყოფილების წარმომადგენლებისა; ამ თათბირზე გადაწყდა დაარსდეს სამხედრო სასანიტარო ინსპექტორთან ცენტრალური სამხედრო სასანიტარო საბჭო, რომლით მოვალეობას შეადგენდა ამ მომქმედ ჯარის საექიმო და სასანიტარო მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება. ამავე თათბირმა ქალაქთა კავშირს დაავალე

გახსნას ლაზარეთები მომქმედ ჯარის ზურგში; თანახმად ამ დადგენილებისა საექიმო-სასანიტარო განყოფილებამ დეკემბრის ბოლო რიცხვებში გახსნა ქირურგიული 192 საწოლიანი ლაზარეთი მიხეილის საავათმყოფოში და 200 საწოლიანი თერაპევტიული ლაზარეთი ალექსანდრეს საავათმყოფოში. 9 იანვარს გახსნა 200 საწოლიანი წინწყლიანი ტიფით ავათმყოფთათვის ლაზარეთი ქალაქის საავათმყოფოს „ბარაკებში“, ხოლო 16-ს იანვარს ბორჯომში აგეთივე ავათმყოფთათვის 70 საწოლიანი ლაზარეთი. სამხედრო საფერშლო სკოლაში განყოფილებამ მოაწყო 400 საწოლიანი ლაზარეთი და გადასცა თბილისის თვითმართველობას წინწყლიანი ტიფით ავათმყოფთა მოსათავსებლათ. ალექსანდრეს საავათმყოფოში არსებული ლაზარეთი დაიხურა 24/12, ხოლო განყოფილება დღეს განაგებს მიხეილის საავათმყოფოში, ქალაქის საავათმყოფოში და ბორჯომში არსებულ ლაზარეთებს. ქალაქთა კავშირის მიერ ამ ლაზარეთების შესანახავათ გაღებული ხარჯების რაოდენობა პირველ თებერვლამდის უორის 430.201 მან. 88 კაპ.

II. ქვეგანყოფილებანი.

I. ბაქტერიოლოგიური ლაბორატორია.

ქალაქთა კავშირმა მემკვიდრეობით მიიღო სამხედრო ქალაქთა კავშირიდან ბექტერიოლოგიური რაზმი, რომელიც წინეთ ემსახურებოდა ლაშქარს და აკმაყოფილებდა მხოლოდ მის მოთხოვნილებას. მუნიციპალურმა ქალაქთა კავშირმა სულ სხვა მიზანი დაისახა და ამ მიზნის და მიხედვით ბაქტერიოლოგიურმა ლაბორატორიამაც უნდა სხვა გვარ მოქმედებას მიჰყოს ხელი. თუ წინეთ რაზმი ჯარში აცრის საქმეს ფართოთ აწარმოებდა, ეხლა ლაბორატორიამ მთელი თავისი ყურადღება უნდა მიექციოს სალაბორატორიო მუშაობას, ეხლავე უნდა შეუდგეს სამკურნალო შრატების და ასაცრელ ნივთიერებათა დამზადებას და განაგრძოს ქიმიური და ბაქტერიოლოგიური ანალიზების წარმოება. ხოლო ეპიდემიის დროს აწარმოოს აცრის საქმეც. ასეთი უნდა იყოს მოქმედების გეგმა, როგორც ცენტრალური ლაბორატორიისა, ისე მისი ფილიალური განყოფილებებისა. საანგარიშო ხნის განმავლობაში ლაბორატორიის მოქმედება გამოიხატა შემდეგში: თბილისის ლაბორატორიის გაუქვებია 1.042 ანალიზი, ქუთაისისას 282, ბორჯომისას 441, სულ 1.764 ანალიზი. თუ აქვე წარმოდგენილ დიაგრამას დავათვალიერებთ, ნათლად დავინახავთ, რომ დაწყებულ სექტემბრიდან რიცხვი გაკეთებულ ანალიზების თან და თან იზრდება.

ანალიზების წარმოების გარდა ლაბორატორია ამზადებდა გონოკოკებს და სტაფილო-კოკებს სამკურნალო ასაცრელ მასალას, აგრეთვე ტიფისა და ხოლერისაგან თავდასაცავ ასაცრელ ნივთიერებას და ტეტროვაქცინას. გასული წლის ხოლერობის დროს ბაქტერიოლოგიური რაზმი აწარმოებდა ამ

სენტან ბრძოლას და მან აუტრა 91.706 პირს. უახლობელესი სამოქმედო გეგმა ბაქტერიოლოგიური ლაბორატორიისა უკვე აღნიშნულია ზევით.

2. აფთიაქის საწყობა.

გასულ წლის 15-ს ოქტომბერს დამთავრდა აღწერა საწყობის მთელი ქონებისა; ამ ქონების რაოდენობა მაშინ უდრიდა 840.000 მან. ძველი ფასებით. საწყობის დანიშნულებაა—მიაწოდოს რესპუბლიკის ქალაქებს წამალი, სადოსტაქრო ხელსაწყო და შესახვევი მასალა. ყველა ეს საქონელი ქალაქებს ეძლევათ მომარაგების კომიტეტის კასებში ოცდა ხუთი პროცენტის დაკლებით; საქონლის წაღებისას ქალაქები იხდიან ღირებულობის ერთ მეოთხედს. ყველა სხვა დაწესებულებებს საქონელი ეძლევა მომარაგების კომიტეტის მიერ გამოიშვებულ ფასებში და ნაღდ ფულზე. საანგარიშო ხნის განმავლობაში რაოდენობა ქალაქების მიერ წაღებულ საქონლისა უდრის—361.369 მან. 77 კაპ. სხვა და სხვა დაწესებულებების მიერ—200.708 მან. 20 კაპ.—სულ საწყობის მიერ გაცემულია—562.077 მან. 97 კაპ. ღირებულების საქონელი. აღსანიშნავია, რომ ზოგიერთ ქალაქების მიერ დაკვეთილი საქონელი მთელი თვეობით აწყვია დამზადებული და ამ შემთხვევებში განყოფილება იძულებული ხდება მიმართოს ქალაქებს თხოვნით, რომ საქონელი წაიღონ. სასურველია, რომ მომავალში ასეთ მოვლენას არ ქონდეს ადგილი. განყოფილების მიერ გამართულია მოლაპარაკება სამხედრო უწყებასთან წამლების შექმნის შესახებ და ამ მოკლე ხანში მიიღებს მისგან წამლებს. ოდესის ფირმის წარმომადგენელთან მოლაპარაკება შესწყდა, რადგან წარმომადგენელის მიერ ნაჩვენები ფასების მიღება განყოფილებამ ვერ სცნო შესაძლოთ. თუ პოლიტიკური პორიზონტი გადიწმინდა განზრახულია მომზადებულის პირის გაგზავნა ოდესაში და აგრეთვე საზღვარ გარეთაც, წამლების შესაძენათ.

III. ქონება საექიმო-სასანიტარო განყოფილებისა.

მიმდინარე წლის პირველ თებერვლისათვის საექიმო-სასანიტარო განყოფილების ყველა დაწესებულებებში იყო: თბილისის, ქუთაისის და ბორჯომის ლაბორატორიებში ავეჯეულობა 22.451 მან. და 57 კაპ. ღირებული. ამავე ლაბორატორიებში წამლები და სხვა ქონება—45.705 მან. 77 კაპ. ღირებული. აფთიაქის საწყობში—ავეჯეულობა 17.040 მან. და 40 კ. ღირებული, ხოლო წამლები, სადოსტაქრო ხელსაწყო, შესახვევი მასალა და სხვა ქონება 564.750 მ. ღირებული.

აღნიშნულ ფასებში საქონელი თვით განყოფილებას აქვს შეძენილი.

IV. საექიმო-სასანიტარო განყოფილების დაწესებულებათა მო- სამსახურების შტატები.

I. ცენტრალური დაწესებულება.

ა) გამგე განყოფილების, წვერი კომიტეტისა	1.200 მან.
ბ) გამგე განყოფილებისა მოწვეული ექიმი	1.200 მან.
გ) საქმის მწარმოებელი	550 მან.

2. ბაქტერიოლოგიური ლაბორატორია.

თბილისი: ა) გამგე ლაბორატორიისა	1.000 მან.
ბ) ხუთი ლაბორანტი	2.500 მან. (500 მ. თითოს)
გ) ორი სანიტარი	750 მ. (375 მან. თითოს)
ქუთაისი: ა) ლაბორატორიის გამგე	900 მან.
ბ) ლაბორანტი	750 მან.
გ) სანიტარი	375 მან.
ბორჯომი: ა) ლაბორატორიის გამგე	759 მან.
ბ) სანიტარი	375 მან.

3. აფთიაქის საწყობი.

ა) საწყობის გამგე	900 მან.
ბ) მისი თანაშემწე	750 მან.
გ) შეკვეთილი საქონლის გადამრჩევი	650 მან.
დ) იმავე საქონლის გასაგზავნათ დამზადებელი.	450 მან.
ე) დამზადებული საქონლის მეთვალყურე და გამგზავნი.	500 მ.
ვ) ორი მუშა	750 მ. (375 მ. თითოს)
ზ) ორი დარაჯი	1.200 მან. (600 მ. თით.)
ნ) კანტორის მოსამსახურე	400 მან.

სახალხო განათლების განყოფილების გამგის მოხსენება ქალაქთა წარმომადგენლების ყრილობაზე.

ქალაქთა კავშირის მთავარ კომიტეტს მეშვიდე ყრილობისაგან დავა-
ლებული ქონდა მოეწყო სახალხო განათლების განყოფილება. მან ეს
დავალება შეასრულა და სახალხო განათლების განყოფილება პირველ თა-
ვის სხდომაზედვე დაარსა. ამ განყოფილების გამგეობა და ხელმძღვანელობა
ჩაბარებული ქონდა მთავარი კომიტეტის წევრს ს. რობაქიძეს. რადგან ეს

განყოფილება ახლად არსებობდა, მას ქალაქთა კავშირში არავითარი ტრადიციები არ ქონია და ამიტომ არც არავითარი მემკვიდრეობა მიუღია მას. ამიტომ ამ განყოფილებას მოუხდა მუშაობის ახლად დაწყება და მოქმედების გეგმის ახლად შემუშავება.

განყოფილების გამგემ შემუშავა მოქმედების გეგმა, მაგრამ ამ გეგმის ცხოვრებაში გატარება უნდა მომხდარიყო მხოლოდ მთავარი კომიტეტისაგან დადასტურების შემდეგ. — ამიტომ ეს გეგმა წარუდგინა განსახილველათ მთავარ კომიტეტს. მთავარმა კომიტეტმა განიხილა გეგმა და, რადგან გეგმაში ნაჩვენები იყო სპეციალური მუშაობის ცხოვრებაში გატარება, დაადგინა განყოფილების გამგემ მოიწვიოს სპეციალისტებისაგან შემდგარი თათბირი, შემდეგ მოწონებისა და ცვლილების შეტანისა დაიწყოს აღნიშნული გეგმით მუშაობა. ასეთი თათბირი მოწვეულ იქნა; თათბირმა, რომელიც შესდგებოდა თბილისის თვითმართველობის გამგეობის წევრის კონიაშვილისაგან, სახალხო სკოლების ინსტრუქტორის გ. ჯაფარიძისაგან და გამოცდილი მასწავლებლის ს. გრიაზნოვისაგან, განათლების განყოფილების გამგისაგან — შემუშავებული გეგმა მოიწონა და სასურველათ სცნო მისი ცხოვრებაში გატარება.

ამ გეგმაში აღნიშნული იყო განყოფილების მოღვაწეობის უსაჭიროესი და უახლობელესი მიზნები და მათი მისაღწევი საშუალებანი. ეს მიზნები და საშუალებანი იყო შემდეგი:

1. უპირველეს ყოვლისა განათლების განყოფილებას ყურადღება უნდა მიექცია რესპუბლიკის ყველა ქალაქებში საყოველთაო, უფასო და სავალდებულო სწავლის შემოღებისათვის. თათბირმა ამ ფორმულას მესამე მუხლი მოაშორა, რადგან, მისი აზრით, ჯერჯერობით სავალდებულო სწავლის შემოღება მოუხერხებელი იქნება. რაც შეეხება ფორმულის ორ მუხლს, ესე იგი, საყოველთაო და უფასო სწავლას, ეს, თათბირის აზრით, შესაძლებელია ეხლავე იქნას გატარებული ცხოვრებაში. ამისთვის გეგმაში ნაჩვენები იყო შემდეგი საშუალებანი და ზომები: ქალაქთა კავშირის სახალხო განათლების განყოფილების ხელმძღვანელობით უნდა მომხდარიყო ყველა ჩვენ ქალაქებში დაწვრილებითი აღწერა საშკოლო ასაკის ყმაწვილებისა და ამ აღწერის შედეგების მიხედვით შემუშავებულიყო პირველ დაწყებითი და უმაღლესი პირველ დაწყებითი შკოლების ქსელი. როცა აღინიშნებოდა რაოდენობა სკოლებისა უნდა შემდგარიყო თვითეული ქალაქისათვის ხარჯთაღრიცხვაც. მოხსენებაში აღნიშნული იყო, რომ ქალაქთა თვითმართველობების ეხლანდელი ბიუჯეტი ამ ხარჯებს ვერ დააკმაყოფილებდა და ამიტომ კავშირის მთავარ კომიტეტს უნდა შეემუშავებინა შესაფერი კანონპროექტი სასკოლო გადასახადის შემოსაღებათ და წარედგინა პარლამენტში გასატარებლათ. მაშასადამე, ეს მიზანი განყოფილებისა მოითხოვდა ქალაქებში აღწერის მოხდენას და, რადგან ეს მუშაობა საჩქაროთ ვერ

შესრულებდობდა, აღმასრულებელმა ბიურომ განყოფილების გამგეს დაავალა ესარგებლა იმ აღწერით, რომელიც მოხდა ამ ათი წლის წინათ კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველის განკარგულებით. განყოფილების გამგემ მიმართა განათლების სამინისტროს თხოვნით ამ ცნობის მისაღებათ. საჩქაროთ ვერც ეს ცნობები იქნა მიღებული და შემდეგ კი აღმოჩნდა, რომ ასეთი ცნობები შესახებ ქალაქების სამინისტროში არც კი ყოფილა. ყველა ამ მიზეზების გამო აღნიშნული მიზნის განხორციელება დაგვიანდა და დღესაც განყოფილებას არ შეუდგენია ქალაქებისათვის პირველ დაწყებითი სკოლების ქსელი. ამიტომ გინყოფილება აუცილებელ საჭიროთ სთვლის: არ უცადოს სამინისტროსაგან ცნობების მიღებას და თვითონ შეუდგეს აღნიშნული მუშაობის შესრულებას ადგილობრივ თვითმართველობათა დახმარებით.

2. თავის მოქმედების გეგმაში განყოფილებამ მეორე ადგილზე დააყენა საკითხი შესახებ სასკოლო აღმშენებლობისა: საქმე ის არის, რომ ეს საკითხი ჩვენ სკოლის ცხოვრებაში სრულიათ უყურადღებოთ იყო დატოვებული: ვინც რამდენადმე მაინც იცნობს ჩვენი სკოლის ცხოვრებას, მან ძალიან კარგათ იცის, თუ როგორ შენობებში არის მოთავსებული სახალხო სკოლები, ზოგიერთ ადგილში ხარჯსაც არ ერიდებოდენ სკოლის შენობისათვის, მაგრამ იშვიათათ შეხვდებით ისეთ სასკოლო შენობებს, რომელიც რამდენათმე მაინც ასრულებდენ სკოლის მოთხოვნილებას. ევროპაში სახალხო განათლების საქმეში სასკოლო აღმშენებლობას უპირველესი ადგილი უჭირავს. ქალაქში თუ სოფელში, იქ სკოლის შენობა საუკეთესო შენობა არის. ადგილობრივ მცხოვრებთა კეთილდღეობის მაჩვენებელი იქ სკოლის შენობა არის. იქ დარწმუნებული არიან მთავრობებიც და საზოგადო ორგანიზაციებიც, რომ სწავლა—აღზრდის რაციონალურათ დაყენებისათვის აუცილებელ საჭიროებას შეადგენს ამ საქმისთვის ხელის შემწყობი გარეშე პირობები. გიგინურათ, პედაგოგიურათ და ესტეტიურათ სკოლის მოთხოვნილების დამაკმაყოფილებელი შენობები ყველასთვის სავალდებულოთ არის ცნობილი, როგოც მთავრობასაგან, ისე საზოგადოებრივი ორგანიზაციებიდანაც.

ქალაქთა კავშირის განათლების განყოფილებამ სხვათა შორის ერთ უმთავრეს მიზნათ დაისახა ხელი შეუყოს ჩვენ ქალაქებში ამ ფრიად დიდმნიშვნელოვან საქმის შესაფერ ნიადაგზე დაყენებას. ამ მიზნის განსახორციელებლათ განყოფილებას უნდა თავის განკარგულებაში ყავდეს სპეციალისტი ინჟინერ-არქიტექტორი და სანიტარი-ექიმი. ეს ორი სპეციალისტი შეიმუშავებს სხვა და სხვა გეგმებს ყოველგვარი ტიპის შენობებისას და ასეთ შემუშავებულ გეგმებს მიაწვდის ადგილობრივ თვითმართველობებს. როდესაც რომელიმე თვითმართველობა შეუდგება სასკოლო შენობის აგებას, ეს სპეციალისტები დახმარებას აღმოუჩინენ მას გეგმის შედგენით და შემდეგ უხელმძღვანელოებენ ამ შენობების წესიერათ აგებას. თვითული ქალა-

ქისათვის ასეთი სპეციალისტების ყოლა და შენახვა დიდი ხარჯების გამო შეუძლებელი იქნება, ხოლო ცენტრალური ორგანო ქალაქებისა კი ადვილათ შესძლებს ამ საქმის თავის თავზე აღებას და დიდ სამსახურსაც გაუწევს ადგილობრივ თვითმართველობებს განათლების წესიერ ნიადაგზე დასაყენებლათ.

3. სასკოლო აღმშენებლობაზე არა ნაკლები ყურადღების მიქცევა არის საჭირო სკოლისათვის საჭირო ავეჯის დამზადებაზე. ამ მხრივაც ჩვენი სკოლები აუტანელ პირობებში არიან ჩაყენებული. თუ როგორ ასახიჩრებს მოზარდ თაობას უვარგისი სასკოლო ავეჯი, ამის შესახებ პედაგოგიური ლიტერატურაში მრავალი მეცნიერული გამოკვლევები არსებობენ.

ქალაქთა კავშირის განათლების განყოფილებამ განიზრახა ჩვენი ქალაქების სკოლის ამ მხრე უზრუნველ საყოფათ თბილისში სასკოლო ავეჯების დასამზადებელი სახელოსნოების მოწყობა. ასეთი სახელოსნოები დაამზადებენ ქალაქების შეკვეთით მათი სკოლებისათვის საჭირო სასკოლო ავეჯებს და ამით გაადვილებენ მათ სკოლების ნორმალურ პირობებში ჩაყენებას. ასეთს სახელოსნოს დაარსება და მოწყობა ცენტრალური ორგანოსთვის მოსახერხებელი და შესაძლებელიც არის და სარგებლობა დიდი იქნება ჩვენი თვითმართველობებისათვის.

4. ქალაქთა კავშირის განათლების განყოფილებამ ანგარიში გაუწია იმ გარემოებას, რომ ჩვენ ახლად გაეროვნებულ სკოლას თითქმის არ მოეპოება არავითარი საშუალება ცხოვრებაში ეროვნული პრინციპის გასატარებლათ. საქმე ის არის, რომ სკოლის გასაეროვნებლათ არ კმარა მარტო სამშობლო ენაზე სწავლის წარმოება. აუცილებლათ საჭიროა სკოლას ქონდეს ამ გაეროვნებისათვის გამოსადეგი, ჩვენ ბუნებასთან და ჩვენი ცხოვრების ზნე-ჩვეულებასთან შეკავშირებული და შეთანხმებული სახელმძღვანელოები და სხვა და სხვა გვარი სასწავლო დამხმარე საგნები. დღემდის ჩვენი სკოლა უმთავრესათ რუსული სახელმძღვანელოებით იკვებებოდნენ. დღეს გაეროვნებული სკოლისათვის საჭირო შეიქნა მრავალი სხვადასხვა გვარის სახელმძღვანელოები. მართალია არსებობს რამდენიმე კერძო გამომცემლობა, მაგრამ მათთვის ეს საქმე უმთავრესათ ვაჭრული თვალსაზრისით იზომება. ნამდვილათ კი ამ საქმის წესიერ ნიადაგზე დაყენებას სკოლისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს. უვარგისი სახელმძღვანელო სრულიათ აქარწყლებს მასწავლებლის შრომას და ხელს უშლის განათლების წესიერ კალაპოტში ჩაყენებას. ამიტომ კავშირის განათლების განყოფილებამ სავალდებულოთ დაინახა ამ საქმის თავის ხელში აღება რამდენათაც მოსახერხებელი იქნება მისი მოწყობა. ამ მიზნის განსახორციელებლათ ქალაქს აქვს მშვენიერათ მოწყობილი სტამბა, უკვე მოაწყო კარგი სახელოსნო, რვეულების დასამზადებლათ და აუცილებლათ უნდა მოაწყოს კარგი ლიტოგრაფია და ცინკოგრაფია. ასეთი დაწესებულებების საშვალე-

ბით განყოფილებას შეძლება მიეცემა გაათავართოს სასწავლო ნივთების, სხვა და სხვა სურათების და ქარტების გამომცემლობა. და ჯეროვან ნიადაგზე დააყენოს სახელმძღვანელოების გამოცემის საქმე.

კავშირის განათლების განყოფილება ისეთ დროს მოეწყოს და შეუდგა მოქმედებას, რომ წრევანდელი სასწავლო წლისათვის სახელმძღვანელოებების გამოცემაზე ზრუნვა დაგვიანებული იყო: სახელმძღვანელოთა ავტორებს უკვე გადაცემული ჰქონდათ თავისი ნაშრომები გამომცემლებისათვის. მომავალი წლისათვის განყოფილება ფიქრობს გამოსცეს რამდენიმე სახელმძღვანელო, თუ როგორმე თავი დააღწია ბაზარზე არსებულ ქალაქის კრიზისს; მიღებულია ზომები საზღვარ გარეთიდან საბეჭდავი ქალაქის შემოსატანათ. დღეს მხოლოდ რამდენიმე ათი ათასი სასკოლო რვეულის გამოცემა მოახერხა განყოფილებამ და ამ რვეულებს ხელმისაწვდომ ფასებში აძლევს საზოგადოებრივ დაწესებულებებს რომელთაც განათლებასთან პირდაპირი კავშირი აქვთ.

5. ქალაქთა კავშირის განათლების განყოფილებამ სხვა მიზანთა შორის ერთი ფრიად მნიშვნელოვანი მიზანი სკოლის გარეშე განათლების მოგვარების საკითხი ყველაზე უფრო საჭირობო საკითხათ ჩასთვალა: და მის მოსაწესრიგებლათ მუშაობასაც შეუდგა. ჩვენ ყველამ კარგათ ვიცით, რომ ცხოვრების უკუღმართი პირობების გამო ჩვენი ქვეყნის მცხოვრებთა უმეტესობა სკოლის გარეთ იყო დატოვებული. სკოლის საშვალეებით განათლების მიღება მარტო იმას შეეძლო, ვისაც ამისათვის საჭირო მატერიალური სახსარი ჰქონდა. რადგან მცხოვრებთა უმეტესი ნაწალი მუდამ სიღარიბეს და უსახსრობას განიცდიდა, ამიტომ ამ უმეტესობის შვილები სკოლის გარეთ რჩებოდა. დღეს ჩვენი ცხოვრების პირობები სრულიად შეიცვალა. დემოკრატიული რესპუბლიკა თავის მოვალეობათ სთვლის საყოველთაო სწავლა შემოიღოს მთელ რესპუბლიკაში და, ცხადია, მომავალი თაობა სკოლის გარეთ აღარ დარჩება, მაგრამ, რაც შეეხება დღევანდელ მდგომარეობას, ჩვენ ვალდებული ვართ გაასკეცებული ენერჯით ვიზრუნოთ სკოლის გარეშე დარჩენილ მოქალაქეთა გათვითცნობიერებაზე. ამ მიზნისათვის საჭიროა ყოველ ქალაქში მოეწყოს საკვირაო სკოლები, საღამოს კურსები და სახალხო უნივერსიტეტები. საკვირაო სკოლების და საღამოს კურსების მოწყობას ადვილათ შესძლებს ადგილობრივი თვითმართელობა ადგილობრივი ძალების საშვალეებით, მაგრამ რაც შეეხება სახალხო უნივერსიტეტის მოწყობას, ეს ძნელი იქნება არამც თუ პატარა ქალაქებისათვის, არამედ დიდი ქალაქებისათვისაც კი. ამიტომ ქალაქთა კავშირის ცენტრალური ორგანო ვალდებულია იზრუნოს ამ საქმის მოსაგვარებლათ. განათლების განყოფილება კიდევაც შეუდგა ამ საქმეზე ზრუნვას და შეიმუშავა დაწვრილებითი გეგმა მოძრავი სახალხო უნივერსიტეტისა. მუშაობა ამ საკითხის შესახებ დაწყებულია. ქალაქებში გაგზავნილი იყო შესა-

ფერი პირები საკითხის ადგილობრივ გამოსარკვევად და, მიღებული ცნობების მიხედვით, განათლების განყოფილება. შეუდგება აპრილის პირველ რიცხვებიდან ამ დიდ—მნიშვნელოვან საკითხის პრაქტიკულათ ცხოვრებაში გატარებას.

6. ქალაქთა კავშირის განათლების განყოფილებას განზრახული აქვს აგრეთვე დახმარება აღმოუჩინოს ქალაქთა თვითმართველობებს საყმაწვილო ბაღების მოწყობაში. პედაგოგიკაში ცნობილია, რომ ყმაწვილების აღზრდა იწყება დღიდან დაბადებისა. საყოველთაო სწავლის შემოღების გეგმაში ჩვენ მიღებული გვაქვს დებულება, რომ სკოლაში იწყებდეს ყმაწვილი 7—8 წლიდან. ამ დრომდე ის მშობელთა გავლენის ქვეშ იმყოფება, მაგრამ ჩვენ ვიცით, რომ მოქალაქეთა უმეტესი ნაწილი, სოციალური უსამართლობის გამო, მთელი დღის განმავლობაში იძულებულია ლუკმა პუარის მოსაპოვებლათ იზრუნოს და ამიტომ ის ასეთ პირობებშია ჩაყენებული, რომ უმეტეს დროს ოჯახს გარეთ ატარებენ და ან არავითარი საშვალეა არა აქვს თავის შვილების გონებრივ თუ ზნეობრივ აღზრდაზე იზრუნოს. აი, ასეთი მშობლების ბავშვები ქუჩის შვილებათ ხდებიან და რა გასაკვირვალაა, რომ მათი აღზრდა ხდება ქუჩის გავლენის ქვეშ. ამიტომ მთავრობა და საზოგადოებრივი ორგანიზაციები ვალდებული არიან ამ ელემენტზე იზრუნონ და მოუწყონ მათ ისეთი პირობები, რაც მათ გონებას და ზნეობას ნორმალურ პირობებში განავითარებს. ამ მიზნის განსახორციელებლათ ქალაქთა კავშირის განათლების განყოფილება ფიქრობს დახმარება აღმოუჩინოს ადგილობრივ თვითმართველობებს საყმაწვილო ბაღების მოწყობაში. ამისათვის განყოფილება ეცდება მასალები მიაწოდოს ქალაქებს საყმაწვილო ბაღების მოსაწყობათ. ასეთი ბაღების მოწყობა თხოულობს სპეციალისტების მუშაობას და ისეთი სპეციალისტების შოვნა პატარა ქალაქებისათვის მოუხერხებელი იქნება და ცენტრალური ორგანო კი ყოველივე ამას ადვილათ შესძლებს.

7. ქალაქთა კავშირის განათლების განყოფილება თავის ვალდებულებათ სთვლის აგრეთვე ხელი შეუწყოს ქალაქებს მასწავლებელთა მომზადებაშიაც. ამ მიზნის განსახორციელებლათ განათლების განყოფილება ფიქრობს დრო გამოშვებით მოაწყოს მასწავლებელთათვის სპეციალური კურსები და ყრილობები.

8. ამ უკანასკნელ დროს წიგნებით და სასწავლო ნივთებით ვაჭრობა სასპეკულიაციო საგნათ გადაიქცა. საჭირო წიგნის შოვნა ბაზარზე შეუძლებელია და თუ იშოვა კაცმა ასეთი წიგნი, ერთი ათად და ხშირათ ერთი ასათ პეტი ფასი უნდა მისცეს. ასევე ითქმის ყოველგვარ საკანცელიარიო ნივთებით სავაჭრო მაღაზია. ამ მაღაზიიდან ადვილათ შეიძენენ ქალაქთა თვითმართველობები თავის სკოლებისათვის საჭირო სახელმძღვანელოებს და სასწავლო ნივთებს; გარდა ამისა ამავე მაღაზიის საშვალეებით განათ-

ლების განყოფილება გაადვილებს ყოველგვარ ლიტერატურულ ნაწარმოების შეძენას როგორც ადგილობრივ ენებზე, აგრეთვე უცხო ენებზედაც.

9. სწავლა-აღზრდის საქმეში ამ ჟამათ დიდი ყურადღება აქვს მიცემული ევროპაში სასკოლო პროექტორების მოწყობას, ასეთი პროექტორები დიდ სამსახურს გაუწევენ ჩვენს სკოლებს, თუ ისინი წესიერათ მოეწყობიან ამა თუ იმ ადგილში. ასეთი პროექტორების მოწყობა რასაკვირველია, ადგილობრივ თვითმართველობათა დახმარებით თავის თავზე უნდა მიიღოს ქალაქთა კავშირის განათლების განყოფილებამ. მას შეუძლია ჯერ-ჯერობით სხვა და სხვა ფირმებისაგან შეიძინოს ამ მიზნის შესაფერი სურათები და აპარატები და მომავლისათვის კი თვითონ დაარსოს ასეთი სურათების დასამზადებელი დაწესებულებანი.

კიდევ ბევრი რამეს გაკეთება შეუძლია სახალხო განათლების სასარგებლოთ და ასაყვავებლათ ქალაქთა კავშირს, მაგრამ ჯერ-ჯერობით ზემორე აღნიშნულ ღონისძიებათა განხორციელებაზე საკმაო იქნება მისთვის და ამიტომ აქ აღარ შეუდგები დანარჩენ საჭიროებაზე ლაპარაკს.

მე ვისურვებ მხოლოდ, რომ ყრილობამ შესაფერი ყურადღება მიაქციოს მოხსენებაში აღნიშნულ საჭიროებებს და დაადასტუროს კავშირის განათლების განყოფილების მუშაობის გეგმა. არც ერთი აქ ჩამოთვლილი საჭიროება ადვილი საქმე არ არის და ამიტომ მათი განხორციელება აჩქარებით ვერ იწარმოებს. ასეთ სამუშაოს სჭირდება სერიოზული მოპყრობა, მოფიქრებული და აწონ-დაწონილი ნაბიჯების გადადგმა და თანდათანობით ცხოვრებაში გატარება. განათლების განყოფილების არსებობა მეტათ ხანმოკლეა და ამაზე მეტის გაკეთება, რაც მან ამ მოკლე დროში შესძლო, მას არც მოეთხოვება.

ქ რ ო ნ ი კ ა .

ქალაქთა თვითმართველობაში.

დამფუძნებელი კრების დეკრეტი ქალაქებში დაუსახლებელ ადგილ-მამულის შესახებ.

1. დროებით აიკრძალოს ქალაქის ფარგლებში მდებარე დაუსახლებელ ადგილ-მამულის სხვისათვის საკუთრებად გადაცემა, დაგირავება და აგრეთვე იჯარით გაცემა ერთ წელზე მეტის ვადით დღიდან ამ დეკრეტის მიღებისა.

2. დასახლებულ ადგილ-მამულად, რომელიც ამ შეზღუდვისაგან თავისუფალია, ითვლება ყველა მიწა, რაზედაც ამ დეკრეტის გამოცემამდე სახლი, ქარხანა ან სხვა შენობა იყო და აგრეთვე ტერიტორია ამ შენობის გარშემო საერთო სივრცით არა უმეტეს ერთი დესიატინისა.

3. ყოველი ხელშეკრულება, რომელიც ამ დეკრეტის გამოცემამდე ან შემდეგ არის დადებული და ეხება აკრძალვა დადებულ მიწის იჯარით გაცემას ერთ წელზე მეტის ვადით, ძალას კარგავს ერთი წლის გასვლისათანავე დღიდან ამ დეკრეტის მიღებისა. დამფუძნებელი კრების მიერ.

4. დეკრეტი ესე შედის ძალაში დღიდან მიღებისა დამფუძნებელი კრების მიერ.

— **მიწების ყიდვა-გაყიდვის ქალაქებში** აღკრძალვის გამო ქუთ. სამაზრო ერობის გამგეობამ მისწერა ნატარიუსებს ეხლავე, მათ სახელზე განკარგულების მიღებამდე, შეაჩერონ ნაყიდობების დამტკიცება, რადგან გამგეობის ცნობით ზოგი მემამულე შეეცადა მოესწრო მიწის გაყიდვა. ამის შესახებ გამგეობამ აცნობა სამინისტროს, საიდანაც შემდეგი დეპეშა მოუვიდა.

კანონი ქალაქის მიწების გაყიდვის აკრძალვისა მიღებულია 15 აპრილს ამ დღიდან შედგენილი სიმტკიცის ქალაქს ძალა არა აქვს, უკანონოა.

— **თბილისის საბჭოს 28 აპრილს მორიგ სხდომაზე მიღებულ იქნა შემდეგი გადაწყვეტილებანი:** სანიტარული გადასახადის შემოღების შესახებ რაზედაც მოხსენება გააკეთა გამგეობის წევრმა გ. კონიაშვილმა: საბჭომ დაადგინა: რადგან ქალაქი ანტიხანიტარულ მდგომარეობაშია, რადგან არ არის საყოფი სუფთა წყალი, ჰაერი მოწამლულია და სხ. და ამის გამო გადამდები სენი ვრცელდება, სენთან საბრძოლველად კი ქალაქს საშუალებები არა აქვს, გაიწეროს მოქალაქეებზე სანიტარული გადასახადი. გადასახადი ეხება იმ პირებს, რომლებიც აპრილში იღებდნენ ჯამაგირს ან შემოსავალი ჰქონდათ არა ნაკლები 700 მ. თითო პროცენტი, ზევით ვინც იღებს თანდათან ემატება შემოსავლის კვალობაზე. სხვა და სხვა თხოვნების და საჩივრების გასარჩევად, რომლებიც ამ გადასახადის გატარებასთან იქნება დაკავშირებული, აირჩევა სპეციალური კომისია.

საბჭომ დაავალა გამგეობას ხდრას შუამდგომლობა, რათა ნება მიეცეთ მათ, რომ ეს გადასახადი მალე იქნეს შემოღებული ქალ. თბილისში.

— **წლალზე ნიხრის გადიდება.** მოხსენება შესახებ წყალზე ნიხრის გადიდებისა ვედროზე 5 კ. საბჭომ ერთხელ უკვე განიხილა და გადასცა საბიუჯეტო-საფინანსო კომისიას განსახილველათ. კომისიამ წარმოადგინა თავის დასკვნა, რომელითაც წყალზე ნიხრი გადიდებულ იქნა ვედროზე 5 კაპ.

— თბ. ქალ. გამგეობის მეხუთე წევრათ არჩეულ იქნა გიორგი შოთაძე. მილიციის უფროსათ არჩეულ იქნა ყოფილი ქუთაისის ქალაქის მილიციის უფროსი ვლ. სულაქველიძე.

— **ალექსანდრეს სახელობის საავათმყოფოს ხარჯთ-აღრიცხვა.** ქალაქის გამგეობის მოხსენება შესახებ ალექსანდრეს სახელობის საავათმყოფოს სახადით ავათმყოფების განყოფილების შესანახი ხარჯთ-აღრიცხვისა, რომელიც სამი თვით ნაანგარიშებია 367.638 მან. 15 კ., საბჭომ გადასცა საფინანსო-საბიუჯეტო კომისიას განსახილველათ და დასამტკიცებლათ.

სანამ ეს ხარჯთ-ალრიცხვა დამტკიცებულ და წარდგენილი იქნება კომისიის მიერ, გამგეობას ეძლევა უფლებას დახარჯოს თითო ავთიმყოფის შესანახად დღეში 20 მანეთი.

— **ავანსის მიცემა.** ქალაქის გამგეობამ დაადგინა ქალაქის თვითმართველობის მოსამსახურეებს ეხლავე მიეცეთ ავანსი თითოს 200 მან. აპრილის ჯამაგირის ანგარიშში.

— **მეშვიდე დამატება.** ვინაიდან ქალაქის საბჭომ 17 მარტს პრინციპიალურად მიიღო ჯამაგირებზე მეშვიდე დამატების დანიშვნა უფროს პასუხის მგებელ მოსამსახურეებზე. დამატების რაოდენობა უფრო მეტი უნდა იყოს, ვინემ იგი დაენიშნება დანარჩენ მოსამსახურეებს, ქალაქის გამგეობამ დაადგინა იმ პირობით, რომელნიც 17 მარტის შემდეგ სამსახურს თავს დაანებებენ, სანამ საბჭო გადასწყვეტს ამ დამატების რაოდენობას, უფლება აქვთ 1 იანვრიდან თვეში 250 მან. მიიღონ.

— **ქალაქის ფარმაცევტების მოთხოვნილება.** თბილისის აფთიაქებში მოსამსახურეთა კავშირმა ქალაქის გამგეობას მოთხოვნილება წარუდგინა, რათა ქალაქის ფარმაცევტებს, პროვიზორებს და აფთიაქში მომუშავეთ ჯამაგირები მოუმატოს 100 პროცენტი.

— **თბილ. საღვინეფექციო კამერაში გაფიცვის მოხსნა.** ქალაქის საღვინეფექციო კამერის მოსამსახურეებმა გაფიცვა მოხსნეს და მუშაობას შეუდგნენ.

— **საკლავზე ნიხრის გადიდება.** ქალაქის სასაკლავო საექსპლოატაციო ხარჯი სიძვირისა გამო თანდათან ემატება და მისი შემოსავალი ვერაფერ ხურავს ხარჯს. ამ ერთი წლის განმავლობაში საექსპლოატაციო ხარჯმა 955 მანეთიდან იმატა 2,493,336 მანეთამდე. ამ ხარჯის დასაფარავად ქალაქის გამგეობამ დაადგინა სთხოვოს საბჭოს ნებართვა დასაკლავი გადასახადის მომატებაზე. გამგეობა ადგენს თითო კამეჩის დაკვლაზე გადაახდევინოს 18 მან., თითო ხარზე და ძროხაზე—9 მან., ღორზე—6 მან. 50 კაპ. და ცხვარზე 3 მან.

— **ქალაქის ელექტრონული სადგური.** ქალაქის ელექტრონული სადგური, რომელიც წელიწადზე მეტია რაც არ მუშაობს, მანქანების გაფუჭების გამო, მალე მუშაობას განაახლებს. ჯერ შეკეთებულია, ერთი მანქანა, მეორე მანქანას შეაკეთებენ ღირ თვის განმავლობაში და ისიც დაიწყებს მუშაობას. მესამე მანქანის შეკეთების იმედი კი ამ წლის განმავლობაში არა აქვთ.

— **ქალაქის ბოსტანი.** თბ. ქალაქის გამგეობამ დაადგინა ქალაქის ბოსტანი, რომელიც ავჭალის წყალსადენთან მდებარეობს არენდათ არ გასცეს, არამედ თვით დაიმუშაოს.

— **ბალის მიღება.** მიწად-მოქმედების მინისტრმა თბილისის საბჭოს შუამდგომლობისამებრ ნება დართო მუშტაიდის ბალის ქალაქის თვითმართველობის განკარგულებაში გადაცემაზე. ამის გამო ქალაქის საბჭოს სატყე-

საბალო კომისიამ თავის თავმჯდომარე ს. თ. ხუნდაძითურთ დაწვრილებით დაათვალიერა დასახელებული ბალი და მასში მოქცეული შენობები, გარდა სააბრეშუმო სადგურის შენობისა, რომელიც მიწად-მოქმედების სამინისტროს განკარგულებაში რჩება—ამ დღეებში ქალ. გამგეობა ჩაიბარებს.

— სენაკის ქალ. საბჭოს არჩევნების შედეგი. მარტის 30-ს სენაკში მოხდა თვითმართველობის ხმოსანთა ხელახალი არჩევნები. სოც.-დემ. მიილო—569 ხმა, გაიყვანა—12 ხმოსანი; სოც.-ფედ. მიილო 97, გაიყვანა—2 ხმოსანი; სოც.-რევ.—95 ხმა, გაიყვანა—2 ხმოსანი და ეროვნულ-დემ.—170 ხმა, გაიყვანა—4 ხმოსანი.

შ რ ო მ ი ს ბ ი რ ჟ ა .

— მიმდინარე წლის იანვრის თვეში თბილისის შრომის ბირჟაში ჩაეწერა 746 მამაკაცი, 22 დედაკაცი. გაიგზავნა სამუშაოზე 609 მამაკაცი და 8 დედაკაცი. მათ შორის თავის პროფესიაზე გაიგზავნა 604. სხვა პროფესიაზე 13. მიმდინარე წლის თებერვალში ჩაეწერა 279 მამაკაცი და 25 დედაკაცი, გაიგზავნა სამუშაოზე 238 მამაკაცი და 8 დედაკაცი. თავის პროფესიაზე გაიგზავნა—236, სხვა პროფესიაზე 10.

მთავარ კომიტეტში.

ანკეტა. ქალაქთა კავშირის მთავარ კომიტეტის დავალებით მიწად-მოქმედების სამინისტროს სააგარო რეფორმის განყოფილების მიერ შედგენილია და დაგზავნილია ქალ. თვითმართველობებში საანკენტო ფურცლები შემდეგი შეკითხვებით:

1. საჭიროა თუ არა გავრცელებულ იქნას აგრარული რეფორმა კერძო მესაკუთრეთა, იურიდიულ პიროვნებათა, მონასტერთა, ეკლესიათა და სხვა მიწებზე, რომელნიც მდებარეობენ ქალაქის საზღვრებში.

2. თუ საჭიროა—მაშინ რა მიწებზე: გაშენებულ, გაუშენებელ, სპალო და სხვა მიწებზე.

3. რამდენი დესიატინა დარჩეს კერძო მესაკუთრეს, როგორც ნორმა?

4. შესაძლებელია თუ არა, რომ რესპუბლიკის ყველა ქალაქებში დატოვებულ მიწის ნორმა ერთნაირი იქნეს?

5. თუ ეს შეუძლებელია, მაშინ რა კატეგორიებათ უნდა დაიყოს ქალაქები და რა უნდა დაედოს საფუძვლათ დაყოფას: სამეურნეო ხასიათი, ტერიტორიის სიდიდე თუ სხვა რამე?

6. როგორი უნდა იყოს ნორმა დატოვებულ მიწებისა კატეგორიებათ 1, 2, 3 დესიატინა თუ მეტი?

7. დასატოვებულ მიწების ნორმის გამორკვევის დროს მიღებულ უნდა იქნეს თუ არა მხედველობაში მისი ხარისხი?

8. თუ - კი მიწის მესაკუთრემ უკვე მიიღო ნორმა სოფელში; საჭიროა მიტეცეს კიდევ მეორე ნორმა ქალაქში?

9. მიწების ჩამორთმევა უნდა მოხდეს გამოყიდვით თუ არა.

10. თუ ჩამოსართმევ მიწაზე სამრეწველო, საწარმოო ან საცხოვრებელი ბინა არა—საჭიროა მათი გამოყიდვა თუ არა?

11. რა უნდა იქნას მიღებული ქალაქების საზღვრებათ როცა ქალაქის გეგმა დიდი ხნის შედგენილია და მისი საზღვრები მის შემდეგ გაფართოვდა?

12. რა საზღვრები უნდა დაედოს იმ ახალ ქალაქებს, რომელთაც ჯერ გეგმა არა აქვთ შემუშავებული და არც დამტკიცებულია.

13. შესაძლებელია თუ არა იმ ახალ ქალაქებში, რომელთაც გეგმა არ აქვთ, უბრალოთ განისაზღვროს?

14. თუ შესაძლებელია—რა საშვალეებით და რა დროის განმავლობაში შეუძლია თვითეულ ქალაქმა გამოირკვიოს თავისი საზღვრები?

15. ვის უნდა გადაეცეს ქალაქებში ჩამორთმეული მიწები?

16. რა სახით უნდა გადაეცეს ჩამორთმეული მიწები—საკუთრებათ, არენდათ, ფასში თუ უფასოთ?

ოთხ მაისს მოხდა მთავარი კომიტეტის სხდომა. დღიური წესრიგი შემდეგი იყო:

1 აღმასრულებელი ბიუროს მე 5-თე წევრის არჩევა, რომელიც რესპუბლიკის ცენტრალურ სასურსათო საბჭოს პრეზედიუმის შემადგენლობაში შევა.

2. მთავარ კომიტეტის საკონტროლო განყოფილების დებულებანი და ინსტრუქციები.

3. უფროსი კონტროლიორის არჩევა.

4. ქალ. კავშირის თანამშრომლებთათვის ჯილდოს მიცემის წესი თანაბრად თბ. ქალაქის თვითმართველობის ჯილდოს მიცემის წესისა.

5. განსაკუთრებული საკონტროლო კომიტეტის დაარსება ლიკვიდაციის საკითხისათვის.

6. საექიმო საშვალეების აღმოჩენა ქალაქთა კავშირის თანამშრომელთათვის და მათ ოჯახებისათვის.

7. მთავარ კომიტეტის ხარჯთ-ალრიცხვა მიმდინარე წლისათვის.

8. ჟურნალ „ექიმი“-ს სუბსიდიის შესახებ.

— ფოთში მოწყობილია ქალაქთა კავშირის მიერ სააგენტო დაწესებულება ადგილობრივ სავაჭრო ოპერაციების საწარმოებლათ.

სამეურნეო ბიურო მარტში მომხდარ ქალაქთა წარმომადგენლების ყრილობის დროს, სამეურნეო ბიურომ გასცა სხვა და სხვა საქონელი, ქალაქთა თვითმართველობათა მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლათ,

მილიონ ნახევარზე მეტი ღირებულებისა. საქონელი, უმეტეს ნაწილათ იყო დათვალეირებული თვით ქალაქთა წარმომადგენლების მიერ და ამნაირათ იყო მათ მიერ დაკვეთილი. გაყიდული საქონელი გაცემულია ნაწილი წალღ ფულზე და ნაწილი ნისიათ. თანახმათ შეთანხმებისა, რომელიც მოხდა ა.წ. 23 მარტს ქალ. თვითმართველობების წარმომადგენლების და სამეურნეო განყოფილების შორის, საქონელი გაცემულია ნისიათ ერთი თვის ვადით. ამ ვადის შემდეგ ქალაქები მოვალენი არიან შემოიტანონ 75% საქონლის ღირებულებისა.

— სამეურნეო განყოფილებაში დიდ მოთხოვნილება იყო ტყავის ქარხნის ნიწარმოებებზე და იმ საქონელზე, რომელიც განყოფილების მიერ ახლად შეძენილი იყო ბაქოდან.

— პურის ფქვილის კრიზისის გამო, სამეურნეო განყოფილება აწვდის სახელმწიფო დაწესებულებებს, საზოგადო დაწესებულებებს, პროფესიონალურ კავშირებს, სასახლო კომიტეტებს და სხვა, სიმიდის ფქვილს ფუთს 80 მანეთად. ამ დაწესებულებებს ეძლევათ აგრეთვე დაწესებული ნორმით შემდეგი სანოვაგე: ლერლილი, ბრინჯი, გამხმარი ხილი, ფქვილი, ჩაი, მანუ-ფაქტურა და სხვა.

— საინტენდანტოდან დიდუბის საწყობში ნაყიდი უვარგისი ექსტრს ბითონებიდან კეთდება ახალი და ახლო მომავალში გაიყიდება. შეკეთებული ბითონები ისინჯება და შემდეგ უჯრედებში იწყობა. ბითონებზე, როგორც კერძო პირთაგან, ისე საზოგადო და სახელმწიფო დაწესებულებათაგან მოთხოვნილებანი ძალიან ბევრია.

— ინგლისის მისიის მიერ მოწვდენილი თეთრი ფქვილით, ქალაქთა კავშირის ცენტრალურმა ფურნემ დაიწყო თეთრი პურის ცხობა. პური ეძლევათ სახელმწიფო და საზოგადო დაწესებულებების თანამშრომლებს თბ. ქარხნებში და ფაბრიკებში მომუშავეთ და სხვა. პურს ანაწილებს ქალ. გამგეობის სურსათო განყოფილება. ცენტრალური ფურნე აცხობს ყოველდღიურათ 800 ფუთ თეთრ პურს. გარდა თეთრი პურისა ამ ფურნეში იცხობა სახალხო გვარდიისათვის შავი პური, რომლისათვისაც ფქვილი თვით გვარდიამ შეიძინა. ცხება აგრეთვე 200 ფუთამდე შავი პური ქალაქთა კავშირისა, რომელიც ეძლევა ციხეს და იმ დაწესებულებებს რომლებიც სხვა და სხვა მიზეზებისა გამო არ ღებულობენ პურს ქალ. გამგეობის სასურსათო განყოფილებიდან.

— შინაგან საქმეთა სამინისტროს ადმინისტრაციულმა განყოფილებამ ქალაქთა კავშირის სატეხნიკო განყოფილებას კიდევ დაუკვეთა 30.000 წყვილი ფეხსაცმელი.

— ქალაქთა კავშირის სატეხნიკო განყოფილებასთან მოწყობილია სახელოსნო, რომელსაც მიზნათ აქვს დასახული აღმოუჩინოს დახმარება ქალაქებს საავათმყოფოებისა და სკოლების აშენება-მოწყობაში, აგრეთვე იმ სახლების გაწყობაში, რომელთაც საზოგადოებრივი მნიშვნელობა აქვთ.

სამაგიდო სახელოსნოს შეუძლია გააკეთოს: მოწაფეების მაგიდები (პარტები), მაგიდები, სკამები, კათედრები, საკლასო დაფა და სხვა. აგრეთვე შეუძლია გააკეთოს კარებების და ფანჯრების ჩარჩოები, ბალის სკამები და სხვა. მუშაობა წარმოებს ხატვით.

მეფუტკრეობის გასავრცელებლათ ამზადებს სკებს და სხვა და სხვა იარაღებს.

მეხანიკურ სახელოსნოს შეუძლია გააკეთოს: ქურჭელი შავი რკინისაგან, თეთრი ქესტისაგან, ცინკისაგან, ცინკიან რკინისაგან და სხვა; რკინის მოძრავი ფეხები, ტრუბები, წყლის-სადენის წვრილი ნაწილები, ოჯახისათვის აუცილებელი საგნები როგორც არის მაგალითად: რკინის საცერი ფეხის საწმენდათ და სხ. აგრეთვე უკეთებს რემონტს: მადულე-ბლესს, სადენინფექციო კამერებს და სხვა.

მოთხოვნების გამოსარკვევათ განყოფილების მიერ ყველა ქალაქებში დაგზავნილია საანკენტო ფურცლები.

— საექიმო-სასანიტარო განყოფილების მიერ უკვე მოწყობილია ამბულატორია, რომლითაც შეუძლიათ ისარგებლონ ქალ. კავშირის თანამშრომლებმა თავიანთი ოჯახებით. ამბულატორიამ აპრილიდან დაიწყო მუშაობა. ავთომოფები მიიღება განსაკუთრებულ დაწესებულ ინსტრუქციით.

— ქალაქთა კავშირის ცენტრალური ბაქტერიოლოგიური განყოფილება, რომელიც ახალ შენობაში გადავიდა (სერგიევის ქუჩა № 4 ტელ. 18—96) მიიღებს კერძო პირთაგან ფასიან კლინიკო-დიაგნოსიურ, ბაქტერიოლოგიურ და სეროდიაგნოსურ გამოკვლევებს.

გარდა ამისა ლაბორატორია გააკეთებს ინდივიდუალურ სამკურნალო ვაქცინებს.

ღარიბთათვის ანალიზები უფასოა.

— საქართველოს რესპუბლიკის ქალაქთა წარმომადგენლების ყრილობის კერძო თათბირმა, რომელიც ა.წ. 23 მარტს შესდგა შემდეგი დებულებანი მიიღო:

1. საქონელი ქალაქთა თვითმართველობებს ეძლევათ იმ ფასში რა ფასიც მას სამეურნეო განყოფილებამ დაადო.

2. საქონელი, გაიცემა ნაღდ ფულზე, როგორც ეს საზოგადოთ მიღებულია.

3. თუ საქონელი გაიცა ნისიათ ქალ. თვითმართველობანი მოვალენი არიან გადიხადონ ერთი თვის შემდეგ 75% მთელი ჯამისა, და 25%-კი დროებით რჩება ქალ. გამგეობის განკარგულებაში. როგორც სატრიალებელი ჯამი, იმ პირობით, რომ ეს ჯამი დაბრუნებულ ექნეს ქალ. კავშირს ორი თვის განმავლობაში.

4. ქალაქთა თვითმართველობები ქალ. კავშირისაგან შეძენილ საქონელს ყიდიან იმ ფასში რა ფასადაც მათ შეიძინეს დამატებით, დაწესებული %-ბისა.

5. საქონლის გაყიდვა უნდა მოეწყოს საკუთარი მალაზნიის საშვლებით.
6. მოხსენების შემდეგ დადგენილ იქნა, მოეწყოს კავშირის დახმარებით ამა თუ იმ ქალაქში ესა თუ ის სასურველი წარმოება.

ერობათა თვითმართვებლობაში.

ანკეტა ერობათა შორის. ერობათა ცენტრალურმა ბიურომ მიმართა სამაზრო ერობებს წინადადებით, რათა მათ უპასუხონ შემდეგ საკითხებზე:

1. როდის მოხდა ერობის არჩევნები.
2. როდის მოხდა ერობის პირველი კრება.
3. ერობის გამგეობის და პრეზიდიუმის შემადგენლობა პირველ კრებაზე. (პარტიულ მიმდინარეობა და განათლების ცენზი).
4. ხმოსანთა რიცხვი, მათი პარტიული მიმდინარეობა და ეროვნება; განათლების ცენზი.

ერობათა ცენტრალურმა ბიურომ წინადადება მისცა სამაზრო ერობებს, რათა მათ გამოუგზავნონ სამაზრო ერობის კრებების ოქმები:

— **ერობის მცირე ერთეული.** ერობათა ცენტრალური ბიურო შეეკითხა ყველა სამაზრო ერობებს თუ რა მდგომარეობაშია ერობის მცირე ერთეულის ორგანიზაციის საქმე. პასუხი ჯერჯერობით მიღებულია თბილისის, გორის და თელავის ერობებიდან.

ერობის მცირე ერთეულის არჩევნები დამთავრდება პირველ მაისამდღი. ერობის მცირე ერთეული იქნება: თბილისის მაზრაში—8, გორის მაზრაში—20 და თელავის მაზრაში—12.

— **ერობის არჩევნები.** შინაგან საქმეთა სამინისტროს ერობის განყოფილება აწყობს ერობის არჩევნებს ახალციხის, ახალქალაქის, ბორჩალოს და თიანეთის მაზრებში. ესაჭიროებათ ინსტრუქტორები: თიანეთის მაზრაში, ერობის არჩევნების საქმე მინდობილი აქვს სამაზრო კომისარს.

— **ინსტრუქცია ადმინისტრაციის ინსპექტორისათვის.** შინაგან საქმეთა სამინისტრომ შეიმუშავა ინსტრუქცია ადმინისტრაციის ინსპექტორისათვის.

— **ინსტრუქცია ადმინისტრაციისათვის.** შინაგან საქმეთა სამინისტროს ერობის განყოფილება იმუშავებს ინსტრუქციას სამაზრო კომისრებისათვის.

— **ერობის ცენტრალური ბიურო.** საქართველოს ერობათა ცენტრალურ ბიურომ უპირველეს ყოვლისა დაისახა სასურსათო საქმის ორგანიზაცია. ეს ბიურო მთელი თავისი შემადგენლობით შევიდა ცენტრალურ სასურსათო ნაწილში.

ამ ჟამათ მთელი თხოვნები სხვა და სხვა ერობებისა ტარდება ცენტრალურ ბიუროში, მთელი საქმეები და ქონება მევენახეობის და მეღვინეობის თბ. საგუბერნიო კომიტეტისა გადაეცა ერობის ცენტრ: გამგეობას.

ერობათა ცენტრ. ბიურო ამ ჟამად შინაგან საქმეთა სამინისტროსთან ერთად იმუშავენს გეგმას სესხის განაწილების შესახებ ერობათა შორის. იმ თანხიდან, რომელსაც მთავრობა იძლევა თანახმად პარლამენტის 1918 წ. 3 დეკემბრის დადგენილებისა.

ცენტრ. ბიურომ დ. ონიაშვილი აირჩია თავის წარმომადგენლათ შინაგან საქმეთა სამინისტროსთან დაარსებულ სამკურნალო სასანიტარო კომისიაში, რომელსაც დავალებული აქვს შეიმუშაოს სამკურნალო-სასანიტარო კანონ-პროექტი.

ცენტრ. ბიუროში აუარებელი თხოვნები შევიდა სოფლის მცხოვრებთაგან შაბიამანის, გოგორდის, აბრეშუმის თესლის და სამეურნეო იარაღის მიწვდენის შესახებ. ბიურომ მიიღო ზომები ამ უშამდგომლობათა დასაკმაყოფილებლად.

— **თბილისის სამაზრო ერობის ხარჯთ-აღრიცხვა.** ხარჯთ-აღრიცხვა 1918 წ. 2 ქრისტეშობისთვიდან—1919 წლის 1 ივანობისთვემდის გამოანგარიშებულია 1.764.010 მან. 77 კ.

შემოსავალი წყაროები შემდეგია:

1. მოსალოდნელი სუბსიდია მთავრობისაგან ადმინისტრაციის და მილიციის შესანახად—341.325 მან.
2. მთავრობის კრედიტი სახალხო განათლებისათვის—115.185 მან.
3. მთავრობის სუბსიდია საორგანიზაციო საქმეებისათვის (უკვე მიღებულია)—40.000 მანეთი.
4. წარსული წლის „ნედლიშკები“—150.000 მან.
5. სასურსათო განყოფ. საწარმოო კაპიტალიდან სესხი—445.000 მან.
6. მთავრობის ხუთ პროცენტიანი სესხი—300.000 მან.
7. სესხი სხვა წყაროებიდან—177.477 მან და 44 კაპ.
8. მოსალოდნელი სუბსიდია მთავრობისაგან, ადმინისტრაციის შენახვის გადიდების გამო (უშამდგომლობა აღძრულია)—111.600 მან.
9. შემოსავალი ერობის საკუთარი წარმოებისაგან—83.423 მ. და 33 კ. გასავალი შემდეგია:
 1. ერობის კრების სამი სესიის ხარჯები—15.000 მან. ერობის კრების პრეზიდიუმის შესანახად—14.000 მან. (თავმჯდომ. და მდივანს 1000 მ. თვითეულს ბვიურათ).
 2. ჯამაგირები და სამგზავრო ხარჯები გამგეობის წევრებს—51.900 მ. (თვითეული გამგეობის წევრი თვითურათ ლებულობს 1.700 მან. ჯამაგირს). გამგეობის კანცელიარიის შესანახი—34.141 მან. და 62 კაპ. ბუჰალტერიის შესანახად—31.246 მან. 66 კაპ. სამეურნეო განყოფილების და გამგეობის კონტროლის შენახვა—34.438 მან. და 57 კაპ.
 3. ერობის მცირე ერთეულის შემოღებისათვის—70.000 მან. აქედან—30.000 მ. საორგანიზაციო ხარჯისათვის არი გადაღებული. 20.000 მ. ერობათა მცირე ერთეულებს მიეცემათ სუბსიდიის სახით და 20.000 მ. სესხათ.

4. ერობის ადმინისტრაციის შესანახად—456.450 მან.
5. ტექნიკური განყოფილების შესანახად—344.100 მან.
6. აგრონომიული განყოფილების შესანახად—148.050 მან.
7. საექიმო-სასანიტარო გან. შეს.—168.235 მან და 59 კა.
8. საბეითლო განყოფილების შესანახად—35.000 მან.
9. იურიდიული გან. შესანახად—20.100 მან.
10. სასურსათო გან. შესანახად—53.423 მან. და 33 კაპ.
11. სტატისტიკური განყოფილების შესანახად—26.200 მან.
12. ხარჯები სახალხო განათლებისათვის—202.745 მან.
13. მიწის განყოფილების შესანახად—21.600 მან.
14. სხვა და სხვა ხარჯები—37.080 მან.

— **თბილისის მაზრის ერობის უბნები.** თბილისის სამაზრო ერობის გამგეობამ მაზრა 5 ადმინისტრაციულ უბნებათ გაანაწილა.

— **არჩევნების დანიშვნა.** თბილისის სამაზრო ერობის გამგეობამ ერობის ხმოსნების არჩევნები მაზრის ყველა წვრილ კომუნაში დანიშნა 1 მაისისათვის, გარდა ყარაიაზის კომუნისა, სადაც არჩევნები გადადებულ იქნება შემოდგომამდე, რადგანაც აქ მცხოვრებელ თათრებს აპრილის მეორე ნახევარში საქონელი იალალზე გაჰყავთ და თითონაც მათ მისდევენ.

— **აგრონომიული ნაწილი.** 1 აპრილიდან ერობის გამგეობასთან დაიწყო მოქმედება სააგრონომიო ნაწილმა, ნაცვლად გაუქმებულ საადგილ-მამულო გამგეობისა. თავის ინსტრუქტორების საშუალებით ერობის გამგეობა აწესებს მაზრებში რაიონებს აგრარულ რეფორმების გასატარებლათ. იხილავს საკითხს ხალხზე გადაცემულ მიწის ღირებულების შესახებ. განზრახულია ის საშუალო ფასი რევილიუციის ხანამდე მიღებული დღეს-დღეობით არსებული მიწის ფასს დაუპირდაპირონ, რომელიც მიწად-მოქმედების სამინისტრომ შეიმუშავა აგრარულ რეფორმის საჭირო ხარჯების გასატარებლად და მელიორალურ სამუშაოთა-განსახორციელებლათ. აგრარულ ნაწილის გამგეთ მოწვეულია ბ-ნი გვანცელაძე.

— **საბეითლო ნაწილი.** საბეითლო ნაწილი ერობის გამგეობასთან ახლათ ეწყობა. ამ ნაწილის გამგეთ მოწვეულია ბეთალი ბ-ნი მასხარაშვილი.

— **საექიმო-სასანიტარო ნაწილი.** ერობის გამგეობის საექიმო-სასანიტარო ნაწილის მიერ განზრახულ 10 საავათმყოფოდან დაარსდა ჯერ ოთხი საავათმყოფო. გაგზავნილია ადგილობრივ სადესინფექციო კამერები. მანგლისიდან ატყობინებენ ერობის გამგეობას, რომ იქ სახადი, ისპანკა და ყვავილი მძვინვარებს. ერობის ექიმი ვერ ასწრებს ავათმყოფების მოვლას და თხოულობენ მეორე ექიმის გაგზავნას.

— **სასურსათო ნაწილი.** ერობის გამგეობის სასურსათო ნაწილმა, როგორც გამგეობის წევრის ბ. მამულაშვილის მოხსენებიდანა სჩანს გააცხოველა თვისი მუშაობა. ერობის გამგეობის განკარგულებაში მთავრობიდან

მიღებულია 30 ათასი მანეთი. ამ თანხით ხელი მოინაცვლა ერობამ ყველა ოპერაციების საწარმოებლათ. არავითარი წყარო შემოსავლისა ერობას არა ჰქონია და ამგვარათ სასურსათო ნაწილი თვითონ შეუღდა მზრუნველობას თანხის გამოძებნაში. ამ თანხის ეს ნაწილი შესყიდულ იმ საქონლის ოპერაციიდან შოულობდა, რომელსაც იღებდა ცენტრალურ სასურსათო საბჭოდან. ანაწილებდა რა შესყიდულ და მიღებულ საბჭოდან საქონელს მცხოვრებთა შორის, სასურსათო ნაწილი იღებდა განსაზღვრულ პროცენტს ერობის სასარგებლოთ. ამნაირათ მეორე საერობო კრებისათვის მთავრობისაგან მიღებული 30 ათასი მანეთი გაიზარდა 140 ათას მანეთამდე. ეს თანხა ერობის დასაბრუნებელ თანხათ გადაიქცა. ამ თანხის წარმოებიდან მიღებულ მოგებიდან 20 პროცენტი ხმარდება მიმდინარე ხარჯების დასაფარავათ, ხოლო 80 პროცენტი სამოძრაო კაპიტალში გადირიცხება.

სასურსათო ნაწილმა მიიღო ზომები სხვა და სხვა საქონლის შემოსატანათ საზღვარ-გარეთიდან და უკვე მიიღო ბრინჯი და შაბიამანი. გამოწერილია შაბიცი.

ქალაქის ახლო-მახლო სოფლების მცხოვრებთ აუარებელი თხოვნები შემოაქვთ სხვა და სხვა საქონლის მიცემის შესახებ. დაშორებულ სოფელთა დასახმარებლათ მოწყობილია ზოგიერთ პუნქტებში სარაიონო საერობო საწყობები. ასეთი საწყობები უკვე არსებობს აღბულალსა და მანგლისში.

სასურსათო ნაწილის აგენტები ადგილობრივ თვალყურს ადევნებენ, რომ საქონელი მცხოვრებთ შორის თანაბარათ იყოს განაწილებული და იღებენ ზომებს ამ საქონლის მაგიერ სხვა საქონლის შეძენისათვის ამ ადგილებში გაცვლის სახით. თვიური ხარჯთ-აღრიცხვა სასურსათო ნაწილისა ნავარაუდევია 9 ათას მანეთში. სასურსათო ნაწილის სარაიონო საწყობების ხარჯების დასაფარათ გადადებულია დამატებით 10.300 მან.

სოფლის კომუნების (წვრილი ერთეული) არჩევნები ჯერ არ დაწყებულია. სამაზრო ერობის გამგეობა იწვევს ინსტრუქტორებს სოფლის კომუნების საორგანიზაციოთ.

— **ქუთაისის სამაზრო ერობის გამგეობამ** შუამდგომლობა აღძრა ცენტრალურ მიმწოდებელ კომიტეტის წინაშე რათა 150 ფუთი რკინა და 50 ფუთი ფოლადი დათმობოდა საჭირო სამეურნეო იარაღების დასამზადებლად. ეს შუამდგომლობა დაკმაყოფილებული იქნა და ამ მოკლე ხანში მიიღებს ერობა 200 ფუთ რკინას.

— **სამომრიგებლო უბნები ქუთაისის მაზრაში** ქუთაისის მაზრის ერობის ხმოსანთა მესამე ყრილობამ დაადგინა ქუთაისის მაზრა დაჰყოს შემდეგ სამომრიგებლო უბნებად.

1. ბაღდადის კამერა—ბაღდადში; საზოგადოებანი: ბაღდადის, ზეკრის, დიმის, კიკნაველეთის და სადემეტრაოს.

2. ამაღლების კამერა—ამაღლებაში; საზოგადოებანი: ამაღლების, გორის, და უხუთის.

3. მუხაყრუის კამერა—სოფ. მუხაყრუაში; საზოგადოებანი: მუხაყრუის, ტობანიერის და გამოჩინებულის.

4. ვანის კამერა—სოფ. ვანში; საზოგადოებანი: ვანის, დვალიშვილების და საპაიჭაოს.

5. სამტრედიის კამერა—ქ. სამტრედიაში; საზოგადოებანი: ქ. სამტრედია და კულაშის საზოგადოება.

6. დიდი ჯიხაიშის კამერა—ს. დ. ჯიხაიში; საზოგადოებანი: ჯიხაიშის, იანეთ-ეწერის და ლანირ-ქუტირის.

7. ხონის კამერა—ქ. ხონში; საზოგადოებანი: ქ. ხონი, კუხის, ნახახულების და გვაშტიბის.

8. მუხიანის კამერა—სად. მუხიანაზე; საზოგადოებანი: ფარცხანაყანევის, საყულის, პატრიკეთის და ქვედა და ზედა მაღლაკის.

9. სვირის კამერა—სად. სვირზე; საზოგადოებანი: სვირის, ოზის და სიმონეთის.

10. ხრესილის კამერა სოფ. ხრესილზე; საზოგადოებანი: საწირის, გურნის, მანდიკორის და კურსების.

11. ქუთაისის კამერა — ქ. ქუთაისში; საზოგადოებანი: ქოგნარის, ოფურჩხეთის, რიონის, წყალტუბოს და ქვიტირის.

— სიღნაღის სამაზრო ერობის ხმოსანთა ყრილობის დადგენილებით სიღნაღის მაზრა დაყოფილია 26 თვითმართველ ერთეულად.

— **ზუგდიდის ერობის** მეორე სამაზრო კრებამ მოისმინა ერობის მთავარ ნაწილების მოხსენებანი. კრებამ დაამტკიცა სამუშაოთა განაწილება გამგეობის წევრთა შორის. გამგეობის თავმჯდომარეს ბ. ლ. შენგელაიას დაეკისრა საერთო ხელმძღვანელობა ყველა საერობო დაწესებულებისა და ერობის მთავარ კანცელიარიის გამგებლობა. მასვე ჩაბარდა საადმინისტრაციო ნაწილი. სასკოლო საქმე მიენდო გამგეობის წევრს ბ. ქოდუას, საფინანსო და სამიწათმოქმედრ—გამგეობის წევრს ბ. ქავეჭარაძეს, ტეხნიკურის და საგზაო ნაწილისა—გამგეობის წევრს ბ. ბერიძეს, ხოლო სასურსათო და საექიმო—სასანიტარო ნაწილები—გამგეობის წევრს ბ. ბუკიას. ზუგდიდის ერობის კრებამ თავმჯდომარის უფლება შეზღუდა, სცნო რომ მოსამსახურეთა მიღება-დათხოვნის საკითხი უნდა სწყდებოდეს გამგეობის პლენუმის მიერ და არა მხოლოდ თავმჯდომარის მიერ. შინაგან საქმეთა მინისტრის წინადადებით ის დადგენილება გაასაჩივრეს. საადმინისტრაციო სასამართლოში, ვინაიდან მის მიერ დარღვეულია ერობის დებულების ნორმები.

ერობის გამგეობამ ვერ მოასწრო წარედგინა კრებისათვის საბოლოო შემუშავებული ხარჯთ-აღრიცხვა; კრებამ გაუხსნა ერობის გამგეობას რამოდენიმე ასი ათასი მანეთის კრედიტი და 1 მილ. მან. სესხის აღების უფლება მისცა.

მოსხენება ერობის წვრილ ერთეულის შემოღების შესახებ გადაიდო მომავალ ერობის კრების სესიამდე.

— **სამკურნალო დახმარება.** ერობამ დაადგინა განხილვის ზუგდიდის მაზრაში 6 საავათმყოფო. აწ არსებული 2 საავათმყოფო ჯერ არ ჩაუბარებია ერობას. ამ საავათმყოფოების დაარსებამდე ერობამ დაადგინა დაარსდეს საფერშლო პუნქტების მთელი რიგი.

შესდგა მფრინავი საეპიდემიო რაზმები 2 ექიმისა და 2 ფერშლისაგან. განზრახულია შექმნა სასანიტარო საბჭოსი საერობო გამგეობასთან.

— **ხარჯთ-ალრიცხვა.** საერობო კრებამ დაამტკიცა დროებითი ხარჯთ-ალრიცხვა საექიმო—სასანიტარო ნაწილისა—1 მილიონ მანეთი.

— **საბეითალო დახმარება.** საერობო გამგეობამ დაიმუშავა გეგმა საბეითალო ნაწილის მოწყობისა, რომელშიაც შეეღენ 1 ექიმი და 3 ფერშალი მაზრა დაყოფილია უბნებათ. სდგება საბეითალო პუნქტები, ერობამ მიიღო თავის გამგეობაში სამაზრო საბეითალო ამბულატორია, რომელმაც უკვე დაიწყო მოქმედება. მაზრაში საქონლის ჭირი მძვინვარებს მსხვილფეხ საქონელზე. ერობამ დაადგინა გაიგზავნოს შეგვიერთან საბრძოლველ ქუთაისის სადგურზე 100 სული საქონელი შრატის გამოსახდელათ.

— **აგრონომიული საბჭო.** ერობის გამგეობასთან მოეწყო სააგრონომიო საბჭო, რომელშიაც შევიდენ მაზრის ყველა აგრონომები. სააგრონომიო საბჭო მახლობელ სამუშაოების გეგმას იკვლევს. საერობო კრებამ დაამტკიცა წლიური ხარჯთ-ალრიცხვა სააგრონომიო ნაწილისა 1 მილ. მან.

— **სასკოლო კომისია.** ერობის გამგეობასთან შესდგა კომისია, რომელსაც დაევალა სკოლების მიღება. ერობას განზრახვა აქვს თავის მხრივ დაუმატოს ფული იმ თანხას, რომელიც გადადებულია მთავრობის მიერ მასწავლებელთა პერსონალის შესანახად. 4 თვეა მასწავლებლებს ჯამაგირი არ მიუღიათ. გამგეობასთან მუშაობს სპეციალური სასკოლო კომისია, მისი მუშაობის გათავების შემდეგ საერობო გამგეობას და შემდეგ საერობო კრებას წარედგინება სასკოლო ნაწილის საბოლოო ხარჯთ-ალრიცხვა.

— **საადმინისტრაციო სამოსამართლო ნაწილი.** საადმინისტრაციო სამოსამართლო ნაწილი მუშაობას შუადგა. მაზრა 6 სამოსამართლო ნაწილათა დაყოფილი. არჩეულია საკულტურო ცენტრები ამ მოსამართლეთა საცხოვრებლათ. მოსამართლენი არჩეულნი არიან ერობის კრების მიერ. თითო მოსამართლის თვითური ჯამაგირი, თანახმათ ერობის დადგენილებისა, ნავარაუდევია 1000 მანეთი.

მთავარ პრინციპიალურ საკითხების გადაწყვეტა ერობის გამგეობამ გადასდო საზოგადო საერობო ყრილობისათვის, რომ თვისი მუშაობა სხვა ერობათა მუშაობას შეუფარდოს.

„საქალაქო დებულების“ პროექტის განსამარტველი წერილი

(საქართველოს რესპუბლიკის ქალაქთა კავშირის იურიდიულ განყოფილების კომისიის*) მოხსენება)

ზოგადი მოსაზრებანი

როდესაც კომისიას მიენდო საქალაქო დებულების შემუშავება და იგი შეუდგა საქმიანობას, იძულებულ იქმნა დასაწყისშივე გამოერკვია ზოგადი საკითხი—ის დედა-აზრი, რომელიც ფუძედ უნდა დასდებოდა ახალს კანონს. ამ დედა-აზრის გამორკვევა ნათელ ჰყოფდა მთელს გეგმას და მუშაობის განსაგრძობს გეზს და, ამას გარდა, გაუთვალისწინებდა კომისიას, იმ მომავალს ურთიერთობას მთავარ და ადგილობრივ ხელისუფლებათა, ადგილობრივ ხელისუფლებასა, და მკვიდრთა შორის, რომლის მოწესრიგებაც ევალებოდა საქალაქო მართველობის კანონს.

ამ დამოკიდებულებათა სფეროში ორი დედა-აზრი არსებობს, საზოგადოებრივ-საპოლიტიკო ცხოვრების ასპარეზზე ორი დებულება ებრძვის ერთმანეთს—თვითმართველობისა და მართველობის დედა-აზრი.

პირველი დედა-აზრი იმას ემყარება, რომ განსაკუთრებული, ადგილობრივი, სათემო საქმეები არსებობს, რომელიც განსხვავდება საერთო სახელმწიფო საქმეთაგან. ეს აზრი ნათლად აღნიშნა რევოლიუციონურ საფრანგეთის კანონდებულებამ. 1789 წლის 11 დეკემბრის კანონში ნათქვამია, რომ სათემო დაწესებულებათა საგანი ორ-გვარია: „Les unes propres au pouvoir municipal, les autres propres à l'administration générale de l'Etat et deleguées par elle aux municipalités“. ნაპოლეონის მიერ შემოღებულმა ცენტრალიზაციამ სრულიად შესცვალა საფრანგეთში ადგილობრივ მართველობათა განვითარების მიმდინარეობა, მაგრამ მთავარი და ძირითადი აზრი, რევოლიუციით შთაგონებული, მაინც არ გაჰქრა და მისი გავლენა დაეტყო ჯერ ბელგიის 1831 წლის კონსტიტუციას მისის *le pouvoir municipal*-ის მოძღვრებით და შემდეგ აქედან გერმანიის საკონსტიტუციო თეორიასა და პრაქტიკას. გერმანიის კორპორაციათა შესანიშნავი და საუკეთესო მკვლევარი ო. გირკე თემსა სთვლიდა ტერიტორიულ კორპორაციად და ერთგვარ ორგანიზმად, რომელსაც თავისი განსაკუთრებული მიზანი და დანიშნულება აქვს.

*) იურიდიულს კომისიაში ამორჩეულნი იყვნენ: მთავარ კომიტეტის იურიდიულ განყოფილების გამგე ბ. მ. ბროდსკი, ეკონომიურ განყოფილების ფინანსების გამგე მ. ნ. სმირნოვი, ქალაქის იურისკონსულტი დ. კ. გეპშტეინი და კომისიის მდივანი ნათიკ ვეჭილის თანაშემწე ე. ა. მადლისონი. მოხსენება შედგენილია ბ-ნ დ. კ. გეპშტეინის მიერ.

შეორე დედა-აზრი ორის სიტყვით გამოითქმის: თვითმართველობა სახელმწიფო მართველობა (Selbstverwaltung—Staatsverwaltung). ის საქმე, რომელსაც აკეთებს „თვით-მართველი“ თემი, არაფრით არ განსხვავდება საზოგადოდ სახელმწიფოს მიერ გაკეთებულ საქმისაგან. აქედგან აუცილებელია იმისი დასკვნა, რომ „ადგილობრივი თვით-მართველობა“ მთელის სახელმწიფოს აგებულობის ერთი შემადგენელი ნაწილთაგანია. ეს თეორია ჩინებულად აქვთ დასაბუთებული მეცნიერების ისეთს მესვეურებს, როგორნიც არიან ს. ლორენცი, ფ. შტეინი, რ. გნეისტი, იელლინენი, ლაბანდი და სხ. და ამავე თეორიას იურიდიულის სახელით იზიარებს დღეს გერმანიის მეცნიერება.

რუსეთის 1892 წ. 2 ივნისის და დროებით მთავრობის 1917 წ. 9 ივნისის დებულებანში გატარებულია იგივე ორი დედა-აზრი, ზემოდ ჩვენ მიერ დახასიათებული. ძველის დებულების პირველს მუხლში ნათქვამია: „ქალაქის მკვიდრთა საზოგადოებრივი მართველობა განაგებს ადგილობრივ საჭიროებისა და სარგებლობის საქმეებს“. ამ სიტყვებში გარკვევით იმისს „თავისუფალ თემის“, „სათემო ორგანიზმის“ ჰანგი არსებობს რაღაცა ადგილობრივი სარგებლობა და ადგილობრივი საჭიროება, რომლის სამსახურადაც მოწოდებულია საზოგადოებრივი მართველობა, და იგი მხოლოდ ამ განსაზღვრულს ფარგალშია უფლებით მოსილი. ამ მუხლის ძალით ქალაქის მართველობას თავისუფალ თემის უფლება ენიჭება, განსაკუთრებული ხელისუფლება ეძლევა, მაგრამ მეტად მცირე და დიდად შეზღუდულს წრეში. ხოლო რადგან ამ წრის გაყვანა გარკვევით შეუძლებელია და მისი ხაზი ადვილად მისაწევ-მოსაწევი, ამიტომ მთავარ ადმინისტრაციის პაწია მოხელეც-კი ყოველთვის მაღლა იდგა ვიდრე ადგილობრივ თვითმართველობის წარმომადგენელი, იგი უფრო უზენაესის ხელისუფლების მქონებელად ითვლებოდა.

დროებით მთავრობის დებულებაში პირველი მუხლი სრულიად შეცვლილია: „ქალაქის საზოგადოებრივი მართველობა განაგებს ადგილობრივ მართვა-გამგეობისა და მეურნეობის საქმეებს და აგრეთვე ყველა იმ სხვა საქმეს, რომელიც ცალკე კანონებით აქვს დავალებული“. აქ აღარ მოიპოვება ძველი, გამოურკვეველი სიტყვები: „ადგილობრივი საჭიროება და სარგებლობა“ (ეს სიტყვები თარგმანია ბელგიის 1831 წლის კონსტიტუციის მე-108 მუხლისა), აქ უფრო ნათლადა სჩანს საგანი „ადგილობრივ საქმეთა მართვა-გამგეობისა“ და ამით ქალაქის მართველობა სახელმწიფო ხელისუფლების დაწესებულებად არის ცნობილი, pouvoir municipal-ად მიჩნეული.

ამ ორ დებულებათა შორის კომისიას ერთ-ერთი უნდა ამოერჩია.

ერთად-ერთი საბუთი „თავისუფალ“ თემის ამორჩევისა ისტორიული საბუთია. იმ ქვეყნებში, სადაც უფრო ძლიერ არის თვითმართველობა განვითარებული, მაგალითებრ ინგლისში, ისტორიულად ადგილობრივ საქმეთა

ფარგალში ისეთი მოვალეობანი შედიოდა, რომელთა ასრულებაც სახელმწიფოს არა ჰსურდა, ანუ არ შეეძლო და ამიტომ აჩემებდა სავსებით ადგილობრივ კავშირთა ზრუნვას. ამ გვარად თითქოს შესაძლებელი იყო გამონახვა მთელის რიგის ადგილობრივ საქმეებისა, თუმცა ადგილობრივად რგი დასახული იყო განკერძოებულ ისტორიულ გარემოებათა გამო. ეს ფაქტიური განწყობილება, „თავისუფლების“ და „თვითმართველობის“ მიმზიდველს სამოსში გახვეული, ერთად-ერთი საბუთი იყო პირველ დედა-აზრის სასარგებლოდ.

სამაგიეროდ, ეს საბუთი კრიტიკის ქარ-ცეცხლს ვერ უძლებდა:

თვით სიტყვა თვითმართველობა, როდესაც ახლო დააკვირდებით, მოკლებულია ყოველსავე იურიდიულს შინაარსს. თვითმართველობა კანონს ექვემდებარებოდა, კონტროლის ქვეშ იმყოფებოდა და, რადგან მხოლოდ მთავრობას მიერ მისთვის შემოხაზულს წრეში შეეძლო მოქმედება, ისეთივე თვითმართველი იყო, როგორც თვითმართველია მთავრობის ყოველი ადგილობრივი დაწესებულება. ზოგიერთის მხრივ იგი დამოუკიდებლად ჰმოქმედებდა, მაგრამ ამითი მართველობასა და თვითმართველობას ვერაფრით გაარჩევდით. პოლიტიკურისა და საზოგადოებრივ თვალ-საზრისით შეიძლება ამ ორ ცნებათა შუა საზღვარის გავლება, მაგრამ იურიდიულად ამის მეცადინეობა უნაყოფო იყო, უმიზნო და უსარგებლო.

დამახასიათებელია ამ მხრივ ის გარემოება, რომ თვითმართველობის დედა-აზრი გატარებულია უფრო ძველს თეორიებსა და საკანონმდებლო სიგელებში. ეს იმითი აიხსნება, რომ „თვითმართველობაში“ ჩაქსოვილია ისეთი აზრი, რომელიც უფლებრივს ნორმებს-კი არ ეყრდნობა, არამედ პოლიტიკურს ლოზუნგებს. რუსეთის 1892 წლის „საქალაქო დებულების“ შემქმნელებმა კარგად იცოდნენ რასაცა ჰქმნიდნენ. განსაზღვრეს რა თვითმართველობა ადგილობრივ სარგებლობითა და საპირობით, ამითი იმათ ფორმალურად ხალხის პოლიტიკური მოთხოვნილება დააკმაყოფილეს, არსებითად-კი კანონს ემყარებოდნენ და თვითმართველობა უფრო დაბეჩავებული და დაჩაგრული იყო, ვიდრე მართველობის რომელიმე დაწესებულება. და ის წინააღმდეგობა, რომელიც გამოიწვია გერმანიაში „თავისუფალ თემის“ თეორიამ, ბრძოლა იყო თემის უფლებათა გაფართოებისათვის, რომელსაც შეეძლო იგი ჰემმარიტად ძლიერი და ძალის-მქონებული შეექმნა. მოჩვენებული თვითმართველობა ამ შემთხვევაში ადგილს უთმობს ნამდვილს, უფლებრივს კანონებზედ დამყარებულს მართველობას.

შემდეგ, თვითმართველობის დედა-აზრით რომ ვიხელმძღვანელოთ და შევეცადნეთ ადგილობრივი ინტერესები გამოვაცალკევოთ სახელმწიფოს ინტერესებს, ან, როგორც ბელგიის კონსტიტუციაშია ნათქვამი, l'intérêt provincial-ი l'intérêt général-იდგან გამოვყოთ, უნუგეშოდ უნდა აღვიაროთ, რომ ასეთი ცდა ამაო და ყოვლად განუხორციელებელი იქნება. არ მოიძებნება ისეთი ადგილობრივი საქმე, ისეთი ადგილობრივი საჭი-

როება და სარგებლობა, რომელიც ათასის ძაფით არ იყოს გაღაკანძული საერთო საქმესა, საჭიროებასა და სარგებლობასთან; არ მოიპოვება ისეთი ადგილობრივი ინტერესი, რომელიც სახელმწიფოს საერთო ინტერესთან არ იყოს გადახლართული. თემის მკვიდრი იგივე სახელმწიფოს მცხოვრებელია, მისი ქონება—სახელმწიფო ქონების ნაწილს შეადგენს. რა ჯადოსნული წრე უნდა შემოავლოთ თემს, რომ ეს პირადად და ქონებრივად შემაკავშირებელი ძაფები გასწყვიტოთ. აქამდე იურისტები თავს იმტვრევენ რომის სამართლით ნაანდერძვე საერთო, საქვეყნო და კერძო უფლების გამოცანის ასახსნელად და ვერ დაუძლევიან ეს გამოცანა. მაშ რაღა იმედი უნდა გვქონდეს ჩვენის ამიდანის გამოკვევისა, როდესაც იგი პირველზედ უფრო რთულია. აქ უფლებრივი დამოკიდებულებანი, ორად-კი არა, სამ ჯგუფად ჰნაწილდება: საქვეყნო, საერთო და საზოგადოებრივ ანუ სათემო უფლებრივ დამოკიდებულებად.

მეორეს მხრივ, ყოვლად შეუძლებელია ადგილობრივ თვითმართველობას წარმომადგენელთა ისეთის მოქმედების გათვალისწინება, რომელიც თავისის შედეგით სახელმწიფო ხელისუფალთა მოქმედებაში არ შეიჭრებოდეს, ანუ, როგორც იგივე ჩვენგან არა ერთხელ ხსენებულ ბელგიის კონსტიტუციაშია ნათქვამია, — „რომ მისდა მიკუთვნებულ სამოქმედო ფარგალს არ გადასცილდეს და საერთო ინტერესს არ შეეხალოს“. თუ მარტო ცრუ სახელით არ დაეკმაყოფილდით, ასეთს მოქმედებას ვერ ვიპოვით და ვერ წარმოვიდგენთ. ადგილობრივ თვითმართველობის წარმომადგენელის ყოველი მოქმედება მცხოვრებთათვის ხელისუფლობის, მთავრობის მოქმედებაა. ადმინისტრაციის განკარგულების წინააღმდეგ იქნება ეს მოქმედება მიმართული, თუ ამას ხელს შეუწყობს იგი—სულ ერთია, ორსავე შემთხვევაში მისი შედეგი თემის ფარგლით არ შეიზღუდება. ადგილობრივ თვითმართველობის მოქმედება მთელის ქვეყნის, სახელმწიფოს მართვა-გამგეობის ხვეულშია ჩაქსოვილი და ჩაგრეხილი.

სხვაფრივ არც შეიძლება. ყოველი ხელისუფლებაც იმის ძალით ჰმოქმედებს, რომ მას დათმობილი აქვს დამოუკიდებელ სახელმწიფოს უფლების რაოდენიმე ნაწილი. თემობრივი ხელისუფლებაც ან ასეთის დათმობის ძალითა ჰმოქმედებს, ან იმიტომ, რომ თვით ხალხისაგან აქვს მინიჭებული უფლება თემის ადგილ-მამულის საზღვართა შორის მოქმედებისა. პირველს შემთხვევაში ყოველი ხელისუფლება ერთ გვარია და მხოლოდ უფლებათა მეტ-ნაკლებობით განირჩევა, მეორე შემთხვევაში-კი ჩვენ უნდა ვიგულისხმობთ სახელმწიფოში ისეთი განსაკუთრებული ჯგუფები, რომელთაც დამოუკიდებლად შეუძლიანთ არსებობა. ყველა დაგვეთანხმება, რომ ასეთ ჯგუფების არსებობა ჩვენს სახელმწიფოებრივს ცხოვრებაში ყოვლად წარმოუდგენელია და შეუძლებელი.

ანგარიში გაუწია რა ყველა ამ მოსაზრებას, კომისიამ მეორე დღეა-აზრი ამჯობინა.

ამ თვალ-საზრისით დროებითის მთავრობის საქალაქო დებულება თავისის საფუძვლით უფრო მისაღები და მოსაწონი იყო. პირველი მუხლი იმდენად ეთანხმებოდა ჩვენ მიერ არჩეულს დედა-აზრს, რომ არც ერთის სიტყვის დამატება არ დასჭირდა. სამაგიეროდ დებულების დანარჩენი ნაწილები და მუხლები ხშირად არ შეესაბამებოდა დედა-აზრს. ამის გამო კომისიამ მეორე საგნად დაისახა გადაესინჯა საქალაქო დებულება და გადაეკეთებინა ისე, რომ პირველსა და დანარჩენს მუხლებს შორის არა თუ არავითარი წინაუკმოება, არამედ არავითარი შეუსაბამობა არა ყოფილიყო.

ყოველთ უწინარეს საჭირო იყო ყურადღება მიჰქცეოდა ქალაქის თვითმართველობის ხელისუფლების საზღვარს, იმის უფლება-მოსილობას. 1892 წ. საქალაქო დებულების პირველი მუხლი თვითმართველობის უწყების ფარგლის აღსანიშნველად გვისახელებდა მეორე მუხლს, რომელშიაც სავსებით იყო აღნუსხული ამ უწყების ყოველი სამოქმედო საქმე. სხვაფრივ არც შეიძლებოდა. ადგილობრივი სარგებლობა და საჭიროება ნიშანდობრივად უნდა ყოფილიყო აღნიშნული, რომ მთავრობისა და თვითმართველობის ხელისუფლებანი ერთმანეთში არ გადახვლანჯულიყო. დროებითის მთავრობის საქალაქო დებულებაში ხელისუფლება სულ სხვაფრივ არის განსაზღვრული. ზოგადს პირველ მუხლს მოსდევს მეორე მუხლი, რომელიც ასე იწყება: „ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობის უმთავრეს საზრუნავს საგანს შეადგენს“ და ამას მოსდევს ამ უმთავრეს საგანთა ნუსხა. ასევე აღრიცხულია საბჭოს უფლება მე-62—63 მუხ., ჯერ ზოგადად არის განსაზღვრული უფლება, შემდეგ ცალკე მოქმედებანია ჩამოთვლილი. არც პირველსა და არც მეორე შემთხვევაში საზრუნავ საგანთა ნუსხა დამთავრებული, სავსებით ამოწურული არ არის. საზოგადოებრივ მართველობისა და საბჭოს უფლებანი ზოგადის სიტყვებით არის გამოთქმული და სანიმუშო ნუსხით დამაგალითებული. კომისიაც ამ წესს დაადგა და იგი სისრულემდე მიიყვანა. სამოქმედო საგანთა ყოველი ნუსხა ისე შეადგინა, რომ იგი მხოლოდ სანიმუშო, მაგალითებრივი ყოფილიყო და რომ თვით მის გამოუცდელ განმხილველსაც-კი ნათლად დაენახა, რომ ქალაქის მართველობის უფლებანი, ძირითადად მუხლებში აღნიშნული, შემდეგს მუხლებში-კი არა კნინდება და მცირდება, არამედ უფრო ვრცელდება და ფართოვდება. სანიმუშო, მაგალითებრივი ნუსხა შეგვაძლებინებს უფრო სავსებით, სრულად და ღრმად გამოვირკვიოთ ის, რაც „ადგილობრივ მართვა-გამგეობისა და მეურნეობის“ ცნობაში იმალება და იგულისხმება.

მეორე საერთო ცვლილება, რომელიც კომისიამ მოახდინა, იმავე ძირითად დებულებიდან გამომდინარეობდა. თუ ქალაქის საზოგადოებრივი მართველობა სახელმწიფო ხელისუფლების მანქანის შემადგენელი ნაწილია და ამასთან ამ მართველობას ვრცელს ასპარეზზედ დამოუკიდებლად მოქმედების უფლება ენიჭება, აშკარაა, რომ იგი მოხელის კონტროლსა და მეთვალყურეობას ვერ დაექვემდებარება. აქ განსაკუთრებულის სინათლით უნ-

და იჩინოს თავი ამ საქმის პოლიტიკურმა მხარემ. ადგილობრივი მართველობა, თუმცა მთავრობის მართვა-გამგეობის ნაწილს შეადგენს, თვის სამოქმედო საქმეთა აღმასრულებელ პირთა მიწვევის მხრივ განსაკუთრებული თვისებით განირჩევა—მინიჭებული აქვს არჩევანის უფლება და დამოუკიდებლობა. ამიტომ საჭირო იყო, რომ ადგილობრივი მართველობა სახელმწიფოს მართვა-გამგეობის სხვა დაწესებულებებთან ერთგვარ ვითარებაში ყოფილიყო ჩაყენებული. ამისი განხორციელება იმითი შეიძლებოდა, რომ კონტროლისა და მეთვალყურეობის უფლება კანონიერობის ფარგალს არ გადასცილებოდა და ჰქონოდა მხოლოდ უზენაესს ხელისუფლებას და სახელმწიფოს საკანონმდებლო დაწესებულებას.

დასასრულ, მესამე თვალსაჩინო ცვლილება შეეხებოდა მოხელეთა უფლებასა და მოვალეობას. იგიც, როგორც დანარჩენი ცვლილება, იმავე დღე-აზრიდგან გამომდინარეობდა. რაკი ქალაქის მართველობა სახელმწიფო მართველობად იყო მიჩნეული. მისნი მრახელენიც სახელმწიფო ხელისუფლების მქონებელნი უნდა ყოფილიყვნენ და იმათი უფლება ადმინისტრაციულ გარანტიის სახით უნდა ჩამოყალიბებულიყო. ამას თან სდევდა მოვალეობაც—სამსახურის მოვალეობის ყოველ დარღვევისათვის უნდა დაჰკისრებოდათ რთული დისციპლინალური პასუხისმგებლობა.

საქალაქო ღებულება

(პროექტი)

შ ი რ ვ ე ლ ი თ ა ვ ი

ზოგადი ღებულებანი.

1. ქალაქის საზოგადოებრივი მართველობა განაგებს მართვა-გამგეობაჰსა და მეურნეობის საქმეებს და აგრეთვე ყველა იმ სხვა საქმეს, რომელიც ცალკე კანონებით აქვს დავალბული.

2. ქალაქის მართველობის უმთავრესს საზრუნავს საგანს შეადგენს:

1) ქალაქის გეგმის შედგენა და შემდეგ ამ გეგმაში შესაფერ ცვლილებათა შეტანა, ზრუნვა ქალაქის უკეთ მოწყობისათვის ამა გეგმის თანახმად, წესიერ აღმშენებლობის მეთვალყურეობა და აგრეთვე ქალაქის სააღმშენებლო ნაწილის მართვა.

შენიშვნა. ქალაქებში გუბერნიის სამართველოს სააღმშენებლო განყოფილების ყველა უფლება და მოვალეობა, რომელიც აღრიცხულია სააღმშენებლო წესდების მე 6—10 მუხ. (კანონ. კრებ. მე XII ტ., გამოც. 1900 წ.) ქალაქის საზოგადოებრივს მართველობას ეკუთვნის.

2) ქალაქის სსსარგებლოდ დაწესებულ გარდასახადისა და ბეგარის გამგებლობა.

3) ქალაქის უძრავ და მოძრავ ქონების მართვა-გამგეობა.

4) ზრუნვა, რომ მოეწყოს და ჯეროვანად ინახებოდეს ქუჩები, მოედნები, მოკირწყლული ქუჩები, ქვაფენილები, საზოგადოებრივი ბაღები, სატივე და სანავე ადგილები, წყლის ნაპირები, ნავსადგურები, ხიდები, არხები, ჭაობზედ გაყვანილი ვხები, ტბები, ჭები, ბუნებრივი წყაროები და სხ. და აგრეთვე დადგენა მათის სარგებლობის წესრიგისა.

5) მოწყობა და მოვლა-პატრონობა ქალაქის განათებისა, მცხოვრებთა წყლით უზრუნველ-ყოფისა, არხების ქსელისა, მოძრაობისა და მიმოსვლის სხვა-და-სხვა საშუალებისა, საკლავ საქონლის სალახანისა და მასთან შეკავშირებულ ქალაქის წარმოებათა, აგრეთვე ყველა სხვა საზოგადოებრივ სახმარებელ წარმოებისა და აღნაგებ-აღნაშენისა, და იმათი სარგებლობის წესრიგის დადგენა; ნებართვის მიცემა საზოგადოებრივ სახმარებელ ისეთ კერძო წარმოებათა მოწყობისა, რომელთაც ზემოდ აღნიშნული მიზანი აქვთ დასახული, და მათი თვალ-ყურის გდება; ხალხის მატარებელ და ტვირთის მზიდველ მრეწველობის მეთვალყურეობა.

6) ცეცხლის გაჩენისა, წყალ-დიდობისა და სხვა უბედურების ასაცილებლად სიფრთხილის ზომების მიღება; ცეცხლის-მქრობელ და ბუხრის-მწმენდელ რაზმებისა და ცეცხლის გაჩენის მანიშნებელის მოწყობა და მოვლა-პატრონობა; წყალში დახრჩობიდან გადასარჩენ ღონისძიებათა ხმარება და აგრეთვე ქონების ცეცხლისაგან დაზღვევის საქმის მოწყობისა; და განვითარებისათვის ზრუნვა.

7) მოწყობა და მოვლა-პატრონობა ისეთ დაწესებულებათა, რომელთაც მიზნად აქვთ ქალაქის მცხოვრებთა ზნეობის გაფაქიზება, და კერძო პირთა მიერ დაარსებულ ასეთ დაწესებულებათა მეთვალყურეობა; ლოთობისა და გარყენილების წინააღმდეგ ღონისძიებათა ხმარება.

8) მოწყობა და მოვლა-პატრონობა ქალაქის პირველ-დაწყებით და სხვა სასწავლებლებისა, რომელიც ქალაქის ხარჯით ინახება; ამ სასწავლებლების სწავლისა და მეურნეობის მხრივ გამგებლობა და აგრეთვე სხვა სა-მოსწავლო დაწესებულებათა გამგებლობაში კანონით დაწესებულ მონაწილეობის მიღება; მომართვა სწავლისა სასწავლებლისათვის მცირე-წლოვან ბავშვთათვის და სასწავლებელს გარეშე დარჩენილთათვის; ზრუნვა, რომ დაარსდეს სწავლა-განათლებისა და საყოველთაო სასარგებლო დაწესებულებანი, სახელდობრ: სახალხო უნივერსიტეტები, კონსერვატორიები, საზოგადოებრივი წიგნთ-საცავები, მუზეუმები, თეატრები და სხ., და ამ დაწესებულებათა დახმარება.

9) გამოფენათა გამართვა; ზრუნვა ქალაქის მართვა-გამგეობაში მყოფ საზოგადოებრივ აღნაგებ-აღნაშენისა, ძეგლებისა და სიძველეთა ნაშთებისათვის.

10) დაცვა ქალაქებში ხალხის ჯანმრთელობისა; სანიტარულ-ჰიგიენის მხრივ ადგილობრივ ვითარების გასაუმჯობესებელ ღონისძიებათა ხმარება; ქალაქის მკვიდრთათვის სამკურნალო და სანიტარულ დახმარების განვითარება; საბითალო მეთვალყურეობის დაწესება; მოწყობა და მოვლა-პატრონობა სამკურნალოებისა, სამშობიარო სახლებისა, ქალაქის აფთიაქებისა, სანატორიებისა და სხვა ამ გვარ დაწესებულებისა; ნებართვის მიცემა, რომ გაიხსნას კერძო აფთიაქები, სამკურნალოები და ისეთი დაწესებულებანი, რომელიც სასარგებლოა სანიტარულ-ჰიგიენის საჭიროებათა დასაკმაყოფილებლად, და ამ დაწესებულებათა მოქმედების მეთვალყურეობა; მოწყობა ქალაქის სასაფლაოებისა და იმათ სანიტარულ მდგომარეობის თვალ-ყურის დევნება; სანიტარულ სამზრუნველოების და მეთვალყურეობის დაწესება.

შენიშვნა. ქალაქებში გუბერნიის სამართველო სამკურნალო განყოფილების ყველა უფლება და მოვალეობა, რომელიც აღრიცხულია სამკურნალო წესდებაში (კანონ. კრებ. მე. XIII ტ.), ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობას ეკუთვნის.

11) მკვიდრთა სურსათ-სანოვაგისათვის ზრუნვა და ამ სურსათის ნაკლებულობისა და პირველ-საჭიროების საგნებისა და სადგურების სიძვირის აცილება; ამ აზრით იაფ-სადგომიან სახლებისა, სახალხო სასადილოებისა და საჩაიების გამართვა და პურისა, ხორცისა, რძისა, სათბობ მასალისა და სხ. საეაჭროების მოწყობა.

12) მკვიდრთათვის იურიდიულ დახმარების აღმოჩენა.

13) ღარიბთა თავშესაფარებლად და მათხოვრობის მოსპობისათვის ზრუნვა; ღარიბთა სამზრუნველოების დაარსება.

14) კერძო საშუამავლო კანტორების დაარსების ნება-რთვის მიცემა და იმათ მოქმედების მეთვალყურეობა.

15) დახმარება ადგილობრივ ვაჭრობისა და მრეწველობის განვითარებისათვის, რამდენადაც ეს საზოგადოებრივ მართველობაზედ დამოკიდებულია; მოწყობა და მოვლა-პატრონობა საქულბაქოებისა და სავაჭრო ადგილებისა, საქონლის საწყობებისა, საყინულე-საცივებისა და სხ.; ვაჭრობის წესიერად წარმოების მეთვალყურეობა; უმახლობელესი ზედამხედველობა, რომ ვაჭრობასა და მრეწველობაში კანონიერი საზომ-საწყაო და სასწორი იხმარებოდეს; საკრედიტო დაწესებულებათა დაარსება საკრედიტო წესდების თანახმად და აგრეთვე საბირჟო დაწესებულებათა დაარსებისათვის დახმარება.

16) ქალაქის სტატისტიკურად გამოკვლევის წარმოება.

17) საქალაქო მოღვაწეთა კრებების გამართვა, მორიგება ერობისა და ქალაქის სამართველოებთან მათის მოქმედების გასაერთიანებლად და შესათანხმებლად და მათ შორის კავშირის დასამყარებლად.

შენიშვნა. ამ პუნქტში აღნიშნულ ქალაქთა და ერობათა სამართველოების კავშირს იურიდიულ პიროვნების უფლება აქვს

და ამისათვის თითოეულს შემთხვევაში მთავრობის ცალკე დამტკიცება არ არის საჭირო. ამა კავშირთა წესდება და დებულება შინაგან საქმეთა მინისტრს ეგზავნება ცნობად და კანონთა და მთავრობის განკარგულებათა ოფიციალურს კრებულში გამოსაქვეყნებლად.

18) პირად და საზოგადოებრივ უშიშროებისა და წესიერების დასაცავად კანონის მიერ დადგენილ ღონისძიებათა ხმარება; მომქმედ კანონდებულებათა თანახმად მილიციის გამგებლობა.

19) კანონით ქალაქზე დაკისრებულ სამხედრო და სამოქალაქო გამგეობის საქიროებათა დაკმაყოფილება.

20) იმ საქმეთა წარმოება, რომელიც ცალკე კანონდებულებითა და წესდებით საზოგადოებრივ მართველობის უწყებას აქვს დაქვემდებარებული.

3. ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობის უფლება განისაზღვრება ქალაქთა და მისთვის გადაცემულ ადგილ-მიწებით; მისდა ქვემდებარე საქმეების განხილვისა და გარდაწყვეტის დროს ქალაქის საზოგადოებრივი მართველობა დამოუკიდებლად ჰმოქმედებს.

4. ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობას უფლება აქვს მკვიდრთა სახელით, საზოგადო სამოქალაქო კანონთა და ამა დებულების საფუძველით, შეიძინოს და გაასხვისოს ყოველ გვარი ქონება, ხელშეკრულებანი დასდოს, ვალდებულებანი იკისროს, სამოქალაქო საჩივრები აღძრას და ქონებრივ საქმეების გამო სასამართლოში პასუხი აგოს, იმ წესთა დაცვით, რომელიც სახაზინო სამართველოებისათვის არის დადგენილი.

შენიშვნა. ასეთივე უფლება აქვთ ამ დებულების მე-2 მუხ.

მე-17 პუნ. აღნიშნულ ქალაქთა, და ერობათა კავშირებს.

5. ქალაქის მკვიდრთა კუთვნილი მიწები, რომელიც ქალაქის გეგმით მოედნებისა, ქუჩებისა, ბულვარებისა, სატივეების ანუ მის სამაგიერო ნავთსადგურებისა და წყლის სანაპიროებისათვის არის დანიშნული და აგრეთვე ქალაქის მიწებზედ მყოფი მდინარეები ქალაქის საკუთრებას შეადგენს და საყოველთაოდ უნდა იხმარებოდეს.

6. იმ გადასახადთა გარდა, რომელიც დადგენილია ჯეროვან საეროობა და საქალაქო დაწესებულებათა მიერ მათთვის გამოცემულ კანონთა თანახმად, ქალაქის მკვიდრთ ვერავითარი სხვა ხარჯი, გარდასახადი და სამსახური ვერ დაეკისრება, თუ იგი საკანონმდებლო წესით არ არის შემოღებული.

ქ ა ლ ა ქ ი თ ა ვ ი

ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობის შემადგენლობა.

7. ქალაქის საზოგადოებრივს მართველობას შეადგენს:

1) ქალაქის საბჭო და

2) ქალ. გამგეობა მასთან დაარსებულ აღმასრულებ. დაწესებულებანი.

იმ ქალაქებში, რომელშიაც მკვიდრთა რიცხვი ორმოცდათი ათასზედ ნაკლები არ არის, ქალაქის საბჭოებს უფლება ეძლევათ ქალაქის საუბნო სამართველოები დაარსონ ამ სამართველოთა ცალკე წესების თანახმად (კანონდებ. კრებ. 1917 წ., მე-529 მუხ.).

მ ე ს ა ძ ე თ ა ვ ი

ქალაქის საბჭო.

8. ქალაქის საბჭო შესდგება ხმოსანთა დადგენილ რიცხვიდგან, რომელთაც ქალაქის მკვიდრნი ირჩევენ საქართველოს რესპუბლიკაში მომქმედ კანონდებულებათა თანახმად:

ხმოსნებს შეიძლება გასამრჯელოდ დაენიშნოს საბჭოს დადგენილებით ქალაქის საშუალებიდან საბჭოს სხდომაზედ თითოეულ დასწრებისათვის ტფილისსა და ქუთაისში ათ მანეთზედ, ხოლო სხვა ქალაქებში—ხუთ მანეთზედ არა უმეტესი.

ვიდრე მოვალეობათა აღსრულებას შეუდგებოდეს, ხმოსანმა სახეიმო აღთქმა უნდა დასდოს, რომ თავისს მოვალეობას კეთილ-სინილისიერად შესრულებს.

9. საბჭოში თავმჯდომარეობს საბჭოს მიერ ერთის წლის ვადით ხმოსანთაგან ამორჩეული პირი. ახლად ამორჩეულ ხმოსანთა პირველი სხდომა ირჩევს ქალაქის მოურავის ხელმძღვანელობით საბჭოს თავმჯდომარეს. თავმჯდომარის არჩევანთან ერთად საბჭო ირჩევს ხმოსანთაგან იმის მოადგილეებსაც. საბჭოს თავმჯდომარესა და მის მოადგილეებს უფლება არა აქვთ, სავატიო თანამდებობათა გარდა, იკისრონ სხვა რაიმე თანამდებობა ქალაქის საზოგადოებრივს მართველობაში და აგრეთვე ადგილობრივ ოლქის სასამართლოს წევრის თანამდებობა (საადმინისტრაციო განყოფილებაში). ქალაქის საბჭოს თავმჯდომარის უფლება და მოვალეობა აღნიშნულია ამასთანავე დართულს წესებში.

10. ქალაქის მოურავი, იმისი ამხანაგები და გამგეობის წევრნი, თუნდა ამ თანამდებობაზედ არჩევამდე ხმოსნადაც არა ყოფილიყვნენ, ქალაქის საბჭოს სხდომაზედ მონაწილეობას იღებენ ხმოსნის უფლებით, ხოლო მათ შორის ისინი, რომელნიც თანამდებობაზედ დანიშნვამდე ხმოსნებად არა ყოფილან არჩეულნი, ქეორუმს ვერ შეაყსებენ. ამათ და აგრეთვე იმათაც, რომელთაც რაიმე თანამდებობა აქვთ ქალაქის საზოგადოებრივს მართველობაში, მონაწილეობა არ უნდა მიიღონ საბჭოს მიერ იმ საქმეთა გადაწყვეტის დროს, რომელიც იმათ მოქმედების საკითხს შეეხება, აგრეთვე როდესაც საბჭო მათ თანამდებობის აღსრულებისათვის ჯამაგარს უნიშნავს და გამგეობის ანგარიშის რევიზიის დასკვნას განიხილავს.

11. თუ რომელიმე ხმოსანთაგანი იმ ვადის განმავლობაში, რა ვადი-

თაც იყრ არჩეული, დაჰკარგავს არჩევენებში მონაწილეობის უფლებას, ან ხმოსნობაზედ უარს განაცხადებს, იგი ხმოსნად აღარ ითვლება და მის მაგიერ უნდა მიწვეულ იქმნას საარჩევნო ვადის გასვლამდე მორიგი კანდიდატი ხმოსანთა ჯეროვან საკანდიდატო სიის თანახმად.

12. ხმოსნის თანამდებობაზედ უარის განცხადებად ჩაითვლება, თუ ხმოსანი ორის თვის განმავლობაში არც ერთხელ არ დაესწრება ქალაქის საბჭოს სხდომას.

საზოგადოებრივ მართველობის უწყების ფარგალში (1-ლი და მე-2 მუხ.) საბჭოს ეკუთვნის უმაღლესი ხელისუფლება განკარგულებათა გაცემისა და აღმასრულებელ დაწესებულებათა მეთვალყურეობისა.

13. კერძოდ საბჭოს უფლებას შეადგენს:

1) არჩევანით დანიშვნა ამ დებულებაში აღნიშნულ თანამდებობის პირთა, აგრეთვე იმ თანამდებობის პირთა, რომელთა არჩევა ქალაქის მართველობას აქვს მინიჭებული ჯეროვან წესდებათა; დებულებათა და სხვა დადგენილებათა ძალით.

2) ჯამაგირის რაოდენობის განსაზღვრა ყველა იმ ამა მუხლის პირველ პუნქტში აღნიშნულ თანამდებობისათვის, რომლის აღსრულება უსასყიდლოდ არ არის დაწესებული.

3) საზოგადოებრივ მართველობის აღმასრულებელ დაწესებულებათა მოქმედების წესის განსაზღვრა და მათთვის ჯეროვან დარიგებათა (ინსტრუქციათა) შედგენა.

შენიშვნა: ამა პუნქტში აღნიშნული დარიგებანი საბჭომ

უნდა გამოსცეს ერთის წლის განმავლობაში გამგეობისათვის ამ დებულების შემოღების დღიდან, ხოლო დანარჩენ აღმასრულებელ დაწესებულებისათვის—მათის დაწესების დღიდან..

4) შემოსავალ-გასავლის ანგარიშის (შემოსავლისა და ხარჯის აღრიცხვის) განხილვა; შტატების და აგრეთვე ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობის მოხელეთათვის პენსიისა, დანმარებისა და ყოველ სხვა ფულად შემწეობის დანიშვნის წესების განხილვა და დამტკიცება.

5) მომქმედ კანონით დადგენილ ადგილობრივ გარდასახადთა რაოდენობის წესის განსაზღვრა.

6) მკვიდრთა საერობო ბეგარის ნაცვლად ფულად გარდასახადის დაწესება, ისე-კი, რომ ეს ფული ქალაქის მკვიდრთა საერთო ქონებაში ჩაირიცხოს.

7) ქალაქის საერთო ხარჯი, ან, სახლის-პატრონებთან შეთანხმებით, ნამდვილ საჭიროების კვალობაზედ სახლის-პატრონებზედ გაწერილ ფულით გამართვა, მოწყობა და შენახვა: ა) ქუჩების მოკირწყელისა და ქვაფენილებისა; ბ) სახლების ბუხრების გაწმენდისა; გ) ლამის დარაჯების შენახვა ცეცხლის გაჩენის საფრთხის ასაცილებლად დ) უწმინდურების გატანა და მოშორება არხების შემწეობით.

შენიშვნა 1-ლი. ამ (მე-7) პუნქტში აღნიშნული გაწერილი ფული მარტოდენ თავის დანიშნულს საგანს უნდა მოხმარდეს.

შენიშვნა მე-2. ამასთან დართულ წესების ძალით ამა (მე-7) პუნქტში აღნიშნული სახლის-პატრონთა ბეგარა: ა) ქუჩების მოკირწყვლისა და ქვაფენილების დაგებისა, ბ) ბუხრების გაწმენდისა, გ) ცეცხლის გაჩენის საფრთხის ასაცილებლად ღამის დარაჯის შენახვისა, დ) ნაგავ-ნაყარის გატანისა და ე) ქალაქის არხების შემწვობით უწმინდურობის მოშორებისა შეიძლება სახლის-პატრონთ გაწეროს ცალკე გარდასახადადაც მთელს ქალაქში ან რომელსამე უბანში.

8) ქალაქის გარდასახდთა უწესოდ შეწერილ ფულისა ანუ მისაღებად უიმედო დარჩენილ გარდასახადისაგან განთავისუფლება.

9) ქალაქის მკვიდრთა თანხებისა და სხვა ქონების, აგრეთვე ქალაქის საზოგადოებრივ საგამგებლო უწყებაში მყოფ სამკურნალო, საქველმოქმედო და საყოველთაოდ სასარგებლო დაწესებულებათა მართვა-გამგეობის წესების დადგენა.

10) უძრავ ქონებათა შეძენა.

11) უძრავ ქონებათა გასხვისება, აგრეთვე წესებისა და ფასის დადგენა იმ ასეთის ქონების გაყიდვისა და გამოსყიდვისათვის, რომელიც, დამტკიცებულ გეგმის თანახმად, ქალაქის მკვიდრთა სააღმშენებლოდ და ქალაქის მოსაწესრიგებლად არის დანიშნული.

12) პირველ-საჭიროებისა და საერთოდ სახმარებელ ნაწარმოებზედ ნიხრის დადგენა (ხორცისა, პურისა, რძისა, ასანთისა, ნავთისა, ელექტრონისა, ბულისა (გაზისა) და სხ.) და ამ ნაწარმოებისა და საგნების ხმარების რაოდენობის გასაზღვრა.

13) დადგენა ქალაქის შემოსავლად გარდასახდევინებელ სასყიდლის რაოდენობისა: ა) ქალაქის ხარჯით მოწყობილ მისავალ გზებითა, გადასასვლელებითა და გადასატან - გადასაყვან საშუალებითა, აგრეთვე ქალაქის სალახანისა, ქარიზისა (წყლის სადენი) და სხვა ამ გვარ გამართულობით სარგებლობისათვის; ბ) იმ მიწის ნაჭრებისათვის, რომელიც კერძო პირთა და საზოგადოებათ აქვთ დათმობილი ნავთ-საყუდლებისათვის, ან გასატან და შემოტანილ საქონლის საწყობად, ისე კი, რომ ამასთან დაცულ იქმნას გზათა უწყების წესდება სატივეებისა და მის სამაგიერო ნავთსადგურებისა და წყლის სანაპირო ადგილების უსასყიდლოდ საყოველთაოდ სარგებლობის შესახებ; გ) ქალაქის საზღვრებში მდინარე წყლებზედ ნაგებისა და გემების გაჩერებისათვის იმ ხანზე მეტად, რაც საჭიროა საქონლის აზიდვისა, ვადმოზიდვისა და ნავოსნობის სხვა საჭიროებისათვის და დ) ქალაქის მკვიდრთა ხარჯით გამართულ ნავთსადგურებსა და ნავთ-საყენებში დაზამთრებისათვის.

შენიშვნა. ქალაქის საბჭოსავე ნება აქვს საერთო საფუძველით სავალდებულო დადგენილებით დააწესოს ნიხრი ქალაქის

სასარგებლოდ ყანთარზედ სურსათისა და საქონლის აწონვის გარდასახადისა.

14) ქალაქის მკვიდრთა სახელით განზრახულ ასაღებ სესხისა და სხვა ვალდებულებათა განბჭობა.

15) ქალაქის მკვიდრთა სასარგებლოდ შეწირულებათა მიღება.

16) ამა დებულების მე-27 მუხ. აღნიშნულ საგანთა შესახებ სავალდებულო დადგენილებათა შედგენა და გამოცემა.

17) ქალაქის გეგმის შედგენა და შეცვლა.

18) გამგეობის მოქმედებისა და ანგარიშის შემოწმება და გამგეობაზედ შეტანილ საჩივრების განხილვა.

19) საზოგადოებრივ მართველობის თანამდებობის პირთა პასუხისმგებლობის შესახებ საქმეთა აღძვრა და ქალაქის საბჭოს მიერ არჩეულ პირთა თანამდებობის აღსრულებიდან დროებით გადაყენება, თუ ვინიცობა იმათ წინააღმდეგ სისხლის სამართლით საჩივარია აღძრული.

20) ვაჭრობის წარმოების მეთვალყურეობა იმ თარგალთა შორის, რომელიც მიკუთვნებული აქვს ქალაქის საზოგადოებრივს მართველობას ჯეროვანის წესდებებითა და სხვა კანონდებულებანი.

21) უფლება პირდაპირ, სხვათა დამოუკიდებლად, მიჰმართოს სახელმწიფოს საკანონმდებლო დაწესებულებას და თავისი საკანონმდებლო მოსაზრებანი წარუდგინოს („საკანონმდებლო თაოსნობის უფლება“).

22) დადგენა ყველა იმ უძრავ ქონების მფლობელისათვის, რომელთა ქონება ქალაქის არხის ქსელთან მდებარეობს, სავალდებულო მოვალეობისა, რომ ამ ქსელს შეუერთდნენ უწმინდურობისა და ნიაღვრების ჩასაშვებად, დანიშვნა ცალკე უძრავ ქონებათა ამ აზრით არხთან შეერთების რიგისა და ვადისა და აგრეთვე არხით სარგებლობის სასყიდელისა, რომლის რაოდენობა უნდა დაწესებულ იქმნას ამ უძრავ ქონებათა თვისებისა და მნიშვნელობის კვალობაზედ, ისე-ქი, რომ საერთო ჯამი ამ სასყიდელისა არ უნდა აღემატებოდეს იმ თანხას, რომელიც სჭირია არხის გაყვანასა და მისის მოვლაშენახვისათვის დახარჯულ ფულის სარგებლისა და თავნის ანაზღაურებას.

შენიშვნა. თუ ამ (22) პუნქტში აღნიშნული მოთხოვნილება არ იქმნა შესრულებული, ქალაქის საზოგადოებრივი მართველობა თვით აწარმოებს საჭირო სამუშაოს მფლობელთა ხარჯით; ამ სამუშაოს საღირალი, ექვსის წლიურ ხსისთავის დამატებით ანგარიშის წარდგენის დღიდან გარდახდის დღემდე, უნდა გარდახდევინებულ იქმნას ქალაქის დასაფასებელ გარდასახადისათვის დაწესებულ საერთო წესით, იმისდა მიუხედავად, ის ქონება იხდის თუ არა დასაფასებელს გარდასახადს. ქალაქის საბჭოს შეუძლიან ეს გარდასახადი, განსაკუთრებულ შესაწყნარებელის მიზეზით, ნაწილ-ნაწილ გარდაახდევინოს, ხოლო არა უგვიანეს ექვსის წლისა.

თუ სამფლობელო ქონება მეტად მცირე ღირებულობისაა, ან სახლის პატრონი ღარიბი და შეუძლებელია, ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობას უფლება აქვს გაწეულ სამუშაოს სარჯი ქალაქის საერთო გასავალს მიაწეროს.

14. ქალაქის საბჭომ ამ თავით მთელის წლისათვის უნდა შეადგინოს ნუსხა თავისი სხდომებისა, რომელთა რიცხვი წელიწადში ოცდაოთხზედ ნაკლები არ უნდა იყოს; ამასთან სხდომები ქალაქის შემოსავლისა და გასავლის აღრიცხვის აღსრულების ანგარიშისა და აგრეთვე გამგეობის წარსულ წლის ყველა ანგარიშის განსახილველად უთუოდ სექტემბერში უნდა დაინიშნოს, ხოლო დამდეგ წლის შემოსავალ-გასავლის აღრიცხვის განსაბჭობად—ნოემბერში.

15. ქალაქის საბჭოს თავმჯდომარე ჰნიშნავს საქმეებს საბჭოს სხდომაზედ განსახილველად თანდათანობით, ქალაქის მოურავისაგან საქმეთა მიღების კვალობაზედ და ამ საგნის შესახებ საბჭოს დადგენილების თანახმად. დღე და საათი საბჭოს სხდომისა ხმოსნებს უნდა ადრევე ეცნობოს უწყებით, რომელიც შედგენილ უნდა იქმნას თავმჯდომარის განკარგულებით. უწყებასთან ერთად ხმოსანს ეგზავნება მოსასმენად დანიშნულ საქმეთა ნუსხა.

16. რიგს გარეშე სხდომა საბჭოს თავმჯდომარეს შეუძლიან დანიშნოს თავისი მიხედულობით, საბჭოს დადგენილებით, ქალაქის მოურავის ანუ ქალაქის გამგეობის თხოვნით, სარევიზიო კომისიის მოთხოვნილებით და ხმოსანთა საერთო რიცხვის ერთს მესამედზედ არა ნაკლების განცხადებით. წინადადება, განცხადება და მოთხოვნილება რიგს გარეშე სხდომის დანიშნვის შესახებ უნდა წარედგინოს საბჭოს თავმჯდომარეს, რომელმაც ასეთი სხდომა უნდა დანიშნოს სამს დღეზედ არა უგვიანეს წინადადებისა, განცხადებისა და მოთხოვნილების მიღების დღიდან.

17. ქალაქის საბჭო მისდა უწყებულ საქმეთა განხილვასა და განბჭობას უნდა შეუდგეს:

- 1) შინაგან საქმეთა მინისტრის წინადადებით,
- 2) ქალაქის მოურავისა და ხმოსანთა წინადადებით,
- 3) გამგეობის წარდგენილებისა თანახმად და
- 4) კერძო პირთა თხოვნისა და საჩივრის გამო.

თუ ხმოსანს ჰსურს რაიმე წინადადება შეიტანოს, წერილობითი განცხადება უნდა წარუდგინოს ქალაქის მოურავს, რომელმაც, ჯეროვან ცნობათა შეგროვებისათანავე, ეს წინადადება უნდა გადასცეს საბჭოს თავმჯდომარეს მის მიერ ამა დებულების მე-15 მუხ. წესით წარსამართავად; იმავე წესით უნდა გადაეცეს საბჭოს განსახილველად სხვა-და-სხვა დაწესებულებისა და თანამდებობის პირის განცხადება და აგრეთვე კერძო პირთა ყოველი თხოვნა და საჩივარი.

შენიშვნა. საბჭოს განსახილველად დანიშნულ საქმეთა მოხ-

სენებანი შეიძლება დაიბეჭდოს, ქალაქის მოურავის განკარგულებითა და მისის პასუხისმგებლობით, იმდენ ცალად, რამდენიც საჭიროა საქმის საწარმოებლად და ხმოსანთა შორის დასარიგებლად.

18. საბჭოს შეუძლიან მისდა ქვემდებარე რთულ საქმეთა წინასწარი განხილვა მიანდოს საბჭოს ცალკე წევრთ ანუ ხმოსანთაგან შემდგარს განსაკუთრებულ აღმასრულებელ კომისიებს. თუ საჭიროა, საბჭოს შეუძლიან განსაზღვროს ვადა, რომლის განმავლობაშიაც არჩეულმა პირებმა და კომისიებმა მათდამი დაკისრებული მინდობილება უნდა აღასრულონ.

ქალაქის შემოსავალ-გასავლის აღრიცხვის ასრულების შესახებ გამგეობის ანგარიშის განსახილველად უთუოდ უნდა ამორჩეულ იქნას ხმოსანთაგან სარევიზიო კომისია.

19. საბჭოს კრებაზედ, მისივე დადგენილებით, შეიძლება მიწვეულ იქნან განმარტებათა წარსადგენად ისეთნი პირნიც, რომელნიც ხმოსნად არ ირიცხებიან.

20. საბჭოს კანონიერ შემადგენლობისათვის საჭიროა დაესწროს იმ ქალაქებში, სადაც ხმოსანთა საერთო რიცხვი ორმოცს არ აღემატება,—საერთო რიცხვის ნახევარზედ არა უმცირესი, ხოლო დანარჩენ ქალაქებში—საერთო რიცხვის ერთს მესამედზედ არა უმცირესი. რიგს გარეშე კრება, მოწვეული რაიმე საერთო უბედურებისა, სამხედრო ვითარებისა და სხ. გამო, ამა დებულების მე-16 მუხ. თანახმად ინიშნება და კანონიერად ჩაითვლება, თუ ხმოსანთა საერთო რიცხვის ერთს მეოთხედზედ ნაკლები არ დაესწრო.

21. საბჭოს დადგენილების კანონიერად ჩასათვლელად, თუ იგი შეეხება:

1) ქალაქის კუთვნილ უძრავ ქონებათა გასხვისებას, იმ მცირე-ზომიან ადგილებს გარდა, რომელიც აღნიშნულია ამა (21) მუხ. მე-2 პუნქტში;

2) იმ მცირე-ზომიან მიწების ფასის დადგენას, რომელიც ქალაქის გეგმით კერძო შენობათა აღსაგებად და ქალაქის მოსახლეობის მოსაწესრიგებლად არის დანიშნული;

3) ქალაქის სახელით სესხის აღებას, თავდებობას და უზრუნველყოფელობის პირობას;

4) ხელშეკრულებათა დადებას კერძო პირებთან საყოველთაოდ სასარგებლო აღსაშენ-აღსაგებისა და სხვა-და-სხვა წარმოების მოწყობისა და დამუშავების გამო, როდესაც ხელშეკრულების ვადა 12 წელიწადს, ან წარმოების ღირებულობა ქალაქის უკანასკნელ განვლილ წლის შემოსავლის ნახევარს ჯამს აღემატება;

5) სახლის-პატრონებზედ იმ ბეგარის ცალკე გარდასახადად შეწერას, რომელიც აღნიშნულია მე-13 მუხ. მე-7 პუნქტის მეორე შენიშვნაში, და

6) ქალაქის კუთვნილ მიწების საშენად გასაცემად,—საჭიროა იმ ქა-

ლაქებში, სადაც ხმოსანთა საერთო რიცხვი ორმოცს ჰრ აღემატება, ამ რიცხვის ორ მესამედზედ არა უმცირესის დასწრება, ხოლო დანარჩენს ქალაქებში—ამავე რიცხვის ნახევარზედ არა ნაკლების დასწრება, და თვით დადგენილებაც უნდა შეწყნარებულ იყოს საბჭოს კრებაზედ დამსწრე ხმოსანთა ორის მესამედის ხმის უმეტესობით;

7) ქალაქის საბჭოს იმ დადგენილების კანონიერად ჩასათვლელად, რომელიც საუბნო მართველობათა დაარსებას შეეხება, საჭიროა, რომ იგი შეწყნარებული იყოს დამდგენელ ქალაქისათვის დაწესებულ ხმოსანთა საერთო რიცხვის ნახევარზედ მეტის ხმის უმეტესობით.

22. მე-21 მუხ. აღნიშნულ საქმეთა გარდა, ყველა დანარჩენი საქმე საბჭომ უნდა გადასწყვიტოს ხმათა უბრალო უმეტესობით, ხოლო თუ ხმათა რიცხვი, ცხადად გამოთქმული, თანაბარი აღმოჩნდა, იმ ნაწილის აზრი ითვლება მიღებულად, რომელსაც თავმჯდომარე ემხრობა. აზრთა შეკრების დროს არავის არ შეუძლიან ერთს ხმაზედ მეტი იქონიოს. ერთს ხმოსანს ნება არა აქვს თავისი ხმა მეორეს გადასცეს.

23. არჩევანი საზოგადოებრივს თანამდებობაზედ, რომელიც საბჭოს უფლებას შეადგენს, ფარულის ხმის შეკრებით უნდა მოხდეს, კენჭის ყრის შემწეობით. ამავე წესით უნდა იქნას დადგენილი გარდაწყვეტილება საზოგადოებრივ მართველობის თანამდებობის პირთა პასუხისმგებლობის საქმის აღძვრისა. ყველა დანარჩენი საქმე, საბჭოს სურვილისამებრ, შეიძლება გადაწყდეს ცხადად შეკრებილის ხმით.

24. ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობის დადგენილება და განკარგულება, რომელიც საყოველთაო საცნობელად უნდა იქნას გამოქვეყნებული, უნდა დაიწეროს, სახელმწიფო ენის გარდა, იმ უმცირეს ეროვნების ენაზედაც, რომელიც მკვიდრთა საერთო რიცხვის 20%-ზედ ნაკლებს არ შეადგენს. განაჩენი იმ კერძო თხოვნათა შესახებ, რომელიც ქალაქის საზოგადოებრივს მართველობაშია შეტანილი იმ პირთაგან, რომელნიც მკვიდრთა ამავე უმცირესობას ეკუთვნიან, უნდა გამოცხადდეს იმ ენაზედ, რომელზედაც თხოვნაა დაწერილი.

25. ყოველი დადგენილება უნდა აღნიშნული იყოს ოქმში, რომელსაც ხელი უნდა მოაწერონ თავმჯდომარემ და დამსწრე ხმოსნებმა, რომელთაც მონაწილეობა მიიღეს დადგენილებაში. ოქმს ამოწმებს საბჭოს მდივანი. საბჭოს მდივნის მოვალეობას საბჭოს ოქმების შედგენაც შეადგენს.

26. თუ ქალაქის საბჭოს კრებაზედ ხმოსანთა კანონიერი რიცხვი არ გამოცხადდა (ამა დებულების მე-20 და 21 მუხ.), საბჭოს თავმჯდომარემ ამ სხდომაზედ მოსასმენ საქმეთა განსახილველად ხელ-ახალი კრება უნდა დანიშნოს შეუძღვარ კრების შემდეგ სამს დღეზედ არა უგვიანეს; ეს ხელ-ახალი კრება შემდგარად ითვლება, რამდენი ხმოსანიც უნდა დაესწროს, რაც ხმოსნებს წინდაწინვე უნდა ეცნობოთ კრებაზედ მისაწვევ უწყებით.

იმ საქმეთა გადასაწყვეტად, რომელიც აღნიშნულია ამა დებულების

მე-21 მუხ., ყოველ შემთხვევაში საჭიროა, რომ სხდომაზედ კანონით დადგენილი რიცხვი ხმოსანთა დაესწროს.

27. ქალაქის საბჭოს შეუძლიან სავალდებულო დადგენილება გამოსცეს შემდეგ საგნების შესახებ:

1) ქალაქის წესიერ და გვემის თანახმად გაშენებისა;

2) ქალაქის სასარგებლოდ დაწესებულ გარდასახადთა შეტანის ვადის დადებისა და მათის გადახდევინების წეს-რიგისა; ქალაქის სასარგებლოდ დაწესებულ ბეგარის აღსრულებისა;

3) ქალაქის მოწესრიგებისა; კერძო შენობათა აგებისა; კერძო სამფლობელო მიწების წვრილ ნაკრებად განაწილებისა და ამ ნაკრებზედ შენობათა აგებისა; ქალაქის ამა თუ იმ უბანში შენობათა სიმამლისა და სართულთა რაოდენობის განსაზღვრისა; შენობებში საცხოვრებელ სადგომთა სიმამლისა და მათის სინათლით უზრუნველყოფისა; აღსამართასატან ხელშესაწყობისა და საერთოდ შენობათა ტექნიკურ მოწყობილობისა; ამ შენობათა გარეგან სახისა; ცეცხლისაგან უზრუნველ-ყოფელ კედლებისა; იმ უბნებში, სადაც ქალაქის გეგმით ქვეთკირის შენობები უნდა აშენდეს, ხის შენობების დანგრევისა და მათ ნაცვლად ქვეთკირის შენობების აგებისა; ქუჩებსა და მოედნებზედ ხეხილების ჩარგვისა; ქვაფენილების გამართვისა და სხვა იმ შენობათა აგებისა, რომლის განხორციელებაც მკვიდრთა მოვალეობას შეადგენს;

4) ცეცხლისაგან უზრუნველყოფელ საშუალებათა; ბანებისა, ლუმელებისა და ბუხრების გამართვისა და მათის დათვალიერებისა და მოვლა-პატრონობისა; იმ ადგილებისა, სადაც ნება დართულია გამართვა ადვილად აღმგზნებ საგნების საწყობებისა; ამ საგნების შენახვისა და გაყიდვისა; იმ ზომათა მიღებისა, რომელსაც შეუძლიან აცდენა მათის აღგზნებისა და აფეთქების საფრთხისაგან; იმ ადგილების ცეცხლის საფრთხისაგან უზრუნველყოფისა, სადაც დიდძალი ხალხი იყრის თავს; ღამის დარაჯის შენახვისა; ეზოს გასავალ გზების გაყვანისა, რომ გაადვილდეს მისვლა-მოსვლა ეზოსა და ქუჩას შორის; ცეცხლის ჩაქრობისა და ცეცხლის გაჩენის დროს სახლის გადარჩენისა და ქონების დაცვისა და სხ.;

5) წყალ-დიდობისა და სხვა უბედურებათა წინააღმდეგ ზომების მიღებისა და ამ უბედურებათა დროს ხალხის გადარჩენისა და ქონების დაცვის საშუალებისა;

6) იმ ზომებისა, რომ დაცულ იქმნას დაურღვეველად ქალაქის გამგებლობაში მყოფი საზოგადოებრივი ნაშენ-ნაგებნი, ხელოვნების ძეგლი და სიძველეთა ნაშთნი; ბუნების ძეგლთა და იშვიათის ჯიშის ცხოველებისა, ხეებისა და მცენარეების დაცვის ღონისძიებისა;

7) მოწყობისა და სუფთად და წესიერად მოვლა-პატრონობისა ქუჩებისა, მოედნებისა, მოკირწყლულ ადგილებისა, ქვაფენილებისა, საზოგადოებრივ ბაღებისა, ბულვარებისა, სატივეებისა და სანავეებისა, წყლის ნაპი-

რებისა, ნავთსადგურებისა, ხიდებისა, გადასავლელ და საყოველთაოდ სახმარებელ ადგილებისა, აგრეთვე არხებისა, ჭაობებზედ გაყვანილ გზებისა, ტბებისა, თხრილებისა და ბუნებრივ წყაროებისა, იმათ გამოუკლებლად, რომელიც იმყოფება კერძო პირთა, დაწესებულებათა და უწყებათა კუთვნილს მამულებზედ, და იმათის სარგებლობისა;

8) სახლისა და ეზოების ქარიზების (წყალ-სადენი) და არხების გამართვისა, მოვლა-პატრონობისა და სარგებლობის წესისა; ბანებიდგან ნაწვიმარ წყლის გადაღვრისა და ჯირგინებისა და სხვა ამ გვარ ძველ მოწყობილებათა გაუქმებისა და სხ.;

9) ქალაქის საზღვარს შორის ბაზრებისა, საქულბაქოებისა და სხვა სავაჭრო ადგილების დანიშვნისა, მათის მოწყობისა და მოვლა-პატრონობისა, აგრეთვე ამ ადგილების წესებისა და იქვაჭრობის წარმოების დროისა;

10) ნავთსადგურებისა, გადასასვლელ და გადასაზიდ ადგილების მოწყობისა და მათის მოვლა-პატრონობისა, ქალაქის მდინარეებზედ ნავოსნობისა და მეტივეობის მოწესრიგებისა და საქონლის მიღებისა და გაგზავნის მოხელე პირთა მოქმედების წესრიგისა;

11) ქალაქის საზღვარს შორის ცხენისა და მექანიკურად მოწყობილ რკინის გზებისა ან სხვა უკეთეს და განკარგებულ მიმოსავლელ გზების გაყვანისა და მოვლა-პატრონობისა და აგრეთვე როგორც კერძო, ისე ქალაქის საყოველთაოდ სახმარებელ წარმოებათა გამართვისა და მოვლა-მოწყობისა, განათებისა, ქარიზისა, არხებისა და სხ. და ამ გზებითა და წარმოებებით სარგებლობისა;

12) მოგზაურთა და მკვიდრთა მატარებელ და ტვირთის გადასატან მრეწველობის წარმოებისა; ცხენისა და მექანიკურ საშუალებით მოძრავ ხალხისა და ბარგის მატარებელ ეტლებისა; მეეტლეთა რკინის გზის სადგურებსა, ნავთსადგურებსა და ხალხის სხვა თავ-მოსაყრელ ადგილებში მორიგეობისა და დგომის წესისა;

13) ქუჩებში მოძრაობის უშიშრად ყოფის ღონისძიებისა და აგრეთვე იმ მდინარეებსა, სატივე და სანავე ადგილებსა და მდინარის ნაპირებზედ, რომელიც გზათა უწყებას არ ექვემდებარება;

14) სახლების დანომვრის წესისა; სახლების ფარნების ნომრებისა, კიბეებისა და ხარულების განათებისა;

15) საზოგადოებრივ ადგილებში წესიერებისა და მართებულობის დასაცავად სახმარებელ ღონისძიებისა;

16) გადამდებ და მოარულ სენთან ბრძოლბსა და ამ სენთა გავრცელების ამაცილებელ ღონისძიებისა;

17) სასმელებითა და სხვა გამაბრუებელ ნივთიერებით ღოთობისა და ვარყენილობის წინააღმდეგ ზომებისა;

18) იმ ადგილების აღნიშვნისა, რომელშიაც აღიკრძალება ქარხნებისა და სხვა სამრეწველო და სავაჭრო დაწესებულებათა გამართვა;

19) სანიტარულად და საბეითალო ზედამხედველობის მხრივ გამართვისა და მოვლა-პატრონობის წესისა: საქარხნო, სახელოსნო და სავაჭრო დაწესებულებათა; საზოგადოებრივ საკრებულოებისა და აგრეთვე თეატრებისა, კინემატოგრაფებისა, ცირკებისა და სხვა გასართობ ადგილებისა; სასწავლო, სამკურნალო და საქველმოქმედო ადგილებისა, ცხენის რძით სამკურნალობისა და რძის ფერმებისა; აფთიაქებისა, ლაბორატორიებისა, სამკურნალო კაბინეტებისა, საცხოვრებელ სადგომებისა, მოსამსახურეთა საბინადროებისა, სასტუმროებისა, ავეჯით მოწყობილ ოთახებისა, ქარვასლებისა, მუშათა სადგომებისა, ოთახის გასაქირავებელ კუთხეებისა, საწოლებისა და ღამის თავშესაფარებისა; აბანოებისა, საბანებლებისა და სამრეცხველოებისა; სალახანებისა და შინაურ პირუტყვის სხვა დასაკვლელ ადგილებისა; ყასბის დუქნებისა და საჭმელ-სასმელ სურსათ-სანოვანის ყოველ გვარ მომმზადებელ-შემნახველ და გამყიდველ ადგილებისა; დაკლულ საქონლის საწყობებისა და გასაყიდ ადგილებისა და აგრეთვე ტყავეულობის ქარხნებისა; მეეტლეთა ეზოებისა და სხვა იმ ადგილებისა, სადაც შინაურს პირუტყვს ინახავენ; საასენიზაციო ეზოებისა და ეტლებისა და სხ.

20) ეზოების გაწმენდისა; ჯირგინებისა; სანაგვეებისა და ზარულების გამართვისა და მოვლა-პატრონობისა; უწმინდურებისა და ნაყარ-ნუყარის მოშორებისა და იმათ გადასაყრელ ადგილებისა;

21) მანე ცხოველთა და მწერთა გასაწყვეტ და მოსასპობ ზომებისა;

22) ჰაერისა და ნიადაგის წახდენის წინააღმდეგ საშუალებათა და არტეზიანულ და სხვა ჰების გამართვისა და მოვლა-პატრონობისა, აგრეთვე საყოველთაოდ სახმარებელ წყაროების წყალის ხარჯვის წესისა;

23) საჭმელ და გასასყიდად ნება-დართულ სასმელ-სურსათ-სანოვანის რეგიანობის უზრუნველყოფისა; ნიხრის დაწესებისა იმ ნაწარმოებისა და საგნებისათვის, რომელიც აღნიშნულია ამა დებულების მე-13 მუხ. მე-12 პუნქტში, და ამ ნაწარმოებთა და საგანთა ხმარების წეს-რიგისა;

24) ძველ და ნახმარ ნივთების ყიდვისა, გაყიდვისა და შენახვისა და ამა და აგრეთვე სხვა ძველ-ძულებისა, ნაყარ-ნუყარისა და ნაშთის გამამყენებელ სარეწავთა წარმოებისა;

25) პირუტყვთა მფარველობისა და მათის მოვლა-პატრონობის წესისა;

26) შინაურ ცხოველების მძორების აკრეფისა და მოსპობისა და ამ მძორების ტეხნიკურად გადასამუშავებელ ქარხნების მოწყობისა და მოვლა-პატრონობისა;

27) სავაჭრო და სამრეწველო დუქნებისა და დაწესებულებებისა, საწყობებისა და კანტორებისა, თეატრებისა, კლუბებისა, სინემატოგრაფებისა და სხვა გასართობ ადგილებისა, ყავახანებისა, სასტუმროებისა და სხ. გალებისა და დაკეტვის დროს დაწესებისა და აგრეთვე ამ დაწესებულებებში მომუშავეთა დასასვენებელ დროს უზრუნველყოფისა;

28) იმ მცირე-წლოვანთა და ქალების ჯანმრთელობისა და ზნეობის

მხრივ დაზიანებისაგან დასაცავ ზომებისა, რომელნიც სავაჭრო, სამრეწველო და სხ. დაწესებულებებში ჰმსახურობენ, ან საჯარო გასართობ და სამხიარულო ადგილებში მონაწილეობას იღებენ;

29) სამორინე, საყომარბაზო და სხვა ამ გვარ სათამაშობის აღკრძალვისა;

30) ყავახანების მათის დანიშნულებისამებრ მოწყობისა და წარმოების წესისა; დანიშნვა იმ ადგილებისა, სადაც ასეთ დაწესებულებათა გამართვა და დაარსება აღკრძალულ უნდა იქმნას, და ამ დაწესებულებებში წესიერებისა და მართველობის დაცვისა;

31) ლუდისა და თაფლის სასმელების ნარდად სავაჭრო საწყობებისა და ღუქნების შინაგან მოწყობისა, ამ დაწესებულებებში წესიერებისა და მართველობის დაცვისა და აგრეთვე, ღვინითა და არყით ვაჭრობის შეზღუდვისა ან აღკრძალვისა;

32) ფეხზედ ვაჭრობის წარმოების წესისა;

33) ყანთრებზედ ნაწარმოებისა და საქონლის ასაწონ გარდასახადის ნიხრისა;

34) პირველ-საჭიროების საგნების ნაკლებულობისა და სიძვირის წინააღმდეგ ღონისძიებათა; სოფლის მეურნეობის ნაწარმოების სავაჭრო ადგილებს გარეშე გაყიდვის აღკრძალვისა;

35) ღუქნებისა, სავაჭროებისა და სხ. წარწერათა, რეკლამებისა და სხ. მოწყობის წესისა;

36) ყველა დანარჩენ საგნისა, რაც კი ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობის უწყების ფარგალში შედის (ამა დებულების 1-ლი და მე-2 მუხ.), და აგრეთვე იმ საგნებისა, რომელთაგამოც მომქმედ კანონდებულებათა ძალით უფლება აქვს სავალდებულო დადგენილება გამოსცეს.

28. ქალაქის საბჭოს მიერ შედგენილი სავალდებულო დადგენილება არაფრით არ უნდა არღვევდეს მომქმედ კანონებს.

29. ქალაქის საბჭოს მიერ გამოცემულ სავალდებულო დადგენილებათა დამრღვეველნი საერთო საფუძვლით უნდა იქმნენ პასუხისგებაში მიცემულნი და უნდა მიესაჯოთ ის სასჯელი, რომელიც აღნიშნულია სასჯელთა წესდების მე-29 მუხლში, თუ ამ სავალდებულო დადგენილებათა დარღვევა სხვა დამსჯელ კანონით არ არის გათვალისწინებული.

30. კერძო პირთა, საზოგადოებათა და დაწესებულებათა საჩივარი ქალაქის საბჭოს მიერ გამოცემულ სავალდებულო დადგენილების უკანონობის შესახებ უნდა აღძრულ იქმნას ოლქის სასამართლოში (საადმინისტრაციო განყოფილებაში) ვადის შეუზღუდველად. ეს საჩივრები უნდა შეტანილ იქმნას ქალაქის გამგეობაში, რომელმაც ერთის კვირის განმავლობაში თავისის დასკვნითურთ უნდა წარუდგინოს სასამართლოს.

31. სავალდებულო დადგენილების გამოცემის დროს საბჭოს მიერ უნდა დანიშნულ იქმნას ვადაც, რომლიდანაც დადგენილება ძალაში შედის.

32. მილიციის მოხელენი მოვალენი არიან სავალდებულო დადგენილებათა უნაკლულად აღსრულებას თვალ-ყური ადევნონ. ამისდა დამოუკიდებლად, საბჭოს შეუძლიან ამ დადგენილებათა აღსრულების მეთვალყურეებად დანიშნოს განსაკუთრებული უბნის მზრუნველები, რომელთაც მათის წოდების დასამოწმებლად ქალაქის გამგეობისაგან ბეჭედ-დასმული ღია ფურცელი მიეცემათ.

33. სავალდებულო დადგენილების დამრღვეველთა წინააღმდეგ სამართალში საქმის აღძვრა და ბრალდების წარდგენა შეუძლიანთ როგორც გამგეობასა და უბნის მზრუნველებს, ისე მილიციასაც.

ქ ე რ თ ხ ე თ ა ვ ი

ქალაქის გამგეობა.

34. ქალაქის გამგეობას შეადგენენ, ქალაქის მოურავის თავმჯდომარეობით, ქალაქის მოურავის ამხანაგები, სადაც ასეთი თანამდებობა არსებობს, და გამგეობის წევრნი.

შენიშვნა: ქალაქის მოურავი და გამგეობის წევრნი შეიძლება არჩეულ იქმნენ ისეთ პირთაგან, რომელნიც ხმოსნად არ ირიცხებიან.

35. ქალაქის მოურავის ამხანაგთა თანამდებობა შეიძლება დაწესებულ იქმნას ქალაქის საბჭოს მიხედულობით; იგივეა განსაზღვრელი ამ თანამდებობის რიცხვისა. ქალაქის მოურავსა და მის ამხანაგებს შორის მოვალეობას საბჭო ანაწილებს.

ქალაქის გამგეობაში ორს წევრზედ ნაკლები არ უნდა იყოს. ქალაქის საბჭოზედ დამოკიდებულია, თუ საჭიროებამ მოითხოვა, გამგეობის წევრთა მეტი რიცხვის დანიშნვა.

36. იმ ქალაქებში, სადაც ქალაქის მოურავის ამხანაგის თანამდებობა არა არსებობს, საბჭო გამგეობის ერთ-ერთ წევრთაგანს მოურავის მოადგილედ ირჩევს.

37. თუ ქალაქის მოურავს არ შეუძლიან თავისის თანამდებობის ასრულება ავადმყოფობისა გამო ან სხვა შესაწყნარებელ მიზეზით, ან თუ იგი სხვა, კანონით იმაზედ დაკისრებულ, მოვალეობათა აღსრულებაშია გართული, მისი მაგიერობა უნდა გასწიოს მისმა ამხანაგმა, ან მისმა მოადგილემ, ან გამგეობის ერთ-ერთმა წევრთაგანმა, გამგეობის მიერ არჩეულმა.

38. ქალაქის მოურავსა და ქალაქის გამგეობას, ამა გამგეობასთან დაარსებულ საზოგადოებრივ მართველობის აღმასრულებელ დაწესებულებებთან ერთად, ევალება მართვა და გამგეობა ქალაქის მეურნეობისა ამა დებულების წესებისამებრ, ჯეროვან წესდებათა და კანონდებულებათა და აგრეთვე საბჭოს დადგენილებათა თანახმად.

39. გამგეობა ვალდებულია შედგენილი ჰქონდეს ქალაქის ყოველ ქონების სია; ქალაქის მართველობის და მეურნეობის მიმდინარე საქმეები აწარმოოს; ამ მეურნეობის განკარგების საშუალებანი იძიოს; საბჭოს დადგენილებანი აღსრულოს, საბჭოს საქირო ცნობები მიაწოდოს და აგრეთვე აუწყოს, მათის მოთხოვნილებისამებრ, სხვა-დასხვა დაწესებულებას მათ მიერ მოსამარაგებელ საგნებზედ არსებული ფასები; ქალაქის შემოსავლისა და ხარჯის საგარაუდო აღრიცხვა შეადგინოს; ქალაქის სასარგებლოდ დადგენილი გარდასახადი შეჭკრიბოს და ჰხარჯოს იგი კანონით დაწესებულ და ჯეროვან წესით შემდგარ საბჭოს დადგენილებათა საფუძველთა თანახმად; ქალაქის ქონებრივ საქმეების გამო სასამართლოში ეძიოს და პასუხი აგოს; საბჭოს ნებართვით დაადგინოს წესები და ვადა მისა და ქვემდებარე პირთა და დეწესებულებათა ანგარიშისა, რევიზია გაუწიოს ამ ანგარიშს და საბჭოს ანგარიშები წარუდგინოს:

1) თავისის მოქმედებისა,

2) ქალაქის შემოსავალ-გასავლის აეკარგიანობისა და

3) მის ქვემდებარე ნაწილებისა, დაწესებულებათა და ქონების მდგომარეობისა.

40. გამგეობას აქვს დავალებული ქალაქის კერძო შენობათა (და ამ შენობათა გარესახის გეგმათა დამტკიცება და ნება-რთვის მიცემა შენობების გადაკეთებისა და საფუძვლიანად შესწორებისა; ამ შენობათა აგების წესიერად წარმოების მეთვალყურეობა; ნება-რთვის მიცემა, რომ ქალაქში გამართულ იქმნას საზოგადოებრივი საბანებლები, ქარხნები და სხვა ისეთი სამრეწველო დაწესებულებანი, რომელთა გამართვა დაუბრკოლებლად შეიძლება დასახლებულ ადგილებში თავისის უფლებობისა გამო.

შენიშვნა. იმ დაწესებულებათა სია, რომელთა დაარსება ამა მუხლის ძალით საზოგადოებრივ მართველობის ხელისუფლებას აღემატება, უნდა გამოსცეს შინაგან საქმეთა მინისტრმა ჯეროვან უწყებასთან შეთანხმებით.

41. საბჭოს ინსტრუქციით უნდა იქმნას დადგენილი (მე-13 მუხ. მე-3 პუნქტი) გამგეობის შინაგანი წეს-რიგი და აგრეთვე მის მიერვე იყოს აღნიშნული ის საქმეები, რომელიც გამგეობამ ერთობილად უნდა განიხილოს. გამგეობის მოვალეობანი უნდა განაწილებულ იქმნას მის წევრთა შორის თვით გამგეობისავე დადგენილებით, რომელიც საბჭომ უნდა დაამტკიცოს.

42. ის საქმეები, რომელიც გამგეობის საკრებულოს მიერ ერთობილად არის განსახილველი, ხმის უმეტესობით უნდა გადასწყდეს, ხოლო თუ ხმათა რიცხვი თანაბარია, ის მხარე სძლევს, რომელსაც თავმჯდომარე ემხრობა. ისეთს შემთხვევაში, როდესაც დახანება არ შეიძლება, ქალაქის მოურავს უფლება აქვს თვით მიიღოს ღონისძიებანი, რომელთა მიღება ქალაქის გამგეობის საკრებულოს განსასჯელ საგანს შეადგენს, ხოლო თავისი ნამოქმედარი პირველსავე შემდგარ სხდომაზედ უნდა აცნობოს გამგეობას.

43. გამგეობაში და მის ქვემდებარე დაწესებულებებში საქმეთა წესიერად მიმდინარეობის მეთვალყურეობა ეკუთვნის ქალაქის მოურავს. მის უფლებას შეადგენს აგრეთვე განკარგულება მოახდინოს, რომ საქირო ცნობები იყოს შეკრებილი, საქმეები მომზადდეს მოსახსენებლად, და სხვა ამ გვარი აღმასრულებელი მოქმედება.

44. ქალაქის საზოგადოებრივი მართველობა მიწერ-მოწერას მთავრობისა და სხვა დაწესებულებებთან და კერძო პირებთან ქალაქის გამგეობის შემწეობით აწარმოებს.

45. ქალაქის მოურავს, მის ამხანაგებს, გამგეობის წევრთ და ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობის დაწესებულებათა სხვა მოხელეებს ალექრძალებათ მონაწილეობა მიიღონ იმ ქონების შექენაში, რომლის გაყიდვაც იმათ სამსახურით აქვთ დავალებული.

ამას გარდა, ხსენებულ პირთათვისაც სავალდებულოა მთავრობის მიერ გამწესებულ მოხელეთა სამსახურის წესდების მე-529 მუხ. მე-2—4 პუნ. წესები (ანუ მე-722—724 მუხ., გამოც. 1896 წ.).

შენიშვნა. იმავე საფუძველით ხმოსნებს ალექრძალებათ მე-528 მუხ. მე-2—4 პუნქტში აღნიშნული იჯარა და ნაღდი სამუშაო აიღონ.

46. ქალაქის მოურავს, მის ამხანაგებს, გამგეობის წევრებს და საბჭოს მდივანს ქალაქის საბჭო პნიშნავს არჩევნით, გარნა საბჭოს უფლება აქვს, საბჭოს მდივნის ამორჩევის ნაცვლად, მისის თანმდებობის აღსრულება ქალაქის გამგეობის რომელსამე მოხელეს დააკისროს; გამგეობის წევრებთან ერთად შეიძლება იმათი კანდიდატებიც იქმნენ არჩეულნი.

47. ქალაქის მოურავი, მისი ამხანაგები და გამგეობის წევრნი უნდა ამორჩეულ იქმნენ იმ ვადით, რა ვადითაც საბჭოა ამორჩეული. ქალაქის მდივანი შეიძლება, საბჭოს მიხედულობით, ამაზედ მცირე ვადითაც იქმნას ამორჩეული.

48. თუ ვინიცობაა ქალაქის მოურავმა ანუ მისმა ამხანაგებმა არჩევნის ვადის გასვლამდე დასტოვეს თავისი თანამდებობა, ამ თანამდებობაზედ დასანიშნად ახალი არჩევანი უნდა მოხდეს. თუ ამავე გარემოებაში გამგეობის წევრმა დასტოვა თანამდებობა, იმის თანამდებობას ასრულებს ამ თანამდებობის კანდიდატი; ხოლო თუ კანდიდატი არ მოიპოვება, საბჭოზეა დამოკიდებული ახალი არჩევანი დანიშნოს, ან ეს თანამდებობა თავისუფალი დასტოვოს იმ ვადის გასვლამდე, რა ვადითაც ის წევრი იყო ამორჩეული.

49. ქალაქს ნება აქვს იქონიოს ბეჭედი, რომელზედაც ქალაქის ღერბი იქნება ამოჭრილი.

ქ ე ს უ თ ე თ ა ვ ი

მეთვალყურეობა.

50. შინაგან საქმეთა მინისტრია მეთვალყურე ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობის კანონიერ მოქმედებისა.

51. ქალაქის მოურავმა შინაგან საქმეთა მინისტრს უნდა წარუდგინოს პირი საბჭოს ყოველის დადგენილებისა დამატებანიტურთ დაუყოვნებლად, სხდომის ოქმის შედგენისათანავე.

52. ის დადგენილება, რომელიც, ამა დებულების მე-53 მუხ. ანუ სხვა კანონდებულებათა ძალით, მთავრობის მიერ უნდა დამტკიცდეს, დამტკიცებამდე არ უნდა იქმნას აღსრულებული.

53. შინაგან საქმეთა მინისტრმა უნდა დაამტკიცოს, ჯეროვან მინისტრებთან შეთანხმებით, ქალაქის საბჭოს დადგენილებანი:

1) ქალაქის კუთვნილ უძრავ ქონების გასხვისების შესახებ, იმ მიწის ნაჭრების გამოჩაყლის გარდა, რომელიც დანიშნულია ქალაქის გეგმით კერძო შენობათა ასაგებად და ქალაქის მოსაწესრიგებლად;

2) იმ ქალაქის სახელით ასაღებ სესხისა, თავდებობისა და უზრუნველყოფელობის პირობის შესახებ, რომელთა საერთო ჯამი წინანდელ სესხსა და ვალდებულებასთან ერთად აღემატება ქალაქის წლიურს შემოსავალს უკანასკნელ განვლილ წლის შემოსავლის აღრიცხვით;

3) ქალაქის საყოველთაოდ სახმარებელ წარმოებათა და ნაგებ-ნაშენთა გამართვისა და წარმოების კერძო პირებზედ დასადებ ხელშეკრულებათა შესახებ იმ შემთხვევაში, როდესაც ხელშეკრულების ვადა თორმეტს წელიწადს, ან წარმოების ღირებულობა ქალაქის უკანასკნელ განვლილ წლის შემოსავლის ნახევარს ჯამს აღემატება;

4) ქალაქის გეგმის შედგენისა ანუ შეცვლის შესახებ.

54. ქალაქის საბჭოს დადგენილება, რომელიც შინაგან საქმეთა მინისტრმა უნდა დაამტკიცოს (მე-53 მუხ.), სამის დღის განმავლობაში ოქმის ხელ-მოწერის დღიდან უნდა იქმნას შინაგან საქმეთა მინისტრთან წარდგენილი. თუ შინაგან საქმეთა მინისტრმა შესაძლებლად არ იცნო მასთან ამა დებულების მე-53 მუხ. თანახმად წარდგენილ საბჭოს რომელისამე დადგენილების დამტკიცება, ეს დადგენილება შეუძმდგარად ითვლება, რაც საბჭოს უნდა ეცნობოს იმ მოსაზრებათა აღნიშვნით, რომელზედაც დამყარებულია მინისტრის გარდაწყვეტილება. თუ მინისტრის ასეთს გარდაწყვეტილებას საბუთად დაედო დადგენილების კანონთან შეუსაბამობა, საბჭოს უფლება აქვს ამ საგნის შესახებ სენატში საჩივარი შეიტანოს ცნობის მიღების დღიდან ერთის თვის განმავლობაში. დანარჩენ შემთხვევაში-კი ქალაქის

საბჭოს შეუძლიან მინისტრის დადგენილება იმავე ვადის განმავლობაში განაჩივროს სახელმწიფოს საკანონმდებლო დაწესებულებაში, რომლის უფლებასაც შეადგენს საკითხის საბოლოოდ გარდაწყვეტა.

55. საბჭოს ის დადგენილება, რომელსაც დამტკიცება არ სჭირია, დაუყოვნებლივ უნდა იქმნას აღსრულებული. შინაგან საქმეთა მინისტრს უფლება აქვს საბჭოს დადგენილება, თუ იგი კანონს არ შეესაბამება, ოლქის სასამართლოს საადმინისტრაციო განყოფილებაში განასაჩივროს შეიღის დღის განმავლობაში საბჭოს დადგენილების პირის მიღების დღიდან; სასამართლოს შეუძლიან განსაჩივრობულ დადგენილების აღსრულება შეაჩივროს საჩივრის არსებითად განხილვამდე. ოლქის სასამართლო ვალდებულია დანიშნოს საჩივრის არსებითად განხილვა ორ კვირაზედ არა უგვიანეს საჩივრის მიღების დღიდან.

მ ე ე ქ ვ ს ე თ ა ვ ი

მართველობის დანარჩენი დაწესებულებანი და მათი ურთიერთი დამოკიდებულება.

56. ქალაქის საბჭოს შეუძლიან მართვა-გამგეობის და მეურნეობის ცალკე დარგის უმახლობელეს გამგედ ცალკე პირნი და; თუ საჭიროა, ცალკე აღმასრულებელი კომისიები ამოირჩიოს. ერთიცა და მეორეც ქალაქის საბჭოს ინსტრუქციით უნდა ჰმოქმედებდეს.

57. აღმასრულებელ კომისიის (მე-56 მუხ.) თავმჯდომარეობა უნდა გასწიოს ქალაქის გამგეობის ერთ-ერთმა წევრთაგანმა გამგეობის საკრებულოს არჩევანის თანახმად. ხოლო თუ, გამგეობის წარდგენილებისამებრ, საბჭო სასარგებლოდ დაინახავს კომისიის თავმჯდომარედ ცალკე პირის ამორჩევას, მაშინ ამ პირს შეუძლიან ქალაქის გამგეობაში მონაწილეობა მიიღოს ხმის უფლებით იმ საქმეების განხილვის დროს, რომელთა მართვა-გამგეობა აღმასრულებელ კომისიის უმახლობელეს საგანს შეადგენს.

58. გამგეობას ნება აქვს ქალაქის ცალკე ქონებისა, წარმოებისა და დაწესებულების გამგედ, აგრეთვე ისეთ მოვალეობათა აღმასრულებლად, რომლისათვისაც განსაკუთრებულის თვისების ცოდნა და მომზადებაა საჭირო, ცალკე პირები მიიწვიოს; გამგეობა იწვევს და ითხოვს იმ პირთ, რომელნიც გამგეობაში ეგზეკუტორისა, ბუხჰალტერისა და საქმეთა წარმოების და სხ. ნაწილებში ჰმსახურებენ. ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობის სხვა დანარჩენ მოხელეთა დანიშნვა და დათხოვნა იმ პირთა უფლებას შეადგენს, რომელნიც ამა მუხლის ძალით ქალაქის ქონებისა, წარმოებისა და დაწესებულების გამგეებად არიან დანიშნულნი, გარნა ამ გამგეთა განკარგულებაზედ სამსახურიდან დათხოვნილ მოხელეთ შეუძლი-

ანთ საჩივარი შეიტანონ გამგეობაში, ხოლო გამგეობის მათ საჩივრის შე-
სახებს დადგენილებაზედ—ქალაქის საბჭოში.

შენიშვნა. ქალაქის დაწესებულებებში მოხელეთა და მუ-
შების მიღება და დათხოვნა იმ წესისამებრ უნდა სწარმოებდეს,
როგორც არის დადგენილი კანონით საერთოდ ყველა დაწესე-
ბულებისათვის.

59. ამა დებულების მე-46 მუხ. აღნიშნულ თანამდებობაზედ, აგრეთვე
აღმასრულებელ კომისიათა (მე-56 მუხ.) წევრებად შეიძლება ამორჩეულ იქ-
მნენ ოცდაერთს წელს მიღწეულთა შორის არა თუ მარტო ხმოსნები,
არამედ ყველა ის პირნი, რომელთა ამორჩევაც ქალაქის საბჭოთა ხმოსნე-
ბის არჩევნების წესებში აღნიშნულს პირობებს არ ეწინააღმდეგება.

60. ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობის სამსახურში საპასუხის-
მგებლო თანამდებობის მოხელეთა არჩევის დროს ნება არ უნდა მიეცეთ,
რომ ერთსა და იმავე დაწესებულებაში ერთს დროს ჰმსახურობდნენ ისე-
თნი პირნი, რომელთა შორის პირველ ხარისხის თვისებაა, ან ნათესაობა
პირდაპირის შტოისა ხარისხის განურჩევლად, ხოლო გვერდის შტოისა პირ-
ველის სამის ხარისხისა.

შენიშვნა. საპასუხისმგებლო თანამდებობანი ქალაქის საბ-
ჭომ უნდა განსაზღვროს ერთხელ და სამუდამოდ.

61. ქალაქის მოურავისა, მისი ამხანაგებისა და ქალაქის გამგეობის
წევრების თანამდებობის სხვა საზოგადოებრივ და სახელმწიფო სამსახურის
თანამდებობასთან შეთავსება, საპატიო თანამდებობათა გარდა, აღკრძალუ-
ლია. რაც შეეხება იმას, რა პირობით შეიძლება შეთავსება ქალაქის დანა-
რჩენ თანამდებობისა სახელმწიფო სამსახურის თანამდებობასთან, უნდა და-
ცულ იქმნას მთავრობისაგან გამწესებულ მოხელეთა სამსახურის წესდების
მე-158 და 159 მუხ. აღნიშნული წესები.

62. ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობის თანამდებობის პირთ
მთავრობის დამტკიცება არა სჭირიათ და თავის თანამდებობის აღსრულე-
ბას უნდა შეუდგნენ, შევა თუ არა კანონიერს ძალაში საბჭოს დადგენილე-
ბა იმათ ამორჩევის შესახებ.

63. ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობის თანამდებობის პირთ, არ-
ჩევის ვადის გასვლის შემდეგ, ქალაქის საბჭო ითხოვს სამსახურიდგან მათის
შუამდგომლობისამებრ. ქალაქის მოურავს საბჭო ანთავისუფლებს დროებით
თანამდებობიდან, ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობის დანარჩენ თანა-
მდებობის პირთ-კი გამგეობა ითხოვს დროებით სამსახურიდგან.

64. ქალაქის საბჭოზეა დამოკიდებული ქალაქის საზოგადოებრივ მარ-
თველობის ამორჩეულ თანამდებობის პირთა ჯამაგირისა და სხვა გავარ უა-

სამრჯელოს დანიშნვა. საბჭოს დადგენილება ჯამაგირის დანიშვნისა და ამ ჯამაგირის რაოდენობის განსაზღვრის შესახებ არჩევანის მოხდენამდე უნდა შესდგეს.

ქ ე შ ვ ი დ ე თ ა ვ ი

განსაჩივრების წესი და პასუხისმგებლობა.

65. კერძო პირთ, საზოგადოებათა და დაწესებულებათ, თუ ვინიცო-ბაა საზოგადოებრივ მართველობამ თავისის მოქმედებით იმათი სამოქალაქო უფლება დაარღვია, ნება აქვთ საჩივარი აღძრან საზოგადო საფუძველის თანახმად (სამოქ. საქმეთა წარმ. წესდ. 1-ლი მუხ. და შენიშვნა).

66. საჩივარი ქალაქის საბჭოს აღსასრულებლად მიმართულ დადგენილებაზედ უნდა შეტანილ იქმნას ოლქის სასამართლოს საადმინისტრაციო განყოფილების სახელობაზედ დადგენილ წესისამებრ.

67. საჩივარი ქალაქის გამგეობის განკარგულების უკანონობის შესახებ უნდა შეტანილ იქმნას დადგენილ წესისამებრ ოლქის სასამართლოს საადმინისტრაციო განყოფილების სახელობაზედ, სხვა დანარჩენი საჩივარი—კი—ქალაქის საბჭოს სახელობაზედ.

68. ქალაქის საბჭოს თავმჯდომარე, ქალაქის მოურავი, მისი ამხანაგები, გამგეობის წევრნი, საბჭოს მდივანი, ის პირნი, რომელნიც არჩეულნი არიან საბჭოს მიერ გამგეობის დასახმარებლად და მართვა-გამგეობისა და მეურნეობის ცალკე დარგთა უმახლობელეს განსაგებად, მოსამზადებელ და აღმასრულებელ კომისიების წევრნი, უბნის მზრუნველნი და ქალაქის საზოგადოებრივ მართველობის სხვა თანამდებობის პირნი, არჩევანით დანიშნულნი და უარჩევნოდ გამწესებულნი, სამსახურში ჩადენილ დანაშაულისათვის პასუხს აგებენ დისციპლინარულის წესით ან სისხლის სამართლით.

შენიშვნა: დისციპლინარულის წესით სამსახურის მოვალეობის დარღვევისთვის კანონით შემდეგი სასჯელია დანიშნული:

1) შენიშვნისა და საყვედურის გამოცხადება ნამსახურობის სიაში აღუნიშვნელად დამნაშავის სამსახურში პირდაპირის უფროსის განკარგულებით.

2) დიდის თანამდებობიდან მცირეზედ გადაყვანა და თანამდებობიდან გადაყენება საბჭოს განკარგულებით მის მიერ არჩეულ პირთა მიმართ და გამგეობის განკარგულებით ყველა დანარჩენ მოხელის მიმართ.

ამასთან პირდაპირს უფროსს უფლება აქვს დროებით გადააყენოს თანამდებობიდან მისი ხელქვეითი მოხელე, ვიდრე

იმის საქმეს განსჯიდეს და გადასწყვეტდეს ქალაქის გამგეობა ანუ საბჭო, თუ განსაჩივრების წესით საქმე საბჭოში იქმნა გადატანილი; ასეთივე უფლება აქვს მინიჭებული ქალაქის გამგეობას ქალაქის საბჭოს მიერ არჩეულ პირთა შესახებ.

69. წინა (68) მუხლში აღნიშნულ პირთა პასუხისმგებლობის საქმე უნდა აღძრულ იქმნას ქალაქის საბჭოს დადგენილებით, ხოლო ქალაქის გამგეობის ხელქვეით თანამდებობის პირთა შესახებ—აგრეთვე ქალაქის გამგეობის დადგენილებითაც და საქმეს, დამნაშავეთაგან წინასწარ ჯეროვანის განმარტების მოთხოვნის შემდეგ, დადგენილ წესისამებრ უნდა მიეცეს მსვლელობა.

შენიშვნა: ბოროტ-მოქმედების გამო სამართალში მისაცემ თანამდებობის პირთ ჯამაგირი მათის საქმის წარმოების დროს იმ წესით მიეცემა, როგორც დადგენილია სამოქალაქო სამსახურის წესდებაში, ხოლო თუ ისინი სხვა მიზეზით იქნენ თანამდებობიდან გადაყენებულნი—ქალაქის საბჭოს მიხედულებით.

II-ой Съездъ представителей городовъ Республики Грузіи.

Открывая II-ой Съездъ Союза Городовъ Республики Грузіи, Предсѣд. Гл. Комитета Н. З. Эліава указаль, что досрочный созывъ Съезда вызванъ всеобщимъ переизбраіемъ представителей Городскихъ Самоуправленій Государства. Главный Комитетъ, какъ органъ Исполнительный, пожелаль получить отъ обновленнаго съезда, своего высшаго распорядительнаго органа директивы по важнѣйшимъ вопросамъ Согорской жизни; хотѣль выслушать мнѣніе съ мѣстъ о всей политикѣ Союза Городовъ, о работѣ Главнаго Комитета въ цѣломъ и различныхъ его отдѣловъ и учрежденій въ частности.

Такъ какъ періодъ ликвидаціи Военнаго Согора, главнымъ образомъ, краснокрестнаго, по призрѣнію больныхъ и раненыхъ воиновъ, закончился, народившійся Союзъ Городскихъ самоуправленій долженъ уяснить свои новыя задачи созданія гражданскихъ формъ жизни на мѣстахъ, задачи муниципальныя и чисто хозяйственныя и намѣтить пути, способы выполнения ихъ. Въ мѣстѣ съ тѣмъ на экстренномъ декабрьскомъ совѣщаніи представителей городовъ раздались кое-какіе упреки Исполнительному Бюро, указывались кое-какіе недочеты въ работѣ, и Комитетъ пожелаль отчитаться въ своей дѣятельности передъ Съездомъ, провѣрить и возобновить свои полномочія.

Свои заданія Главный Комитетъ усматриваль, какъ въ идейномъ водительство, всяческомъ инструктированіи и представительствѣ за интересы городовъ передъ Правительствомъ Республики, такъ и въ матеріальной помощи городамъ.

Неоднократно Главнымъ Комитетомъ дѣлались попытки исправленія дефектовъ дѣйствующаго законодательства и приспособленія его примѣнительно къ существу пореволюціонныхъ городскихъ управленій страны черезъ ходатайство передъ Правительствомъ объ устраненіи замѣченныхъ недочетовъ. Въ тоже время была избрана особая юридическая комиссія при Юридическомъ Отдѣлѣ Главнаго Комитета для систематической переработки дѣйствующаго Городового Положенія.

Комиссія, путемъ тщательнаго юридическаго анализа пріякъ заключенію, что такъ называемая „свободная“, „самоуправ-

ляющаяся“ община, есть результатъ общественно-политическихъ стремлений и базируется на политическихъ лозунгахъ, а не нормахъ права, что точно установленными юридическими правами не обладала и всегда или выполняла нѣкоторыя препорученія Правительства, „дѣйствуя лишь въ сферѣ, отведенной для него Центральной властью“ (напримѣръ, въ Англии), или дѣлала то, что закономъ не возбраняется (во Франціи); что „всякая власть дѣйствуетъ въ силу делегации ей нѣкоторой доли суверенныхъ государственныхъ правъ“, и „всѣ власти одинаковы, различаясь лишь по объему, предоставленныхъ имъ правъ*“ и что, наконецъ, Положеніе Временнаго Правительства съ достаточной ясностью опредѣляетъ характеръ власти и компетенцію городскихъ общественныхъ управленій, какъ органовъ мѣстнаго управленія, приняла это, какъ основной принципъ при переработкѣ Городового Положенія.

Являясь органами власти на мѣстахъ, одной изъ составныхъ частей общаго государственнаго механизма*), Городскія Общественныя Управленія тѣмъ самымъ избавляются отъ административной опеки правительственныхъ чиновниковъ, оставаясь подзаконными и подконтрольными въ общемъ порядкѣ. Опасаясь лишить Городскія Управленія какихъ-либо принадлежащихъ имъ правъ, что могло случиться при сохраненіи того перечневаго порядка, который никогда не можетъ быть исчерпывающимъ и который проводится въ нынѣ дѣйствующемъ Городовомъ Положеніи, комиссія признала смѣшанную систему послѣднихъ законодательствъ Западной Европы, проводя мысль, что объемъ правъ Городскихъ Управленій можетъ быть расширенъ.

Изъ принятыхъ основныхъ положеній проектируемаго новаго Городового Положенія вытекаетъ, что лица, служащія въ Городскихъ Общественныхъ Управленіяхъ, органахъ власти на мѣстахъ, являются агентами власти, Государственными служащими, и обладаютъ правами и обязанностями, точно установленными въ законѣ.

На тѣхъ же основныхъ базахъ, на которыхъ строятся общія нормы права Городскихъ Общественныхъ управленій, покоятся и бюджетныя права городовъ по проекту М. Н. Смирнова. „Если городъ является частью общаго Управленія, его

*) Объяснительная записка къ проекту Городового Положенія.

финансы по существу становятся частью обще-государственныхъ финансовъ*)“. „Городъ на своей территоріи является органомъ распредѣляющимъ блага“ (государства), „но кромѣ этого городское населеніе имѣетъ еще специфическія выгоды, за которыя оно должно заплатить особыми городскими налогами*)“.

Сообразно съ этими положеніями и должны слагаться городскіе налоги.

Намъ думается, что Главному Комитету въ области созданія новыхъ правовыхъ нормъ для городовъ, придется остановить нѣкоторое вниманіе и на Положеніе о Поселковомъ Управленіи.

Городовъ съ подлиннымъ содержаніемъ городской жизни, съ его благами, культурными удобствами, развитой торгово-промышленной дѣятельностью, значительными имущественными объектами обложения и т. д. у насъ не такъ много. Нѣкоторые новорожденные и имѣющіе родиться города, не отдѣлившись еще отъ своего земскаго, поселковаго существа, не заключая въ себѣ элементовъ города, его особыхъ благъ, облегчающихъ жизнь, влечать свое существованіе, сгибаясь подъ тяжестью городскихъ расходовъ, не умѣя устроить свою хозяйственную жизнь и использовать свои права. Для такихъ мѣстностей поселковое право, возможно, будетъ болѣе подходяще, болѣе по плечу, такъ сказать, и дѣло Главнаго Комитета найти юридическую конструкцію для нихъ.

Неоднократно Главный Комитетъ обращался за отчетный періодъ къ Правительству въ заботахъ о преуспѣяніи Городскаго Самоуправленія. Такъ по ходатайству Главнаго Комитета отъ имени городовъ былъ своевременно отмѣненъ акцизъ на сахаръ. Главный Комитетъ заявилъ свой протестъ противъ введенія проектировавшагося единовременнаго подоходнаго и поимущественнаго налога до ознакомленія съ мнѣніемъ Главнаго Комитета. Отъ Комитета былъ командированъ завѣдывающій Финансовымъ Отдѣломъ М. Н. Смирновъ, который работалъ въ Парламентской Комиссій, и Парламентъ согласился съ мнѣніемъ Главнаго Комитета.

Предполагавшійся министерскій налогъ на вино, который лишилъ бы городовъ сборовъ на покрытіе прошлогодняго дефицита, былъ измѣненъ по настоянію Главнаго Комитета. Комитетомъ была составлена записка объ измѣненіи тѣхъ статей, законопроекта Министра Финансовъ о новыхъ налогахъ, кото-

*) Тезисы къ докладу М. Н. Смирнова „Бюджетныя Права Городовъ“.

рые имѣли отношеніе къ бюджетнымъ правамъ городовъ; была составлена другая записка о пополненіи закона о налогѣ съ театральныхъ зрѣлищъ.

Не разъ Главный Комитетъ предстательствовалъ предъ Правительствомъ о нуждахъ и чаяніяхъ городовъ: объ установленіи попуднаго сбора на привозимые и отвозимые по желѣзной дорогѣ грузы, о выдачѣ всевозможныхъ ссудъ и пособій на разныя нужды, — такъ на продовольственное дѣло города просили и безпроцентныя ссуды, и пособія, и по—просту „хлѣбъ нашъ насущный, даждь намъ днесь“ (мукой); просили и на содержаніе милиціи, и на устройство электрическаго освѣщенія, и проч., и проч.

Инструктированіе самоуправленій производилось разными отдѣлами Комитета. Въ нашемъ журналѣ ставились и освѣщались вопросы самоуправленія. Юридическій Отдѣлъ давалъ разъясненія на всѣ, возникающіе на мѣстахъ вопросы муниципальнаго права, и юридическіе совѣты. Финансовый, Технический и Медико-Санитарный Отдѣлъ консультировали по своимъ специальностямъ. За указанный періодъ Медико-Санитарный Отдѣлъ реконструировался примѣнительно къ нуждамъ Городскаго Общественнаго Управленія и была реорганизована центральная Бактеріологическая лабораторія, приспособившись для той широкой муниципальной работы, въ которой такъ остро нуждается населеніе.

Видное мѣсто въ работѣ Главнаго Комитета слѣдуетъ отнести его хозяйственной дѣятельности, преслѣдующей, главнымъ образомъ, цѣли чисто муниципальной: урегулированіе продовольственнаго вопроса, путемъ снабженія населенія предметами первой необходимости черезъ городскія самоуправленія и ихъ продовольственныя организациі безъ чьего-либо посредничества; борьба со спекуляціей, такъ какъ появленіе на рынкѣ синдиката всѣхъ Городскихъ Управленій Государства, не добивающихся цѣлей исключительно наживы, не можетъ не сказаться пониженіемъ цѣнъ на товары, и ни одна коммерческая фирма на территоріи Республики не можетъ не считаться съ этимъ. Доходы съ коммерческихъ оборотовъ служатъ основнымъ источникомъ матеріальной помощи городамъ, ихъ культурнымъ нуждамъ и хозяйственнымъ потребностямъ.

Такъ Главнымъ Комитетомъ издается свой органъ муниципальной жизни, создана Краевая муниципальная библіотека, задумана организациа подвижнаго народнаго университета; пред-

положено, поставить издательское дѣло. Значительная помощь городамъ оказывалась собственными предприятиями, организованными и приобретёнными Главнымъ Комитетомъ и работающими по—преимуществу на нужды городовъ, какъ-то Кожевенный заводъ и сапожные мастерскія при немъ, Механическія мастерскія, Починочныя, изъ интендантскаго старья готовившія обмундированіе, годное для милиціи, сторожей и т. п., типографія, хлѣбопекарня, мельница и проч... Послѣднія обслуживали, главнымъ образомъ Тифлисъ, приходя на помощь не только Тифлисскому столичному Самоуправленію, но и Правительству Республики въ трудную минуту, какъ свободное объединеніе городовъ для культурнаго и хозяйственнаго преуспѣянія.

Работа городовъ на мѣстахъ выявилась на Съѣздѣ весьма слабо, отчасти потому, что представители ихъ были только что избраны и многіе еще новички въ муниципальномъ дѣлѣ; отчасти потому, что не завершилось еще на мѣстахъ муниципальное самоопредѣленіе, уясненіе своихъ мѣстныхъ задачъ, нуждъ и потребностей; степень ихъ важности, злободневности и послѣдовательности, въ какой должно развертывать свою работу; нѣтъ еще осознанія себя, какъ частицъ коммунальнаго коллектива, дѣйствія которыхъ должны быть согласованы и продуманы.

Любопытны требованія отъ городовъ въ Хозяйственный Отдѣлъ Главнаго Комитета. Поступали требованія на всевозможные предметы, въ томъ числѣ и на ошейники для собакъ, на иконы, бѣлье, въ количествѣ нѣсколькихъ десятковъ тысячъ комплектовъ для города съ едва одной тысячею дымовъ. Помнилъ ли себя членомъ Муниципальнаго Коллектива городъ, выписывающій десятки тысячъ комплектовъ бѣлья въ то время, когда Закавказье почти буквально—„мальчикъ безъ штановъ“, на котораго непрерывно сыпятся войны, эпидеміи, бѣженство, и государства и города непрестанно должны одѣвать, лечить, кормить и т. п.

Быстрѣйшая организація Самоуправленія на мѣстахъ, уясненіе своихъ очередныхъ насущныхъ, неотложныхъ хозяйственныхъ нуждъ, широкая муниципальная работа на периферіи будетъ всемѣрно содѣйствовать работѣ всего Союза, его Главнаго Комитета и Государственному устроенію.

А. Бритнева.

ДОКЛАДЪ

Комиссiи*) при юридическомъ отдѣлѣ Союза Городовъ
Республики Грузiи.

Объяснительная записка къ проекту Городового
Положенiя.

I.

Общая часть.

Когда Комиссiя, получившая порученiе переработать Городовое Положенiе, приступила къ своимъ занятiямъ, она сразу же принуждена была поставить общiй вопросъ—о принципѣ, на которомъ долженъ утверждаться новый законъ. Принятiе какого либо положенiя предопредѣляло планъ и ходъ дальнѣйшей работы и въ то же время четко вырисовывало абрисы тѣхъ взаимоотношенiй между центральною и мѣстной властью, мѣстной властью и населенiемъ, которыя призванъ нормировать законъ о городскомъ управленiи.

Два принципа дѣйственны въ области указанныхъ отношенiй, два положенiя борются между собой на аренѣ строительства общественно политической жизни—принципъ самоуправленiя и принципъ управленiя.

Первый принципъ покоится на томъ утвержденiи, что существуютъ особiя, мѣстныя, общинныя дѣла въ отличiе отъ дѣлъ общегосударственныхъ. Эта идея нашла себѣ ясное выраженiе уже въ законодательствѣ революционной Францiи. Въ законѣ 2-го декабря 1789 г. говорится о томъ, что задачи общинныхъ учреждений двояки: *les unes propres au pouvoir municipal, les autres propres a l'administration general de l'Etat et deleguées par elle aux municipalites*. Наполеоновская централизацiя совершенно измѣнила ходъ развитiя мѣстнаго управленiя во Францiи, но основныя мысли, впушенные революцiей не потерялись и отразились на бельгiйской конституцiи 1831 г. съ ея ученiемъ о *pouvoir municipal*, а черезъ эту конституцiю и на конституционной теорiи и практикѣ Германiи.

*) Въ юридическую Комиссiю были избраны: Завѣдывающiй юридическимъ отдѣломъ Главнаго Комитета В. М. Вродскiй, завѣдыв. финансово-экономическимъ отдѣломъ М. П. Смирновъ, Городской юрисконсультъ Д. К. Генштейнъ и секретарь Гз. Ком. Прис. Пов. Е. А. Маддисонъ; объяснительная записка общей части составлена М. Н. Смирновымъ, а часть особая—Д. К. Генштейномъ.

Влестящій изслѣдователь германскихъ корпорацій О. Гирке общину считалъ территоріальной корпораціей и особымъ организмомъ, которому свойственны особыя задачи.

Второй принципъ можетъ быть выраженъ въ двухъ словахъ Selbstverwaltung—Staatsverwaltung.

Самоуправленіе есть государственное Управленіе. Дѣла, которыя выполняетъ „самоуправляющаяся“ община ничѣмъ не отличаются отъ дѣлъ, которыя вообще дѣлаетъ государство. Отсюда съ неизбежностью слѣдуетъ, что „Мѣстное Самоуправленіе“ является лишь одной изъ составныхъ частей всего государственнаго механизма. Эту теорію превосходно обосновали такіе корифеи науки, какъ Лоренцъ, ф. Штейнъ, Р. Гнейстъ, Йеллинекъ, Лабандъ и пр. Эта же теорія подъ именемъ юридической господствуетъ теперь въ германской наукѣ.

Въ нашихъ „Городовыхъ Положеніяхъ“ 2-го іюня 1892 г. и Положеніи Временнаго Правительства 9-го іюня 1917 г. свазываются два основныхъ воззрѣнія, только что охарактеризованныхъ. Первая статья стараго положенія читается такъ: „Общественное Управленіе городскихъ поселеній вѣдаетъ дѣла о мѣстныхъ пользахъ и нуждахъ“. Здѣсь опредѣленно звучитъ мотивъ „свободной общины“ „общиннаго организма“. Существуютъ какія то мѣстныя пользы и и нужды, къ служенію имъ призывается общественное управленіе, только въ этой ограниченной области оно компетентно. По этой статьѣ Городскому Управленію присваиваются права свободной общины, ему предоставляется особая власть, но чрезвычайно уменьшенная и въ крайне ограниченной области. И такъ какъ эти границы не могутъ быть ясно проведены, а постоянно передвигаются, то самый маленькій чиновникъ Центральной администраціи всегда могъ оказаться и оказывался выше представителей мѣстнаго самоуправления, какъ носитель верховной власти.

Въ положеніи Временнаго Правительства статья первая совершенно измѣнена: „Городское Общественное Управленіе вѣдаетъ дѣла мѣстнаго управленія и хозяйства, а равно и другія дѣла особыми законами на него возложенныя“. Здѣсь уже нѣтъ стараго неопредѣленнаго термина „мѣстныя нужды и пользы“, (кстати сказать, это выраженіе есть почти переводъ одного изъ, параграфовъ ст. 108 Бельгійской конституціи 1831 г.), здѣсь выступаетъ болѣе ясная задача „дѣла мѣстнаго управленія“, и этимъ городское управленіе возводится на степень одного изъ органовъ

государственной власти, становится въ ближайшемъ смыслѣ слова *rouvoir municipal*.

Между этими опредѣленіями пришлось дѣлать свой выборъ Комиссіи.

Единственный доводъ, который можно было выставить въ защиту „свободной“ общины, доводъ историческій. Въ странахъ съ наиболѣе развитымъ самоуправленіемъ, какъ въ Англии, кругъ мѣстныхъ дѣлъ исторически слагался изъ такихъ обязанностей, которыя государство не могло или не хотѣло выполнить и поэтому оставляло ихъ всецѣло на заботу мѣстныхъ союзовъ. Такимъ образомъ, можно было какъ будто найти категорію задачъ чисто мѣстныхъ, хотя и ставшихъ таковыми лишь въ силу конкретныхъ историческихъ условій. Эти фактическія отношенія, облеченныя привлекательными одеждами „свободы“ „самоуправленія“, были единственнымъ аргументомъ въ пользу первой точки зрѣнія.

Но, зато, она могла быть подвергнута сокрушающей критикѣ.

Самый терминъ „самоуправленіе“ при ближайшемъ разсмотрѣніи оказывался лишеннымъ всякаго юридическаго содержанія. Т. к. самоуправленіе было подзаконно, такъ к. оно былъ подконтрольно, такъ какъ далѣе оно дѣйствовало лишь въ сферѣ, отведенной для него центральной властью, то оно, слѣдовательно, было такимъ же самоуправляющимся, какъ любой мѣстный органъ правительственной власти. При извѣстномъ отношеніи оно было самостоятельно, но отсюда никакъ нельзя было вывести какое нибудь точное различіе между управленіемъ и самоуправленіемъ. Съ точки зрѣнія политической и общественной можно было проложить эту границу, съ точки зрѣнія юридической такое прокладываніе межи было зачатіемъ безцѣльнымъ и бесполезнымъ.

Характерно въ этомъ отношеніи то обстоятельство, что принципъ самоуправления проводится въ болѣе старыхъ теоріяхъ и законодательныхъ актахъ. Это именно тѣмъ и объясняется, что въ терминъ „самоуправленіе“ вложенъ смыслъ, опирающийся не на нормы права, а на политическіе лозунги. Авторы нашего Городового Положенія 1892 г. хорошо знали, что дѣлали. Ограничивая самоуправленіе мѣстными пользами и нуждами, они удовлетворили политическимъ требованіямъ формально, а по существу, опираясь на законъ же, держали самоуправленіе въ болѣе черномъ тѣлѣ, чѣмъ любой изъ органовъ управленія. И та реакція противъ теоріи „свободной общины“, которую мы наблюдаемъ въ нѣмецкой доктринѣ, есть ничто иное, какъ борьба за расширеніе правъ общины, за снаб-

женіе ея тѣми полномочіями власти, которыя только и могутъ дать ей дѣйствительную силу. Фиктивное самоуправленіе въ этомъ случаѣ уступаетъ мѣсто опирающемуся на нормы права дѣйствительному управленію.

Если далѣе попытаться, руководясь принципами самоуправленія, отдѣлить мѣстные интересы отъ интересовъ государственныхъ, или, какъ говоритъ Бельгійская конституція, *l'interêt provincial* отъ *l'interêt général*, придется притти къ безотрадному выводу, что таковая попытка не осуществима. Нѣтъ мѣстныхъ дѣлъ, которыя бы не связывались тысячей нитей съ общими дѣлами, нѣтъ интересовъ, которые взаимно не переплетались бы другъ съ другомъ. Житель коммуны есть гражданинъ государства. Его имущество—составная часть государственнаго имущества. Какой волшебной чертою можно обвести коммуну, чтобы разорвать эти личныя и имущественныя связи. До сихъ поръ юристы бьются надъ завѣщанной еще римскимъ правомъ загадкой о публичномъ и частномъ правѣ и не могутъ разрѣшить ее. Какъ же можно надѣяться рѣшить нашу задачу, если она представляетъ собой усложненіе первой. Не на двѣ только группы приходится разбивать всѣ правовыя отношенія, а на три: то, что относится къ публичному праву, частному и къ общественному или общинному.

Съ другой стороны, нельзя представить себѣ и такія дѣйствія представителей мѣстнаго самоуправления, которыя своими послѣдствіями не врѣзывались бы въ дѣйствія государственныхъ властей. Или, какъ говоритъ та же не разъ цитированная Бельгійская конституція „не выходили бы за предѣлы полномочій имъ присвоенныхъ и не поражали общій интересъ“. Если не удовлетворяться фикціями, мы такихъ дѣйствій не найдемъ и не сумѣемъ себѣ представить. Всякое дѣйствіе представителей мѣстнаго самоуправления въ глазахъ населенія есть дѣйствіе власти. И будетъ ли оно итти противъ распоряженій администраціи, будетъ ли содѣйствовать ему—въ томъ и другомъ случаѣ эффектъ его никогда не ограничивается предѣлами общины. Дѣйствіе мѣстнаго самоуправления входитъ въ систему всего государственнаго управленія.

Да иначе и быть не можетъ. Всякая власть дѣйствуетъ въ силу делегаціи ей нѣкоторой доли суверенныхъ государственныхъ правъ. Общинныя власти или дѣйствуютъ въ силу такой же делегаціи, или въ силу непосредственнаго пріятія власти отъ народа, ограниченнаго предѣлами общинной территоріи. Въ первомъ случаѣ всѣ власти одинаковы, различаясь лишь по объему предоставленныхъ

имъ правъ. Во второмъ мы должны допустить существованіе въ государствѣ какихъ то особыхъ, обладающихъ суверенитетомъ группъ. Всякій скажетъ, что второе положеніе не мыслимо въ условіяхъ нашей государственной жизни.

Оцѣнивъ и взвѣсивъ всѣ эти соображенія, Комиссія остановилась на второмъ принципѣ.

Съ этой точки зрѣнія Городовое Положеніе Временнаго Правительства было приемлемо въ своей основѣ. 1-ая статья настолько правильно выражала то положеніе, которое было принято, что намъ не пришлось добавить къ нему ни одного слова. Но, зато, остальные части и статьи Положенія очень часто не были приведены въ точное соотвѣтствіе съ принципомъ. Поэтому второй задачей Комиссіи было обревизовать Городовое Положеніе и перестроить его такъ, чтобы между 1-й статьей и остальными не было никакихъ не только противорѣчій, но даже несоотвѣтствій.

Первое, на что необходимо было обратить вниманіе, это предѣлы власти городского самоуправления, его компетенцію. Въ Гор. Положеніи 1892 г. 1-ая статья для опредѣленія круга вѣдомства отсылала ко второй статьѣ, какъ къ исчерпывающему перечню. Иначе и быть не могло. Мѣстныя пользы и нужды должны были быть указаны точно, чтобы не происходило постоянного скрещиванія компетенцій. Въ гор. Положеніи Временнаго Правительства компетенція опредѣляется инымъ способомъ. Послѣ общей 1-й статьи идетъ 2 я статья, начинающаяся такъ: „Къ предметамъ вѣдомства городского общественаго управленія въ особенности относятся“ и далѣе слѣдуетъ перечень этихъ особенныхъ дѣлъ. Также перечисляются и права думы въ ст. ст. 62 и 63, гдѣ сначала идетъ общее опредѣленіе правъ, а затѣмъ перечень отдѣльныхъ дѣйствій. Ни въ первомъ, ни во второмъ случаѣ нѣтъ исчерпывающаго перечисленія. Права общественаго самоуправления и думы опредѣляются общими выраженіями и поясняются примѣрнымъ перечнемъ. Принимая такую систему, Комиссія довела ее до конца. Всѣ перечни, гдѣ бы они не встрѣчались она построила такимъ образомъ, чтобы они оставались лишь примѣрными перечисленіями, чтобы даже для неопытнаго толкователя ясно было, что права городского управленія, указанные въ основныхъ статьяхъ не суживаются въ послѣдующихъ, а наоборотъ расширяются. Примѣрный перечень даетъ только возможность болѣе углубленнаго объясненія того, что скрывается въ понятіи „мѣстнаго управленія и хозяйства“.

Второе общее измѣненіе, внесенное Комиссіей также вытекало изъ основнаго положенія. Разъ городское общественное управленіе есть составная часть механизма государственной власти и притомъ это управленіе въ извѣстной широкой области самостоятельно, понятно, что оно не можетъ быть поставлено подъ контроль чиновника. Здѣсь съ особенной рѣзкостью должна проявиться политическая сторона дѣла. Будучи по характеру дѣлъ лишь частью управленія, по способу привлеченія къ выполненію этихъ дѣлъ различныхъ лицъ, мѣстная власть обладаетъ особыми признаками—выборностью и независимостью. Поэтому необходимо было поставить мѣстное управленіе въ одни условія съ другими органами управленія государственнаго. Это достигалось тѣмъ, что контроль ограничивался лишь контролемъ за законѣрностью и осуществлялся лишь высшей властью и законодательнымъ учрежденіемъ страны.

Наконецъ, третье крупное измѣненіе касалось правъ и обязанностей служащихъ. Оно такъ же, какъ и предыдущія, вытекало изъ основнаго принципа. Разъ было признано, что городское управленіе есть государственное управленіе, лица въ немъ служащіе становились носителями государственной власти. Это ихъ право облекалось въ формы административной гарантіи. вмѣстѣ съ тѣмъ они несли и обязанность—во всѣхъ случаяхъ нарушенія служебнаго долга ихъ ждала квалифицированная дисциплинарная отвѣтственность.

Бюджетныя права городовъ.

(Настоящая статья является очень сжатымъ изложеніемъ основныхъ мыслей, развитыхъ въ докладѣ послѣднему съѣзду городскихъ представителей, и въ то же время служитъ нѣкоторымъ резюме подготовляемой къ печати работы о городскихъ финансахъ).

Существовалъ цѣлый рядъ причинъ, побудившихъ Союзъ Городовъ приняться за разработку законопроекта о бюджетныхъ правахъ городовъ. Непосредственнымъ поводомъ было то обстоятельство, что Министерство Финансовъ, изыскивая доходные источники для государственной росписи, захватило такіе объекты, которые по разуму вещей должны были бы принадлежать мѣстнымъ самоуправленіямъ. Ближайшій выходъ изъ этого конфликта былъ найденъ въ томъ, что Земствамъ уступили извѣстную часть поступленій Гѣрода, ничего не получившіе на этотъ разъ, и на будущее время не были гарантированы отъ подобныхъ, хотя и легальныхъ, но все же

мало пріятныхъ, опытовъ. Нѣминуемо поэтому возникла мысль о необходимости болѣе или менѣе твердаго разграниченія двухъ областей вниманія.

Но были и другія болѣе основательныя причины.

Города переживаютъ критическое время. Полоса дефицитовъ давно уже начавшаяся, расширилась теперь и вглубь. Недохватки, измѣрившіяся раньше малыми долями всего бюджета, стали исчисляться половинами и большими частями смѣты. Этотъ ростъ дефицитовъ не приходилось объяснять только общими условіями. Здѣсь были и свои специфическія обстоятельства. Зло наибольшее заключалось въ томъ, что доходные параграфы нашихъ смѣтъ рѣзко огличались по существу отъ расходныхъ. Основанія первыхъ были введены въ законныя неподвижныя границы, тогда какъ вторые имѣли явно выраженный конъюнктурный характеръ. Назрѣла поэтому необходимость расширить базисъ городскихъ доходныхъ смѣтъ.

Но тутъ всякая инициатива сталкивалась съ не гибкимъ Положеніемъ о городскихъ доходахъ отъ 29 сентября 1917 г. въ частности съ 1 и 2 ст. ст. этого Положенія. Въ законодательной сѣбкѣ послѣ переворота Врем. Правительство, очевидно, изъ массы законопроектвъ, накопившихся за многолѣтнюю работу по пересмотру положенія о городскихъ финансахъ выхватило наиболѣе поздній и приняло его какъ законъ. Получилась не система, способная къ дальнѣйшему развитію, проникнутая однимъ какимъ-нибудь началомъ, а случайное собраніе различныхъ источниковъ, предложенное ввидѣ исчерпывающаго перечня. Догложданное положеніе отличалась отъ прежняго лишь нѣкоторыми яркими заплатами, органически не связанными съ основой. Благодаря этому города прибавляли къ своимъ доходнымъ источникамъ нѣсколько новыхъ, большей частью незначительныхъ, но были беспильны измѣнить свою финансовую политику, даже и тогда когда общія экономическія условія измѣнились бы къ лучшему.

Характернымъ признакомъ несогласованности Положенія о гор. доходахъ съ Городовымъ положеніемъ, а слѣдовательно и съ общимъ духомъ реформы служить то, что измѣненіе 1-й ст. Гор. Положенія порывающее съ прежними возрѣніями на самоуправленіе, не отразилось на финансовыхъ правахъ. „Мѣстныя пользы и нужды“ Гор. Положенія 1892 г. были замѣнены „дѣлами мѣстнаго управленія“—а бюджетныя права остались почти тѣми же, измѣнившись лишь въ мелочахъ.

Такимъ образомъ, необходимо было разграничить Центральное

и мѣстное вниманіе, расширить права городовъ, свести ихъ въ систему, допускающую дальнѣйшее развитіе, и объединить вокругъ одного принципа какъ Городовое Положеніе, такъ и Положеніе о городскихъ доходахъ.

Послѣднее естественно выдвинулось на первое мѣсто. Власть бюджетная, конечно, должна была зависеть отъ характера общей власти, отъ положенія самоуправляющихся городовъ въ системѣ государственнаго управленія.

Если самоуправленіе является корпораціей частнаго права, выполняющей на ряду со своими и нѣкоторыя „препорученныя“ государствомъ обязанности—тогда основой общинныхъ финансовъ будутъ прибыли отъ частнаго хозяйствованія, подтвержденныя средствами центральной кассы для выполненія особыхъ государственныхъ дѣлъ.

Если самоуправленіе въ основѣ своей противоположно управленію—центральная государственная власть не можетъ и не должна поступаться своими доходами. Вѣдь доходы собираются государствомъ на цѣли управленія; ихъ, слѣдовательно, и должны расходовать тѣ органы, которые управляютъ.

Если, далѣе, самоуправленіе только политически представляетъ особую форму, осуществляясь черезъ выборныхъ лицъ, юридически же оно есть органъ правительственной власти, управляющей мѣстными дѣлами—тогда и налоговая власть должна принадлежать ему неограниченно, какъ и государству, опредѣляясь лишь предѣлами компетенціи. Государство взимаетъ налоги, презумируя, что каждый гражданинъ заинтересованъ въ сохраненіи государственной организаціи, община дѣлаетъ то же и изъ тѣхъ же соображеній. Это общее основаніе вниманіе налога, покоящееся на признаніи общины принудительной корпораціей государственнаго типа прежде всего и отличаетъ общину отъ мѣстныхъ органовъ центральной власти. Губернаторъ—органъ центра не можетъ взимать налоговъ, это право принадлежитъ только центру. Губернское земство—также органъ центра, но оно независимо отъ центральной власти въ назначеніи должностныхъ лицъ, а также въ собираніи налоговъ и расходованіи ихъ. Оно обладаетъ самостоятельнымъ бюджетнымъ правомъ.

Изъ трехъ предположительныхъ конструкцій—необходимо остановиться на послѣдней. И теорія и практика самоуправленія, какъ въ Европѣ, такъ и въ Россіи склоняется къ такому пониманію взаимоотношеній между центральной властью и самоуправленіемъ.

Этотъ тезисъ, достаточно съ моей точки зрѣнія аргументиро-

важный, былъ положенъ въ основаніе пересмотра Городового Положенія въ цѣломъ. Къ нему же должно было быть приведено и бюджетное право городовъ. Причемъ необходимо лишь отмѣтить то обстоятельство, что указанный принципъ не исключаетъ другихъ обоснованій налоговой власти самоуправляющейся общины. Онъ нуженъ для того, чтобы установить тождественность государственнаго и общиннаго взиманія при тождественности центральной и мѣстной власти. Наиболее хорошо разработанная система прусскихъ финансовъ держится иного взгляда. „Въ противоположность государству, община представляетъ прежде всего союзъ хозяйственнаго свойства“—такъ говоритъ объяснительная записка къ проекту реформы государственныхъ и мѣстныхъ финансовъ 1892 года.

Такимъ образомъ на территоріи города по отношенію къ гражданину и его имуществу встрѣчаются двѣ облагающія и взимающія организациі: государство и община. По существу онѣ одинаковы. Но по формѣ и объему правъ и обязанностей нѣсколько различаются.

Государство ставитъ себѣ задачи болѣе обширныя, болѣе общія, уравнивающія всѣхъ гражданъ. Община по необходимости замкнута въ болѣе тѣсный, мѣстный кругъ и стремится къ цѣлямъ своеобразнымъ, въ конечномъ счетѣ не уравнивающимъ, а дифференцирующимъ населеніе одной общины отъ другой. Государство не можетъ выдѣлять территоріи или группы гражданъ, ибо они всѣ равны для него; община не можетъ благодѣтельствовать всѣмъ, потому что граждане раздѣлены на чужихъ и своихъ, сообщинниковъ и принадлежащихъ къ другимъ общинамъ.

Это различіе ролей общины и государства заставляеть ихъ подѣлить между собою плательщика такъ, чтобы онъ въ обоихъ случаяхъ оставался налогоспособенъ, могъ бы выполнить свои общественныя обязанности, и въ то же время давалъ бы достаточныя средства для той и другой организациі.

Опытъ болѣе старыхъ государствъ даетъ нѣкоторыя основанія къ разграниченію. Оставляя въ сторонѣ Англію, которая путемъ столѣтнихъ приспособленій выработала прочную систему взаимоотношеній, я укажу на Францію и Пруссію, гдѣ такія системы устанавливались болѣе или менѣе сразу, въ порядкѣ одной реформы.

Пруссія подѣлила объекты взиманія. Всѣ личные налоги—государству, всѣ реальныя—общинамъ.

Франція, страна чрезвычайной централизаціи, подѣлила просто самый налогъ. Государство тамъ устанавливаетъ обложеніе и взима-

еть, а общины имѣютъ право прибавить въ свою пользу такъ называемые „добавочные сантимы“.

Первое дѣленіе вытекаетъ изъ признанія того, что общинный налогъ отличается отъ государственнаго. Одинъ носитъ характеръ пошлины, взывается какъ уплата за опредѣленные услуги, другой имѣетъ совершенно особое значеніе — обязанности гражданина передъ государствомъ — и не возмѣщается никакой специфической услугой. Такъ какъ выгоды и услуги отъ дѣйствія мѣстныхъ властей получаетъ имущество, то оно и уплачиваетъ. Поэтому получается здѣсь такое своеобразное примѣненіе начала — *legis rei sitae*. Имущество находится въ предѣлахъ малой территоріальной единицы — общины — оно несетъ налогъ въ пользу этой общины. Гражданинъ есть часть государства, не связанная мѣстомъ или иной реальной связью — онъ платитъ всему государству.

Второе — наоборотъ, — совершенно сливаетъ оба налога въ одинъ. Общинная власть есть органъ центральной власти, слѣдовательно она и получаетъ средства отъ центра. Никакихъ особыхъ взиманій быть не можетъ. Все взимаетъ только государство, распредѣляя затѣмъ полученное такъ, какъ требуется интересами цѣлаго. Политическая централизація получаетъ здѣсь свое полное и крайнее выраженіе.

Ни одинъ изъ этихъ принциповъ, конечно, не можетъ быть цѣликомъ заимствованъ. Особныя условія историческаго бытія, тотъ или иной характеръ естественныхъ и экономическихъ условій, темпъ развитія городской жизни, все это давало своеобразный статистическій матеріалъ и своеобразныя основанія для рѣшенія такого деликатнаго вопроса, какъ вопросъ объ отношеніи мѣстныхъ и государственныхъ финансовъ. Необходимымъ становится использование обоихъ принциповъ. Мало того, необходимо установить и другія основанія, чтобы пользоваться всѣми, установить возможно болѣе гибкую систему. Такими основаніями, мнѣ кажется, будутъ слѣдующія.

Прежде всего два указанныхъ выше. Городское самоуправленіе есть органъ государственнаго управленія, поэтому налогъ разсматривается какъ, обязанность, которую гражданинъ выполняетъ одинаково по отношенію и къ государству и къ общинѣ. Это первое основаніе. Второе — налогъ можетъ быть разсматриваемъ, какъ взносъ гражданина за рядъ услугъ, оказываемыхъ ему государствомъ или общиной. Государство даетъ ему безопасность, возможность свободнаго безпрепятственнаго развитія его силъ, община облегчаетъ ему борьбу за существованіе. Налогъ — это пай гражданина.

въ той коопераціи, которая объемлетъ или предѣлы государства, или предѣлы общины. Отсюда вытекаетъ потребность раздѣлить налогъ между государствомъ и мѣстнымъ самоуправленіемъ. Могутъ быть въ этомъ случаѣ различныя комбинаціи. Государство беретъ на себя охрану безопасности, оно получаетъ за это налогъ. Но городъ охрану эту ставить особото тщательно. Онъ долженъ за это воспользоваться дополнительнымъ налогомъ. Можетъ быть и другое положеніе. Городское населеніе, благодаря общимъ условіямъ городской жизни, получаетъ значительно больше удобствъ даже изъ разряда тѣхъ, которыя предоставляетъ государство. Школу, на примѣръ, должно дать государство. Но въ эту школу деревенскій житель бредетъ по колѣно въ снѣгу, а городской—по хорошему троттуару. За эти исключительныя удобства городского строя, долженъ заплатить тотъ, кто ими пользуется. Устанавливается поэтому особый дополнительный личный налогъ въ пользу города. Въ приведенныхъ случаяхъ община сама не можетъ выполнить всей обязанности—это подъ силу только всей государственной организаціи. Община, могла бы устроить у себя, скажемъ, превосходную полицію, но если сосѣднія общины не будутъ бороться съ преступностью, частной инициативѣ не удастся ничего сдѣлать. Только государство въ состояніи справиться со всѣмъ дѣломъ. Поэтому оно получаетъ основной налогъ, община же удовлетворяется дополнительнымъ.

Третье. Налогъ—это конфискація незаслуженнаго обогащенія. Имущества недвижимыя въ городахъ значительно выигрываютъ по сравненію съ таковыми же въ сельскихъ мѣстностяхъ. Выигрышъ обычно матеріализуется въ формѣ болѣе быстрого роста цѣнности. Нельзя допускать, чтобы та выгода, въ созданіи которой участвовало все общество, поадала въ руки одного только собственника. Это было бы и несправедливо и нецѣлесообразно. Такая прибыль конфискуется различными способами. Прежде всего облагается усиленно городская недвижимость, а затѣмъ вводятся особые налоги, прямо падающіе на сверхприростъ цѣнности. Въ этомъ созданіи цѣнностей государство участвуетъ лишь очень незначительно, и весь такой налогъ долженъ идти той организаціи, которая создаетъ эти особливо благоприятныя условія. Здѣсь можно найти исходныя точки для раздѣленія налоговъ на личные-для государства и реальные-для общины.

Четвертое. Близко къ предшествующему еще одно обоснованіе налога. Иногда бываетъ, что нѣкоторыя явленія не производятся прямо тѣмъ или инымъ дѣйствующимъ лицомъ, но въ то же время связаны именно съ его дѣйствіями. Такъ происходитъ и въ обще-

ственной жизни. Самоуправленія не заботятся о томъ, чтобы насадить роскошь, способствовать праздному времяпрепровожденію и т. п. Но, благодаря тому, что улучшаются общія условія жизни, создается хорошая почва и для развитія указанныхъ, не всегда положительныхъ сторонъ общественной жизни. Эти особы, назовемъ ихъ удовольствія, должны облагаться въ пользу, конечно, мѣстнаго самоуправления. Такимъ путемъ получаютъ средства, расходуемые на созданіе здоровыхъ развлеченій для менѣе зажиточныхъ слоевъ населенія. Борются съ карточной игрою, съ развитіемъ клубной жизни или подобными явленіями путемъ запретовъ нельзя. Но съ точки зрѣнія полиціи безопасности нельзя и оставлять ихъ внѣ вниманія. Лучшій способъ регулировать—правильное обложеніе.

Такимъ образомъ, всѣ налоги могутъ быть распредѣлены между общинами и государствомъ въ различныхъ случаяхъ по различнымъ основаніямъ. Или по оцѣнкѣ причинъ, которыя вызываютъ обложеніе; или по оцѣнкѣ цѣлей, которымъ служитъ налогъ; или по происхожденію и положенію объектовъ, которые облагаются или, наконецъ, на основаніи однородности тѣхъ обязанностей, которыя выполняются государствомъ и общинами.

Принимая все это во вниманіе, мы получимъ такую общую систему городскихъ финансовъ.

1) Мѣстные налоги. 2) Налоги дополнительные къ государственнымъ. 3) Государственные взносы въ кассы мѣстныхъ самоуправленій. 4) Пошлины и аналогичные имъ сборы. 5) Доходы съ предприятий. 6) Доходы съ имущества.

Въ этой системѣ выдѣлены въ особыя группы доходы съ предприятий и доходы съ имущества. Это тѣ поступления, которыя являются результатомъ частно-хозяйственной дѣятельности городскихъ самоуправленій. Они уже занимаютъ свое мѣсто въ городскихъ смѣтахъ, и измѣненіе ихъ зависитъ не отъ лучшаго законодательнаго нормированія, а отъ лучшей постановки самого дѣла. Къ бюджетнымъ правамъ эти доходы имѣютъ лишь косвенное отношеніе. Но можно представить себѣ иной строй городской жизни, иныя выявленія общей экономики, когда эти два параграфа станутъ быть можетъ единственнымъ основаніемъ городского бюджета и всѣ городскія сборы и повинности превратятся въ пошлины, въ уплату за услуги получаемыя отъ городскихъ имущества или предприятий. Теперь пока говорить объ этомъ не приходится. Тѣмъ болѣе, что въ настоящее время и въ ближайшемъ будущемъ, пока экономическій оборотъ не войдетъ въ свое русло, предприятия и имущество реаль-

наго значенія въ городскихъ бюджетахъ имѣть не будутъ. Въ лучшемъ случаѣ они покроютъ эксплуатаціонные расходы, въ худшемъ будутъ давать дефицитъ.

Мѣстные налоги и налоги дополнительные къ государственнымъ связаны тѣсно другъ съ другомъ, и не представляютъ законченныхъ и точно отграниченныхъ группъ. Нѣкоторые налоги, наиримѣръ, промысловый, могутъ войти или въ группу мѣстныхъ, или въ группу государственныхъ. Во второмъ случаѣ общины будутъ претендовать на то, чтобы была допущена надбавка къ налогу въ пользу мѣстнаго самоуправления. Благодаря этому обстоятельству налоги первыхъ двухъ группъ возможно будутъ мѣняться мѣстами. Именно по этимъ соображеніямъ эти группы и названы такими общинами, мало конкретными именами.

При настоящихъ условіяхъ, вырабатываемый законопроектъ долженъ подъ этими широкими наименованіями включить слѣдующее.

Къ мѣстнымъ налогамъ относятся: 1) налогъ съ недвижимостей въ городахъ, 2) налогъ на переходъ недвижимостей, 3) промысловый налогъ, 4) налогъ на роскошь и 5) нѣкоторые особые налоги.

Вообще подъ именемъ мѣстныхъ налоговъ я хочу понимать такіе, которые вытекаютъ не изъ личнаго, а изъ имущественнаго отношенія плательщика къ общинѣ. Онъ платитъ потому, что его имущество получаетъ выгоды отъ развитія городской жизни и для того, чтобы это имущество постоянно переходило къ болѣе хорошимъ условіямъ, увеличивающимъ его цѣнность. По этому признаку включены налоги въ первую группу. И, понятно, что всѣ указанные налоги по праву принадлежатъ мѣстнымъ самоуправлениямъ.

Налогъ съ недвижимостей подъ именемъ общиннаго сбора и теперь составляетъ базу доходнаго бюджета. По крайней мѣрѣ, такъ было до войны, до этого періода ужасающей бюджетной гипертрофіи. Но городская недвижимость платитъ не только городу, она платитъ еще въ государственную казну, а въ земскихъ губерніяхъ и земству. По Положенію Временнаго Правительства, города могутъ взимать до 20% чистой доходности. Государство получаетъ 12% и земство—4%. По проекту Мин. Финансовъ Грузіи земскій налогъ и государственный сборъ вмѣстѣ повышаются на ближайшій годъ до 20%. Недвижимость въ городахъ будетъ, такимъ образомъ, уплачивать немногимъ болѣе 40% чистой доходности. Ненормально такое положеніе, при которомъ по отношенію къ одному и тому же объекту дѣйствуютъ три взимающихъ силы, различнымъ образомъ и

на различныхъ цѣли употребляющихъ этотъ налогъ. И было бы значительно болѣе правильнымъ предоставить это взиманіе исключительно городу. Это тѣмъ болѣе необходимо, что городъ, какъ хозяйственная организациа, можетъ въ зависимости отъ успѣшности своихъ предпріятій при измѣнившейся конъюнктурѣ уменьшать этотъ налогъ или даже совсѣмъ отказываться отъ него въ тѣ или иныя годы. Тогда какъ, государство, вслѣдствіе своей значительно большей податной инертности, а земство по нѣкоторымъ особымъ обстоятельствамъ не смогутъ этого сдѣлать. А отказаться отъ этого налога въ концѣ концовъ необходимо, такъ какъ одѣлочный сборъ принадлежитъ къ числу плохихъ въ податномъ смыслѣ и мало демократичныхъ налоговъ.

Налогъ на переходъ недвижимостей давно уже былъ введенъ въ Германіи. Онъ взимается при всякаго рода отчужденіяхъ и переходахъ имуществъ. Мотивомъ къ тому, чтобы передать его городамъ, служитъ какъ соображеніе о связности мобилизациа недвижимостей съ городской жизнью, такъ и необходимость бороться со спекуляціей. Именно этимъ послѣднимъ и мотивировали Германскіе города необходимость введенія а въ дальнѣйшемъ измѣненіи этого налога.

Промысловое обложеніе въ настоящее время идетъ въ пользу государства, и города получаютъ только очень незначительную сумму въ видѣ особаго налога на документы и затѣмъ сравнительно большой сборъ съ заведеній трактирнаго промысла. Насколько этотъ налогъ вообще незначителенъ можетъ показать примѣръ Тифлиса. Въ смѣтныхъ предположеніяхъ на 1918 г. онъ исчисленъ въ 47.700 руб. при балансѣ въ 28 мил. рублей. Но еще болѣе ярко выступить ненормальность настоящаго налога, если сравнить его съ поступлениями отъ трактирнаго промысла. Въ той же Тифлиской смѣтѣ заведенія трактирнаго промысла даютъ 562.000 руб., а всѣ остальные промыслы только 47 т. р. Прусскій законъ включаетъ въ число объектовъ мѣстнаго обложенія всѣ предпріятія, кромѣ торговли въ развозъ и разносъ, какъ не связанной съ опредѣленной общиной.

Въ понятіе налоговъ на роскошь входятъ налоги на игральные карты, на клубы, на публичныя зрѣлища и увеселенія. Какъ было уже указано этотъ налогъ необходимъ не только по финансовымъ, но и по полицейскимъ соображеніямъ. Причемъ, конечно, въ этой области самоуправленіямъ долженъ быть данъ широкій просторъ, чтобы они могли не только облагать, но и регулировать.

Наконецъ, послѣдняя рубрика въ первой группѣ—нѣкоторые особые налоги. Существуетъ рядъ мелкихъ налоговъ, у которыхъ есть одинъ общій признакъ—они все облагаютъ то, что порождено только городомъ, живетъ въ городскихъ условіяхъ. Эти налоги здѣсь и разумѣются. Въ качествѣ примѣра можно указать налогъ на витрины, вывѣски и реклами, усиленное обложеніе большихъ и такъ называемыхъ, универсальныхъ, магазиновъ и др.

Все перечисленные налоги расходуются на чисто мѣстные потребности и нужды, но община выполняетъ еще и задачи характера государственнаго. Для покрытія расходовъ по этимъ статьямъ необходимо привлечь и общій доходъ плательщика, получить нѣкоторую долю отъ тѣхъ налоговъ, которыя принадлежатъ государству. Это видимо сознавалось и раньше. Положеніе Врем. Правительства въ число сборовъ вводитъ добавочный къ государственному подоходному и самостоятельный подоходный. Послѣдній по существу также не самостоятеленъ и также является добавочнымъ. Причемъ онъ, помимо того и неприемлемъ для городскихъ самоуправленій, такъ какъ получается путемъ пониженія и безъ того низкаго прожиточнаго минимума. Тотъ же налогъ, который именуется добавочнымъ чрезвычайно низокъ. Онъ равенъ 8% государственнаго. При несовершенной системѣ учета доходовъ, при отсутствіи статистическихъ данныхъ и легкости укрытія дохода, нашъ подоходный налогъ падаетъ главнымъ образомъ, на служилый элементъ, элементъ мало налого-способный. Поэтому города получаютъ почти только право безъ матеріальнаго содержанія. Необходимо повысить % участія городовъ въ государственныхъ доходахъ и кромѣ того измѣнить самый порядокъ обложенія, привлекая къ нему городскія самоуправленія.

Третью часть городскихъ финансовъ составляютъ тѣ средства, которыя даетъ государство на выполненіе, такъ сказать, „препорученныхъ“ обязанностей. Безопасность и народное образованіе стоять здѣсь на первомъ мѣстѣ. Когда государство строитъ свою школьную сѣть, оно исходитъ изъ общихъ соображеній о государственной пользѣ. Когда оно взимаетъ налоги съ гражданъ оно имѣетъ ввиду ту же пользу. Кто будетъ приводить въ исполненіе намѣренія центральной власти—ея ли агентъ или мѣстное самоуправленіе—это безразлично, но средства должны быть даны государствомъ. Городъ этимъ не связывается. Изъ тѣхъ добавочныхъ личныхъ налоговъ, которыя онъ получалъ, онъ можетъ увеличивать число школъ. Не связанъ онъ и въ смыслѣ постановки дѣла. Онъ обязанъ лишь выполнить то, на что государство дало деньги и выполнить наилучшимъ

образомъ. И онъ сдѣлаетъ это, какъ организація, имѣющая свое мѣсто въ системѣ государственныхъ властей. То же должно быть сказано и относительно безопасности. Содержаніе милиціи должно быть отнесено на государственный счетъ.

Последняя группа налоговъ—пошлины. Это не новые для городскихъ смѣтъ сборы. Они всегда занимали свое мѣсто въ бюджетахъ. Но тутъ необходимо подчеркнуть то, что наши городскія самоуправленія были связаны въ отношеніи этихъ сборовъ. Тогда какъ это тотъ именно раздѣлъ, который наиболѣе способенъ къ дальнѣйшему развитію. Можно представить себѣ рядъ сборовъ, которые городъ взимаетъ потому, что взаимѣвъ этого онъ оказываетъ какія либо услуги. А такъ какъ мѣстныя самоуправленія понемногу идутъ къ тому, чтобы многіе налоги привести въ соотвѣтствіе съ услугами, то понятно, что отдѣлъ пошлинъ будетъ все болѣе и болѣе увеличиваться. Сюда же должны быть отнесены и тѣ сборы, которые представляютъ какъ бы нѣкоторый родъ пошлинъ. Всѣ налоги на спеціальныя выгоды, новыя для нашей практики должны быть переданы городамъ. Сюда относятся налогъ на незаслуженный приростъ цѣнности и налогъ за улучшенія. Здѣсь не мѣсто останавливаться подробно на этихъ налогахъ. Необходимо лишь отмѣтить, что они должны быть обязательно включены въ систему городскихъ налоговъ, такъ какъ служатъ наилучшимъ пока коррективомъ къ несовершенному налогу на недвижимости.

Вотъ въ самыхъ общихъ чертахъ тѣ вѣхи, по которымъ долженъ быть построенъ законъ, нормирующій бюджетныя права городовъ. Вѣхи эти частью стоятъ на старой дорогѣ. Но мы еще ея не миновали. И чемъ ближе мы будемъ держаться указанныхъ вѣхъ, тѣмъ скорѣе пройдемъ эту дорогу и вступимъ на иной, болѣе широкій и болѣе близкій намъ путь.

М. Смирновъ.

Тезисы къ докладу М. Н. Смирнова: „Бюджетное право городовъ“.

1. Финансовая власть города вытекаетъ изъ его общихъ правъ и связана съ положеніемъ городского общественнаго управленія въ системѣ государственной власти. Если городъ есть самоуправляющаяся община—вся тяжесть его финансовъ переносится на частно-хозяйственную дѣятельность и государ-

ство лишь субсидируетъ его въ интересахъ наилучшаго выполненія порученныхъ обязанностей. Если, наоборотъ, городъ является частью общаго управленія его, финансы по существу становятся частью общегосударственныхъ финансовъ.

2. Городъ политически есть самоуправляющаяся община, юридически же онъ представляется однимъ изъ членовъ всей системы государственнаго управленія, выполняюща на мѣстахъ общія задачи регулированія государственной жизни.

3. На территоріи города по отношенію къ городскому населенію могутъ встрѣчаться лишь двѣ финансовыхъ власти — государства и общественнаго управленія — которыя и должны быть разграничены въ своихъ дѣйствіяхъ.

4. Разграниченіе обычно производится по объектамъ обложенія. Напримѣръ, Прусскій законъ о коммунальномъ обложеніи передаетъ общинамъ всѣ реальные налоги, но то же разграниченіе можетъ быть произведено внутри самаго налога (Франція — добавочные сантимы).

5. Въ основѣ перваго дѣленія лежитъ мысль о томъ, что налогъ долженъ быть использованъ для плательщика же (пошлинный принципъ), въ основѣ второго, — что община выполняетъ одинаковыя съ государственной властью задачи („дѣла мѣстнаго управленія“).

6. Каждый изъ этихъ принциповъ создавался въ особыхъ историческихъ условіяхъ и перенесеніе ихъ цѣликомъ на своеобразную почву нашей городской жизни было бы неправильнымъ.

7. Необходимо использовать оба эти принципа, примѣняясь къ сложившимся условіямъ. Кромѣ того необходимо отмѣтить еще два критерія, полезныхъ для разграниченія государственныхъ и мѣстныхъ финансовъ: а) городская жизнь даетъ особія, исключительныя выгоды, б) выполняя собственныя задачи непосредственно, облегчаетъ работу государства.

8. Финансы города должны, такимъ образомъ, слагаться изъ: 1) Мѣстныхъ налоговъ, 2) Налоговъ дополнительныхъ къ государственнымъ, 3) Государственныхъ взносовъ въ мѣстныя управленія, 4) Пошлинъ и имъ аналогичныхъ сборовъ, 5) Доходовъ съ предприятий и 6) Доходовъ съ имущества.

9. Мѣстные налоги: 1) Обложеніе недвижимостей въ городахъ, 2) Налогъ на переходъ недвижимостей, 3) Промышленное обложеніе, 4) Налоги на роскошь и 5) Нѣкоторыя особые налоги. Основаніемъ для взиманія этихъ налоговъ является то обстоятельство, что объекты ихъ тѣсно связаны съ развитіемъ городской жизни.

10. Добавочный налогъ къ государственному подоходному, используемый для цѣлей не чисто мѣстныхъ.

11. Государство покрываетъ своими взносами издержки, которыя городъ несетъ, выполняя общегосударственныя задачи. Прежде всего здѣсь разумѣется охрана безопасности и народное просвѣщеніе.

12. Пошлина за пользование городскими учрежденіями, сборы пошляннаго характера за спеціальныя выгоды. Налогъ на незаслуженный приростъ цѣнности. Налогъ „betterment“.

13. Доходъ съ предіриятій при дальнѣйшемъ развитіи процесса урбанизации долженъ быть включенъ въ пошлины. Въ настоящее время онъ имѣетъ самостоятельное значеніе, но благодаря молодости городовъ и промышленному кризису нельзя этотъ доходъ класть въ основаніе мѣстныхъ финансовъ.

14. Точно также въ ближайшее время незначительную роль въ бюджетѣ городовъ будетъ имѣть и доходъ съ имущества.

15. Въ основаніе предложенной системы городскихъ финансовъ положенъ слѣдующій принципъ. Государство, взимая налогъ, даетъ взаменъ блага доступныя для всего населенія. Городъ на своей территоріи является органомъ, распределяющимъ эти блага. Но, кромѣ этого, городское населеніе имѣетъ еще спеціфическія выгоды, за которыя оно должно заплатить особыми городскими налогами.

О коллективномъ договорѣ.

При экономическомъ неравенствѣ и господствѣ въ области частныхъ отношеній такъ наз. автономія сторонъ или договорной свободы естественно стремленіе рабочихъ къ ограниченію этой свободы въ свою пользу. Такое ограниченіе мыслимо какъ въ порядкѣ законодательномъ, такъ и черезъ профессиональныя организаціи. Почти все извѣстныя намъ законодательства уже вступили на путь такого ограниченія, въ каждомъ изъ нихъ мы находимъ рядъ законовъ по охранѣ труда, какъ-то: о продолжительности рабочаго времени, о сверхурочныхъ работахъ, о ночномъ трудѣ женщинъ и т. д. Но въ законодательствѣ не можетъ быть предусмотрѣно все: многое останется не нормированнымъ закономъ и въ нѣкоторыхъ случаяхъ только потому, что такое вмѣшательство закона въ область частныхъ отношеній признается временнымъ.

Такимъ образомъ, и при наличности законодательной охраны труда остается широкое поле для самодѣятельности рабочихъ въ области ограниченія договорной свободы въ своихъ интересахъ. Въ продолжительной и упорной борьбѣ противъ капитала рабочіе изобрѣли не мало средствъ для улучшенія своего экономическаго положенія. Къ такимъ средствамъ нами можетъ быть отнесекъ, хоти и не совсѣмъ правильно, и коллективный договоръ.

Интересы труда и капитала—настолько противоположны, что между ними немислимъ миръ, а только временное перемиріе. И вотъ на время этихъ перемирій и разсчитанъ имѣющійся въ арсеналѣ профессиональныхъ организацій коллективный договоръ. Капиталъ неумолимъ и могучъ, когда ему противостоитъ разрозненная масса отдѣльныхъ рабочихъ: тогда прикрываясь санкціонированной закономъ договорной свободой онъ, какъ монополюный купецъ, диктуетъ свои условія предлагающему свой трудъ рабочему. Рабочій воленъ согласиться или не согласиться, т. е. ему предоставляется вполнѣ „свободно“ рѣшить,—закабалиться ли ему, или же записаться въ многочисленную армію безработныхъ. Капиталу отказъ или согласіе даннаго рабочаго почти что безразличны, ибо голодъ понудитъ вернуться отказавшагося или приведетъ къ нему другого.

Отсюда необходимость профессиональнаго объединенія и совмѣстнаго организованнаго выступленія на защиту своихъ интересовъ. Однимъ изъ проявленій такого совмѣстнаго, организованнаго выступленія рабочихъ является коллективный договоръ. Заключение коллективнаго договора можетъ быть или результатомъ успѣшно проведенной рабочими стачки или взаимныхъ уступокъ сторонъ, сдѣланныхъ ими въ видахъ предотвращенія или прекращенія уже начавшейся борьбы (стачки рабочихъ или локаута предпринимателей).

Что же такое—коллективный договоръ, въ чемъ его сущность и преимущества въ сравненіи съ обыкновеннымъ договоромъ?

Какъ показываетъ намъ самое названіе коллективный договоръ, это договоръ, въ коемъ сторонами выступаютъ коллективы рабочихъ и предпринимателей, будь то ихъ постоянные профессиональные союзы или только временныя организаціи. Предметомъ коллективныхъ договоровъ является установленіе общихъ условій труда, т. е. такихъ общихъ правилъ, общихъ договорныхъ нормъ, конхъ стороны обязуются придерживаться въ каждомъ отдѣльномъ случаѣ при наймѣ на работу. Къ такимъ общимъ условіямъ труда обыкновенно относятся вопросы о заработной платѣ и рабочемъ времени, даже

при установленности въ законодательномъ порядкѣ его продолжительности, вопросы о срокахъ и основаніяхъ для прекращенія договоровъ найма; вопросы, касающіеся самыхъ условій найма и внутренняго распорядка предпріятія и т. д. Установленіемъ этихъ общихъ условій труда имѣется въ виду дополнить законодательную охрану труда и создать, при существующей автономіи сторонъ, возможно прочный и возможно лучше нормированный порядокъ въ отношеніяхъ труда и капитала.

Наиболѣе простой формой коллективнаго договора являются такъ называемый, фирменный коллективный договоръ, т. е. договоръ рабочихъ даннаго, отдѣльнаго предпріятія съ его владѣльцемъ.

Выяснивъ сущность и область примѣненія коллективнаго договора, условія его породившія и цѣли, имъ преслѣдуемыя, мы можемъ поставить вопросъ о возможности или, вѣрнѣе, допустимости подчиненія условій службы въ мѣстныхъ самоуправленіяхъ, органахъ власти, дѣйствию коллективнаго договора.

Поскольку же рѣчь идетъ о мѣстномъ самоуправленіи, какъ о предпринимателѣ, нѣтъ никакихъ основаній присваивать городу особыхъ привилегій или преимуществъ, и его предпріятія, какъ и частныя, извлекающія имущественную выгоду, могутъ быть и являются связанными коллективнымъ договоромъ.

Вопросъ, слѣдовательно, только въ возможности подчиненія коллективному договору условій службы въ самомъ городскомъ самоуправленіи и состоящихъ при немъ учрежденіяхъ, осуществляющихъ въ мѣстномъ масштабѣ функціи центральной государственной власти.

Чтобы отвѣтить на поставленный вопросъ намъ, представляется необходимымъ предварительно остановиться на понятіи мѣстнаго самоуправления, на его правахъ и обязанностяхъ, уяснить себѣ взаимоотношенія между нимъ и центральной государственной властью.

Что такое мѣстное самоуправленіе? Считаая излишнимъ изложеніе всѣхъ существующихъ теорій самоуправления, въ виду specialнаго характера нашей задачи, а также устарѣлости нѣкоторыхъ изъ нихъ (теорія свободной общины и общественно-хозяйственной теоріи), мы въ нашемъ изложеніи остановимся только на господствующей въ литературѣ государственной (юридической) теоріи, раздѣляемой и социалистической мыслью (А. Богдановъ, Г. Линдеманъ Согласно этой теоріи, самоуправленіе, это—только особый видъ, только особая форма государственнаго управленія Selbstverwaltung—Staatsverwaltung.

Власть органовъ мѣстнаго управленія, утверждаетъ господствующая теорія, не есть ничто отличное, ничто отдѣльное, обособленное отъ государственной власти, не есть особая коммунальная власть на ряду съ законодательной, судебной и исполнительной властями, какъ ошибочно полагала теорія свободной общины и вслѣдъ за нею бельгійская конституція 1831 г. (ст. 31), а только часть исполнительной власти. Всѣ дѣла независимо отъ того, въ чьихъ рукахъ они сосредоточены, — въ рукахъ ли правительства, или органовъ мѣстнаго управленія, независимо отъ того или иного ихъ распредѣленія, являются государственными дѣлами, дѣлами государственнаго управленія: ими вѣдаетъ и распоряжается государство, и оно же въ порядкѣ законодательномъ, по своему усмотрѣнiю создаетъ особия формы дѣятельности администраціи, призываетъ къ жизни ту или иную систему самоуправленія, при чемъ „самоуправленіе есть тамъ, гдѣ есть осуществленіе задачъ государственнаго управленія при посредствѣ публично-правовыхъ союзовъ, распорядительныя и исполнительныя органы которыхъ избираются мѣстнымъ населеніемъ и являются органами независимыми въ своей компетенціи отъ воздѣйствія центральной государственной власти“ (П. Гронскій: „Децентрализація и Самоуправленіе“).

Къ изложенной точкѣ зрѣнія, въ общемъ, примыкаетъ и дѣйствующее Городовое Положеніе. Согласно ст. 1-ой городского Положенія, городское общественное управленіе вѣдаетъ дѣла мѣстнаго управленія и хозяйства; а равно и другія дѣла, особыми законами на него возложенныя. Въ силу же 5-ой ст. того же положенія, при разрѣшеніи подвѣдомственныхъ ему дѣлъ городское общественное управленіе дѣйствуетъ самостоятельно. Наконецъ, органами городского общественнаго управленія являются выборныя городскія думы (ст. ст. 21, п. 1 и 38) и управы (ст. ст. 21, п. 2 и 115) съ состоящими при послѣднихъ исполнительными учрежденіями. Зная теперь, что такое мѣстное самоуправленіе, вернемся къ вопросу о коллективномъ договорѣ.

Коллективный договоръ, какъ нами указывалось раньше, договоръ гражданскаго права, есть договоръ между трудомъ и капиталомъ, имѣющій восполнить или развить дѣйствующіе законы о наймѣ и по охранѣ труда, установить особыя, не предусмотрѣнныя закономъ гарантіи, при чемъ такой силы и общности, какъ если бы онѣ были опредѣлены въ законѣ.

Между тѣмъ органы мѣстнаго самоуправленія суть органы публично-правовыхъ союзовъ, территориальныхъ корпорацій, суть ор-

ганы государственнаго управленія, и, какъ таковыя, они подчинены не нормамъ гражданскаго, а публичнаго права; они входятъ въ общую систему государственныхъ учреждений, осуществляютъ задачи общегосударственнаго характера, осуществляютъ на мѣстахъ, въ предѣлахъ опредѣленной территоріи государственную власть. Какъ органы власти, они не являются представителями капитала, между ними и ихъ агентами и служащими не можетъ быть классовой борьбы, ибо нѣтъ противоположности интересовъ: какъ тѣ, такъ и другіе служатъ общему интересу цѣлаго, интересу самоуправляющагося публично-правового союза, и, въ конечномъ счетѣ государства. Разница между ними только въ томъ, что первые—выборные, а вторые—по назначенію, но служба ихъ одна, именно публичная; болѣе того это различіе не существенный, а только случайный признакъ, и зависитъ отъ величины территоріи и количества населенія самоуправляющейся единицы. Въ Англіи, Соединенныхъ Штатахъ Сѣверной Америки и Германіи, въ небольшихъ общинахъ не имѣется мѣстныхъ представительныхъ учреждений и непосредственнымъ органомъ общиннаго самоуправленія является сходъ всѣхъ избирателей, который и избираетъ исполнительные органы, при чемъ въ Америкѣ число избирателей общины, управляемой непосредственно сходомъ избирателей достигаетъ иногда до 13 тысячъ человекъ (П. Гронскій: *ibid*). Легко мысленно себѣ представить избраніе на этихъ сходахъ всѣхъ должностныхъ лицъ общиннаго самоуправленія, а если это почему либо не дѣлается, то только, въ виду оказываемаго сходомъ своимъ избранникамъ довѣрія и самой громоздкости процесса выборовъ. Замѣтимъ кстати, что въ Америкѣ иногда выбирается лишь одинъ мэръ, а личный составъ всѣхъ остальныхъ исполнительныхъ органовъ назначается этимъ выборнымъ мэромъ изъ среды избирателей.

Но послѣдуемъ далѣе. Какъ власть, органы мѣстнаго самоуправленія подчинены и ограничены только закономъ,—всякое иное ограниченіе, а тѣмъ болѣе самоограниченіе недопустимо, ибо, осуществляя государственную власть, служа общественнымъ интересамъ, интересамъ избравшаго ихъ сувереннаго населенія, они должны пользоваться всею полнотою пренорученной имъ власти.

Задачи, самоуправленія, какъ нами уже указывалось, суть задачи государственныя, и, какъ таковыя, онѣ должны, а не только могутъ, быть выполнены, дѣль въ выборѣ исключень, на нихъ—печатъ обязательности; дѣтельность, направленная на ихъ осуществленіе, не есть извлеченіе какой-либо прибыли, не можетъ быть

квалифицируема, какъ производство той или иной работы въ своемъ личномъ интересѣ, къ своей личной выгодѣ, не дѣло личнаго усмотрѣнія, а дѣятельность государственно-необходимая, государственная миссія, осуществляемая часто въ острые критическіе моменты государственной жизни, въ періодъ такъ называемыхъ народныхъ бѣдствій, даже *принудительно*.

Но если органы самоуправленія осуществляютъ государственныя задачи, осуществляютъ государственную власть, то и служба въ нихъ должна быть признана государственной. А если ее почему-либо такъ не называютъ, а называютъ иначе, называютъ общественной, то это—скорѣе вопросъ терминологіи вопросъ техническій, чѣмъ существа: по существу, онѣ не могутъ быть противоположаемы и общественная служба, служба въ мѣстныхъ публично-правовыхъ союзахъ есть та же государственная служба. Но условія государственной службы, а слѣдовательно и общественной, составляющей только разновидность первой, должны быть, въ виду указанныхъ задачъ и характера дѣятельности, опредѣлены въ законѣ въ соответствующемъ положеніи или уставѣ, и не могутъ быть устанавливаемы, а также подвергаться какимъ-либо колебаніямъ по произволу отдѣльныхъ лицъ или группъ, по ихъ желаніямъ, требованіямъ; всякое измѣненіе, даже малѣйшее, можетъ имѣть мѣсто только въ порядкѣ законодательномъ. Всѣ вопросы, въ томъ числѣ и вопросы о жалованьѣ, о продолжительности ежедневныхъ занятій, о порядкѣ назначенія и увольненія со службы, о пенсіяхъ и пособіяхъ, объ отпускахъ и т. д. должны находить свое рѣшеніе въ законѣ. Власть, если бы предѣлы и условія ея осуществленія стали опредѣляться не закономъ, а по произволу ея агентовъ, ея служащихъ, по заключаемымъ послѣдними между собою договорамъ гражданскаго права, перестала бы быть властью, не въ состояніи была бы выполнить возложенную на нее миссію. А поэтому для насъ представляется безспорнымъ, что тамъ, гдѣ дѣйствуетъ публичное право, т. е. гдѣ органы управленія выступаютъ, какъ власть, тамъ бессильно, тамъ безмолвствуетъ гражданское право: оно призвано нормировать отношенія только частныхъ лицъ, а не всѣ вообще отношенія, и, частности, возникающія изъ власти. Послѣднія нормируются болѣе сильнымъ правомъ, правомъ публичнымъ.

Коллективный же договоръ, повторяемъ—договоръ гражданскаго права, и его цѣль на болѣе или менѣе продолжительное время ограничить, связать болѣе сильную экономически сторону, установить не предопредѣленный закономъ правовой порядокъ, придать

прочность и опредѣленность выговореннымъ трудомъ у капитала условіямъ, поставить ихъ подъ защиту закона, обезопасить ихъ отъ произвольнаго нарушенія, предоставить рабочимъ такія условія труда, которыхъ не могъ бы самостоятельно добиться отдѣльный рабочий, какъ сторопа болѣе слабая, какъ сторона, для коей договорная свобода не—благо, а тягость, произволь предпринимателя.

Органъ власти, какъ органъ публично-правовой, можетъ быть ограниченъ только закономъ; его сила не—власть капитала, истекающая изъ экономическаго неравенства и договорной свободы, а сила, исходящая отъ государства. Всякое ограниченіе, основанное не на законѣ, а на произволѣ, неминуемо отразилось бы на обслуживаемыхъ органами власти интересахъ, т. е. на интересахъ всего населенія, на интересахъ избравшаго эти органы сувереннаго народа, что ни въ какомъ случаѣ, недопустимо. Слѣдовательно, область примѣненія коллективнаго договора не можетъ быть произвольно расширена на государственную-необходимую, обязательную дѣятельность, а должна оставаться тою же, т. е. областью исключительно частныхъ отношеній, исключительно въ сферѣ нормъ гражданскаго права.

Помимо того, вполне уместенъ вопросъ, да нужно ли вообще нормированіе условій службы въ органахъ управленія посредствомъ коллективнаго договора, когда всѣ эти условія опредѣлены въ законѣ, т. е. съ такою ясностью, которой добиваются, прибѣгая къ заключенію коллективныхъ договоровъ?

Мы согласны, что предусматриваемыя договоромъ условія могутъ быть лучше, чѣмъ установленныя закономъ (уставомъ о службѣ, постановленіями Городской Думы), напримѣръ, договорныя ставки могутъ быть выше законныхъ окладовъ, или въ договорѣ можетъ быть лучше разрѣшенъ вопросъ о ликвидационныхъ и пенсіяхъ и т. д. Все это такъ, но не слѣдуетъ упускать изъ виду, что законодатель (законодательное собраніе или городская дума), устанавливая тѣ или иные оклады, вырабатывая положеніе о пенсіяхъ, пособіяхъ, отпускахъ и т. д., соображается не съ желаніями, а съ реальными возможностями: нуждъ вѣдь много, и постоянныхъ, и непредвидѣнныхъ, и сегоднешняго и завтрашняго дня, а источниковъ дохода гораздо меньше—въ общемъ одни только налоги, хотя съ различными наименованіями, но выкачиваемые изъ одного кармана—кармана обывателя, а нынѣ гражданина. Конечно, можно усилить налоговый прессъ,—увеличить ставки или ввести какой либо новый налогъ, но для этого необходимо, чтобы законодательнымъ собраніемъ былъ

изданъ соответствующій законъ, такъ какъ усиленіе существующихъ налоговъ и введеніе новыхъ не предоставлено компетенціи Городскихъ Думъ. Такъ какъ общественныя нужды не прибыль, которую можно урѣзывать, то ясно, что оклады всегда будутъ отставать отъ нуждъ, а не доминировать надъ ними.

Однако, представимъ себѣ, что исполнительный органъ самоуправления—управа пошла на уступки, что управа была вынуждена, по тѣмъ или инымъ основаніямъ, согласиться на предложенный подчиненными ей служащими договоръ, но такъ какъ управа—только органъ исполнительный, только органъ подзаконный, то она обязана объ этомъ представить на утверженіе высшаго надъ нею органа, на утверженіе городской думы, органа распорядительнаго и въ предѣлахъ предоставленной ей власти,—законодательнаго. Городская Дума, ознакомившись съ докладомъ управы, не принимаетъ къ исполненію коллективнаго договора, и въ результатъ конфликтъ между представительнымъ органомъ населенія и лицами, состоящими на общественной службѣ, т. е. между мѣстнымъ населеніемъ въ цѣломъ и одной ея частью. Но допустимъ, что городская дума принимаетъ къ исполненію коллективный договоръ, но вѣдь дума также подзаконный органъ, и всѣ ея постановленія, нарушающія законъ, могутъ быть опротестованы и затѣмъ отмѣнены. На лицо опять конфликтъ, но уже не между мѣстнымъ избирательнымъ корпусомъ и частью избирателей, частью гражданъ, а между послѣдними и высшимъ законодательнымъ собраніемъ страны, т. е. всѣмъ населеніемъ государственной территоріи. Пойдемъ далѣе и допустимъ, что постановленіе думы не опротестовано (хотя оно можетъ быть, опротестовано въ любое время) и изложенныя въ коллективномъ договорѣ условія проведены въ жизнь. Допустимъ теперь, что выговоренныя договоромъ условія о вознагражденіи за службу настолько тяжки, что причитающееся въ совокупности служащимъ вознагражденіе выходитъ далеко на предѣлы городского бюджета, а ва очереди не терпящія отлагательства вопросы, какъ напр. борьба съ эпидеміей, нашествіе непріятели и т. д. Городской Думѣ предоставляется на выборъ,—или удовлетворить служащихъ и отказаться отъ борьбы, или вступить въ борьбу съ эпидеміей и отказаться отъ исполненія по договору. Если дума остановится на первомъ рѣшеніи, она непременно вступить въ конфликтъ съ избравшимъ ее населеніемъ, и такъ какъ она получаетъ власть отъ послѣдняго, то можетъ быть замѣнена новой, которая и возстановитъ законный порядокъ; если же дума приметъ второе рѣшеніе, то тѣмъ самымъ дума только всту-

путь на путь предуказанный ей закономъ и оправдаетъ оказанное ей населеніемъ довѣріе.

Еще одна иллюстрація: представимъ себѣ, что управа пожелала уволить кого-либо, считааясь съ упорнымъ и волнующимъ населеніемъ объ его подкупности слухами, но она этого не можетъ сдѣлать самолично, такъ какъ связана коллективнымъ договоромъ, въ коемъ содержится пунктъ объ арбитражной комиссіи; и входитъ съ соответствующимъ предложеніемъ въ эту послѣднюю. Комиссія можетъ не согласиться съ управой, такъ какъ находитъ, что для увольненія однихъ только слуховъ недостаточно, а необходимы факты, но фактовъ нѣтъ, и служащій остается на своемъ мѣстѣ. Въ результатѣ власть управы оказывается парализованной, и къ тому еще связанной законою отвѣтственностью за возможные дѣйствія этого не внушающаго къ себѣ довѣрія служащаго.

Терпимо ли, такое положеніе вещей? Мы утверждаемъ, что нѣтъ, и полагаемъ, что изложенныхъ нами соображеній и приведенныхъ примѣровъ вполне достаточно, чтобы убѣдиться въ томъ, что нормированіе публично-правовыхъ отношеній чуждымъ имъ гражданскимъ правомъ, въ частности, коллективнымъ договоромъ, противорѣчитъ самому существованію вещей.

Евгеній Маддиконъ.

Докладъ хозяйственнаго отдѣла Союза Городовъ Республики Грузіи къ II-му съѣзду.

Отчетный періодъ, начинающійся съ середины сентября 1918 года, можно характеризовать, какъ начало самостоятельнаго хозяйственнаго творчества въ рамкахъ новой организціи Союза Городовъ Республики Грузіи.

Въ то время, какъ бывшій Кавсогоръ, изъ котораго преемственно родился Союзъ Городовъ Грузіи, представлялъ собою фактически отдѣлившійся отъ Всероссійскаго Союза Городовъ крупный по району и по экономическимъ возможностямъ органъ общественной самодѣтельности. Союзъ Городовъ Грузіи, въ силу сложившихся условій, ограничился специальнымъ кругомъ интересовъ городовъ Республики и всю хозяйственную политику свою основалъ на началахъ укрупленія самодѣтельности и мѣстнаго творчества.

Приступивъ, въ этихъ предѣлахъ, къ новой хозяйственной дѣятельности, Отдѣлъ встрѣтился съ весьма трудными и по сей день почти непреодолимыми затрудненіями: 1) отсутствіемъ финансовыхъ ресурсовъ, 2) не налаженностью торгово-промышленнаго аппарата страны, 3) непрочностью торговыхъ связей съ иностранными рынками.

Въ силу условій переживаемаго момента, когда почти нѣтъ торговаго кредита, свободныхъ денежныхъ знаковъ, вексельныхъ операций, регулярныхъ взносовъ платежей городами, входящими въ Союзъ, Хозяйственному Отдѣлу пришлось принять за основу своей дѣятельности *товарныя операции*, базировавшись на томъ запасѣ товаровъ, который остался отъ Кавсогора. Лишь реализаціей товаровъ возможно было постепенно создать тѣ финансовые ресурсы, которые способствовали бы расширенію дѣятельности и выполненію задачъ, возложенныхъ на весь Согоръ.

Однако, простой продажей товаровъ на рынкѣ и пополненіемъ кассы наличными деньгами врядъ ли были бы достигнуты общественныя цѣли Союза Городовъ. Запасы товаровъ, подобранныя для болѣе специальныхъ задачъ — обслуживаніе фронта и тыла, а не на широкой рынокъ, быстро истощились бы и при томъ безтоварьи, которое въ настоящее время переживаетъ рынокъ, пришлось бы быстро потратить накопленную сумму, приплачивая въ послѣдствіи, за вновь приобретаемые товары по высокимъ рыночнымъ цѣнамъ. Въ силу этаго, послѣ цѣлаго ряда совѣщаній и обсужденій, было признано болѣе цѣлесообразнымъ, при существующихъ условіяхъ рынка, приступить къ *товарообмѣну*.

Товары Союза Городовъ обмѣнивались, главнымъ образомъ, на мѣстное зерно. Было признано необходимымъ, съ точки зрѣнія финансовой политики, получать въ обмѣнъ на наши товары такой продуктъ, который, въ свою очередь, могъ бы быть пущенъ съ наибольшей скоростью въ оборотъ и далъ бы извѣстный и вѣрный доходъ. Съ другой стороны, необходимость борьбы съ дороговизной, хлѣбнымъ кризисомъ и повышающимися постоянно требованіями служащихъ государственныхъ учреждений и общественныхъ организацій выдвинула въ первую очередь задачу снабженія этихъ учреждений дешевымъ хлѣбомъ и задачу эту

взялъ на себя Хозяйственный Отдѣлъ. Налаженная, такимъ образомъ, хлѣбная операція, какъ естественный результатъ товарообмѣна, быстро стала пополнять кассу Союза Городовъ ежедневными поступлениями и въ значительной степени способствовала увеличенію оборотныхъ средствъ.

Начавъ съ малой ежедневной выпечки хлѣба въ нѣсколько десятковъ пудовъ для Городского Самоуправленія, города Тифлиса и для учреждений Главнаго Комитета, Хозяйственный Отдѣлъ скоро вынужденъ былъ расширить дѣло и уже въ концѣ сентября прошлаго года почти всея Правительственныя учреждения и общественныя организаціи гор. Тифлиса получали отъ Союза Городовъ дешевой хлѣбъ по цѣнѣ, въ среднемъ 2 р. и ниже за фунтъ въ то время какъ на рынкѣ хлѣбъ стоилъ отъ 3 р. 50 коп. до 4 р. и болѣе. Въ дальнѣйшемъ, въ связи съ хозяйственной политикой Германской Торговой миссіи на Кавказѣ, приняты были мѣры, совмѣстно съ Тифлискимъ Городскимъ Самоуправленіемъ, къ полученію привознаго зерна, такъ какъ мѣстнаго зерна не хватало. Въ ноябрѣ прошлаго года, послѣ ряда переговоровъ, состоялось соглашеніе между Германской Торговой миссіей, Хозяйственнымъ Бюро и Тифлисской Городской Управой о совмѣстной хлѣбной операціи, продолжавшейся до середины января с. г. и давшей въ результатъ Хозяйственному Бюро значительныя оборотныя средства. Въ виду особаго интереса этой совмѣстной операціи, концентрировавшейся главнымъ образомъ, въ Хозяйственномъ Отдѣлѣ, дѣятельность Соединенной Комиссіи представляется Съѣзду въ особомъ докладѣ (см. приложение № 1).

Другой мѣрой для увеличенія ресурсовъ въ дѣятельности Хозяйственнаго Отдѣла было открытіе *опто-розничнаго магазина*. Повседневная работа Хозяйственнаго Бюро показала, что какъ Городскія Самоуправленія, такъ и другія общественныя организаціи обращаются въ Отдѣлъ съ требованіями объ отпускѣ товаровъ за *наличный расчетъ*, каковыя требованія, за малыми исключеніями, исполнялись непосредственно Центроскладомъ (см. приложение № 2). Выѣстъ съ тѣмъ появился спросъ на нѣкоторые товары Союза Городовъ среди мѣстнаго населенія. Для

расширенія и облегченія операций Центросклада, а съ другой стороны въ цѣляхъ борьбы съ дороговизной было рѣшено открыть оптово-розничный магазинъ, по примѣру крупныхъ земскихъ Самоуправленій.

Оптово-розничный магазинъ функционировать съ половины ноября прошлаго года и хотя еще преждевременно подвести итоги его дѣятельности, тѣмъ не менѣе можно опредѣленно установить доходность торговыхъ операций его для Союза Городовъ и, въ известной степени, достиженіе тѣхъ цѣлей, которыя были поставлены при его открытіи. Иллюстраціей къ сказанному можетъ служить операция съ сахарнымъ пескомъ. При розничной продажѣ его изъ магазина, рыночныя цѣны быстро понизились, благодаря состоявшемуся соглашенію между Хозяйственнымъ Отдѣломъ и Союзомъ Кооперативовъ и продержались до того момента пока не прекратился частный подвозъ въ г. Поти сахарнаго песка. Съ другой стороны, оптово-розничный магазинъ играетъ роль отдушины въ тѣхъ случаяхъ, когда въ Центроскладѣ образуется значительное накопленіе товаровъ, а города и общественныя организаціи не въ состояніи использовать всю наличность его и, такимъ образомъ, получается нѣкоторый заторъ, загроможденіе товаровъ, отъ котораго освобождаетъ, въ той или иной мѣрѣ, оптово-розничный магазинъ. Эта роль магазина болѣе успешно будетъ выполнена, когда Хозяйственный Отдѣлъ осуществитъ, по намѣченному въ декабрѣ п. г. плану, открытіе отдѣленій въ другихъ городахъ. Въ этомъ дѣлѣ сами города могли бы приступить къ предварительнымъ работамъ по открытію магазиновъ, Хозяйственный же Отдѣлъ, по мѣрѣ возможности, пришелъ бы имъ на помощь.

Не малую помощь, въ смыслѣ увеличенія оборотныхъ средствъ, оказало и то обстоятельство, что Хозяйственному Отдѣлу удалось своевременно получить изъ Военно-Административнаго Отдѣла, техническое сало для распределенія между мыловаренными заводами. Не имѣя собственныхъ запасовъ и оборудованныхъ заводовъ, Хозяйственному Отдѣлу приходилось, въ цѣляхъ поднятія производительности частныхъ предпріятій и пониженія цѣнъ на рынокъ, принять на себя, быть можетъ, несоответствующую роль посредника въ дѣлѣ распределенія тѣхъ или

нныхъ фабрикатовъ, въ данномъ случаѣ технического сала и использовать свое вмѣшательство въ интересахъ общест-венности. Являясь однимъ изъ участниковъ организо-ванного при Министерствѣ Продовольствія совѣщанія по рас-предѣленію сала, Хозяйственное Бюро, вмѣстѣ съ тѣмъ, приобрѣло это сало у Интендантства и отпуская по извѣ-стной цѣнѣ, съ надбавкой въ пользу Согора, произвело нѣкоторую весьма замѣтную для того времени (осень 1918 г.) депрессию цѣнъ на мыло. Выработанное, такимъ образомъ мыло на частныхъ заводахъ распредѣлялось по нарядамъ Продовольственного Совѣта между городами и Обществен-ными организаціями, а операція эта въ итогѣ дала извѣ-стную прибыль.

Изъ полученной партіи технического сала было от-пущено особо Кутаисскому Городскому Самоуправленію 500 пудовъ, для соответственнаго мыловареннаго завода и заготовлено около 1.500 пудовъ въ гор. Гори мыла по особому заказу, для распредѣленія его въ Карталинскомъ районѣ.

За отчетное время Хозяйственному Отдѣлу сплошь и рядомъ приходилось принимать на себя функціи, хотя и не вытекающія изъ общихъ цѣлей Союза Городовъ въ цѣломъ, но, по условіямъ переживаемаго момента, вполне цѣлесообразныя и полезныя съ точки зрѣнія обществен-ности и хозяйственной политики.

Военное Вѣдомство, унаслѣдовавшее громадное иму-щество Кавказскаго фронта, на ряду съ цѣннымъ, вполне пригоднымъ имуществомъ, получило также и много брако-ваннаго и вовсе непригоднаго, которое Интенданство и другія учрежденія предполагали продавать съ торговъ. Имущество это, въ случаѣ продажи съ торговъ, поступи-ло бы, понятно, въ руки частныхъ лицъ и сдѣлалось бы предметомъ дальнѣйшихъ спекуляцій. Хозяйственный От-дѣлъ, въ такихъ случаяхъ, приобрѣталъ это имущество и сьумѣлъ въ значительной мѣрѣ использовать его для сво-ихъ цѣлей. Такъ, наприимѣръ, у Интендантства былъ приобрѣтенъ складъ его въ Дидубѣ, съ огромными запасами ящичнаго лома, бидоновъ, обгорѣлой резины, мѣшкови, проволоки и пр. Приступивъ къ разборкѣ склада, Хозяй-ственное Бюро удачно использовало ящичный ломъ для

пекарень, какъ топливо, въ періодъ хлѣбной компаніи, когда въ гор. Тифлисѣ былъ дровянной кризисъ; бидоны жестянные ремонтируются для налива керосина и др. нефтяныхъ продуктовъ; ящичный ломъ используется на рѣшетки для бидоновъ; обгорѣлое тряпье пока еще не реализовано, но представляется вполне возможнымъ сбыть его для писчебумажныхъ фабрикъ, по открытіи путей для вывоза, (Подробности см. приложение № 3).

Въ той же мѣрѣ использовано принятое отъ Интендантства ношенное бѣлье и обмундированіе. Оно систематически принимается Хозяйственнымъ Отдѣломъ, чинится, стирается, дезинфицируется и поступаетъ въ продажу какъ за наличный расчетъ, такъ и главнымъ образомъ, на товарообмѣнъ—на зерно и муку. Эти два предпріятія—разборка Дидубійскаго склада и Починочный Подотдѣлъ, были, вмѣстѣ съ тѣмъ организацией, въ небольшихъ, правда, размѣрахъ общественныхъ работъ, столь необходимыхъ при существующей безработицѣ. (Подробности см. приложение № 4).

Къ начинаніямъ послѣдняго времени слѣдуетъ отнести учрежденіе *крупорушки*. Въ попыткахъ обслуживанія самихъ себя продуктами мѣстнаго производства Хозяйственному Отдѣлу пришлось искать способовъ удовлетворенія спроса на крупу разныхъ сортовъ, которая въ обыкновенное время привозилась изъ Россіи. На Кавказѣ, въ частности въ Грузіи, нѣтъ болѣе или менѣе хорошо поставленнаго крупорушечнаго завода, который могъ бы, хотя бы изъ мѣстныхъ злаковъ (кукуруза, пшеница и пр.) вырабатывать крупу, столь необходимую для больницъ, приютовъ и пр. подобныхъ учреждений. Въ виду этого Хозяйственный Отдѣлъ оказалъ всяческое содѣйствіе частному предпринимателю въ дѣлѣ оборудованія крупорушки въ виду невозможности самому отдѣлу организовать это дѣло, при чемъ Отдѣлъ выговорилъ себѣ право исключительнаго помола нашего зерна, въ какомъ бы количествѣ оно не было. Въ настоящее время Отдѣлъ снабжаетъ больницы, приюты и др. учрежденія крупою мѣстнаго производства.

Въ связи съ развитіемъ хлѣбной операціи, Хозяйственное Бюро арендовало у Интендантства мельницу въ Дидубѣ, на которой пускало въ помолъ какъ собственное зерно,

приобрѣтенное путемъ товарообмѣна, такъ и Германское. Мощность этой мельницы хотя и не была велика, но въ періодъ хлѣбной компаніи она значительно ускорила помоль зерна для своевременной подачи муки на Центральную и Городекія хлѣбопекарни. (Подробности см. приложение № 5)

Произведенный усиленнымъ темпомъ товарообмѣнъ и хлѣбная операція, въ связи съ перечисленными предпріятіями и работами, въ значительной степени увеличили финансовыя ресурсы Хозяйственнаго Бюро и пополнили къ началу настоящаго года свободную наличность кассы. Съ этой наличностью возможно было приступить къ *товарнымъ операціямъ* въ тѣсномъ смыслѣ слова, т. е. къ закупкѣ товаровъ крупными партіями и къ реализаціи ихъ. Въ первую очередь были совершены закупки товаровъ въ гор. Баку: рису, мануфактуры, сушеныхъ фруктовъ, мыльнаго суррогата, бензина, керосина, машиннаго масла и пр. При совершеніи этихъ операцій, пришлось прибѣгнуть къ содѣйствію частныхъ лицъ, крупныхъ поставщиковъ, имѣющихъ большую возможность устраненія таможенныхъ препятствій, затрудненій при перевозкѣ грузовъ и т. д. Система закупокъ черезъ своихъ специальныхъ агентовъ посредниковъ на мѣстахъ не оправдала, въ общемъ, всѣхъ надеждъ, возлагаемыхъ на нихъ, отчасти въ виду невозможности снабженія ихъ крупными капиталами для совершения закупокъ на мѣстахъ за наличный расчетъ, а также и потому, что въ нѣкоторыхъ мѣстностяхъ администрація не оказывала нашимъ агентамъ того содѣйствія, на которое они должны были рассчитывать, согласно данной имъ инструкціи. Правда, черезъ агентуру были произведены закупки табаку въ Сухумѣ, пшеницы, фасоли, меда въ Сванетіи и пр., но, тѣмъ не менѣе, ограничиться только этими товарами не было возможности и расчета, при наличности весьма выгодныхъ предложеній частныхъ лицъ.

Заключая условія съ частными лицами о поставкѣ тѣхъ или иныхъ товаровъ, Хозяйственный Отдѣлъ не связывалъ себя какими либо обязательствами, за исключеніемъ только принципа взаимности, въ силу коего эти поставщики получали черезъ Союзъ Городовъ отъ Комитета по товарообмѣну право вывоза изъ предѣловъ Грузіи извѣст-

наго ассортимента товаровъ, взаимнъ фактически сданныхъ Хозяйственному Отдѣлу. Расчетъ за товары производился наличными деньгами, полностью или частями. Въ тѣхъ случаяхъ, когда Хозяйственный Отдѣлъ имѣлъ тѣ или иные товары, на которые мѣстный рынокъ не предъявлялъ усиленнаго спроса, а для вывоза въ Азербейджанъ и др. государства они были болѣе или менѣе пріемлемы, то также товары шли въ уплату за поставку. Купленный товаръ въ первую очередь предлагался городамъ по цѣнамъ себѣстоимости плюсъ извѣстный процентъ предпринимательской прибыли. Слѣдуетъ, однако, отмѣтить, что покупательная способность городскихъ самоуправленій не шла въ уровень съ предложеніями Хозяйственного Отдѣла. Получивъ въ прошломъ году товаровъ изъ запасовъ бывшаго Кавсогора, города въ дальнѣйшемъ не предъявляли Хозяйственному Отдѣлу въ томъ же размѣрѣ, усиленныхъ требованій, что объясняется, конечно, финансовыми затрудненіями, въ которыхъ пребывало большинство городовъ Республики. Вслѣдствіе этого Отдѣлу пришлось искать, для реализаціи товаровъ, другихъ покупателей, каковыми являлись кооперативы, сельскія общества, правительственныя учрежденія, войсковыя части и др.

Въ настоящее время товарныя операціи Хозяйственного Отдѣла находятся въ стадіи реализаціи. Благодаря предшествовавшей коммерческой политикѣ Отдѣлъ достигъ такого состоянія, что считается въ торговомъ мірѣ однимъ изъ крупныхъ покупателей и съ увѣренностью можно сказать ни одинъ новый товаръ не поступаетъ на рынокъ, раньше чѣмъ предложеніе о немъ не будетъ сдѣлано Хозяйственному Отдѣлу. Въ виду этого Союзъ Городовъ на извѣстное время при данныхъ условіяхъ рынка обезпеченъ болѣе или менѣе товарами. Нынѣ Отдѣлъ озабоченъ правильной ихъ реализаціей и въ этомъ отношеніи городскимъ самоуправленіямъ необходимо усилить свою покупательную способность, дабы оказать Согору посильную помощь въ дѣлѣ реализаціи товаровъ.

Подводя итоги дѣятельности Хозяйственного Отдѣла за отчетное время, можно опредѣленно констатировать, что начала самостоятельнаго хозяйственнаго творчества въ значительной степени заложены учрежденіемъ пѣлаго

ряда промышленныхъ и торговыхъ предприятий, организацией общественныхъ работъ, созданиемъ прочныхъ связей въ коммерческомъ мирѣ и накопленіемъ ходячаго товара для нуждъ городовъ. Прочность коммерческихъ связей дастъ возможность расширения торговыхъ оборотовъ, созданія новыхъ предприятий и укрѣпленія тѣхъ хозяйственныхъ основъ, которыя могутъ способствовать выполнению Союзомъ Городовъ муниципальных задачъ.

Финансовые ресурсы надлежало сперва создать, накопить и укрѣпить источникъ постоянного ихъ притока, а затѣмъ уже перейти къ дѣятельности широкаго муниципального свойства. Созданію этихъ ресурсовъ и была посвящена дѣятельность Хозяйственнаго Отдѣла за отчетный періодъ и поставленная цѣль въ значительной мѣрѣ достигнута; новому Комитету, при создавшихся условияхъ, предстоитъ большая возможность приступить къ активному участию въ дѣлѣ организации муниципальных предприятий.

Примѣчаніе: Цифровыя данныя ко всемъ перечисленнымъ операциямъ Хозяйственнаго Отдѣла за отчетное время будутъ даны въ отчетѣ Бухгалтерій.

Председатель Хозяйственнаго Бюро *Н. Фалилѣевъ.*

Завѣдывающій Хозяйствен. Отдѣломъ *М. Теръ-Нерсесовъ.*

Приложеніе къ докладу хозяйственнаго отдѣла № 1.

Д о к л а д ъ.

О дѣятельности соединенной комиссіи по снабженію хлѣбомъ городского населенія.

Въ концѣ сентября прошлаго года, какъ извѣстно, хлѣбный кризисъ въ г. Тифлисѣ, какъ и во всей Грузіи, достигъ небывалыхъ размѣровъ. Цѣна чернаго хлѣба по вольной продажѣ доходила до 6-ти рублей и выше за фунтъ. Общественныя и Правительственныя организации прикладывали всѣ усилія, чтобы смягчить кризисъ, но, при тогдашнихъ условіяхъ—всѣ эти уси-

лія были тщетны. Одинъ только Союзъ Городовъ отпускалъ для служащихъ Правительственныхъ и Общественныхъ учрежденій дешевый хлѣбъ въ небольшомъ количествѣ по цѣнѣ 1—90 коп. за фунтъ. Конечно, отпускъ хлѣба учреждениямъ не могъ вліять на пониженіе рыночныхъ цѣнъ. Цѣны продолжали расти. Нужно было большое количество зерна, чтобы выпустить на рынокъ сразу достаточное количество хлѣба и тѣмъ, хоть немного, уменьшить аппетиты частныхъ торговцевъ. Но привозъ зерна въ Грузію былъ затрудненъ страшно. Единственный способъ, какимъ можно было бы получить зерно—это товарообмѣнъ. Въ этомъ направленіи и были предприняты шаги Хозяйственнымъ Бюро Союза Городовъ, но не обладая товарами въ такомъ количествѣ, чтобы эту работу производить въ широкомъ масштабѣ, Союзъ Городовъ не могъ достигнуть большихъ результатовъ. Пришлось обратиться къ Хозяйственному Отдѣлу Германской Военной Миссіи, такъ какъ въ Хозяйственное Бюро Союза Городовъ поступили свѣдѣнія, что въ адресъ Германской Военной Миссіи, должна поступить большая партія зерна, и что ея Хозяйственный Отдѣлъ озабоченъ вопросомъ, какимъ путемъ—черезъ посредство какого хозяйственного органа распределить этотъ хлѣбъ среди населенія.

Хозяйственное Бюро Согора совместно съ Тифлисскимъ Городскимъ Самоуправленіемъ заключило условіе съ Германской Военной Миссіей, по которому послѣдняя все получаемое зерно должна была передать органамъ мѣстнаго Самоуправленія въ лицѣ Союза Городовъ и Тифлискаго Гороцкаго Самоуправленія, которыя, имѣя вполнѣ налаженный мощный исполнительный аппаратъ, смогутъ съ наибольшимъ успѣхомъ распределить полученный хлѣбъ среди населенія Республики.

Исполнительное Бюро Согора и Тифлисская Городская Управа для веденія дѣлъ по операціямъ съ Германскимъ хлѣбомъ рѣшили избрать особую Комиссію по снабженію хлѣбомъ населенія, состоящую изъ представителей этихъ двухъ организацій (по одному отъ каждой) и изъ одного представителя отъ Хозяйственного Отдѣла Германской Миссіи.

Въ распоряженіе Соединенной Комиссіи были переданы всѣ имѣющіеся у Согора и Тифлискаго Городскаго Самоуправленія необходимыя учрежденія, какъ-то хлѣбопекарни, мельницы, зерновыя склады и проч. Былъ вынесенъ постановленіе Союзомъ Городовъ и Тифлискаго Городскаго Самоуправленія: всѣми сво-

ими учрежденіями, сотрудниками и имуществомъ содѣйствовать работѣ Соединенной Комиссіи.

Условія, на которыхъ Германская Миссія передавала Соединенной Комиссіи пшеницу, слѣдующія: Германская Миссія обязалась доставить пшеницу по цѣнѣ 35 руб. за пудъ франко Тифлисъ, Соединенная Комиссія въ лицѣ Союза Городовъ и Тифлискаго Городскаго Самоуправленія обязалась закупить на мѣстномъ рынкѣ ячмень и кукурузу, въ количествѣ равномъ получаемому количеству пшеницы, которыя должны были примѣшиваться къ пшеничной мукѣ. Соединенная Комиссія обязалась отпускать населенію хлѣбъ печеный, но ни въ комъ случаѣ—зерномъ или мукой. Первая партія зерна доставлена была Германской Миссіей для города Тифлиса. Деньги за доставленные 107.442 пуда пшеницы въ суммѣ 3.760.470 руб. должны быть уплачены Германской Военной Миссіи въ три срока равными частями. Въ числѣ другихъ условій Германская Миссія потребовала, чтобы на каждомъ выпеченномъ Соединенной Комиссіей хлѣбѣ стоялъ штампель „Германскій хлѣбъ“.

11-го ноября 1918 года Соединенная Комиссія открыла свою дѣятельность.

Часть полученнаго для Тифлиса зерна въ количествѣ 10.117 пуд. вопреки условію съ Германской Миссіей въ виду требованій Городскихъ Самоуправленій и самой крайней экстренной нужды въ хлѣбѣ, было отпущено:

Городу Михайлово	500 пуд.
„ Сураму	549 „
„ Гори	1328 „
„ Кутаису	4739 „
Продов. Комит. жел. дороги	2801 „

Такое сравнительно небольшое количество зерна отпущеннаго городскимъ самоуправленіямъ объясняется тѣмъ, что Хозяйственный Отдѣлъ Германской Военной Миссіи—завѣрилъ Соединенную Комиссію, что немедленно послѣ получения зерна для г. Тифлиса, прибудетъ зерно для всѣхъ остальныхъ городовъ Грузіи и рѣшительно не допускалъ отпуска зерна внѣ города Тифлиса. Дальнѣйшія политическія событія помѣшали Германской Миссіи осуществить свое обѣщаніе.

Зерно, предназначенное для нуждъ города Тифлиса, было распределено между тремя зерновыми складами при трехъ большихъ мельницахъ: Дидубійскомъ—при мельницѣ Союза Городовъ;

складъ при Военной Мукомольнѣ и при такъ называемой Тамашевской мельницѣ въ Ортачалахъ, находящейся въ арендѣ у Черноморско-Кавказскаго Общества. На этихъ трехъ мельницахъ былъ произведенъ весь помоль зерна.

Хлѣбопекарни, работающія для Соединенной Комиссiи—одна Союза Городовъ и три Городскаго Самоуправленiя—были расположены въ разныхъ частяхъ города и обладали слѣдующей мощностью;

1) Центральная хлѣбопекарня (Союза Город.)	1.400 пуд. въ сут.
2) Хлѣбопекарня № 1 (Городская)	180 " " "
3) " № 4	400 " " "
4) " № 5	250 " " "

Всѣ хлѣбопекарни обладали мощностью въ 2.230 пуд. въ сутки. Такъ какъ согласно статистическимъ даннымъ, полученнымъ отъ Карточнаго Бюро Городской Управы для удовлетворенiя всего населенiя г. Тифлиса хлѣбомъ, считая по $\frac{1}{2}$ фунта на рационъ, необходимо было выпекать ежедневно немного болѣе трехъ тысячъ пудовъ, то Соединенная Комиссiя постановила оборудовать еще одну хлѣбопекарню на Авлабарѣ въ участкѣ, арендуемомъ Мелцкѣ-Бахтамяномъ, и отпускать муку для выпечки одной частной хлѣбопекарнѣ на Гоголевской улицѣ.

При наличности этихъ двухъ хлѣбопекарень, количество выпекаемаго хлѣба было доведено почти до 3.000 пудовъ въ сутки.

Приходя теперь къ вопросу о системѣ распределенiя хлѣба среди населенiя, а также къ вопросу объ исполнительныхъ органахъ, занятыхъ этимъ дѣломъ, можно сказать слѣдующее: согласно постановленiю Соединенной Комиссiи, работа была распределена между Союзомъ Городовъ и Городской Управой въ слѣдующемъ видѣ: помоль зерна и выпечка хлѣба находились въ вѣдѣнiи Союза Городовъ, а распределенiе хлѣба среди населенiя—въ вѣдѣнiи Городской Управы—въ лицѣ, такъ называемаго, Карточнаго Бюро. Канцелярiя же Соединенной Комиссiи состояла изъ двухъ лицъ—Завѣдывающаго дѣлами Соединенной Комиссiи и одного дѣлопроизводителя.

Система распределенiя хлѣба была карточная. Хлѣбъ изъ хлѣбопекарень развозился по пунктамъ распределенiя (давкамъ) подъ отвѣтственность участковыхъ Продовольственныхъ Комитетовъ. Въ городѣ всего 12 Продовольственныхъ Участковъ, въ каждомъ, приблизительно по 5 пунктовъ. Изъ пунктовъ распре-

дѣленія (лавокъ) хлѣбъ поступалъ въ домовыя организаци, которыя распредѣляли его по карточкамъ среди потребителей. Деньги за хлѣбъ изъ лавокъ ежедневно собирались представителями участковыхъ Комитетовъ и сдавались въ кассу Продовольственнаго Отдѣла Городской Управы. Какъ исключеніе изъ этой общей системы распредѣленія хлѣба—Соединенная Комиссія отпускала хлѣбъ нѣкоторымъ учреждениямъ не черезъ домовыя организаци, какъ напримѣръ, тюрьмамъ, больницамъ и нѣкоторымъ другимъ учреждениямъ, а также Продовольственному Совѣту Грузинскихъ желѣзныхъ дорогъ. Что касается послѣдняго отпуска, то здѣсь необходимо остановиться нѣсколько подробнѣе: Соединенная Комиссія заключила съ Продовольственнымъ Совѣтомъ Грузин. жел. дор. слѣдующія условія: Продовольственный Совѣтъ Грузин. жел. дор., имѣя хорошо оборудованную хлѣбопекарню, предоставилъ ее для выпечки хлѣба Соединенной Комиссiи (за плату), выговоривъ себѣ право получать для всѣхъ желѣзнодорожниковъ и ихъ семействъ хлѣбъ не черезъ Домовыя организаци, а прямо изъ своей хлѣбопекарни. Остатокъ выпеченнаго въ желѣзнодорожной хлѣбопекарнѣ хлѣба распредѣлялся Соединенной Комиссiей среди населенія на общихъ основаніяхъ.

Соединенная Комиссія, просуществовавъ съ 11 ноября 1918 г. по 14 января 1919 г., т. е. два съ небольшимъ мѣсяца отпустила черезъ Домовыя организаци 68.316 пудовъ 14½ фунтовъ хлѣба на сумму—4.669.449 рублей и различнымъ учреждениямъ 28.449 пудовъ 4½ фунтовъ на сумму 2.015.536 рублей 80 коп. Всего отпущено хлѣба 96.765 пудовъ 19 фунтовъ на сумму 6.684.984 рубля (подробности см. приложеніе—таблицы).

Общее количество отпущенныхъ раціоновъ, считая по ½ ф. въ день на человѣка за все время работы Соединенной Комиссiи равно 7.741.200. Средній прирѣкъ, полученный во всѣхъ хлѣбопекарняхъ, работающихъ для Соединенной Комиссiи, равенъ 17 фунтамъ на пудъ.

Хлѣбъ отпускался съ начала дѣятельности Соединенной Комиссiи до 21-го декабря по цѣнѣ 1 руб. 60 коп. за фунтъ, послѣ 21 декабря по цѣнѣ 2 р. Повышеніе цѣны хлѣба было вызвано крайнимъ вздорожаніемъ жидкаго и твердаго топлива и рабочихъ рукъ.

14-го января 1919 года Соединенная Комиссія прекратила отпускъ хлѣба почти совершенно, использовавъ всѣ имѣющіеся

Приложение къ докладу № 1.

С в ѣ д ѣ н і я

о количествѣ хлѣба, полученнаго Участковыми Продовольственными Комитетами за время съ 12 Ноября 1918 года по 20 Января 1919 года и о суммѣ денегъ, сданныхъ за этотъ хлѣбъ.

№ № участка.	Количество хлѣба		Сумма денегъ		
	Пудовъ	фун.	Рубли	Коп.	
I.	10.611	17 ¹ / ₄	708.286	79	
II.	5.933	32 ³ / ₄	493.442	63	
III.	2.659	17 ¹ / ₄	170.081	05	1) 3 районный Комитетъ долженъ 537 р.
IV.	6.354	7 ¹ / ₄	422.094	12	2) Надировскій районный Ком. долженъ 770 р. 75 к.
V.	7.787	30 ¹ / ₂	516.115	68	
VI.	4.578	24	322.926	19	3) Тифлисскій кооперативъ долженъ 3.162 р. 40 к.
VII.	8.005	1 ³ / ₄	537.972	30	
VIII.	6.439	15 ³ / ₄	430.999	06	*) Разница въ 4.162 пуд. 39 ¹ / ₄ ф. получила при вычетѣ изъ количества выпечен. хлѣба для домовыхъ Комитетовъ 1.812 п. на раструску. (1 ф. съ 1 пуд.). Рабочимъ хлѣбопекар. 1.340 п. за 2 ¹ / ₂ мѣс., считая по 3 ф. на человека въ день. 1.010 пуд. 39 ¹ / ₄ ф. на усеужку.
IX.	4.634	7 ³ / ₄	307.575	29	
X.	7.811	4 ¹ / ₄	525.729	59	
XI.	741	21	48.004	70	
XII.	2.763	35 ¹ / ₂	186.220	60	
Всего.	68.316*)	141 ¹ / ₂	4.669.448	—	

С В Ъ Д Ъ Н І Я

о количествѣ принятыхъ хлѣбопекарнями муки, хлѣба, выпеченнаго для учреждений и домовыхъ организаций и суммахъ, вырученныхъ за хлѣбъ.

Наименованіе хлѣбопекаренъ.	Мука пшенич.		Мука кукуруз.		Отру- бей.		Выпечен- наго хлѣ- ба.		прилежъ.	Отпущ. учреж.		Отпущ. орг. дом. ком.		Получено за отпускъ хлѣба для учрежд.		Получено за отпускъ домов. орг.			
	П.	Ф.	П.	Ф.	П.	Ф.	П.	Ф.		П.	Ф.	П.	Ф.	Рубли	К.	Рубли	К.	Рубли	К.
Хлѣбопекарня № 1	5682	19	1017	24	20	15	8961	15	48	403	2 1/2	8558	12 1/4	27244	—	—	—	—	
№ 4	8155	14	1881	11	132	39	13656	35 1/4	38	132	5	13224	30 1/4	8594	80	—	—	—	
№ 5	11712	10	1489	64	425	—	17431	—	51 1/5	1129	2	16361	38	78877	20	—	—	—	
Центральн. хлѣбп.	25626	36	4205	—	200	—	43153	20	45,6	17085	23 3/4	26067	36 1/4	1213758	40	—	—	—	
Жел.—дор. хлѣбп.	9646	2	1528	26	262	—	16159	19	42,25	9699	12	6460	7	687062	40	—	—	—	
Гоголевск. хлѣбп.	1002	11	349	—	—	—	1866	11 3/4	38	—	—	1866	11 3/4	—	—	—	—	—	
Итого	61820	12	1471	19	1040	14	100928	21 1/2	43 5/6	28449	5 1/2	72479	16 3/4	201536	80	4669448	—	—	—

Итого получено 6.684.984 руб. 80 коп.

у нея запасы зерна. Небольшой остатокъ зерна и муки въ количествѣ около 13 вагоновъ послѣ ликвидаціи Соединенной Комиссіи былъ переданъ Союзу Городовъ, который продолжаетъ отпускъ дешеваго хлѣба различнымъ Правительственнымъ и общественнымъ учреждениямъ.

Подводя итогъ двухмѣсячной дѣятельности Соединенной Комиссіи, нельзя не отмѣтить тѣ затрудненія, которыя приходилось ей преодолевать. Прежде всего выпечка хлѣба совпала съ періодомъ крайняго кризиса жидкаго топлива приходилось съ большимъ трудомъ доставать, и то по высокимъ цѣнамъ. Нельзя также не указать на срочный отпускъ хлѣба Военному Вѣдомству во время Армяно-Грузинской войны, а также занятіе Военнымъ Вѣдомствомъ мукомольни для помола своего зерна. Все это и много другихъ препятствій, какъ на примѣръ, призывъ на военную службу грузинскихъ поданныхъ-сотрудниковъ хлѣбопекаренъ и интернированіе какъ военно-плѣнныхъ сотрудниковъ армянъ, реквизиція лошадей—страшно тормозили дѣятельность Соединенной Комиссіи, но несмотря на всѣ препятствія, кромѣ отпуска зерна Городскимъ Самоуправленіемъ, Соединенная Комиссія выпустила для Тифлискаго населенія около 100.000 пуд. печенаго хлѣба, что не могло не повліять на рыночныя цѣны на хлѣбъ, которыя понизились до 3-хъ руб.—3 р. 50 коп. за фунтъ.

Болѣе подробныя и точныя свѣдѣнія о хлѣбныхъ операціяхъ будутъ даны въ бухгалтерскомъ отчетѣ; но согласно свѣдѣніямъ, имѣющимся въ канцеляріи Соединенной Комиссіи, можно съ увѣренностью сказать, что хлѣбныя операціи принесли значительную прибыль.

Приложеніе къ докладу Хозяйственнаго Отдѣла № 2.

Отчетъ о работахъ Центросклада.

Центральный Складъ Союза Городовъ, являясь главнымъ складочнымъ мѣстомъ Согора Республики Грузіи, служитъ тѣмъ центромъ храненія миллионнаго имущества, въ который стекаются товары и изъ котораго снабжаются матеріалами (продуктами) городскія самоуправленія, сельскія общества, кооперативы и проч. общественныя организаціи.

Ко времени окончанія описи Центросклада и передачи его отдѣленій въ вѣдѣніе Ярославской Артели, явилась возможность установить точный учетъ всего имущества, а вновь созданная отчетность, упростивъ долгую процедуру бумажной волокиты, значительно облегчила операціи по приему и выдачѣ товаровъ.

Неся матеріальную отвѣтственность за имущество склада, Артель гарантируетъ отъ злоупотребленій въ послѣднемъ, и въ этомъ заключается преимущество новаго порядка.

Имѣющійся при Центроскладѣ контроль является органомъ, фактически провѣряющимъ всѣ поступленія товаровъ и ихъ расходъ, а Завѣдывающій складомъ, регулируя взаимную работу артели и обоза, служитъ какъ-бы административнымъ объединяющимъ общую работу всѣхъ и надзирающимъ за исправнымъ содержаніемъ помѣщеній обоза, лошадей и за охраной склада.

Исходя изъ соображеній охраны труда и созданія благопріятныхъ условий для работы служащихъ, за отчетный періодъ введены слѣдующія улучшенія на складѣ:

1) Перестроено и приведено въ гигиенической видъ караульное помѣщеніе для охраны;

2) Заново отдѣлано и приспособлено для жилья помѣщеніе для конюховъ (рядомъ съ конюшней), гдѣ устроена плита съ духовкой, дающая возможность всегда имѣть кипяченную воду для питья;

3) Заново передѣлано и приспособлено для жилья помѣщеніе для дворника;

4) Перестроены конюшни, согласно требованій ветеринаріи;

5) Въ продовольственномъ отдѣленіи настланъ достаточный полъ;

6) Въ цѣляхъ санитаріи, заново отремонтированы ретирасы и приведены въ порядокъ сточные люки.

Принимая во вниманіе необходимость ночного освѣщенія на территоріи склада, облегчающаго охранѣ работу послѣдней, заново передѣлана электрическая сѣть, причѣмъ энергія берется нынѣ съ трамвайной станціи.

Для нуждъ Главнаго Комитета приобрѣтено еще 5 лошадей, два новыхъ фаэтона, а число фургоновъ для об-

служиванія склада доведено до пяти. За послѣднее время Центроскладъ пользуется грузовикомъ для совершенія рейсовъ въ предѣлахъ города, грузоподъемностью въ 200 пуд.

Въ цѣляхъ пожарной охраны склада предположено изъять всѣ деревянныя части и вывести стѣны изъ кирпича.

Такимъ образомъ, Центроскладъ, вмѣщающій миллионное имущество, постепенно преобразовывается въ образцовый складъ.

Завѣдывающій Центроскладомъ *В. Щедринскій.*

Приложеніе къ докладу хозяйственнаго отдѣла. № 4.

Отчетъ о работахъ по разборкѣ Дидубійскаго склада.

До 10 марта с/г., на работы по разборкѣ и отпуску матеріаловъ Дидуб. склада получено изъ кассы Комитета Согора по ассигновкамъ

126.300 р. 10 к.

Уплочено администраціи склада

15.017 р. 96 к.

Всего. 141.320 р. — к.

Представлено отчетовъ по уплатѣ за работы изъ суммъ 126.300 р.— на сумму.

124.415 р. 30 к.

За время—съ начала работъ до 10 марта с/г. отпущено:

1) Ящичнаго лома	на сумму	38.000 р.	— к.
2) Битоновъ разныхъ 10.825 шт.	„ „	43.495 р.	— к.
3) Мѣшковъ 40 „	„ „	120 р.	— к.
4) Бревенъ горѣлыхъ 2 $\frac{1}{2}$ к. с.	„ „	625 р.	— к.
5) Желѣзныхъ обручей 50 пуд.	„ „	1.500 р.	— к.
6) Проволки 1 пудъ	„ „	20 р.	— к.
7) Резины 2 „	„ „	20 р.	— к.
8) Бочекъ 488 шт.	„ „	13.950 р.	— к.
9) Досокъ горѣлыхъ 33 шт.	„ „	500 р.	— к.
10) Ведеръ 73 шт.	„ „	259 р.	— к.
11) Печь негодн. желѣзн. 1 шт.	„ „	3 р.	— к.

Итого продано на сумму 98.492 р. — к.

За все проданное слѣдуетъ уплатить
 Интенданству приблизительно около . . . 27.000 р. — к.
 Очистится отъ продажи $98.492 - 27.000 =$ 71.492 р. — к.

Кромѣ того совершена запродажа
 35.000 бидоновъ, предварительно от-
 ремонтированныхъ и уложенныхъ въ
 сдѣланныхъ для нихъ ящикахъ и клѣт-
 кахъ изъ ящичнаго лома Согора по
 цѣнѣ 26 р. 50 к. за бидонъ, что со-
 ставляетъ сумму 927.500 р. — к.

Ремонтъ бидоновъ и подѣлка клѣ-
 токъ или ящиковъ и уплата Интендант-
 ству за этотъ матеріалъ будетъ стоить
 Согору $35.000 \times (10 \text{ р. } 50 \text{ к.} + 3 \text{ р.}$
 $50 \text{ к.} + 1 \text{ р. } 00 \text{ к.}) (10 \text{ р. } 50 \text{ к.} -$
 стоимость ремонта бидона, 3 р. 50 к. —
 стоимость подѣлки клѣтки или ящика
 съ матеріаломъ и 1 р. — стоимость бидо-
 на Согору) = 525.000 р. — к.

Очистится отъ этой операціи 927.000
 $- 525.000 =$ 401.500 р. — к.

Считая только то, что очистится
 отъ проданныхъ матеріаловъ и за-
 проданныхъ бидоновъ съ ящиками
 $71.492 + 401.500 = 472.992$ р. и вычитая
 израсходованную сумму на уплату за
 работы по разборкѣ и жалованье ад-
 министраціи 141.320 р. — получимъ чистую
 прибыль приблизительно 331.572 р. — к.

Кромѣ того послѣ отпуска за-
 проданныхъ бидоновъ въ ящикахъ или
 клѣткахъ, остается матеріаловъ на скла-
 дѣ по приблизительной расцѣнкѣ:

1) Бидоновъ малыхъ 120.000 пк на сумму	12.000 р. — к.
2) Резины 118 пуд. " "	2.000 р. — к.
3) Пилъ стальн. поперечн. 50 ш. " "	2.000 р. — к.
4) Вилочъ желѣзныхъ 200 ш. " "	8.000 р. — к.
5) Сплавъ мѣди 40 пуд. " "	1.600 р. — к.
6) Оковки для вальковъ 100 пуд. " "	3.500 р. — к.
7) Ключей гаечныхъ разн. 60 " "	3.000 р. — к.

8) Желѣзн. прутьевъ 400 шт.	„ „	4.000 р.	— к.
9) Втулокъ мѣдныхъ 3.000 ш.	„ „	18.000 р.	— к.
10) „ чугуна 3.000 шт.	„ „	9.000 р.	— к.
11) Крановъ мѣдныхъ 400 шт.	„ „	4.000 р.	— к.
12) Пряжекъ разныхъ 60 пуд.	„ „	1.800 р.	— к.
13) Шкворней 1×4 в. 400 ш. (60 п.)	„ „	2.400 р.	— к.
14) Кипятильниковъ 250 шт.	„ „	25.000 р.	— к.
15) Обручей 60 пуд.	„ „	1.800 р.	— к.
16) Проволки 100 пуд.	„ „	1.500 р.	— к.
17) Сѣделъ къ кипятильн. 200 пуд.	„ „	4.000 р.	— к.
18) Ведеръ 200 шт.	„ „	400 р.	— к.
19) Гарнцевъ и ковшей 900 шт.	„ „	1.200 р.	— к.
20) Желѣзн. лома разн. —	„ „	500 р.	— к.
21) Мѣшковъ рваныхъ (обрѣзки) около 3.000 пудовъ на сумму.		30.000 р.	— к.

Итого приблизительно на сумму 135.700 р. — к.

Послѣ выборки бидоновъ останется жести не менѣе какъ на сумму 25—30 тысячъ руб., что составитъ матеріаловъ на сумму около 160.000 р. — к.

Изъ этого количества придется уплатить Интендантству приблизит. около 30.000 р. — к. и рабоч. и администраціи склада около 30.000 р. — к.

Слѣдовательно очистится отъ оставшагося 160.000 руб. — 60.000 р. = около 100.000 р. — к.

Такимъ образомъ по окончаніи работъ чистая прибыль выразится приблизительно въ суммѣ 331.572 + 100.000 = около 430.000 р. — к.

Кромѣ того нужно принять во вниманія, что много матеріаловъ было отпущено учрежденіямъ и сотрудникамъ Согора по низкимъ цѣнамъ и благодаря наличію ящичнаго лома не прекращала работу хлѣбопекарня, когда не было жидкаго топлива.

Завѣдывающій работами
Техникъ С. Любавскій.

Приложеніе къ докладу хозяйственнаго отдѣла. № 4.

Докладъ о дѣятельности Починочнаго Подотдѣла Союза Городовъ Республики Грузіи.

Въ виду все возрастающей безработицы среди городского населенія въ началѣ 1918 года, Комиссія Общественныхъ работъ Тифлисской Городской Думы, ознакомившись черезъ Профессіональный Союзъ пивеекъ съ предложеніемъ Краевого Совѣта Кавказской Арміи Кавказскому Военно-Окружному Интендантству о томъ, чтобы, въ виду ограниченнаго количества новаго обмундированія для фронта, тыловыя войсковыя части снабжать обмундированіемъ—старымъ—бывшимъ въ употребленіи, вошла, въ согласеніе съ Кавказскимъ Военно-Окружнымъ Интендантствомъ силами безработныхъ производить починку, стирку и дезинфекцію стараго солдатскаго обмундированія годнаго для арміи и негоднаго для населенія; при чемъ негодное обмунд. для арміи за установленную плату Совѣщаніемъ при Кавказскомъ Военно-Окружномъ Интендантскомъ Управленіи отъ 7-го и 6-го октября 1917 года поступало въ распоряженіе Комиссіи Общественныхъ работъ для населенія. Организовавъ починку, стирку и дезинфекцію стараго солдатскаго обмундированія для арміи и для населенія, Комиссія на одномъ изъ засѣданій пришла къ заключенію, что объективныя условія переживаемаго момента выдвигаютъ на очередь вопросъ объ организаціи общественныхъ работъ въ краевомъ масштабѣ, такъ какъ организація ихъ въ предѣлахъ одного Тифлиса не достигаетъ цѣли. Въ виду этого Думская Комиссія постановила: войти въ составъ Комиссіи Общественныхъ работъ Союза Городовъ Закавказья. Согласно постановленія представителей 1-го Съѣзда городовъ Закавказья, Общественныя работы перешли въ Отдѣлъ Труда Союза Городовъ Республики Грузіи и съ этого времени Управленіе Общественныхъ работъ, нынѣ Починочный Подотдѣлъ началъ свою дѣятельность. Имѣя свои основныя заданія прійти на помощь безработнымъ и удовлетворить нужду арміи, бѣженцевъ, Проловольственныхъ Комитетовъ, кооперативовъ и др. демократическихъ

организаций, въ надеждѣ, цѣлесообразно использовавъ громадныя количества стараго солдатскаго обмундированія, портившагося тогда въ Интендантскихъ складахъ и предназначеннаго для уничтоженія, а также, путемъ обмена, доставить городскому населенію дешевый хлѣбъ, Починочный Подотдѣлъ, въ теченіе 14-ти мѣсяцевъ, выполняя свое прямое назначеніе, далъ возможность Союзу Городовъ Республики Грузіи безъ всякой затраты образовать значительную сумму для поддержанія безработныхъ и организациі другихъ общественныхъ работъ. Кромѣ того, платя Интендантству за старое негодное обмундированіе, далъ и казнѣ Республики большую сумму дохода. Въ скоромъ будущемъ работы эти, вслѣдствіе продажи стараго обмундир. Интендантствомъ съ аукціона, а также отпуска частнымъ лицамъ, значительно сократятся, но Починочный Подотдѣлъ, идя на встрѣчу благимъ начинаніямъ—поддержатъ безработныхъ, имѣеть въ виду расширить свою дѣятельность, путемъ организациі другихъ работъ, какъ то: швальни и бѣлошвейной мастерской для шитья новаго обмундированія; ткацкой мастерской кустарнымъ способомъ; плетенія корзинъ и сидѣній для стульевъ; коробочной и мѣшочной мрстерской. Работы эти займутъ около 400 человекъ. и, не говоря о поддержкѣ безработныхъ, могутъ принести извѣстную пользу, какъ Союзу Городовъ, такъ и Республикѣ.

ОТЧЕТЪ.

Чистая прибыль полученная за время съ 1-го января по 1-ое октября 1918 года, согласно прилагаемаго при семъ отчета 165.804—36

Остатокъ стар. обмунд. на 1-ое окт.—18 г. 37.312—57

Принято стар. обмунд. съ 1-го октября 1918 года по 1-ое марта 19 г. 182.053—46 219.366—03

Продано стар. обмунд. съ 1-го октября 1918 г. по 1-ое марта 19 г.	579.854—82		
Остатокъ стар. обмунд. на 1-ое марта 19 г. по за- готовлен. цѣнѣ на	145.430 —00	725.284—82	
Валовая прибыль на 1-ое марта 19 г.	505.916—79		
Расходы, произведен. съ 1-го октября 1918 г. по 1-ое марта 19 г.	160 385—23	345.533—56	
Чистая прибыль за 14-ть мѣсяцевъ съ 1-го января 18 г. по 1-ое марта 19 г. выражается въ слѣдующей суммѣ		511.337—92	
Принято изъ Интендант- ства стараго обмундирова- нiя на	99.449—80		
Принято изъ Комитета Снабженiя больн. бѣлья бывш. въ употреб. на	82.603—66	182.053—46	
О т п у щ е н о:			
На товарообмѣнѣ разн. лицамъ	369.375—55		
Кооперативамъ	120.076 —32		
Бѣженск. организациямъ	61 787—40		
Организац. Союза Го- родовъ Респ. Грузiи какъ то: больницамъ, коопера- тиву и служащимъ	19 841—90		
Городамъ Республики	6.336—90		
Интендант. обратно на	2.436—75	579.854—82	
Р а с х о д ы:			
Жалованье и хлѣбные мѣсячн. служ.	91.035—63		
Плата подден. рабочимъ	28.458 —75		
Ремонтъ помѣщенiй	2.918—50		
Наемъ помѣщенiй	1.300—00		

Перевозка вещей изъ			
Интендант.	804—75		
Масло и сало для ма-	↳		
шинъ прачешн.	889—00		
Освѣщеніе	259—50		
Содержаніе лошадей	5.499—00		
Ремонтъ обоза и сбруи.	770—35		
Покупка дровъ и нефти			
для прачешной	17.572—60		
Канцелярскіе расходы	406—90		
Разѣзды служащихъ	488—30		
Перевозка пшеницы	506—05		
Покупка соды и мыла			
для прачешн.	5.563—00		
Перевозка бака для во-			
ды прачешн.	210—00		
Мелкіе расходы	1.223—90		
Увупорочный матеріаль.	2.479—00	160.385—23	
Въ настоящее время въ Починочномъ Подотдѣлѣ работаютъ:			
Мѣсячныхъ служащихъ	42	человѣка.	
Подденныхъ	45	”	
Средняя заработанная плата мѣсячныхъ	522 р.	20 к.	
”	”	”	подден. муж. въ ден. 20 р. — к.
”	”	”	” женщ. ” ” 15 р. — к.
Завѣдывающій Подотдѣломъ <i>Гараканидзе.</i>			

Приложеніе къ докладу хозяйственнаго отдѣла № 5.

Отчетъ о Дидубійской мельницѣ.

Дидубійская мукомольная мельница, принадлежащая Военному Вѣдомству, перешла съ октября п./г. въ эксплуатацію Союза Городовъ Республики Грузіи.

Мельница оборудована 2-мя вальцевыми станками и 1 жерновымъ поставомъ. Для приведенія въ дѣйствіе мельницы установленъ нефтяной двигатель, системы „Экономія“ въ 30 л. с. Освѣщеніе мельницы электрическое отъ частной станціи „Моторъ“, но въ послѣднее время установлена собственная динамо-машина мощностью 2 л. с. и освѣщеніе будетъ свое.

При мельницѣ имѣется отдѣльный складъ для приѣма зерна и храненія муки.

Мельница имѣеть рельсовое соединеніе со ст. Тифлисъ Грузинскихъ желѣзныхъ дорогъ.

Для управленія мельницей существуетъ слѣдующій штатъ:

1. Завѣдывающій мельницей.	1
2. Надзиратели (надсмотрщики)	2
3. Счетоводъ.	1
4. Старшій машинистъ.	1
5. Помощники машиниста	2
6. Мельникъ.	2
7. Ремонтные слесаря	2
8. Рабочіе.	15

26

Кромѣ того по мѣрѣ надобности нанимаются поденные рабочіе.

Порядокъ работы слѣдующій.

Сначала мельница работала въ 2 смѣны по 8 часовъ, потомъ работала безостановочно круглые сутки въ 3 смѣны—по 20-го января с. г. Съ послѣдняго момента—въ виду необезпеченности мельницы зерномъ—работа производится опять въ 2 смѣны съ 6¹/₂ ч. утра до 10¹/₂ ч. вечера.

За время своего существованія въ вѣдѣніи С. Г. результаты работы мельницы представляется въ такомъ видѣ:

Мѣсяць и годъ	Смолото зерна				Отпущено муки, отрубей и проч.				
	Брутто		Нетто		Брутто		Нетто		
	пуд.	ф.	пуд.	ф.	пуд.	ф.	пуд.	ф.	
1918 г.	Октябрь	3.273	30	3.241	05	3.952	04	3.907	10
	Ноябрь	8.749	22	8.653	10	7.309	21	7.222	11
	Декабрь	9.383	06	9.300	26	9.866	14	9.765	24
1919 г.	Январь	6.286	28	6.233	12	5.885	09	5.832	04
	Февраль	3.510	31	3.481	31	4.364	29	4.323	35
Итого.		31.203	37	30.910	04	31.377	37	31.051	04

Мощность мельницы равна приблизительно 400 пудамъ въ сутки. За послѣднее время приняты мѣры къ увеличенію мощности мельницы и вообще болѣе рациональной постановки дѣла. вмѣстѣ съ тѣмъ предполагается приспособить мельницу для помола соли Продовольственнаго Совѣта, которой имѣется въ большомъ количествѣ.

Завѣдывающій мельницей,
Инженеръ *Зетржанскій*.

Д о к л а д ъ

Центральной хлѣбопекарни о дѣятельности за время съ 20-го
Августа 1918 г. по 28 февраля 1919 г.

Пекарня начала функционировать съ 20 августа 1918 года. Хлѣбъ выпекался исключительно изъ пшеничной муки и отпускался Городскому Тифлисскому Самоуправленію и Государственнымъ учрежденіямъ по цѣнѣ 2 руб. 10 коп. за фунтъ. Въ августѣ ежедневно выпекалось до 40 пудовъ и постепенно увеличивая выпечку въ началѣ ноября п. г. дебетъ хлѣба равнялся 300 пуд. въ день. Печи отапливались мазутомъ и на каждую топку 1 печи сгорало около 1 пуда мазута, выпекая отъ 30 до 33 пудовъ хлѣба при 5 чел. мастеровъ (1 пекарь, 1 старшій тѣстомѣсъ, 3 младшихъ тѣстомѣса). На хозяйственные расходы и мелкій ремонтъ помещенія, за время съ 20 августа по 11 ноября израсходовано 19.974 руб. 99 коп. Вымѣшано муки за то же время 9.924 пуд. 19¹/₄ фун. Соли выдано 244 пуд. 03 фун. Выпечено хлѣба 14.519 п. 05¹/₂ ф. и получено припеку 4.576 пуд. 26 ф., т. е. на каждый пудъ муки 18,4 ф.; отрубей отъ просѣва муки оказалось 93 пуд. 20 фун.

Съ 12 ноября п. г. по 13 января с. г. пекарня работала для Соединенной Комиссіи по снабженію города дешевымъ хлѣбомъ, выпекая ежедневно отъ 500 до 1.000 п. Отпускъ производился домовымъ Комитетами и районнымъ организаціямъ, а также городскимъ учрежденіямъ по 1 руб. 60 коп. фун. до 20 декабря и съ 21 декабря по 2 р. за

фунтъ. Хлѣбъ выпекался изъ украинской муки съ примѣсью кукурузы отъ 20 до 25%. Печи топились попеременно то мазутомъ, то дровами, причемъ дрова покупались арбами на рынкѣ, а также получали ящичный ломъ изъ Дидубійскаго Склада Согора.

За время работы для Соединенной Комиссiи выдано на выпечку пшеничной муки 25.621 пуд. 36 фун., кукурузной муки 4205 пуд., всего 29.826 пуд. 36 фун. Хлѣба получено 4.3153 пуда 20 фун., припекъ 13.306 пуд. 24 фун. Соли выдано 430 пуд. 02 фун., отъ просѣва муки получено отрубей 200 пуд. 10 фун. Мазута израсходовано 634 пуда, дровъ 172 арбы и 11½ куб. саж. ящичнаго лома, припекъ получился на каждый пудъ муки 17,6 фун. Кроме домо-выхъ комитетовъ, городскихъ организацій, хлѣбъ отпускался на фронтъ для войскъ Республики Грузiи во время Грузино-Армянской войны, также лазаретамъ для больныхъ и раненыхъ воиновъ, городскимъ больницамъ и заразнымъ баракамъ, общественнымъ организаціямъ, Рабочему Клубу, дешевымъ городскимъ столовымъ и Народной Гвардiи.

Съ 14 января хлѣбъ выпекался для городскихъ учрежденiй, причемъ чернаго хлѣба выпечено по 28 февраля—1.983 пуда 10 фунтовъ и бѣлаго хлѣба 2.344 пуда, а также для Англійскихъ войскъ, изъ муки, доставленной ими—5.232 пуда 14 фун. Мощность пекарни при трехсѣнной работѣ, т. е. 48 печей въ сутки равняется 1.400 пуд. хлѣба при 120 чел. рабочихъ (24 партiи по 5 человекъ).

Штатъ пекарни по администраціи: Завѣдывающій пекарней, завѣдывающій хозяйствомъ, бухгалтеръ, 2 конторщика, кладовщикъ и вѣсовщикъ. Мастеровыхъ 75 человекъ, рабочихъ на складѣ по укладкѣ и нагрузкѣ хлѣба 12 человекъ, 1 грузчикъ, 3 сторожа, 1 дворникъ, 1 уборщикъ общежитiя, 2 прачки, 1 кипятильщикъ онъ же и поваръ.

Рабочіе пользуются безвозмездно общежитiемъ, кроватями, постельнымъ бѣльемъ. получаютъ 3 фунта хлѣба за плату, къ ихъ услугамъ поваръ и кухня, гдѣ готовится имъ обѣдъ изъ продуктовъ приобретаемыхъ рабочими за свой счетъ.

Завѣдывающій Пекарней *Д. Меквабшвили*.

Протоколъ

Частнаго совѣщанія. представителей городовъ совмѣстно съ хозяйственнымъ отдѣломъ Союза Городовъ Республики Грузіи, отъ 23 марта 1919 года.

Предсѣдательствовали: Озургетскій
Городской Голова Мурванидзе

Секретарь: Завѣдывающій Хозяйственнымъ Отдѣломъ Теръ-Нерсесовъ

Присутствовали: Каландарашвили (Кутаисъ), Кордзая (Поти), Джапаридзе (Гори), Лордкипанидзе (Ново-Сенаки), Шарашенидзе (Ланчхуты), Имнадзе (Телавъ), Бодевадзе (Чапуры), Жоржоліани (Очечипры), Микеладзе (Самтреди), Хосроевъ (Коджоры), Мурванидзе (Озургеты), Фалилѣвъ (Тифлисъ, Предсѣд. Хоз. Бюро), Хидирбековъ (Сурамъ), Русія (Тифлисъ) и др. участники Съѣзда.

Докладчикомъ выступаетъ Н. И. Фалилѣвъ.

Въ развитіе нѣкоторыхъ частныхъ положеній прочитаннаго имъ на Съѣздѣ общаго доклада Хозяйственного Отдѣла, Фалилѣвъ находитъ необходимымъ установить, путемъ соглашенія чисто коммерческаго характера, нѣкоторыя условія торговыхъ взаимоотношеній между отдѣльными городами и Хозяйственнымъ Отдѣломъ. Въ виду значительнаго накопленія товаровъ у Союза Городовъ, естественно ожидать, что города не замедлятъ воспользоваться этимъ и дадутъ Хозяйственному Отдѣлу большіе заказы. Необходимо теперь же стовориться о весьма существенныхъ вопросахъ платежа за купленные товары; во вторыхъ необходимо выяснитъ, что сдѣлалъ каждый городъ у себя въ дѣлѣ развитія торговыхъ операций и созданія оборотныхъ средствъ; это дастъ возможность теперь же выяснитъ платежѣ — и кредито способность каждаго города и сообразно съ

этимъ выявить дальнѣйшую линію поведенія Хозяйственнаго Бюро. Опытъ оптово-розничнаго магазина въ Тифлисъ даетъ нѣкоторое основаніе судить о томъ, возможно ли открыть такіе магазины и въ другихъ городахъ. Въ видѣ проекта торговыхъ взаимоотношеній Фалилѣевъ выдвигаетъ слѣдующія положенія:

1) Товары отпускаются городскимъ самоуправленіямъ по установленнымъ Хозяйственнымъ Отдѣломъ цѣнамъ.

2) Какъ общее правило, товары отпускаются за наличный расчетъ.

3) Въ случаѣ отпуска товаровъ въ кредитъ, городскія самоуправленія обязаны уплатить стоимость забраннаго товара черезъ мѣсяцъ со дня получения, въ размѣрѣ 75% всей суммы, а 25% остается временно въ распоряженіи Городской Управы, какъ оборотныя средства, съ тѣмъ, однако условіемъ, чтобы сумма эта была возвращена Союзу Городовъ въ двухмѣсячный срокъ;

4) Городскія Самоуправленія продаютъ купленные у Согора товары по себѣстоимости плюсъ извѣстный % предпринимательской прибыли, примѣнительно къ условіямъ мѣстнаго рынка;

5) Продажу товаровъ необходимо производить черезъ собственные магазины;

6) По выслушаніи докладовъ съ мѣстъ надлежитъ опредѣлить, какія предпріятія въ городахъ желательно развить совмѣстными усиліями Союза Городовъ и даннаго Городскаго Самоуправленія.

Представитель города Поти—г. **Кордзая**. Потійское Городское Самоуправленіе имѣло свою хлѣбопекарню, мясную лавку, бакалейный магазинъ и вело торговля операціи въ широкомъ масштабѣ. Товары закупались на мѣстѣ и все же была возможность продавать по цѣнамъ значительно ниже рыночныхъ. За девять мѣсяцевъ выручили до 500.000 руб. и въ значительной степени поддерживали этими предпріятіями городское хозяйство и учрежденія. Практика показала, что кассы продовольственныя и Городской Управы безусловно должны быть отдѣлены. Въ силу переживаемыхъ условій необходимо расширить торговля операціи и если това-

ры Согоръ будетъ отпускать въ кредитъ, на указанныхъ докладчикомъ основаніяхъ, то этимъ еще болѣе облегчится дѣло. Далѣе г. Кордзая указалъ на необходимость учрежденія специальной агентуры Союза Городовъ въ Поти для совершенія закупокъ прибывающихъ въ Поти товаровъ изъ первыхъ рукъ, дабы не дать возможности частнымъ лицамъ и спекулянтамъ скупать товары и перепродавать по искусственно повышеннымъ цѣнамъ.

Представитель г. Кутаиса г. Каландарашвили—соглашаясь съ тезисами докладчика, считаетъ агентуру въ Поти крайне необходимой какъ для болѣе дешевой покупки товаровъ, такъ и для скорѣйшаго распредѣленія между городами, такъ какъ грузы можно было бы распредѣлять прямо изъ Поти, по нарядамъ изъ Тифлиса. Что касается торговыхъ операций города Кутаиса, то слѣдуетъ указать на то, что помимо городской лавки, въ которой продавались товары по цѣнамъ, сравнительно, ниже рыночныхъ, Городская Управа оборудовала собственный мыловаренный заводъ и продовала по дешевой цѣнѣ мыло весьма хорошаго качества. Однако, въ свое время пережили товарный кризисъ, поэтому необходима помощь Согора ходкими товарами, дабы выдержать конкуренцію. Съ своей стороны городъ могъ бы закупить для Согора по его заказамъ фасоль, муку, кукурузу. Необходимо также озаботиться организаціей выдѣлки сахара и сахарина, т. к. въ ближайшемъ будущемъ нельзя будетъ ожидать полученія сахара изъ Россіи.

Представитель города Гори—г. Джаларидзе указываетъ на то, что хотя въ Гори и была городская лавка, но все же она не достигла главной цѣли—регулировать цѣны на товары. Для этого необходимо расширить дѣло, имѣть ассортиментъ всевозможныхъ товаровъ, а равно и свободный капиталъ. Въ этихъ цѣляхъ Городская Управа предполагала стать на путь привлеченія частнаго капитала, но не зная опыта другихъ городовъ, воздерживалась отъ какихъ либо конкретныхъ шаговъ. Теперь, имѣя опытъ оптово-розничнаго магазина Союза Городовъ, полагаетъ, что возможно будетъ расширить

торговое дѣло при содѣйствіи Хозяйственнаго Отдѣла. Условія расчета за купленные у Согора товары, предлагаемыя Н. И. Фалилѣвымъ считаетъ приемлемыми.

Представитель Ново-Сенаки—г. **Лордкипанидзе**—констатируетъ печальный фактъ неплатежа городами денегъ за полученные отъ Союза Городовъ товары, чѣмъ ставятъ Хозяйственный Отдѣлъ въ стѣсненное положеніе. Необходимо быть акуратными въ платежахъ, размы встанемъ на путь чисто коммерческихъ отношеній съ Хозяйственнымъ Отдѣломъ. Городская лавка имѣлась и въ Наво-Сенакахъ, она принесла извѣстную пользу, но товаровъ было слишкомъ мало для того, чтобы развернуть широко дѣло. Предлагаемыя докладчикомъ условія расчета считаетъ вполне приемлемыми, только нужно въ точности выполнять ихъ.

г. **Шарашенидзе**—представитель гор. Ланчхуты, предлагаетъ не ограничиваться только фактическими справками о ходѣ торговыхъ операций въ муниципальных лавкахъ, но рѣшать принципиально вопросъ объ ихъ необходимости для каждаго города и о новой коммерческой политикѣ городовъ. Опытъ распределенія товаровъ черезъ кооперативы не оправдалъ надеждъ, возлагаемыхъ на нихъ: въ концѣ концовъ кооперативъ—это частное соглашеніе ограниченаго круга горожанъ, работающихъ главнымъ образомъ для себя, въ то время какъ городское самоуправленіе обязано заботиться о всѣхъ гражданахъ. Необходимо отказаться вовсе отъ кооперативной политики и стать на путь широкаго поощренія муниципальных лавокъ. Частный капиталъ боится итти къ органамъ общественной власти, пока у власти стоятъ социалисты, нужно самимъ создать свои капиталы, для этого необходимо не только развитъ торговлю, но и усилить мѣстную промышленность. Все, что можетъ данная мѣстность производить, нужно выяснитъ и практически осуществить. Условія платежа Согору за товары, выдвинутыя докладчикомъ, считаетъ приемлемыми, но полагаетъ, что города должны платить не только деньгами, но и продуктами мѣстнаго производства. Что же касается кассы продовольственнаго

отдѣла, то она безусловно должна быть отдѣлена отъ кассы Городской Управы.

Телавъ—г. **Имнадзе** сообщаетъ, что Телавское Городское Самоуправленіе имѣло свою лавку и произвело довольно успѣшно торговыя операціи, но въ виду недостатка товаровъ лавку пришлось ликвидировать. Торговую политику городовъ необходимо усилить снабженіемъ ходкихъ товаровъ, какъ-то: керосина, сахара, спичекъ, мыла и пр. Тогда только городскія самоуправленія могутъ выдержать, въ извѣстной мѣрѣ, конкуренцію съ частными коммерсантами. Одобряя вполнѣ условія расчета, предлагаемая докладчикомъ, полагаетъ, что кассы должны быть отдѣлены.

Чиатуры—г. **Модебадзе**—считая условія расчета вполнѣ приемлемыми для городовъ, указываетъ на то, что на Чиатуры, какъ на промышленный районъ, необходимо обратить особенное вниманіе при распредѣленіи товаровъ. Нужно имѣть въ виду не только потребность населенія, но и самой промышленности, которая подчасъ сильно нуждается въ нефтяныхъ продуктахъ, желѣзѣ и пр. Сущестующая городская лавка использовала для оборотныхъ средствъ деньги, вырученныя отъ продажи германскаго хлѣба; въ отношеніи цѣнъ порою приходилось принаравливаться къ рыночнымъ, но все же, за недостаткомъ товаровъ, пришлось значительно сократить операціи. Слѣдуетъ имѣть въ виду еще то обстоятельство, что изъ за недостатка товаровъ приходится часто прибѣгать къ ликвидаціи служащихъ въ магазинѣ, а затѣмъ вновь назначать, при полученіи новой партіи товаровъ, каковое обстоятельство отражается на прочностн оборотныхъ средствъ.

Очемчиры—г. **Жоржоліани**—указываетъ на то, что г. Очемчиры все время былъ занятъ снабженіемъ проходящихъ войсковыхъ частей продовольствіемъ и др. продуктами, по сему городское самоуправленіе не въ состояніи было развитъ въ широкомъ масштабѣ помощь населенію. Нашъ районъ былъ охваченъ анархіей и войсковыя части, расквартированныя у насъ, поглощали всѣ запасы. Обращеніе къ помощи частныхъ лицъ для полученія капитала на коммерческія операціи, окон-

чились неудачей, такъ какъ частный капиталъ сознаетъ, что развитіе муниципальных торговыхъ предприятий противорѣчитъ ихъ интересамъ. Очевидно необходимо оказать усиленную помощь товарамъ въ кредитъ на указанныхъ докладчикомъ условіяхъ.

Самтреди—г. **Микеладзе**. Для организациі коммерческихъ операций мы находимся въ болѣе благопріятныхъ условіяхъ. У насъ имѣлась возможность совершать самимъ закупки. Такъ, напримѣръ, мы закупили для гор. Тифлиса на 20.000 руб. свинины, занявъ деньги у частныхъ лицъ, но Тифлисъ до сихъ поръ не вернулъ намъ денегъ. Продовольственную лавку пришлось закрыть за неимѣніемъ товаровъ! Было организовано хлѣбопеченіе и отпускали хлѣбъ по 2 р. 50 коф., оборотъ по хлѣбной операциі достигъ болѣе 200.000 руб. Гор. Самтреди можетъ организовать доставку свинины, шелковичной грены, дровъ и др. продуктовъ въ обмѣнъ на сахаръ и др. товары. Въ районѣ города имѣется шелкомотальная фабрика, которую городъ могъ бы взять въ свои руки, если только будетъ обезпечена правильная доставка мазута. Имѣется также лѣсопильный заводъ, который не эксплуатируется. Для развитія огородничества намъ необходимы сѣмена. Вообще, районъ нашъ богатый и при совмѣстной съ Союзомъ Городовъ работѣ возможно было бы усилить мѣстное производство.

Коджоры—г. **Хосроевъ**. По условіямъ мѣстной жизни, въ зимніе мѣсяцы городская управа особыхъ начинаній не предпринимаетъ. На лѣтніе мѣсяцы предположено открытіе лавки.

Озургеты—г. **Мурванидзе**. Послѣ турецкаго нашествія городское хозяйство было окончательно разорено. Въ уздѣ былъ голодъ, посѣвовъ не было и возстановленному городскому самоуправленію пришлось начать свою работу въ исключительныхъ условіяхъ. Никакихъ товаровъ въ городѣ не осталось, все было вывезено турками и лишь случайныя поступленія отъ Комитета Снабженія и Союза Городовъ болѣе или менѣе улучшили создавшееся положеніе. Однако, притокъ товаровъ былъ не систематическій. Въ началѣ дѣятельности на-

шей были нѣкоторыя недоразумѣнія съ кооперативами изъ за того, у кого долженъ быть сосредоточенъ аппаратъ распределенія, но затѣмъ вопросъ этотъ былъ улаженъ. Свободнаго капитала у насъ нѣтъ, необходимо открытіе намъ кредита; правда, это не всегда безопасно, ибо часто мы не такъ охотно возвращаемъ полученное. Этотъ порядокъ возможно видоизмѣнить принятіемъ на себя личной отвѣтственности городскихъ дѣятелей за суммы и товары. При веденіи коммерческихъ операцій мы не должны особенно увлекаться, чтобы не впасть въ спекуляцію.

Докладчикъ **Фалилѣвъ** указываетъ на то, что въ докладахъ съ мѣстъ были весьма цѣнные свѣдѣнія, которыми не замедлитъ воспользоваться Хозяйственный Отдѣлъ. Касаясь вопроса о взаимоотношеніяхъ съ кооперативами, находитъ, что при данныхъ условіяхъ рынка нельзя сразу порвать всякія связи съ кооперативами и надѣяться исключительно на городскія лавки. Этотъ переходъ необходимо совершить постепенно, въ силу условій рынка; нельзя забывать, что всего того, что нужно потребителю, городъ въ своихъ магазинахъ дать не можетъ и потребитель, естественно, ищетъ другого источника для удовлетворенія своихъ нуждъ. Въ отношеніи опредѣленія цѣнъ на купленные товары необходимо руководствоваться цѣнами себѣстоимости и рынка. Будутъ товары, которые придется продавать по рыночнымъ цѣнамъ, хотя себѣстоимость ихъ была бы ниже, но зато въ другихъ случаяхъ придется не останавливаться предъ тѣмъ, чтобы товаръ, купленный по высокой цѣнѣ, продавать по низкой. Этимъ проявляется общественный характеръ предпріятія, а что касается потерь на товарахъ, продаваемыхъ по низкимъ цѣнамъ, то въ конечномъ итогѣ, при сведеніи баланса всей операціи, онъ покроется прибылью съ какого либо другого товара. Вообще цѣны должны быть очень гибкими и всегда допустимы такъ называемые переходы. Далѣе, чтобы избѣжать необходимости платить частыя ликвидационныя, слѣдуетъ въ началѣ же организаціи предпріятія дѣлать отчисленія на возможную ликвидацию служащихъ, съ начисленіемъ этой суммы на стоимость

товара. Постепенно образуется извѣстный капиталъ, имѣющій специальное назначеніе. Дополняя одобренныя участниками Совѣщанія условія расчета, Фалилѣевъ находитъ вполне возможнымъ уплату долга Союзу товарами мѣстнаго производства, съ обязательнымъ предварительнымъ соглашеніемъ о цѣнахъ. Въ заключеніе докладчикъ указываетъ на то, что ближайшая цѣль Хозяйственнаго Отдѣла—это стать крупнымъ оптовымъ центромъ для городовъ, что возможно лишь при открытіи дорогъ на внѣшніе рынки и установленіи нормальныхъ торговыхъ отношеній съ другими государствами.

Предсѣдатель г. *Мурванидзе*, резюмируя пренія по докладу подчеркиваетъ, что принятіе совѣщаніемъ условій расчета докладчика за купленные Городскими Самоуправленіями товары кладутъ начало новыхъ взаимоотношеній между городами и Хозяйственнымъ Отдѣломъ и потому необходимо, чтобы условія эти соблюдались въ точности. вмѣстѣ съ тѣмъ слѣдуетъ особенное вниманіе обратить на усиленіе мѣстнаго производства, дабы развитъ производительныя силы страны и жить не только привозными товарами, доставка коихъ подвергается всевозможнымъ случайностямъ политическаго момента, но также и товарами собственнаго производства.

Предсѣдатель Совѣщанія *Мурванидзе*.

Секретарь *Теръ-Нерсесовъ*.

Д о к л а д ъ

о дѣятельности отдѣла технического и предпріятій за время съ сентября 1918 г. по мартъ мѣсяць 1919 г.

Дѣятельность Отдѣла Техническаго и Предпріятій въ отчетномъ періодѣ заключалась:

1. Въ снабженіи городовъ техническимъ имуществомъ и строительными матеріалами;
2. Въ составленіи проектовъ по заданіямъ городовъ;
3. Въ организаціи съемки городскихъ плановъ;
4. Текущія работы по дѣламъ Главнаго Комитета и
5. Въ организаціи и надзорѣ за предпріятіями Союза Городовъ.

I.

Снабженіе городовъ Республики Грузіи техническимъ имуществомъ и строительными матеріалами.

За отчетный періодъ дѣло снабженія городовъ техническимъ имуществомъ находилось въ болѣе тяжеломъ положеніи, нежели остальные отрасли работы Техническаго Отдѣла. Новыхъ поступленій такого рода матеріаловъ извнѣ не было, требованія же городовъ все возрастали съ проявленіемъ самодѣятельности городскихъ самоуправленій. Запасъ оставшихся техническихъ матеріаловъ на территоріи Грузіи, какъ въ частныхъ складахъ, такъ и на складахъ общественныхъ и иныхъ организацій былъ не такъ великъ, какъ предполагали и запасъ этотъ зачастую носилъ весьма случайный характеръ. Когда учрежденія и организаціи Республики Грузіи предъявили требованія на тотъ техническій матеріалъ, какой имъ нуженъ, то оказалось, что учрежденія и организаціи, располагавшіе техническими матеріалами не въ состояніи удовлетворить потребности даже въ одной десятой части требуемаго.

Такимъ образомъ передъ Техническимъ Отдѣломъ предстала чрезвычайно трудная задача изыскать средства для удовлетворенія хотя бы частныхъ насущныхъ нуждъ городовъ и необходимыхъ для нихъ техническихъ матеріаловъ.

По предварительному выясненію необходимаго городамъ Грузіи технического имущества для работъ въ городахъ, Техническимъ Отдѣломъ были предприняты шаги въ полученію необходимыхъ матеріаловъ извнѣ, главнымъ образомъ изъ Украины, для чего по предложенію Техническаго Отдѣла, былъ командированъ одинъ изъ старшихъ сотрудниковъ Отдѣла на Украину для выясненія возможности приобрести главные матеріалы для городовъ Республики (трубы водопроводныя и канализаціонныя, санитарные приборы, желѣзо сортовое, листовое и фасонное, арматуру водопроводную, краски, приборы строительные, имущество телефонное, матеріалы для электрическихъ установокъ, стекла и пр.). Кромѣ предпринятыхъ Техническимъ Отдѣломъ мѣръ къ полученію матеріаловъ извнѣ, Технической Отдѣлъ главныя усилія направилъ на внутренний рынокъ, т. е. принималъ всѣ мѣры для полученія нужныхъ матеріаловъ отъ учреждений и организацій, кои въ такихъ матеріалахъ не нуждались или имѣли ихъ избытокъ; для этого Технической Отдѣлъ старался ввести своихъ представителей въ разныя комиссіи, распределяющія и ликвидирующія техническое имущество.

Въ силу сложившихся обстоятельствъ значительную часть иму-

щества приходилось приобретать даже у правительственныхъ учреждений за наличный расчетъ, не говоря уже о приобретени имуществъ въ территоріи Республики, кромѣ того получаемое отъ ликвидируемыхъ учреждений имущество приобреталось по цѣнамъ, не на много ниже рыночныхъ. Такимъ образомъ, заготовка для образованія складовъ технического имущества оказалось не подѣ силу Союза Городовъ, т. к. требовала затраты огромныхъ средствъ, но для этого ни у Союза Городовъ, ни у городскихъ самоуправленій ихъ не было. Въ виду этого приходилось приобретать только то, что города требовали въ данный моментъ, платить за это наличными деньгами, а отпускать городамъ въ кредитъ. О покупкѣ же въ предѣловъ Грузіи нечего было и думать, опять таки изъ за отсутствія средствъ у Союза Городовъ и эту операцію временно пришлось отложить впередъ до того момента, когда немного окрѣпнуть города и смогутъ дать необходимыя для этого средства или же самъ Союзъ Городовъ сможетъ эту операцію произвести своими силами. Каждый день, требованія городовъ на техническій инвентарь все возрастали, количество же имущества на внутреннемъ рынкѣ уменьшалось и продолжаетъ уменьшаться, а цѣны поднимаются и становятся настолько высокими, что дальнѣйшая заготовка становится чрезвычайно затруднительной и зачастую приходится отказываться отъ приобретения того или иного матеріала нужнаго для городовъ; поэтому понятнымъ становится то настойчивое требованіе Техническаго Отдѣла, предъявляемое къ городамъ, присылать требованія какъ можно точнѣе и безъ излишка изложенныя, а также детально мотивированныя. Города въ своихъ требованіяхъ чаще всего забываютъ тѣ огромныя усилія, кои приходится затрачивать для получения того или иного матеріала, не говоря уже о затратахъ и присылая свои требованія, города просто перечисляютъ нужный имъ матеріалъ, что совершенно не достаточно.

Союзъ Городовъ, по роду своей прежней дѣятельности, имѣлъ меньше всего на своихъ складахъ технического имущества, слѣдовательно, то, что нужно городамъ, въ наибольшей части, приходится приобретать на сторонѣ, поэтому на значительную часть отпускаемыхъ городамъ матеріаловъ стоятъ высокія цѣны и отпускъ такихъ матеріаловъ иногда запаздываетъ. Каждый, самый незначительный техническій предметъ, если его нѣтъ на складахъ Союза Городовъ и онъ не старой заготовки, стоитъ чрезвычайно дорого и зачастую невозможно его приобрести.

Такое въ общихъ чертахъ положеніе вопроса о снабженіи техническимъ имуществомъ, какое было до сихъ поръ.

Переходя къ конкретнымъ даннымъ за отчетный періодъ по работѣ Техническаго Отдѣла, въ области технического снабженія можно установить слѣдующее:

1) Поступило требованій на равнаго рода имущества технического характера отъ 19 городовъ.

2) Всего требованій отъ 19 городовъ поступило 47.

3) Полностью выполнено требованій 14.

4) Частично выполнено требованій 33.

Въ дальнѣйшемъ, Техническій Отдѣлъ нѣкоторое время еще сможетъ частично удовлетворять нужды городовъ строительными и техническими матеріалами изъ существующихъ государственныхъ и общественныхъ учреждений. Что же касается болѣе далекихъ перспективъ, то при продолжающейся экономической разрухѣ, онѣ въ общемъ мрачны, ибо полученіе матеріаловъ на внутреннемъ рынкѣ становится все затруднительнѣе, въ виду уменьшенія ихъ количества и возрастанія цѣнъ на нихъ; полученіе этихъ матеріаловъ изъ границы затрудняется чрезвычайно низкимъ курсомъ мѣстныхъ фонъ и тяжелыми условіями транспорта.

Въ цѣляхъ снабженія городовъ строительными матеріалами, Техническій Отдѣлъ исходатайствовалъ разрѣшеніе на полученіе этихъ матеріаловъ, наравнѣ съ правительственными учреждениями изъ наиболѣе богатыхъ въ настоящее время складовъ бывшаго Закавказскаго Областного военно-промышленнаго Комитета. При разверсткѣ указаннаго имущества въ Особой Комиссіи при Министерствѣ Торговли и Промышленности, на долю Союза Городовъ Грузіи пришлось матеріаловъ, по современнымъ цѣнамъ на сумму около 3.000.000 руб.

Въ виду описанной выше острой нужды въ строительныхъ матеріалахъ, Техническимъ Отдѣломъ приняты мѣры къ организаціи импорта технического имущества изъ Западной Европы: въ настоящее время ведутся переговоры съ мѣстными техническими конторами, имѣющими связь съ Западомъ, о доставкѣ этого имущества изъ Франціи, гдѣ цѣны на этого рода матеріалы, въ сравненіи съ цѣнами мирнаго времени, поднялись лишь въ два раза. Доставленные изъ Франціи матеріалы, если принять во вниманіе разницу въ курсѣ валюты, дороговизну фрахта, страховки и проч., обойдутся все же въ два раза дешевле цѣнъ, существующихъ на эти матеріалы на внутреннемъ рынкѣ. Съ одной изъ техническихъ конторъ достигнуто уже соглашеніе по всѣмъ основнымъ вопросамъ доставки технического

имущества изъ заграницы. Благодаря содѣйствию, оказанному этой конторѣ мѣстнымъ Французскимъ Консульствомъ, она имѣетъ возможность установить сроки выполненія заказовъ. Техническій Отдѣлъ падѣется также на успешный результатъ работъ Правительственной Комиссiи по товарообмѣну между Грузiей и Державами Согласiя. Во всякомъ случаѣ Техническій Отдѣлъ долженъ имѣть точное представленiе о потребностяхъ городовъ въ техническихъ материалахъ, для чего просить представителей настоящаго Съѣзда, по возвращенiи въ свои города сообщить Техническому Отдѣлу подробныя свѣдѣнiя о своихъ потребностяхъ на техническое имущество.

II.

Составленiе проектовъ по заданiямъ городовъ.

Для составленiя проектовъ по заданiямъ городовъ, Техническимъ Отдѣломъ были командированы на мѣста инженеры для производства обслѣдованiй, обмѣровъ и для полученiя всѣхъ данныхъ, необходимыхъ для составленiя соответствующихъ проектовъ. По настоящее время инженеры были командированы въ слѣдующiе города: Лапчуты, Самтреди, Сурамъ и Хашури, для каковыхъ городовъ уже составлены почти всѣ тѣ проекты, которые ими требовались: такъ, для Лапчутъ составлены проекты: мостовъ черезъ рѣку Ляшесъ-Геле и Арагвисъ-Геле и укрѣпленiй береговъ рѣчки Ляшесъ-Геле; для Самтреди для проектированiя двухъ мостовъ черезъ рѣку Цхеписъ-Цхали и Рiонъ, на основанiи данныхъ съемокъ, пока составлены планы и поперечныя сѣченiя, а также приступлено къ составленiю проектовъ самихъ мостовъ; для Сурама составлены проекты: крытаго рынка, лѣтнаго театра, школы, моста черезъ рѣку Сурамулу и наконецъ для Хашури проектъ амбулаторiи съ приемнымъ покоемъ. Кроме того для этихъ же городовъ разрабатываются типовые проекты боенъ, общественныхъ бань и прачешныхъ, а также приступлено къ выработкѣ типовыхъ проектовъ, выгребовъ, помойныхъ ямъ, мусоросжигательныхъ печей и другихъ сооружений по улучшенiю санитарнаго состоянiя городовъ. Затѣмъ приступлено къ составленiю проектовъ двухъ новыхъ мостовъ въ городѣ Хашури.

По просьбѣ Озургетской Городской Управы разработаны и посланы на одобренiе заданiя для составленiя проекта Народнаго Дома, зданiя мужской и женской гимназiй, больницы, бойни и зданiя Городской Думы и Управы. Заданiя эти посланы уже давно, но до сего времени они не возвращены, почему невозможно было еще

приступить къ проектированію указанныхъ выше сооружений. Кромѣ указанныхъ городовъ, въ Технической Отдѣлъ Союза Городовъ не поступало требованій на составленіе проектовъ ни отъ одного города, что можно объяснить лишь отсутствіемъ увѣренности въ возможности претворить въ жизнь при настоящихъ условіяхъ рынка, какія бы то ни было проекты. Но съ другой стороны слѣдуетъ указать на ошибочность такого взгляда, если таковой имѣетъ мѣсто, такъ какъ именно теперь, заблаговременно, необходимо разобрать и составить всѣ необходимые проекты, чтобы при первой возможности и улучшеніи условій полученія строительныхъ и техническихъ матеріаловъ, приступить немедленно къ ихъ осуществленію, а потому желательнѣе, чтобы города, предполагающіе въ будущемъ производить тѣ или инныя работы по благоустройству и улучшенію санитарнаго состоянія города, обращались бы съ предложеніемъ въ Технической Отдѣлъ разработать всѣ необходимые проекты. Такое наличие готовыхъ и уже детально разработанныхъ проектовъ, дастъ возможность городамъ проводить ихъ въ жизнь, постепенно, по мѣрѣ ихъ надобности и улучшенія финансоваго положенія городовъ.

III.

Организація съемки городскихъ плановъ.

Кромѣ указанныхъ работъ для городовъ, Техническимъ Отдѣломъ разработаны техническія инструкціи для съемки плановъ городовъ, а также и условія ихъ выполненія. О необходимости городскихъ плановъ Техническимъ Отдѣломъ уже указывалось нѣсколько разъ, какъ на Техническомъ Совѣщаніи представителей городовъ въ іюль 1918 г. такъ и въ сентябрѣ того же года на съѣздѣ городовъ, а также и въ циркулярахъ, разосланныхъ городамъ еще въ декабрѣ прошлаго года.

Между тѣмъ до февраля с. г. согласіе на съемку плановъ заявили только два города—Ланчуты и Сепакі. По полученіи этихъ двухъ заявленій Технической Отдѣлъ приступилъ къ выясненію окончательныхъ условій выполненія съемокъ, при чемъ оказалось, что первоначальныя предположенія о площади заселенныхъ частей города, отъ 50-ти до 100 десятинъ, были ошибочны и потому согласно постановленію Исполнительнаго Бюро, созвано было особое совѣщаніе изъ специалистовъ, которое рѣшительно высказалось за срѣднюю сдачу работъ по съемкѣ, при чемъ признало необходимымъ для точнаго опредѣленія стоимости работъ, руководствоваться еди-

ничными цѣнами на отдѣльныя категоріи работъ. Но такъ какъ на стоимость съемки плановъ ложатся расходы, какъ по приглашенію особаго штата для технического контроля за работами по съемкѣ со стороны Техническаго Отдѣла, такъ и по заготовкѣ пивелдированныхъ реперовъ и знаковъ, то желательно, чтобы для уменьшенія стоимости этихъ расходовъ они ложились на большее число съемокъ. Поэтому, въ среднихъ числахъ прошлаго февраля были разосланы циркуляры городамъ, съ просьбой сообщить свое согласіе на съемку плановъ, но до сего времени на эти циркуляры не полученъ отвѣтъ ни отъ одного города. Принимая во вниманіе, что теперь, съ наступленіемъ весны, возможно немедленно начать работу, Техническій Отдѣлъ проситъ представителей городовъ послѣпить подачей заявленія о согласіи городовъ на съемку плановъ на условіяхъ, изложенныхъ въ послѣднемъ циркулярѣ Техническаго Отдѣла.

IV.

Текущія работы отдѣла технического и предпріятій.

Эта часть работы Техническаго Отдѣла, начиная съ 1-го сентября 1918 г. по 1-ое марта 1919 г. носила самый разнообразный характеръ. Техническому Отдѣлу приходилось выполнять всѣ тѣ работы технического характера, кои возникали въ процессѣ дѣятельности Союза Городовъ Республики Грузія. Такимъ образомъ были выполнены всѣ перестройки и оборудованія помѣщеній Союза Городовъ (изъ нихъ главнѣйшія: 1) капитальный ремонтъ и переустройство Кожевеннаго завода, 2) приспособленіе и ремонтъ военно-фельдшерской школы подъ распределительный пунктъ, 3) капитальный ремонтъ Дидубійской мельницы, 4) ремонтъ Центральной хлѣбопекарни, 5) ремонтъ Аптекарскаго склада, 6) ремонтъ помѣщеній Бактеріологическаго отряда, 7) капитальный ремонтъ помѣщенія Комитета и перестройка магазина Союза Городовъ и 8) ремонтъ Центральнаго склада).

V.

Организація предпріятій Союза Городовъ и надзоръ за ними.

Предпріятій у Союза Городовъ имѣется въ настоящее время два: Кожевенный заводъ съ обувной мастерской и типографія и организуются еще механическія мастерскія, а также имѣется въ виду организовать дерево-обдѣлочную мастерскую для изготовленія школьной и больничной мебели, оконъ, дверей и др. частей для постройки общественныхъ зданій.

Однимъ изъ главныхъ и доходныхъ предпріятій слѣдуетъ считать Кожевенный заводъ, гдѣ въ настоящее время работаютъ

свыше 200 рабочихъ. Кожевенный заводъ, какъ извѣстно, былъ полученъ Союзомъ Городовъ отъ Интенданства Военнаго Вѣдомства въ маѣ 1918 г. и представлялъ изъ себя складъ всякаго рода неподѣланныхъ кожъ и частей для постройки выючныхъ сѣделъ и шорныхъ издѣлій, а также имѣлось 10 цементныхъ чановъ для залички кожъ. Никакого другого оборудованія, необходимаго для нуждъ Кожевеннаго завода или обувной мастерской не имѣлось, а потому Техническимъ Отдѣломъ приступлено было немедленно къ оборудованію завода, который въ настоящее время имѣетъ возможность не только отдѣлывать имѣющуюся на складѣ неподѣланную кожу, но и производить выработку и отдѣлку кожъ изъ мѣстнаго сырья. Такъ, за время съ іюля прошлаго года по 1-ое марта текущаго года отдѣлано кожи: хрома 1-го, 2-го и 3-го сортовъ всего въ количествѣ 5,075 фусъ; черной юфты изготовлено 529 пудовъ и полуваальной кожи 321 пуд. Кромѣ того въ настоящее время находится въ работѣ около 300 кожъ, коровокъ для выдѣлки подошвенной кожи, полувала, юфты и хрома, а также заложены 200 шт. бараньей и козлиной кожи для выдѣлки мѣшины и шевро. Такое производство отдѣлки кожъ дало Кожзаводу возможность широко развить обувную мастерскую, которой за тотъ же періодъ времени съ августа 1918 г. по 1-ое марта 1919 г. выпущено слѣдующее количество обуви:

1) Каламанъ	11.747 паръ.
2) Сандалий	6.032 "
3) Чувяковъ.	12.698 "
4) Скороходовъ.	6.523 "
5) Ботинокъ и туфель дамск. и дѣтск.	1.108 "
6) Заготовокъ разныхъ	4.509 "

Кромѣ того въ мастерскихъ были использованы какъ кожевенный доскутъ, такъ и брезентовый для изготовленія галантерейныхъ предметовъ и выпущено было:

1) Сумокъ брезентовыхъ	303 штукъ.
2) Портъ-пледы брезентовые	90 "
3) Кожанные кондукторскія сумки.	100 "
4) Кожаные портфели.	30 "

Въ началѣ все производство завода отпускалось лишь общественнымъ организаціямъ и Кооперативамъ за наличный расчетъ, но затѣмъ, когда учрежденія эти не могли производить расчета на наличныя и просили отпускать имъ товаръ въ кредитъ, Исполнительное Бюро не нашло возможнымъ отпускать товаръ въ кредитъ,

такъ какъ еженедѣльный расходъ въ 30—40 тысячъ рублей для расплаты съ рабочими былъ бы не подъ силу Союзу Городовъ и чтобы не происходило завала готовыхъ издѣлій, Исполнительное Бюро поставило отпустить товаръ этотъ въ продажу на комиссионныхъ началахъ въ магазины Товарищества „Проводникъ“, въ оптово-розничный магазинъ Согора и въ кожевенный магазинъ И. П. Хараева, которому, между прочимъ, передается также для продажи весь кожаный доскутъ, остающийся отъ работъ въ мастерской обуви. Благодаря такой системѣ реализаціи производства Кожзавода, на складахъ послѣднаго уже уменьшается заваль готовыхъ издѣлій.

Но въ виду того, что для дальнѣйшей работы и развитія дѣятельности обувной мастерской не имѣлось достаточнаго количества подходящей кожи, главнымъ образомъ хрома, явилось необходимымъ усилить изготовленіе тѣхъ сортовъ обуви, которые требуютъ юфты и полувала. Съ этой цѣлью Техническимъ Отдѣломъ въ началѣ ноября прошлаго года сдѣлано было предложеніе Административному Отдѣлу Военнаго Министерства объ изготовленіи ботинокъ (англійскаго образца) для нуждъ арміи Республики Грузин. Административный Отдѣлъ, разсмотрѣвъ и одобривъ представленные образцы ботинокъ, далъ Кожзаводу заказъ на изготовленіе ботинокъ въ количествѣ 10.000 паръ по цѣнѣ 175 руб. за пару, при чемъ кромѣ подошвы и набоекъ весь остальной матеріалъ долженъ былъ быть поставленъ Кожзаводомъ. Исполненіе этого заказа начато было 24-го декабря п. г. и къ 1-му марта с. г. было сдѣлано 6465 паръ, т. е. почти по 300 паръ ежемѣсячно, такъ что весь заказъ будетъ законченъ въ началѣ апрѣля мѣсяца. Принимая во вниманіе, что на этомъ заказѣ работаетъ 110 мастеровъ и не желая оставлять ихъ безъ работъ, Технической Отдѣлъ возбудилъ ходатайство передъ Административнымъ Отдѣломъ о передачѣ Кожзаводу новаго заказа, на что нами уже получено согласіе на передачу Кожзаводу на 30.000 паръ ботинокъ, при чемъ для исполненія этого новаго заказа, Кожзаводу будетъ отпущено, соответствующее количество какъ отдѣланной, такъ и недоделанной кожи изъ запасовъ кожъ Комитета Снабженія. Кромѣ того такого же образца ботинки необходимы и для Народной Гвардіи, съ которой Техническимъ Отдѣломъ ведутся переговоры о полученіи отъ нихъ заказа.

Принимая во вниманіе, что съ дальнѣйшимъ развитіемъ обувной мастерской потребуются большое количество кожи, каковой на рынкѣ почти не имѣется, а если и имѣется, то расцѣнивается, по баснословно высокимъ цѣнамъ, Техническимъ Отдѣломъ разработанъ

уже проектъ расширенія Отдѣла по выработкѣ кожъ изъ мѣстнаго сырья, что дастъ возможность пополнять убыль запаса кожъ на складѣ завода по болѣе угѣреннымъ цѣнамъ. Проектъ этотъ на дняхъ будетъ внесенъ на разсмотрѣнiе и утвержденiе Исполнительнаго Бюро.

Доходность Кожзавода съ начала его функционированiя по 1-ое января с. г. опредѣляется суммой около 500.000 рублей, не считая прибыли отъ военнаго заказа, который дастъ Союзу Городовъ не менѣе 25% чистой прибыли. Имѣя такую прибыль и находясь нужнымъ дальнѣйшее развитiе и расширенiе Кожзавода, Техническимъ Отдѣломъ былъ возбужденъ вопросъ о приобрѣтенiи въ собственность Союза Городовъ смежнаго съ заводомъ участка пустопорожней земли площадью въ 565 кв. саж. и стоимостью въ 30.000 рублей. Исполнительное Бюро нашло выгоднымъ такое предложенiе и постановило приобрѣсти этотъ участокъ; постановленiе это въ настоящее время приводится въ исполненiе. Кромѣ того Техническимъ Отдѣломъ ведутся переговоры о покупкѣ участка, на которомъ находится самъ заводъ, принадлежащiй какъ и большинство построекъ на немъ, Т-ву „Стукенъ и К.“, Правленiе котораго находится въ Москвѣ. Послѣ приобрѣтенiя этихъ двухъ участковъ, Техническимъ Отдѣломъ будетъ составленъ полный проектъ переустройства и расширенiя Кожзавода, со всѣми необходимыми приспособленiями, какъ для устройства Кожевеннаго Отдѣла, такъ и мастерскихъ обуви, которыя въ будущемъ должны будутъ перейти на механическое изготовленiе обуви. Имѣя же полный проектъ завода, возможно будетъ исполнять его постепенно, по мѣрѣ надобности и наличiя средствъ, дабы въ конечномъ итогѣ получить вполнѣ рационально законченное сооруженiе, отвѣчающее всѣмъ требованiямъ техники этого производства.

Другое предпрiятiе Союза Городовъ—это типографiя, приобрѣтенная Союзомъ Городовъ по реквизиции у М. Мартиросянца за 162.000 р. Типографiя эта считается одной изъ лучшихъ типографiй въ Тифлисѣ по оборудованiю, машинами и прифтами. Въ последнее время Союзомъ Городовъ приобрѣтены за 35.000 рублей линовальная машина, спивальная и другiе станки и машины для переплетнаго отдѣла типографiи. Кромѣ заказовъ для нуждъ Главнаго Комитета Союза Городовъ типографiей исполненъ цѣлый рядъ заказовъ, полученныхъ какъ отъ частныхъ лицъ, такъ и общественныхъ организацiй; такихъ заказовъ получено по первое января 1919 г., т. е. за 7 мѣсяцевъ 583 шт., затѣмъ приступлено къ за-

готовкѣ ученическихъ тетрадей, которыхъ уже выпущено болѣе 20.000 шт., но въ виду отсутствія соотвѣтствующей бумаги, изготовленіе тетрадей временно приостановлено. Для изданія учебниковъ, журналовъ и для исполненія другихъ заказовъ на грузинскомъ языкѣ—приобрѣтены грузинскіе прифты на сумму болѣе 35.000 руб., благодаря чему въ настоящее время типографіей принятъ заказъ на изданіе учебниковъ для Общества Грамотности въ количествѣ 60.000 экземпляровъ на сумму 115.000 руб. и печатается двухнедѣльный дѣтскій журналъ „Накадули“ в Грузинскій отдѣлъ журнала „Кавказскій города“. Въ типографіи работаютъ въ настоящее время до 30 человекъ и принято заказовъ до 1-го января 1919 г. на общую сумму 277.500 руб., при чемъ чистая прибыль опредѣляется суммой около 75.000 руб. Для расширенія дѣятельности типографіи Техническимъ Отдѣломъ ведутся переговоры о приобретеніи еще одного большого печатнаго станка, такъ какъ имѣющіеся два станка, не считая ратаціонной машины, недостаточны для исполненія тѣхъ заказовъ, которые поступаютъ въ Типографію. Предпріятіе это, какъ показалъ опытъ, въ теченіе 10 мѣсяцевъ слѣдуетъ считать также выгоднымъ и потому представляется вполне возможнымъ въ будущемъ расширить его настолько, чтобы возможно было бы исполнять большіе заказы для нуждъ народнаго образованія и для удешевленія этихъ издѣлій.

Третье предпріятіе Союза Городовъ—это механическіе мастерскія, организація которыхъ начата лишь всего мѣсяца полтора тому назадъ. Послѣ ликвидаціи Авто-транспортнаго отдѣла и Центральныхъ мастерскихъ Военнаго Службы предъ Техническимъ Отдѣломъ стала очередная задача организовать техническія мастерскія, удовлетворяющія нужды Союза Городовъ. Для организаціи новыхъ мастерскихъ, удовлетворяющихъ вышеизложеннымъ требованіямъ не было ни подходящаго оборудованія, ни помѣщенія, поэтому Технический Отдѣлъ остановился въ своемъ выборѣ, быть можетъ временно, на мастерскихъ бывшей Кавказской Автороты, которая послѣ большихъ усилій удалось получить Союзу Городовъ. Какъ всѣ предпріятія, передававшіяся изъ рукъ въ руки, Механическія мастерскія, переданныя въ концѣ января сего года Союзу Городовъ, были сплошной руиной, надъ возстановленіемъ которой пришлось работать около мѣсяца, послѣ чего мастерскія были приведены съ большими затратами въ болѣе или менѣе благоустроенный видъ.

Основной задачей механическихъ мастерскихъ является работа по изготовленію предметовъ необходимыхъ каждому городскому

хозяйству; водопроводныя части и арматуру, ремонтъ механическихъ приспособленій городовъ, изготовленіе въ деревообдѣлочной школьной и больничной мебели, оконъ и дверей для больничныхъ, школьныхъ и другихъ городскихъ зданій и т. п. работы.

Временно механическія мастерскія заняты приведеніемъ въ порядокъ автомобильнаго имущества Союза Городовъ, которое только по приведеніи его въ порядокъ будетъ представлять значительную цѣнность. Кромѣ временной работы по приведенію автомобильнаго имущества въ порядокъ, механическія мастерскія переоборудовываются, пополняются новыми орудіями производства, другими словами приводятся въ то положеніе, при которомъ возможна основная работа мастерскихъ.

Въ настоящее время Техническимъ Отдѣломъ ведутся переговоры о приобрѣтеніи деревообдѣлочной мастерской, съ механическимъ оборудованіемъ, а также запасовъ сухого лѣса, для постройки школьной и больничной мебели и другихъ столярныхъ работъ. По окончаніи оборудованія мастерскихъ и приведенія автомобильнаго имущества въ порядокъ, Техническимъ Отдѣломъ будетъ сообщено городамъ, какія работы и на какихъ условіяхъ могутъ быть выполнены механическими мастерскими Союза Городовъ.

Завѣдывающій Техническимъ Отдѣломъ

Инженеръ П. Зурабянъ.

Союзъ. Город. Республики Грузіи.

БАЛАНСЪ

на 1-е Августа 1918 года.

Утвержденъ въ засѣданіи
Исполнит. Бюро 19 февраля
1919 г. № 24.

Счетъ

на 1-ое Августъ

Активъ.

Счетъ кассы:					
Наличныхъ денегъ на с./ч.				182.300	74
Счетъ прод. бум. принад. залогъ:					
5% внутр. заемъ 1915 года.				1.000	—
Счетъ недвиж. имущества:					
A. Кожев. заводъ, Прибылевск. 11, приняты артельщ. отъ интенд. по описи	25.364	60			
Постройки, произв. Союзомъ Гор.	6.787	12	32.151	72	
B. Центроскладъ, Андреевск. 82 (на гор. земля)			9.000	—	41.151 72
Счетъ движим. имущества:					
Согласно описей состоятъ инвентаря:					
а) въ Главномъ Комитетѣ.			15.839	50	
б) " Типографіи			159.396	13	
в) на Кожевениномъ заводѣ			43.737	40	
г) Обознаго при Центроскладѣ			12.450	—	
д) въ Бактеріологическомъ отрядѣ			22.451	57	
е) " Центральн. мастерск.—инвент.	29.776	51			
и инструм.	15.439	34	45.215	85	299.090 45
Счетъ Центросклада:					
Согл. описи на с./ч. состоятъ пред. и матер.:					
а) хозяйственныхъ			745.564	40	
б) Бѣлья и одежды			599.400	01	
в) Обознаыхъ			111.923	64	
г) Продуктовъ продовольствія			58.976	96	1.515.865 01
Счетъ склада при кож. заводѣ:					
Согласно описи, принят. артельщ. матер. и предм. по расцѣнкѣ Особой Комиссіи					1.543.770 61
Счетъ склада аптекарск. товар.:					
Согласно описи, состоятъ: медик., перев., матер., и хирург. принад.					840.118 18
Счетъ склада при центр. мастер.:					
Согласно описей состоятъ:					
а) Предметовъ и матер. разн.			114.140	03	
б) Готовыхъ издѣлій			59.722	55	
в) Неокончен. издѣлій.			30.522	35	204.385 43
Счетъ разныхъ лицъ и учрежд.:					
Согласно вѣдом. состоятъ дебит. на с./ч.					515.659 89
Счетъ подотчетн. лицъ:					
Согласно вѣдом. состоятъ авансовъ за подотчетными лицами на с./ч.					416.408 32
Счетъ расходовъ за счетъ смѣты:					
Произведен. расходовъ на с./ч. согласно вѣдомости.					6.258 10
Балансъ.					5.586.008 45

Товарищъ Предсѣдателя М. Русія.

Баланса

ста 1918 г.

Пассивъ.

Счетъ капитала въ имущ:				
а)	Недвижим. имущ. и движ.	75.889	12	
б)	Разница расцѣпки матер. Кожевен. завода.	268.128	61	344.017 73
Счетъ Всероссийск. Союза Городовъ:				
а)	За надич. деньги и долг. обяз.	725.504	48	
б)	Недвиж. имущество	9.000	—	
в)	Движим.	255.353	05	
г)	Предметы и матер. на складахъ	2.560.368	62	3.550 226 15
Счетъ Россійскаго Правительства;				
За имущество принят. отъ интенд.:				
а)	Недвиж. имущ. (кожев. заводъ)	32.372	—	
б)	Матер. и предм. (d)	1.243.270	—	1.275.642 —
Счетъ разныхъ лицъ и учрежд.:				
Согласно вѣдом. состоитъ кредиторовъ.				388.064 92
Счетъ подотчетныхъ лицъ:				
Согласно вѣдомости, состоитъ перерасх. по представл. отчет.				169 30
Счетъ залогодателей:				
М. М. Налбандянъ, залогъ по пост. лич.		2.500	—	
Меликъ-Шахназаровъ, залогъ по поставкѣ дровъ въ Сарык.-Эрзер. районѣ		1.000	—	3.500 —
Счетъ доходовъ за счетъ смѣты:				
а)	Членскіе взносы городовъ	1.356	50	
б)	Отъ перев. пассаж. Тифл.—Владик.	2.809	95	
в)	„ продажи жур „Кавк Городъ“	88	90	4.255 35
Счетъ переходящихъ суммъ:				
Состоитъ на с/ч.				133 —
Балансовъ.		—	—	5.586.008 45

Главный Бухгалтеръ *А. Саксаганскій.*

Союзъ Город. Республики Грузіи.

БАЛАНСЪ

на 1-е Января 1919 года.

(Операціонный).

Счетъ

на 1-ое Января

Активъ

Счетъ кассы:					
Наличныхъ денегъ на с./ч.					34.306 52
Счетъ текущ. счет. въ кред. учрежд.:					
Въ Кавказскомъ Банкъ					89.997 50
Счетъ прок. бум. принадл. залог.:					
5% внутр. займа 1915 года					1.000 —
Счетъ купон. отъ прок. бумагъ:					
Займа Свободы					12 50
Счетъ недвижимаго имущества:					
а) Кожевенный заводъ, Прибылевская 11, принятый отъ нитенд. Постройки, произв. Союз. Гор.		25.364 60			
		6.787 12		32.151 72	
б) Центроскладъ, Андреевская, 82, (на Городской землѣ)				9.000 —	41.151 72
Счетъ движимаго имущества:					
а) Въ Главномъ Комитетѣ				15.839 50	
б) „ Типографіи				159.396 13	
в) На кожевенномъ заводѣ				43.737 40	
г) Обозъ при центроскладѣ				31.837 —	
д) Въ Бактеріологическомъ отрядѣ				22.451 57	
е) „ Центр. мастерск. — инвентарь		29.776 51			
ж) „ „ инструм.		15.439 34		45.215 85	318.477 45
Счетъ складовъ Союза Городовъ:					
а) Центроскладъ				3.014.185 48	
б) При кожевенномъ заводѣ				1.678.388 86	
в) Аптекарскихъ товаровъ				899.125 58	
г) Центральныхъ мастерскихъ				208.575 43	
д) Старога солд. обмундиров.				196.687 23	
е) Дидубійскій				5.754 —	
ж) При Дидубійской мельницѣ				2.478 13	6.003.174 71
Счетъ транзитн. предм. и матер.:					
Предметы и матер., подлежащ. сдачѣ					39.601 45
Счетъ разн. лицъ и учрежд.:					
Дебиторы, согласно вѣдом.					4.985.604 29
Счетъ подотчетныхъ лицъ:					
а) Авансовъ, подлежащихъ отнесению къ операционному году				954.743 95	
б) Выданныхъ на будущее время				537.674 18	1.492.418 13
Счетъ служащ. Союза Гор. Г. Р.:					
Состоятъ долга на ими за разн. матер.					3.478 80
Счетъ расх. за счетъ смѣты:					
Произвед. расх. по содерж. учрежд. Союза Город. Респ. Грузіи					1.540.024 76
Счетъ расх. за счетъ Всер. С. Г.:					
а) Произведено расх. полиц. учрежд. и служ. военн. организацій				63.003 38	
б) Произв. расх. по ликвид. учрежд. и служ. бѣженск. организацій				13.986 01	76.989 39
Счетъ потеръ и пропажъ:					
Раструска, усыпка и усушка					143 75
Балансъ					14.826.380 97

Товарищъ Предсѣдателя М. Русія.

Баланса

ря 1919 года.

Пассивъ.

Счетъ капитала въ имуществахъ:				
а)	Недвижимое имущество	32.151	72	
б)	Движимое	63.124	40	
в)	Разница въ раздѣлкѣ матер. при- ятыхъ на кожев. заводѣ	268.128	61	363.404 73
Счетъ Всероссійск. Союза Городовъ.				
а)	За наличн. деньги и долг. обязат.	749.824	47	
б)	Недвижимое имущество	9.000	—	
в)	Движимое	255.353	05	
г)	Предметы и материалы на скл.	2.560.368	62	3.574.546 14
Счетъ Россійскаго Правительства.				
За имущество, принятое отъ интенд.:				
а)	Недвижимое (Кожев. заводъ)	32.372	—	
б)	Матер. и предм. по ихъ расцѣнкѣ.	1.243.270	—	1.275.642 —
Счетъ равныхъ лицъ и учрежд.				
Кредиторы, согласно вѣдомости		—	—	2.370.796 16
Счетъ отпуск. тов. со склад. Союза Г.:				
а)	Съ Центросклада	3.721.361	22	
б)	Со Склада при Кожев. заводѣ	958.944	—	
в)	" " аптек. товаровъ	369.183	47	
г)	" " Стар. солд. обмунд.	169.831	77	
д)	" " Двудубйскаго	14.222	50	
е)	" " при центр. мястерск.	21.800	64	5.255.346 60
Счетъ залогодателей:				
По разнымъ подрядамъ и поставк.		—	—	3.560 —
Счетъ переходящихъ суммъ:				
Депозиты разные		—	—	4.726 72
Счетъ доходовъ за счетъ смѣты:				
Поступило доход. по операциямъ Союза Гор. Респ. Грузин		—	—	1.778.358 60
Балансъ		—	—	14.826.380 97

Главный Бухгалтеръ *А. Саксаганскій.*

ОБЩАЯ ВѢДОМОСТЬ

товаровъ, отпущенныхъ городамъ за время отъ 1-го марта по по 1 августа.

1. Сигнахъ	10.000 р.
2. Потн	31.000 „
3. Коджоры	15.000 „
4. Зуглиди	40.000 „
5. Телавъ	3.000 „
6. Ново-Сенаки	22.032 „ 52 к.
7. Кутаисъ	340.700 „
8. Озургеты	251.640 „
9. Сухумъ	7.021 „ 16 „
10. Хони	127.460 „ 15 „
11. Хашури	660.314 „
12. Сурамъ	104.004 „
13. Горн	320.000 „
14. Самтреди	18.000 „
15. Квирилы	16.845 „
16. Ланчхуты	546 „
17. Душетъ	17.000 „
18. Гагры	73.370 „
19. Чіатуры	5.000 „
20. Тифлисъ	334.007 „ 86 „

Всего на сумму . . . 2.387.600 р. 69 к.

Два милліона триста восемьдесятъ семь тысячъ шесть-
сотъ рублей 69 коп.

С В Ъ Д Ъ Н І Я

объ отпускѣ товаровъ, матеріаловъ и медикаментовъ, отпущенныхъ городамъ Республики Грузіи

съ 1-го декабря 1917 г. по 1-ое марта 1919 г.

№№ по порядку.	ГОРОДА.	Медикамен.		Проч. товар.		ИТОГО.	
		Рубли	К.	Рубли	К.	Рубли	К.
1	Ахалкалаки.	—	—	—	—	—	—
2	Ахалцыхъ	484	52	—	—	484	52
3	Гагры	—	—	63.835	55	63.835	55
4	Гори	4.791	39	110.977	80	115.769	19
5	Душетъ	319	68	9.000	00	9.319	68
6	Зугдиди	7.290	56	130.693	05	137.983	61
7	Квирилы	21.538	65	47.464	00	69.002	65
8	Коджоры	—	—	3.324	93	3.324	93
9	Кутаисъ	69.566	73	338.338	58	407.904	31
10	Ланчхуты	12.854	22	1.566	00	14.420	22
11	Ново-Сенаки	31.232	94	35.437	86	66.670	80
12	Озургеты	24.330	54	57.763	38	82.093	92
13	Поти	27.812	45	17.828	02	45.640	47
14	Самтреди	15.394	77	—	—	15.394	77
15	Сигнахъ	40.139	86	3.922	20	44.062	06
16	Сочи	11.551	93	11.261	30	22.813	23
17	Сурамъ	5.203	30	63.983	92	69.187	22
18	Сухумъ	17.893	30	14.052	31	31.945	61
19	Телавъ	7.396	95	4.015	06	11.412	01
20	Хони	4.019	65	64.472	18	68.581	83
21	Хашури	4.937	44	122.186	20	127.123	64
22	Чіатуры	22.159	10	—	—	22.159	10
Итого		329.006	98	1.100.123	34	1.429.129	32

СПИСОКЪ

Городовъ Грузинской Республики, за коими числятся долги
къ 1-му марта 1919 года.

№ по порядку	Г о р о д а .	Дебетъ		Кредитъ		С а л ь д о	
		Рубли	К.	Рубли	К.	Рубли	К.
1	Хопи	68.581	83	12.579	65	56.002	18
2	Поти	57.213	63	15.347	25	41.866	38
3	Ланчхуты	14.420	22	13.400	22	1.020	—
4	Сигнахъ	53.598	09	12.712	96	40.885	13
5	Чиатуры	22.159	10	1.439	75	20.719	35
6	Сухумъ	31.945	01	15.241	81	16.703	20
7	Гагры	68.835	55	28.652	40	10.183	15
8	Квирилы	39.845	02	22.612	71	17.232	31
9	Гори	114.867	19	3	—	114.864	19
10	Душетъ	9.319	68	9.000	—	319	68
11	Озургеты	84.513	12	31.136	38	53.376	74
12	Кутаисъ	425.794	01	287.043	70	138.750	31
13	Сурамъ	75.981	74	57.070	31	18.911	43
14	Зугдиды	2.780	63	380	63	2.400	—
15	Тифлисъ	1.615.088	19	1.309.850	86	305.237	33
		2.684.943	01	1.846.371	63	838.571	38

С П Р А В К А:

о членскихъ взносахъ, поступившихъ отъ городовъ Республики Грузи.

Отъ Квирильской Городской Управы	300 р.
„ Хошуро-Михайловской Гор. Управы	400 „
„ Ланчхутской Городской Управы	289 „ 75 к.
„ Озургетской Городской Управы	300 „
„ Коджорской Город. Управы	46 „ 50 к.
„ Зугдидской Городской Управы	110 „
„ Сигнахской Городской Управы	500 „
„ Телавской Городской Управы	500 „

Итого . . . 2.426 р. 25 к.

ХРОНИКА.

Главный Комитетъ Союза Городовъ Республики Грузіи.

На 4-е Мая с.г. назначено засѣданіе Гл. Комитета.

Въ порядокъ дня внесены нижеслѣдующіе вопросы:

- 1) Выборы 5-го члена Исполнительнаго Бюро для участія въ Президіумѣ Центральнаго Продовольственнаго Совѣта;
- 2) Положеніе и инструкціи Контрольнаго Отдѣла Гл. Комитета;
- 3) Выборы Гл. Контролера;
- 4) Правила о выдачѣ пособій сотрудникамъ Союза Городовъ примѣнительно къ правиламъ Тифлискаго Городскаго Самоуправленія;
- 5) Объ образованіи особаго Контрольнаго Комитета по вопросамъ ликвидаціи;
- 6) Объ оказаніи медицинской помощи сотрудникамъ и ихъ семьямъ;
- 7) Смѣта Гл. Комитета на текущій годъ;
- 8) О субсидіи журналу „Врачъ“.

Хозяйственное Бюро. Въ связи съ происходившимъ въ мартѣ мѣсяцѣ съѣздомъ представителей городовъ, Хозяйственное Бюро отпустило по требованіямъ городскихъ Самоуправленій разные товары на сумму болѣе чѣмъ полтора мил. р. Товары въ большинствѣ случаевъ были осмотрѣны представителями городовъ на складахъ и по ихъ выбору составлены заказы. Проданный товаръ отпущенъ частью за наличный расчетъ, частью въ кредитъ. Согласно состоявшагося 23-го марта соглашенія между представителями городскихъ самоуправленій и Хозяйственнымъ Отдѣломъ, товары отпущены въ кредитъ срокомъ на одинъ мѣсяць, по истеченіи какового срока города обязаны внести 75% стоимости.

Большой спросъ былъ предъявленъ на предметы производства Кожевеннаго завода и на вновь приобрѣтенные Хозяйственнымъ Отдѣломъ товары изъ Баку.

Въ виду кризиса съ мукой Хозяйственный Отдѣлъ отпускаетъ служащимъ правительственныхъ учреждений, общественныхъ организацій, профессиональнымъ союзамъ, домовымъ комитетамъ и пр. кукурузную муку по 80 руб. за пудъ. Тѣмъ же организациямъ отпускаются по опредѣленной нормѣ продукты, какъ то: крупа, рисъ, сушеные фрукты, мука, чай, мануфактура и прочее.

Купленные у Интендантства, въ числѣ прочаго имущества въ Дидубійскомъ складѣ, старые жестяные бидоны въ настоящее время ремонтируются и поступаютъ въ продажу. Бидоны, по исправленіи, испытываются на герметичность и вкладываются въ рѣшетки, заготовленные Хозяйственнымъ Отдѣломъ. Спросъ на бидоны чрезвычайно большой и требованія на нихъ поступаютъ какъ отъ частныхъ лицъ, такъ и отъ общественныхъ организацій и правительственныхъ учрежденій.

Хлѣбный Подотдѣлъ заканчиваетъ отчетъ по операціямъ съ Германскимъ хлѣбомъ.

Съ 3-го апрѣля въ Центральной хлѣбопекарнѣ началась выпечка бѣлаго хлѣба по нарядамъ Продовольственного Отдѣла Городской Управы, изъ муки, доставленной Англійской миссіей. Хлѣбъ распределяется среди сотрудниковъ государственныхъ и общественныхъ учреждений и рабочихъ фабрикъ и заводовъ города Тифлиса Продовольственнымъ Отдѣломъ Городской Управы. Центральная хлѣбопекарня выпекаетъ ежедневно около 800 пудовъ бѣлаго хлѣба. Бромъ бѣлаго хлѣба въ той же пекарнѣ выпекается хлѣбъ для народной гвардіи изъ черной муки, доставленной самой гвардіей и небольшое количество, около 200 пудовъ въ сутки, черного хлѣба Союза Городовъ для тюрьмы и тѣхъ учреждений, которыя по какимъ-либо причинамъ не получаютъ хлѣба въ Продовольственномъ Отдѣлѣ.

Техническимъ отдѣломъ принять отъ администр. отдѣла Воен-Мин-ства новый заказъ ботинокъ въ количествѣ 30.000 паръ.

При Отдѣлѣ Техническомъ и Предпріятій Главнаго Комитета Союза Городовъ Республики Грузіи открыты мастерскія съ цѣлью прійти на помощь городамъ въ оборудованіи больницъ, школъ и проч. общественныхъ учреждений.

Мастерскія въ деревообдѣлочномъ цехѣ могли бы производить парты, столы, скамьи, кафедры, школьныя доски для писанія мѣломъ и др. несложное оборудованіе, также переплеты оконные и и дверные, двери, колоды оконныя и дверныя, садовыя скамьи и др. работы по чертежамъ.

Могли бы готовить ульи и нѣкоторыя другія приспособленія для развитія пчеловодства, ручные кустарнаго типа ткацкіе станки для пряденія.

Въ механическомъ цехѣ можно заготовлять болты, какъ желѣзные, такъ и стальные; винты для печныхъ дверецъ, металлическую посуду изъ черного желѣза, бѣлой жести, цинка и оцинкованнаго желѣза; переносныя печи съ трубами, колѣнами, ремонтъ кипятивльничковъ, камеръ для дезинфекціи. Изготовленіе мѣдныхъ луженыхъ кубовъ со амбевиками. Мелкія водопроводныя части; предметы домашняго обихода. какъ то: скобы и рѣшетки для вытиранія ногъ.

Для выясненія потребности въ необходимыхъ предметахъ, отдѣломъ разосланъ городамъ опросный листъ.

Медико-Санитарнымъ Отдѣломъ закончено оборудованіе амбулаторіи для служащихъ Согора и ихъ семей. Амбулаторія уже правильно функционируетъ. Приемъ больныхъ производится по особой утвержденной инструкціи.

Центральная Бактеріологическая Лабораторія Союза Городовъ, переведенная въ новое помѣщеніе (Сергіевская, 4, телефонъ 18-96), принимаетъ платныя клиничко-диагностическія, бактеріологическія и серодиагностическія изслѣдованія для частныхъ лицъ.

Кромѣ того, лабораторія производитъ индивидуальныя лечебныя вакцины (гонококковую, стафилококковую).

Анализы для лицъ несостоятельныхъ производятся безвозмездно.

С К А Л А

стоимости анализовъ, производимыхъ лабораторіями Согора.

Виды анализовъ	Для частныхъ лицъ	Для учреждений	Для неимущихъ, по запросамъ врачей.
Реакція Вассермана	30 р.	20 р.	Безвозмездно.
Реакція Видаля	15 "	10 "	
Р. Видаля и агглютинаціи съ 2-я паратифами	25 "	15 "	
Бактеріоскопія крови (малярія, возвратный тифъ и т. д.)	10 "	7 "	
Полный клиническій анализъ крови (подсчетъ форменныхъ элементовъ, опредѣленіе % гемоглобина и т. д.)	25 "	15 "	
Изслѣдованіе крови посѣвомъ	25 "	15 "	
Полный качественный анализъ мочи	12 "	8 "	
Бактеріоскопическій анализъ мокроты	10 "	7 "	
Бактеріоскопическое изслѣдованіе на гонококки	10 "	7 "	
Изслѣдованіе на гонококки посѣвомъ	25 "	15 "	
Изслѣдованіе кала на лички глисть	12 "	8 "	
Полный клиническій анализъ кала	20 "	12 "	
Подное (качественное и количественное) изслѣдованіе желудочнаго сока	25 "	20 "	
Изслѣдованіе зараженіемъ животнаго	100 "	80 "	
Изслѣдованіе на дифтерію (посѣвомъ)	15 "	10 "	

Цѣны препаратамъ, изготовляемымъ Центральной Лабораторіей.

1. Индивидуальныя лечебныя вакцины (гонококковая, стафилококковая)—по 2 руб. за куб. сант.

2. Поливалентныя предохранительныя вакцины (тифозная, холерная)—по 25 коп. за куб. сант.

3. Тетравакцина—40 коп. за куб. сант.

По порученію Гл. Комитета Соѳора составлена и разслана гор. самоуправленіямъ анкета, выработанная Отдѣломъ Аграрныхъ реформъ Мин-ства Земледѣлія.

1) Слѣдуетъ-ли распространить аграрную реформу на земли частныхъ собственниковъ, юридическихъ лицъ, монастырскія, церковныя и др., находящіяся въ чертѣ города?

2) Если слѣдуетъ, то на какія земли: на застроенныя, незастроенныя, садовыя и др.?

3) Сколько десятинъ оставить за собственникомъ въ видѣ нормы оставленія?

4) Возможно-ли, чтобы норма оставленія была одна и та-же во всѣхъ городахъ республики?

5) Если это не возможно, то на какія категоріи слѣдуетъ разбить города и что слѣдуетъ положить въ основу дѣленія: характеръ хозяйства, размѣръ территоріи или что либо иное?

6) Какова должна быть норма оставленія по категоріямъ—1, 2, 3 десятины или больше?

7) При опредѣленіи нормы оставленія должно ли быть принято во вниманіе качество отбираемой земли?

8) Если собственникъ земли уже получилъ норму въ селеніи слѣдуетъ-ли ему дать вторую норму въ городѣ?

9) Отобраніе должно быть произведено безъ выкупа или съ выкупомъ?

10) Если на отбираемой землѣ остаются промышленныя предпріянія или жилия помѣщенія, слѣдуетъ-ли ихъ выкупить или нѣтъ?

11) Какъ опредѣлить черту города, если городской планъ составленъ давно и границы города расширились?

12) Какъ опредѣлить границы новыхъ городовъ, планы которыхъ еще не сняты и не утверждены?

13) Возможно-ли въ новыхъ городахъ, еще не имѣющихъ плановъ, опредѣлить границы простымъ способомъ?

14) Если возможно, то какимъ способомъ и въ теченіе какого времени каждый городъ въ отдѣльности можетъ установить свои границы?

15) Кому слѣдуетъ передать отобранныя въ чертѣ города земли?

16) Какъ должны быть переданы отобранныя земли—въ собствен- ность, въ арендѣ, за плату или бесплатно.

Въ гор. Поти учреждено агентство Союза Городовъ для про- изводства торговыхъ операцій на мѣстѣ.

Дѣятельность гор. самоуправленій.

Тифлисъ. Завѣдующій милиціей. Управа делегировала город- скому головѣ, какъ завѣдующему милиціей, право единоличнаго примѣненія мѣръ взысканія, указанныхъ въ ст. 69 и примѣчаніи къ ней Уд. о нак. уголовныхъ и исправительныхъ, въ отношеніи про- винувшихся, какъ старшихъ, такъ и младшихъ чиновъ милиціи.

Увеличеніе тарифа на воду. Дума безъ преній приняла докладъ объ увеличеніи тарифа на воду до 5 коп. за ведро. Увеличеніе тарифа на воду дастъ городу чистый номинальный до- ходъ 4.416.720 руб.

Муниципализаціи нотаріальныхъ конторъ. Думская юриди- ческая комиссія, обсудивъ вопросъ о муниципализаціи нотаріальныхъ конторъ, признала ее выгодной какъ для города, такъ и для на- селенія и поручила члену комиссіи П. Кахіани переговорить съ м-ромъ юстиціи о разработкѣ соответствующаго проекта.

Смѣта сыпно-тифознаго лазарета. Управа утвердила штаты сыпно-тифознаго лазарета № 1 въ размѣрѣ 106 человекъ. Смѣта на время съ 15 января по 15 мая исчислена въ размѣрѣ 904.500 руб.

Городской огородъ. Управа постановила город. огородъ при Авчальскомъ водопроводѣ въ аренду не сдавать, а обрабатывать средствами города.

Сухумъ. Дума приняла слѣд. проектъ о вознагражденіи служа- щихъ за выслугу лѣтъ:

1.—По размѣру процентовъ періодическихъ прибавокъ за вы- слугу лѣтъ служащіе дѣлятся на двѣ категоріи:

а) получающимъ до 1.200 руб. въ годъ прибавки за каждое пятилѣтіе по 20% основнаго оклада.

б) получающимъ свыше 1.200 руб. прибавка 15%.

2.—Служащіе, поступившіе въ первой половинѣ года, получаютъ

добавочныхъ съ 1-го Юля того же года, поступившіе же во второй половинѣ года, получаютъ съ 1-го Января слѣдующаго за тѣмъ года.

3.—Добавочныя исчисляются съ основного штатнаго оклада, получаемаго служащимъ къ 1-му Юля или 1-го Января того года, когда истекаетъ пятилѣтіе службы.

Примѣчаніе 1. Всѣмъ штатнымъ старо-служащимъ пятилѣтнія прибавки за пройденную до 1 Января 1919 года службу исчисляются изъ основного оклада, получаемаго ими съ 1-го Января 1919 года.

Примѣчаніе 2. Учащимъ городскихъ училищъ при исчисленіи размѣра добавочнаго вознагражденія за выслугу лѣтъ засчитывается въ служебный стажъ время педагогической службы въ другихъ вѣдомствахъ, независимо отъ мѣста службы, при условіи нахождения ихъ на службѣ Сух. Городского Самоуправленія не менѣе 3 лѣтъ.

Примѣчаніе 3. Лицамъ, состоявшимъ на службѣ въ другихъ органахъ мѣстнаго самоуправления (городского или земскаго), время службы въ нихъ засчитывается при условіи нахождения ихъ на службѣ Сух. Городского Самоуправленія не менѣе 3 лѣтъ.

4.—Никто изъ служащихъ не можетъ занимать болѣе одной штатной должности по Городскому Самоуправленію.

5.—По исполненіи 15 лѣтняго срока службы дальнѣйшее начисленіе прибавокъ прекращается.

6.—Ушедшему съ городской службы и вновь поступившему начальнымъ срокомъ пятилѣтія считается время послѣдняго поступленія на таковую.

Примѣчаніе. Если уходъ со службы былъ вызванъ тяжелой болѣзью, требующей продолжительнаго лѣченія, сокращеніемъ штата или вслѣдствіе призыва къ отбыванію воинской повинности то вся прежняя служба такимъ лицамъ засчитывается полностью.

7.—Выдача добавочныхъ прибавокъ начинается съ 1-го Января 1919 года.

Арендная плата на каменные лавки и мѣста на базарѣ подъ будки, столы и пр. увеличена на 100%—300% въ зависимости отъ рода торговли и положенія мѣста. причемъ арендаторами Управы должны являться лица, дѣйствительно торгующія сами.

Согласно постановленію Временнаго Правительства отъ 5-го Сентября 1917 года Думой принято установить сборы: а) съ частныхъ лицъ, товариществъ, обществъ и учреждений за экипажъ 30 руб. и лошадь 12 руб. плюсъ 5 руб. биржевому старостѣ съ лошади и экипажа (ст. 97); б) съ собакъ—10 руб. (ст. 99) с) съ лодокъ и яликовъ, служащихъ для перевознаго промысла, 15 руб. въ годъ (ст. 79); г) съ самодвижущихся экипажей (автомобилей) и моторныхъ судовъ, содержимыхъ для личныхъ надобностей по 20 руб. съ каждой силы, съ самодвижущихся экипажей и судовъ для перевозки пассажировъ 10 руб. съ силы, съ парусныхъ лхтъ—25 руб. съ силы, съ грузовыхъ автомобилей—5 руб. съ силы (ст. 102).

Срокъ взноса сбора двухнедѣльный со дня объявленія Управы, послѣ какового сборъ удваивается (ст. ст. 76—78).

По вопросу о расквартированіи бѣженцевъ и оказаніи имъ помощи избираетъ Комиссію изъ 3 лицъ: Куридзе, Надарейшвили и Литвиненко, которая вмѣстѣ съ представителями національных совѣтовъ должна организовать помощь бѣженцамъ, и ассигнуетъ въ распоряженіе этой Комиссіи 10.000 руб.

По вопросу о страхованіи служащихъ больничныхъ учреждений Городского Общественнаго Самоуправленія на случай смерти или полной потери трудоспособности отъ заболѣванія полученнаго вслѣдствіе исполненія служебныхъ обязанностей Думой принимается предложеніе гл. Рабуниа о ставкахъ единовременнаго пособія, выдаваемыхъ имъ или ихъ семьямъ (родителямъ, дѣтямъ, законной или гражданской жене, если только она была на иждивеніи покойнаго), въ слѣдующемъ размѣрѣ:

Врачамъ	1500 руб.
Фельдшерамъ и санитарамъ	1200 "
и остальнымъ служащимъ по	1000 "

При этомъ Управѣ предлагается навести справки и выяснить всѣ условія и возможность произвести правильное страхованіе.

Одесса. Городской бюджетъ. Смѣта городского самоуправления увеличивается съ каждымъ днемъ. По исчисленіямъ, произведеннымъ осенью 1918 года, смѣта на текущій годъ составляла была въ суммѣ 75 милліоновъ руб., но въ настоящее время расходная смѣта увеличилась до 180 милліоновъ. Эта цифра, какъ полагаетъ товарищъ городского головы Г. Л. Гольдъ, не только не преувеличена по сравненію съ дѣйствительностью, но скорѣй должна считаться преуменьшенной, такъ какъ ростъ дороговизны не прекращается, а все болѣе увеличивается, Уже сейчасъ содержаніе, напримѣръ,

одного большого въ городскихъ больницахъ исчисляется въ 5 руб. въ день, содержаніе лошади въ 50 руб. и т. д. При такихъ условіяхъ текущій годъ можетъ закончиться дефицитомъ въ 100 милліоновъ рублей. Для покрытія дефицита городомъ исходатайствована правительственная субсидія въ 15 милліоновъ руб., введенъ налогъ на казенное вино, который дастъ 20 милліоновъ, но этого, конечно, недостаточно. Необходимо изыскать новые доходы. Однимъ изъ такихъ крупныхъ доходовъ можетъ явиться налогъ на клубы. Этотъ налогъ, исчисленный въ суммѣ приблизительно 50 милліоновъ рублей единственное пока спасительное средство для городского бюджета.

Дѣйствія Правительства.

Учредительнымъ Собраніемъ Грузіи принять декретъ объ ограниченіи правъ на незастроенные участки городскихъ земель; коимъ: воспрещается временно передача другимъ въ собственность въ аренду, или подъ залогъ на срокъ не болѣе одного года со дня принятія этого декрета всѣхъ незастроенныхъ земель, лежащихъ въ предѣлахъ города. Прим. 1-е: Застроенными землями, свободными отъ сего ограниченія, считаются всѣ тѣ участки, на которыхъ до изданія этого декрета стояли домъ, заводъ или какое-нибудь зданіе, съ территоріей вокругъ постройки не болѣе одной десятины. Прим. 2-е: Всѣ арендные договоры, заключенные въ отношеніи такихъ земель до или послѣ изданія этого декрета, срокомъ болѣе чѣмъ на 1 годъ, теряютъ силу по истеченіи одного года со дня принятія сего декрета Учр. Собраніемъ. Въ ближайшемъ будущемъ будетъ внесенъ законопроектъ, который опредѣлитъ судьбу городскихъ земель. Ограниченіе не касается маленькихъ и незастроенныхъ, участковъ менѣе одной десятины.

Кредитъ Тифлисской Город. Управѣ. Открыть м-тру внутреннихъ дѣлъ кредитъ въ 1½ мил. р. для постепенной, по мѣрѣ возможности, выдачи ихъ тифлиской гор. Управѣ.

Настоящій кредитъ отнесенъ за счетъ правительственной субсидіи на содержаніе милиціи.

Издатель: Глав. Комит. Союза Гор. Респ. Грузіи.

Редакціонная Коллегія:

А. Бритнева.
А. Джаджанашвили.
Н. Эліава.

П Р И Л О Ж Е Н І Е.

П Р О Е К Т Ъ

Г О Р О Д О В О Г О П О Л О Ж Е Н І Я.

ГЛАВА I.

Общія положенія.

Ст. 1. Городское Общественное Управление вѣдаетъ дѣла мѣстнаго управленія и хозяйства, а равно и другія дѣла, особыми законами на него возложенныя.

Ст. 2. Къ предметамъ вѣдомства городского общаго управленія въ особенности относятся:

1) Составленіе плана города и послѣдующихъ измѣненій его, а также попеченіе о лучшемъ устройствѣ города въ соотвѣтствіи съ планомъ, надзоръ за правильнымъ въ немъ строительствомъ, а также завѣдываніе строительной частью въ городѣ.

Примѣчаніе: въ городахъ всѣ права и обязанности Строительнаго отдѣленія губернскаго правленія, исчисленныя въ ст. ст. 6—10 Уст. строит. изд. 1900 г. (т. XII свод. закон.), переходятъ къ городскимъ общественнымъ управленіямъ.

2) Завѣдываніе установленными въ пользу города сборами и повинностями.

3) Завѣдываніе движимыми и недвижимыми имуществомъ города.

4) Попеченіе объ устройствѣ и содержаніи въ исправности улицъ, площадей, мостовыхъ, тротуаровъ, общественныхъ садовъ, бульваровъ, бечевниковъ, набережныхъ, пристаней, мостовъ, каналовъ, гатей, прудовъ, колодезевъ, канавъ, естественныхъ протоковъ и т. п., а также установленіе порядка пользованія ими.

5) Устройство и содержаніе въ исправности освѣщенія города, водоснабженія, канализаціи, различныхъ способовъ передвиженія и сообщенія, скотобоенъ и связанныхъ съ ними городскихъ предприятий, а также всякихъ иныхъ предприятий и сооружений общаго пользованія; установленіе порядка пользованія ими. Выдача раз-

рѣшевіи на устройство частныхъ предприятий общаго пользованія, преслѣдующихъ вышеизложенныя цѣли и надзоръ за ними. Надзоръ за производствомъ извознаго и перевознаго промысла.

6) Принятіе мѣръ предосторожности противъ пожаровъ, наводненій и другихъ бѣдствій, устройство и содержаніе пожарныхъ и трубочныхъ командъ и пожарной сигнализациі, принятіе мѣръ къ спасенію утопающихъ, а также попеченіе объ организаціи и развитіи страхованія имущества отъ огня.

7) Устройство и содержаніе учреждений, имѣющихъ цѣлью поднятіе нравственности городского населенія и надзоръ за такого рода учреждениями, принадлежащими частнымъ лицамъ; мѣры борьбы противъ пьянства и непотребства.

8) Устройство и содержаніе городскихъ начальныхъ училищъ, а равно и другихъ учебныхъ заведеній, устройство и содержаніе коихъ принято на городскія средства; завѣдываніе означенными училищами и заведеніями въ учебномъ и административно-хозяйственномъ отношеніяхъ, а также установленное закономъ участіе въ завѣдываніи иными учебными заведеніями; организація дошкольнаго и виѣшкольнаго обученія; попеченіе объ устройствѣ просвѣтительныхъ и общепользныхъ учреждений, какъ-то: народныхъ университетовъ, консерваторій, общественныхъ библіотекъ, музеевъ, театровъ и т. п. и вспомошествованіе этимъ учреждениямъ.

9) Устройство выставокъ; попеченіе объ охраненіи состоящихъ въ завѣдываніи города общественныхъ сооружений, памятниковъ и остатковъ старины.

10) Охрана народнаго здравія въ городахъ. Принятіе мѣръ къ улучшенію мѣстныхъ условій въ санитарно-гигіеническомъ отношеніи. Развитіе врачебной и санитарной помощи городскому населенію. Организація ветеринарнаго надзора. Устройство и содержаніе лечебныхъ заведеній, родильныхъ домовъ, городскихъ аптекъ, санаторій и т. п. учреждений. Выдача разрѣшеній на открытіе аптекъ, частныхъ лечебныхъ заведеній и учреждений, обслуживающихъ санитарно-гигіеническія нужды, а также надзоръ за ихъ дѣятельностью. Устройство городскихъ кладбищъ и надзоръ за ихъ санитарнымъ состояніемъ. Устройство санитарныхъ попечительствъ и установленіе санитарнаго надзора.

Примѣчаніе: въ городахъ всѣ права и обязанности врачебнаго отдѣленія Губернскаго Правленія, исчисленныя въ Уставѣ Врачебномъ (т. XIII св. зак.) переходятъ къ городскимъ общественнымъ управленіямъ.

11) Попечение о продовольствіи населенія и устраненіи недостатка и дороговизны предметовъ первой необходимости и жилищъ; устройство и содержаніе въ этихъ цѣляхъ домовъ съ дешевыми квартирами, народныхъ столовыхъ и чайныхъ, а равно организація продажи хлѣба, мяса, молока, топлива и т. п.

12) Оказаніе юридической помощи населенію.

13) Попечение о призрѣніи бѣдныхъ и о прекращеніи нищенства; устройство попечительства о бѣдныхъ.

14) Выдача разрѣшеній на открытіе частныхъ посредническихъ конторъ и надзоръ за ихъ дѣятельностью.

15) Воспособленіе зависящими отъ общественнаго управленія способами развитію мѣстной торговли и промышленности; устройство и содержаніе рынковъ и базаровъ, товарныхъ складовъ, холодильниковъ и проч.; надзоръ за правильнымъ производствомъ торговли; ближайшій надзоръ за примѣненіемъ къ торговлѣ и промышленности законныхъ мѣръ и вѣсовъ; устройство кредитныхъ учреждений по правиламъ устава кредитнаго, а равно содѣйствіе устройству биржевыхъ учреждений.

16) Производство статистическихъ обследованій города.

17) Устройство Съѣздовъ городскихъ дѣятелей, вступленіе въ соглашеніе съ земскими, и городскими управленіями для объединенія и согласованія ихъ дѣятельности и образованія между ними союзовъ.

Примѣчаніе: означеннымъ въ семь пунктѣ объединеніямъ городовъ, и земствъ присваиваются права юридического лица безъ особаго въ каждомъ случаѣ утвержденія Правительства. Уставъ и положеніе сихъ объединеній препровождаются Министру Внутреннихъ дѣлъ для свѣдѣнія и опубликованія въ официальномъ сборникѣ узаконеній и распоряженій Правительства.

18) Принятіе установленныхъ закономъ мѣръ къ охраненію личной и общественной безопасности и порядка; завѣдываніе милиціей, согласно дѣйствующимъ узаконеніямъ.

19) Удовлетвореніе потребностей воинскаго и гражданскаго управленія, возложенныхъ на города закономъ.

20) Дѣла, предоставленныя вѣдѣнію общественнаго управленія на основаніи особыхъ уставовъ и законоположеній.

Ст. 3. Власть городского общественнаго управленія ограничивается предѣлами города и отведенныхъ ему земель; при разрѣше-

нии подвѣдомственныхъ ему дѣлъ городское общественное управленіе дѣйствуетъ самостоятельно.

Ст. 4. Городское общественное управленіе имѣетъ право, именемъ городского поселенія, на основаніи общихъ гражданскихъ законовъ и сего положенія, приобретать и отчуждать имущества, заключать договоры, вступать въ обязательства, вчинять гражданскіе иски и отвѣчать на судѣ по имущественнымъ дѣламъ, съ соблюденіемъ правилъ, установленныхъ для казенныхъ управленій.

Примѣчаніе: Такія же права принадлежатъ перечисленнымъ въ пун. 17 ст. 2 сего положенія объединеніямъ городовъ и земствъ.

Ст. 5. Принадлежащія городскому поселенію земли, назначенныя по городскому плану подъ площади, улицы, тротуры, проходы и бечевники или замѣняющія ихъ пристани и набережныя, а равно пролегающія черезъ городскія земли водяныя сообщенія, оставаясь городской собственностью, состоятъ въ общемъ всѣхъ пользованіи.

Ст. 6. Сверхъ сборовъ, устанавливаемыхъ подлежащими земскими и городскими учрежденіями, на основаніи изданныхъ для нихъ законовъ, никакія подати, тягости или службы не могутъ быть налагаемы на городскихъ жителей, иначе, какъ въ порядкѣ законодательномъ.

ГЛАВА II.

Составъ Городского Общественнаго Управленія.

Ст. 7. Городское общественное управленіе составляютъ:

- 1) Городская Дума и
- 2) Городская управа съ состоящими при ней исполнительными учрежденіями.

Въ городахъ съ населеніемъ не менѣе пятидесяти тысячъ жителей городскимъ думамъ предоставляется учреждать участковыя городскія управленія на основаніи особыхъ правилъ о сихъ управленіяхъ (Сборн. узакон. 1917 г. ст. 529).

ГЛАВА III.

Городская Дума.

Ст. 8. Городская дума состоитъ изъ установленнаго числа гласныхъ, избираемыхъ населеніемъ города на основаніи дѣйствующихъ въ Республикѣ Грузіи узаконеній.

Гласнымъ можетъ быть уплачиваемо по постановленію думъ изъ городскихъ средствъ: въ городахъ Тифлисѣ и Кутаисѣ не свыше десяти рублей, а въ прочихъ не свыше пяти рублей за каждое посѣщенное засѣданіе думы.

Предъ вступленіемъ въ отиравленіе своихъ обязанностей гласные думы даютъ торжественное обѣщаніе о добросовѣстномъ исполненіи обязанностей.

Ст. 9. Въ думѣ предсѣдательствуетъ лицо, избираемое думою на 1 годъ изъ среды гласныхъ (первое засѣданія вновь избранныхъ гласныхъ избираетъ предсѣдателя думы подъ руководствомъ городского головы). Одновременно съ избраніемъ предсѣдателя, дума избираетъ изъ состава гласныхъ и его замѣстителей. Предсѣдатель думы и его замѣстители не могутъ занимать какихъ либо должностей по городскому общественному управленію, кромѣ должностей почетныхъ, а равно не могутъ занимать должности члена мѣстнаго окружнаго суда (по административному отдѣленію). Права и обязанности предсѣдателя городской думы указаны въ правилахъ, при семь приложенныхъ.

Ст. 10. Городской голова, его товарищи и члены управы, хотя бы до занятія сихъ должностей не состояли гласными, участвуютъ въ собраніяхъ городской думы на правахъ гласныхъ, но тѣ, кто не изъ гласныхъ, кворума засѣданія думы не заполняютъ. Означенныя лица, а равно и прочія лица, занимающія должности по городскому общественному управленію, должны устранять себя отъ участія въ рѣшеніи думою возбужденныхъ о ихъ дѣйствіяхъ вопросовъ, а также не участвуютъ въ постановленіи опредѣленія назначеніи содержания по занимаемымъ ими должностямъ и о послѣдствіи ревзій отчетовъ управы.

Ст. 11. Если кто либо изъ гласныхъ, въ теченіе срока, на который онъ избранъ, утратитъ право участія въ выборахъ или откажется отъ званія гласнаго, онъ признается выбывшимъ и замѣняется, до истеченія выборнаго срока, очереднымъ кандидатомъ по соответствующему списку кандидатовъ въ гласные.

Ст. 12. Гласный, который въ теченіе двухъ мѣсяцевъ ни разу не посѣтитъ засѣданій городской думы, признается отказавшимся отъ этаго званія.

Въ кругѣ вѣдомства общественнаго управленія (ст. 1—2), думѣ принадлежитъ высшая распорядительная власть и надзоръ за исполнительными ея органами.

Ст. 13. Думѣ предоставляется въ частности:

1) Производство выборовъ въ должности, указанныя настоящимъ положеніемъ, а также въ должности, замѣщеніе коихъ предоставлено городскому обществу на основаніи подлежащихъ уставовъ, положеній и другихъ постановленій.

2) Опредѣленіе размѣровъ содержанія по тѣмъ изъ означенныхъ въ пунктѣ 1 сей статьи должностей, которыя не отправляются безвозмездно.

3) Опредѣленіе порядка дѣйствій исполнительныхъ органовъ общественнаго управленія и снабженіе ихъ надлежащими инструкціями.

Примѣчаніе: Означенныя въ семь пунктѣ инструкціи должны быть изданы Думою въ теченіе одного года; для управъ—со дня введенія въ дѣйствіе настоящаго положенія, а для другихъ исполнительныхъ органовъ—со дня ихъ учрежденія.

4) Разсмотрѣніе прихода-расходныхъ смѣтъ (росписей доходовъ и расходовъ). Разсмотрѣніе и утвержденіе штатовъ, а также правилъ о выдачѣ пенсій, пособій и всякихъ иныхъ денежныхъ назначеній служащимъ въ городскомъ общественномъ управленіи.

5) Опредѣленіе размѣра и порядка установленныхъ дѣйствующими узаконеніями мѣсячныхъ сборовъ.

6) Переложеніе натуральныхъ земскихъ повинностей обывателей въ денежные, съ обращеніемъ оныхъ на общія средства городского поселенія.

7) Отнесеніе: а) содержанія и устройства мостовыхъ и тротуаровъ; б) очистки домовыхъ трубъ; в) содержанія, въ видахъ пожарной безопасности, ночныхъ карауловъ и г) вывоза нечистотъ изъ городского поселенія и удаленія ихъ посредствомъ канализации—на общія городскія средства или, по соглашенію съ домовладѣльцами, на особые, въ предѣлахъ дѣйствительной надобности, сборы съ домовладѣльцевъ.

Примѣчаніе: Означенныя въ семь (7) пунктѣ сборы должны быть расходуются исключительно на предметъ своего назначенія.

Примѣчаніе 2: Означенныя въ семь (7) пунктѣ повинности, лежащія на домовладѣльцахъ: а) по содержанію мостовыхъ, а также по устройству и содержанію тротуаровъ; б) по очисткѣ домовыхъ трубъ; в) по содержанію, въ видахъ пожарной безопасности, ночныхъ карауловъ; г) по вывозу нечистотъ и отбросовъ изъ городского поселенія и д) по удаленію нечистотъ посредствомъ городской канализаціонной сѣти, могутъ быть

относимы, въ предѣлахъ всего городского населенія или части онаго, и на особые сборы съ домовладѣльцевъ, на основаніи правилъ при семъ приложенныхъ.

8) Сложеніе безнадежныхъ къ поступленію или неправильно числящихся недоимокъ по городскимъ сборамъ.

9) Установленіе правилъ для завѣдыванія капиталами и другими имуществами городского поселенія, а также находящимися въ вѣдѣніи общественнаго управленія лечебными, благотворительными и иными общепользными заведеніями.

10) Приобрѣтеніе недвижимыхъ имуществъ.

11) Отчужденіе недвижимыхъ имуществъ, а также установленіе правилъ и расцѣнокъ для продажи и выкупа тѣхъ изъ сихъ имуществъ, которыя предназначаются подъ застройку и урегулированіе городского поселенія, согласно утвержденному на оное плану.

12) Установленіе таксъ на продукты первой необходимости и широкаго потребленія (мясо, хлѣбъ, молоко, масло, свички керосинъ, электрическую энергію, газовое освѣщеніе и т. п.), установленіе нормъ потребленія этихъ продуктовъ и предметовъ.

13) Установленіе размѣра платы, взимаемой въ городской доходъ: а) за пользованіе устроенными на средства общественнаго управленія подѣздными путями, переправами и перевозками, а также городскими скотобойнями, водопроводами и другими подобными устройствами; б) за участки, отводимые отдѣльнымъ лицамъ и обществамъ подъ парходныя пристани или подъ складъ, нагружаемыхъ и выгружаемыхъ товаровъ, съ соблюденіемъ, при томъ правилъ устава путей сообщенія о безвозмездномъ пользованіи бечевницами, замѣняющими оныя набережными и пристанями общаго пользованія; в) за стоянку судовъ на проходящихъ черезъ городскія земли водяныхъ сообщеніяхъ свыше времени, необходимаго для загрузки, выгрузки и удовлетворенія другихъ потребностей по судоходству и г) за зимовку судовъ въ затонахъ и гаваняхъ, устроенныхъ на средства городского поселенія

Примѣчаніе: Городскимъ думамъ предоставляется также устанавливать обязательными постановленіями, составляемыми на общемъ основаніи, таксы сбора въ городскіе доходы за взвѣшиваніе продуктовъ и товаровъ на общественныхъ вѣсахъ.

14) Обсужденіе предположеній о займахъ и иныхъ обязательствахъ отъ имени городского поселенія.

15) Принятіе въ пользу городского поселенія пожертвованій,

16) Составленіе и изданіе обязательныхъ постановленій по указаннымъ въ ст. 27 сего положенія предметамъ.

17) Составленіе или измѣненіе плана города.

18) Проверка дѣйствій и отчетевъ управы и рассмотрѣніе жалобъ на оную.

19) Возбужденіе дѣлъ объ отвѣтственности должностныхъ лицъ общественнаго управленія и временное устраненіе отъ исполненія обязанностей избранныхъ городской думою лицъ, въ случаѣ возбужденія противъ нихъ уголовнаго преслѣдованія.

20) Надзоръ за производствомъ торговли въ предѣлахъ, предоставленнѣхъ городскимъ общественнымъ управленіямъ, подлежащими уставами и другими узаконеніями.

21) Право непосредственнаго обращенія въ высшій законодательный органъ страны съ законодательными предположеніями, „право законодательной инициативы“.

22) Установленіе для владѣльцевъ всѣхъ недвижимыхъ имуществъ, расположенныхъ въ районѣ городской канализаціонной сѣти, обязанности присоединенія къ этой сѣти для спуска всѣхъ нечистотъ и сточныхъ водъ, съ назначеніемъ очередей и сроковъ присоединенія отдѣльныхъ недвижимостей, а также платы за пользование канализаціей, въ размѣрѣ, опредѣляемомъ въ зависимости, отъ рода и характера сихъ недвижимостей, на одинаковомъ изъ сихъ разрядовъ основаніи: размѣрѣ общаго итога такихъ платежей не долженъ превышать суммы, потребной на покрытіе расходовъ по уплатѣ процентовъ и погашенія по капиталу, затраченному для устройства канализаціи, и на ея эксплуатацію.

Примѣчаніе 1: Въ случаѣ невыполненія требованія, въ семъ (22) пунктѣ означеннаго, городское общественное управленіе производитъ необходимыя работы за счетъ владѣльцевъ; стоимость работъ, съ добавленіемъ шести процентовъ годовыхъ со дня подачи счета по день уплаты, взыскивается на одинаковыхъ во всемъ прочемъ, съ городскихъ окѣночныхъ сборомъ основаніяхъ, и, независимо отъ того, обложено или необложено окѣночнымъ сборомъ самое имущество. Взысканіе это можетъ бытъ, по особу уважительнымъ причинамъ, разсрочиваемо городской думою на время не свыше шести лѣтъ.

Въ случаѣ малоцѣнности владѣній или несостоятельности домовладѣльцевъ, городскому общественному управленію предоставляется право отнести расходъ по произведеннымъ работамъ на общія городскія средства.

Ст. 14. Городская Дума устанавливаетъ расписаніе очередныхъ засѣданій своихъ на годъ впередъ, въ числѣ не менѣ двадцати четырехъ въ годъ, при чемъ засѣданіе для разсмотрѣнія отчетовъ по исполненію городской росписки, равно какъ и прочихъ счетовъ управы за минувшій годъ, назначается обязательно въ сентябрѣ, а для обсужденія смѣты доходовъ и расходовъ города на предстоящій годъ въ ноябрѣ мѣсяцѣ.

Ст. 15. Предсѣдатель Городской думы назначаетъ дѣла, подлежащія разсмотрѣнію въ засѣданіи думы, постѣдовательно, по мѣрѣ ихъ поступления къ нему отъ городского головы и въ соответствіи съ инструкціей думы по сему предмету. О днѣ и часѣ засѣданія думы, гласные заблаговременно извѣщаются повѣстками, которыя составляются по распоряженію предсѣдателя. При повѣсткѣ раасылается перечень дѣлъ, назначенныхъ къ слушанію.

Ст. 16. Внеочередныя засѣданія думы могутъ быть назначаемы Предсѣдателемъ Думы по его усмотрѣнію, по постановленію думы, по заявленію городского головы или городской управы, по требованію ревизіонной комиссія и по письменному заявленію не менѣ одной трети общаго числа гласныхъ. Предложенія, заявленія и требованія о назначеніи внеочередныхъ засѣданій обращаются къ предсѣдателю думы, который назначаетъ такія засѣданія не позднѣе трехъ дней со дня полученія предложенія, заявленія или требованія объ этомъ.

Ст. 17. Городская дума приступаетъ къ обсужденію подлежащихъ вѣдѣнію ея дѣлъ:

- 1) по предложенію Министра Внутреннихъ Дѣлъ,
- 2) по предложенію головы и гласныхъ,
- 3) по представленіямъ управы и
- 4) по просьбамъ и жалобамъ частныхъ лицъ.

Гласный, желающій сдѣлать думѣ предложеніе, обращается съ письменнымъ о томъ заявленіемъ къ головѣ, который, по собраніи надлежащихъ справокъ, передаетъ это предложеніе предсѣдателю думы для направленія его въ порядкѣ ст. 13 (по сему постан.); въ томъ же порядкѣ поступаютъ на разсмотрѣніе думы заявленія различныхъ учреждений и должностныхъ лицъ, а равно просьбы и жалобы частныхъ лицъ.

Примѣчаніе: доклады по дѣламъ, назначаемымъ къ обсужденію въ думѣ, могутъ быть, печатаемы, по распоряженію и подъ отвѣтственностью городского головы, въ числѣ экземпля-

ровъ, потребномъ для надобностей дѣлопроизводства и разсылки гласнымъ.

Ст. 18. Дума можетъ возлагать предварительное разсмотрѣніе сложныхъ, подлежащихъ ей вѣдѣнію, дѣлъ на отдѣльныхъ ея членовъ или особыя подготовительныя комиссіи изъ гласныхъ. Въ случаѣ надобности отъ думы зависитъ опредѣлить срокъ, въ теченіе коего избранными лицами и комиссіями должно быть исполнено возложенное на нихъ порученіе. Для разсмотрѣнія отчета управы по исполненію городской росписи обязательно избирается изъ гласныхъ ревизіонная комиссія.

Ст. 19. Въ собранія думы, по постановленію ея, могутъ быть приглашаемы, для представленія объясненій и лица, не принадлежащія къ составу гласныхъ.

Ст. 20. Для законнаго состава думы требуется присутствіе: въ городскихъ поселеніяхъ, гдѣ общее число гласныхъ не превышаетъ сорока, не менѣе половины общаго числа, а въ прочихъ поселеніяхъ не менѣе одной трети его. Выбъорочедныя собранія, созываемыя во время народныхъ бѣдствій, по военнымъ обстоятельствамъ и т. д. назначаются въ порядкѣ статьи 16 (по сему постан.) и признаются дѣйствительными при наличности въ нихъ не менѣе одной четвертой общаго числа гласныхъ.

Ст. 21. Для дѣйствительности опредѣленій:

1) объ отчужденіи принадлежащихъ городу недвижимыхъ имуществъ, за исключеніемъ маломѣрныхъ мѣсть, указанныхъ въ пун. 2 сей (21) статьи;

2) объ установленіи расцѣнки маломѣрныхъ мѣсть, назначенныхъ по плану города подъ застройку частными зданіями и урегулированіе городского поселенія;

3) о займахъ, поручительствахъ или гарантіяхъ отъ имени города;

4) о заключеніи договоровъ съ частными предпринимателями относительно устройства и эксплуатаціи ими сооружений или предприятий общаго пользованія, въ случаяхъ когда срокъ договора превышаетъ 12 лѣтъ или стоимость сооруженія превосходитъ полугодовой итогъ городскихъ доходовъ за послѣдній истекшій годъ;

5) объ отнесеніи указанныхъ въ примѣчаніи 2 къ пункту 7 статьи 13 повинностей домовладѣльцевъ на особыя съ нихъ сборы;

6) о правѣ застройки на земляхъ, принадлежащихъ городу, требуется въ городахъ, гдѣ общее число гласныхъ не превышаетъ сорока, не менѣе двухъ третей сего числа, а въ прочихъ городахъ

не менѣе половины того же числа и принятіе рѣшенія большинствомъ не менѣе двухъ третей присутствующихъ въ собраніи думы;

7) для дѣйствительности постановленій городскихъ думъ объ учрежденіи участковыхъ управленій требуется принятіе рѣшенія большинствомъ гласныхъ, превышающимъ половину общаго числа ихъ, установленнаго для даннаго года.

Ст. 22. За исключеніемъ дѣлъ, указанныхъ въ ст. 21, всѣ прочія дѣла рѣшаются въ думѣ простымъ большинствомъ голосовъ, а въ случаѣ равенства ихъ, при открытомъ голосованіи, мнѣніе предсѣдателя даетъ перевѣсъ. При подачѣ голосовъ никто не можетъ имѣть болѣе одного голоса. Передача своего голоса другому лицу не допускается.

Ст. 23. Выборы въ общественныя должности, замѣщеніе коихъ предоставляется думѣ, производятся закрытою подачею голосовъ, посредствомъ баллотировки шарами. Такимъ же порядкомъ постановляются опредѣленія о возбужденіи отвѣтственности должностныхъ лицъ общественнаго управленія. Всѣ прочія дѣла, по усмотрѣнію думы, могутъ быть рѣшаемы и открытою подачею голосовъ.

Ст. 24. Постановленія и распоряженія городскихъ общественныхъ управленій, подлежащія опубликованію во всеобщее свѣдѣніе, излагать независимо отъ грузинскаго, также на языкѣ національныхъ меньшинствъ, составляющихъ не менѣе 20% населенія. Резолюціи по частнымъ просьбамъ, поступающія въ мѣстныя городскія общественныя управленія отъ лицъ, принадлежащихъ къ тѣмъ же національнымъ меньшинствамъ, объявлять на томъ языкѣ, на коемъ подана просьба.

Ст. 25. Всѣ рѣшенія вносятся въ журналъ, который подписывается предсѣдателемъ и наличными гласными, участвовавшими въ постановленіи рѣшеній. Журналъ скрѣпляется секретаремъ думы. Къ обязанности думскаго секретаря относится и самое составленіе журналовъ думы.

Ст. 26. Если въ собраніе городской думы не явится законное число гласныхъ (ст. 20 и 21 и прим. по сему поста.), то для разсмотрѣнія назначенныхъ къ слушанію въ этомъ засѣданіи дѣлъ предсѣдатель думы созываетъ вторичное собраніе, не ранѣе трехъ дней послѣ не состоявшагося; вторичное собраніе считается состоявшимся при всякомъ числѣ гласныхъ, о чемъ гласные и предупреждаются въ посылаемыхъ имъ повѣсткахъ на собраніе.

Для разрѣшенія дѣлъ, указанныхъ въ ст. 19 и прим. (по сему пост.) во всякомъ случаѣ требуется присутствіе въ засѣданіи установленнаго въ законѣ числа гласныхъ.

Ст. 27. Городская дума может издавать обязательныя постановленія по слѣдующимъ предметамъ:

- 1) о правильной застройкѣ города въ соотвѣтствіи съ планомъ;
- 2) объ установленіи срока для взноса установленныхъ въ пользу города сборовъ и о порядкѣ ихъ взысканія; о порядкѣ выполнения установленныхъ въ пользу города повинностей.
- 3) о благоустройствѣ городовъ, о производствѣ частныхъ построекъ; о разбивкѣ частныхъ владѣній на мелкіе участки и застройкѣ ихъ; о предѣльной высотѣ зданій и числѣ этажей въ нихъ въ отдѣльных частяхъ города; о высотѣ жилыхъ помѣщеній въ зданіяхъ и обезпеченія ихъ свѣтомъ; объ устройствѣ подземныхъ приспособленій и вообще о техническомъ оборудованіи зданій; о внѣшнемъ видѣ ихъ; о постройкѣ брандмауеровъ, о срокахъ для сноса или замѣны деревянныхъ строеній каменными въ кварталахъ, предназначенныхъ по плану города для застройки каменными зданіями; о производствѣ насажденій въ паркахъ, на улицахъ и площадяхъ; объ устройствѣ тротуаровъ и другихъ сооружений, осуществленіе коихъ лежитъ на обязанности обывателей;
- 4) о мѣрахъ противъ пожаровъ: объ устройствѣ кровель, печей и дымовыхъ трубъ и объ исправномъ содержаніи и осмотрѣ ихъ; о мѣстахъ, гдѣ допускаются склады легко воспламеняющихся предметовъ, объ условіяхъ храненія и продажи этихъ предметовъ и о мѣрахъ предотвращенія опасности, сопряженной съ ихъ вынѣскою или воспламененіемъ; объ обезпеченіи мѣстъ скопленія людей пожарными средствами и о мѣрахъ предосторожности отъ пожаровъ въ нихъ; о содержаніи ночныхъ карауловъ, объ устройствѣ дворovýchъ проѣздовъ для сообщенія между внутренними дворами и улицей; о тушеніи пожаровъ; о мѣрахъ къ спасенію людей и защитѣ имущества при пожарахъ и т. п.;
- 5) о мѣрахъ къ предупреденію наводненій и другихъ бѣдствій и о мѣрахъ къ спасенію людей и защитѣ имущества при такихъ бѣдствіяхъ;
- 6) о мѣрахъ къ охраненію цѣлости состоящихъ въ завѣдываніи города общественныхъ сооружений, памятниковъ искусства и остатковъ старины; о мѣрахъ къ охраненію памятниковъ природы и рѣдкихъ породъ животныхъ, деревьевъ и растений;
- 7) объ устройствѣ и порядкѣ содержанія въ чистотѣ и исправности улицъ, площадей, мостовыхъ, тротуаровъ, общественныхъ садовъ, бульваровъ, бечевниковъ, набережныхъ, пристаней, мостовъ, переправъ и другихъ мѣстъ общаго пользованія, а также каналовъ,

гатай, прудовъ, колодезь, канавъ и естественныхъ протоковъ, не исключая и тѣхъ, которые находятся на земляхъ, принадлежащихъ частнымъ владѣльцамъ, учрежденіямъ и вѣдомствамъ и о правильномъ пользованіи ими.

8) о порядкѣ устройства и содержанія домовыхъ и дворовыхъ водопроводовъ и канализаціи, о способахъ пользованія ими, объ отводѣ и спускѣ съ крыши дождевыхъ водъ и о порядкѣ упрядненіи сточныхъ и другихъ подобныхъ приспособленій стараго устройства и т. п.

9) объ установленіи въ предѣлахъ города мѣстъ для ярмарокъ, базаровъ и рынковъ, объ устройствѣ и содержаніи ихъ, а также о внутреннемъ распорядкѣ и о времени производства торговли на нихъ;

10) объ устройствѣ и порядкѣ содержанія пристаней, переправъ, и перевозовъ, о мѣрахъ къ упорядоченію судоходства и сплава въ предѣлахъ мѣстныхъ водныхъ сообщеній и о порядкѣ дѣйствій лицъ, служащихъ при приѣмѣ и отправкѣ товаровъ;

11) объ устройствѣ и содержаніи на городской территоріи жѣлѣзныхъ дорогъ съ конной и механической тягой или иныхъ усовершенствованныхъ средствъ сообщенія, а также объ устройствѣ и содержаніи какъ частныхъ, такъ и городскихъ предпріятій общаго пользованія по освѣщенію, водоснабженію, канализаціи и проч. и о пользованіи указанными средствами сообщенія и предпріятіями.

12) о производствѣ пассажирскаго и грузового извознаго промысла, а также промысла перевознаго; о пассажирскихъ и грузовыхъ экипажахъ, конныхъ и съ механическими двигателями; о дежурствахъ извозчиковъ и стоянкѣ ихъ возлѣ вокзаловъ, пристаней, театровъ и другихъ мѣстъ скопленія публики;

13) о мѣрахъ безопасности и порядкѣ движенія по улицамъ, а равно рѣкамъ, каналамъ, бечевникамъ и набережнымъ, не состоящимъ въ вѣдомствѣ путей сообщенія;

14) о порядкѣ нумераціи домовъ, а также объ освѣщеніи номеровъ домовыхъ фонарей, домовыхъ лѣстницъ и дворовыхъ отхожихъ мѣстъ;

15) о принятій мѣръ для храненія благочинія и порядка въ общественныхъ мѣстахъ;

16) о мѣрахъ предупрежденія и борьбы съ заразными болѣзнями;

17) о мѣрахъ противъ пьянства, одурманенія и непотребства;

18) объ опредѣленіи мѣстностей, въ которыхъ не допускается

устройство фабрикъ, заводовъ и другихъ промышленныхъ и торговыхъ заведеній;

19) объ устройствѣ и порядкѣ содержанія въ санитарномъ отношеніи, а въ подлежащихъ случаяхъ и въ отношеніи ветеринарнаго надзора: фабричныхъ, заводскихъ, ремесленныхъ и торговыхъ заведеній; залъ общественныхъ собраній, а также театровъ, кинематографовъ, цирковъ и другихъ увеселительныхъ мѣстъ; учебныхъ, лечебныхъ и благотворительныхъ заведеній, кумысо-лечебныхъ заведеній и молочныхъ фермъ; аптекъ, лабораторій, врачебныхъ кабинетовъ; жилыхъ квартиръ, помѣщеній для прислуги, гостиницъ, меблированныхъ комнатъ, постоялыхъ дворовъ, помѣщеній для рабочихъ, угловыхъ квартиръ, коекъ, сдаваемыхъ въ наемъ, и ночлежныхъ приютовъ; бань, купаленъ и прачешныхъ; боенъ и другихъ мѣстъ убоя домашнихъ животныхъ; мясныхъ лавокъ и всякаго рода мѣстъ изготовленія, храненія и продажи пищевыхъ продуктовъ и напитковъ; складовъ и мѣстъ продажи сырыхъ животныхъ продуктовъ, а также кожевенныхъ, овчинныхъ и другихъ заведеній, обрабатывающихъ эти продукты; дворовъ, предназначенныхъ для извознаго промысла и другихъ мѣстъ скопленія домашнихъ животныхъ; ассенизаціонныхъ дворовъ и обозовъ и т. п.

20) объ очисткѣ дворовъ; объ устройствѣ и содержаніи помойныхъ ямъ, хранилищъ домашнихъ отбросовъ и отхожихъ мѣстъ; о порядкѣ удаленія нечистотъ и отбросовъ, а также объ устройствѣ содержанія свалокъ ихъ;

21) о мѣрахъ къ истребленію вредныхъ животныхъ и насекомыхъ;

22) о мѣрахъ противъ порчи воздуха и почвы и объ устройствѣ и содержаніи артезианскихъ и другихъ колодезевъ, а также о порядкѣ расходованія воды изъ источниковъ, служащихъ для общаго пользованія;

23) объ обезпеченіи доброкачественности пищевыхъ продуктовъ и напитковъ, обращающихся въ продажѣ; объ установленіи таксы на продукты и предметы, указанные въ п. 12 ст. 11 сего положенія и объ установленіи нормъ потребленія означенныхъ продуктовъ и предметовъ.

24) о скупкѣ, продажѣ и храненіи старья и о производствѣ тряпичнаго промысла, а также другихъ промысловъ по использованію отбросовъ и остатковъ;

25) о покровительствѣ животныхъ и о порядкѣ содержанія ихъ;

26) объ уборкѣ или уничтоженіи труповъ домашнихъ живот-

ныхъ и объ устройствѣ и содержаніи заведеній предназначенныхъ для технической обработки этихъ труповъ;

27) о времени открытія и закрытія торговыхъ и промышленныхъ заведеній, складовъ и конторъ, театровъ, клубовъ, сипематографовъ и другихъ увеселительныхъ мѣстъ, трактирныхъ заведеній, ресторановъ и т. п., а также объ обезпеченіи нормальнаго отдыха служащихъ въ нихъ;

28) объ огражденіи отъ физическаго и нравственнаго вреда малолѣтнихъ и женщинъ, занятыхъ въ промышленныхъ, торговыхъ и т. п. предіриятіяхъ или участвующихъ въ качествѣ исполнителей въ увеселительныхъ заведеніяхъ и публичныхъ зрѣлищахъ;

29) о запрещеніи азартныхъ игръ, тотализаторовъ и проч.;

30) объ устройствѣ и порядкѣ содержанія заведеній трактирнаго промысла соотвѣтственно ихъ назначенію, о мѣстностяхъ, въ коихъ заведенія этого рода не должны быть вовсе допускаемы и о соблюденіи въ означенныхъ заведеніяхъ благоустройства и благочинія;

31) о внутреннемъ устройствѣ оптовыхъ складовъ пива и меда и пивныхъ лавокъ и о соблюденіи въ нихъ благоустройства и благочинія, а также объ ограниченіи или запрещеніи продажи виноградныхъ винъ;

32) о порядкѣ производства развозной и разносной торговли;

33) о таксахъ сборовъ за взвѣшиваніе продуктовъ и товаровъ на общественныхъ вѣсахъ;

34) о мѣрахъ противъ недостатка и дороговизны предметовъ первой необходимости; о воспрещеніи скупки сельско-хозяйственныхъ продуктовъ внѣ базаровъ и другихъ мѣстъ, назначенныхъ для торговли ими;

35) объ установкѣ вывѣсокъ, рекламъ и т. п.;

36) по всеѣмъ остальнымъ предметамъ, входящимъ въ кругъ вѣдѣнія городскихъ общественныхъ управленій (ст. 1 и 2 сего положенія), а также по тѣмъ предметамъ, по коимъ на основаніи дѣйствующихъ узаконеній городскимъ думамъ предоставляется издавать обязательныя постановленія.

Ст. 28. Составленные городской думою обязательныя постановленія не должны ни въ чемъ противорѣчить дѣйствующимъ законамъ.

Ст. 29. Виновные въ нарушеніи изданныхъ городской думою обязательныхъ постановленій привлекаются къ отвѣтственности на общемъ основаніи и приговариваются къ наказаніямъ, опредѣленнымъ въ ст. 29 устава о наказаніяхъ, налагаемыхъ мировыми судьями,

если нарушеніе означенныхъ постановленій не предусмотрено другими карательными постановленіями.

Ст. 30. Жалобы частныхъ лицъ, обществъ и установленій на незаконность изданныхъ городскою думою обязательныхъ постановленій приносятся окружному суду (по административному отдѣленію) безъ ограниченія какимъ либо срокомъ. Жалобы эти подаются въ городскую управу, которая представляетъ ихъ въ недѣльный срокъ окружному суду съ своимъ заключеніемъ.

Ст. 31. При изданіи обязательнаго постановленія долженъ быть назначенъ думой срокъ, съ котораго оно получаетъ силу.

Ст. 32. Чины милиціи обязаны наблюдать за точнымъ исполненіемъ обязательныхъ постановленій. Независимо отъ того, для наблюденія за исполненіемъ сихъ постановленій, думы могутъ избирать особыхъ участковыхъ попечителей, снабжаемыхъ, въ удостовѣреніе ихъ званія открытыми листами на бланкахъ и за печатью управы.

Ст. 33. Возбужденіе судебного преслѣдованія и обличеніе передъ судомъ виновныхъ въ нарушеніи обязательныхъ постановленій принадлежитъ какъ управѣ и участковымъ попечителямъ, такъ и милиціи.

ГЛАВА IV.

Городская управа.

Ст. 34. Городская Управа состоитъ, подъ предсѣдательствомъ городского головы, изъ товарищей головы, гдѣ должности ихъ учреждены, и членовъ управы.

Примѣчаніе: городской голова и члены управы могутъ быть избраны и изъ числа лицъ, не состоящихъ гласными.

Ст. 35. Должности товарищей городского головы могутъ быть учреждаемы по усмотрѣнію городской думы, которою опредѣляется и число этихъ должностей. Распредѣленіе обязанностей между городскимъ головою и его товарищами устанавливается думою.

Въ составѣ городской управы полагается не менѣе двухъ членовъ управы. Отъ городской думы зависитъ учрежденіе, въ случаяхъ надобности, большаго числа членовъ управы.

Ст. 36. Въ тѣхъ городскихъ поселеніяхъ, въ коихъ не имѣется должности товарища городского головы, дума избираетъ одного изъ членовъ управы, заступающаго мѣсто головы.

Ст. 37. Если голова временно не можетъ исправлять своей должности по болѣзни или другимъ уважительнымъ причинамъ, или будетъ отвлеченъ исполненіемъ иныхъ, возложенныхъ на него по за-

кону, обязанностей то онъ змѣняется своимъ товарищемъ, либо заступающимъ мѣсто головы, либо членомъ управы по выбору послѣдней.

Ст. 38. На городского голову и городскую управу съ состоящими при послѣдней исполнительными органами общественнаго управленія, возлагается непосредственное завѣдываніе дѣлами городского хозяйства и управленія, по правиламъ сего положенія, подлежащихъ уставовъ и узаконеній, а также согласно постановленіямъ думы.

Ст. 39. Управа обязана имѣть инвентарь всѣмъ городскимъ имуществамъ, вести текущія дѣла по городскому управленію и хозяйству, изыскивать мѣры къ его улучшенію, исполнять опредѣленія думы, сообщать нужныя для думы свѣдѣнія, а также справочныя цѣны на предметы, заготавливаемые разными учрежденіями, снабжая сии послѣднія по ихъ требованію свѣдѣніями о таковыхъ цѣнахъ, составлять проекты городскихъ смѣтъ, взимать и расходовать городскіе сборы на установленныхъ закономъ и состоявшимся въ надлежащемъ порядкѣ постановленіями думы основаніяхъ, искать и отвѣчать въ судѣ по имущественнымъ дѣламъ города, опредѣлять съ разрѣшенія думы правила и сроки отчетности подчиненныхъ ей лицъ и учрежденій, ревизовать эту отчетность и представлять думѣ отчеты:

- 1) о своей дѣятельности;
- 2) о денежных оборотахъ по городскимъ суммамъ и
- 3) о состояніи подвѣдомственныхъ ей частей, заведеній и имущества.

Ст. 40. Управѣ предоставляется утвержденіе плановъ и фасадовъ частныхъ зданій въ городскомъ поселеніи и выдача разрѣшеній на перестройки и капитальныя исправленія, наблюденіе за правильнымъ производствомъ означенныхъ построекъ, выдача разрѣшеній на устройство общественныхъ куналенъ, заводскихъ и иныхъ промышленныхъ заведеній, изъ разряда тѣхъ, которыя по своей безвредности могутъ быть допускаемы въ населенныхъ мѣстностяхъ безпрепятственно.

Примѣчаніе: списокъ такихъ заведеній, разрѣшеніе которыхъ выходитъ на основаніи сей статьи изъ предѣловъ власти общественнаго управленія издается Министромъ Внутреннихъ Дѣлъ по соглашенію съ соответствующимъ вѣдомствомъ.

Ст. 41. Правила, относящіяся до внутренняго распорядка въ управѣ, а равно указаніе дѣлъ, подлежащихъ коллегіальному обсу-

жденію оной, устанавливаются инструкціями думы (ст. 13 пунктъ 3). Возложенныя на управу обязанности распределяются между лицами ея составомъ по постановленіямъ самой управы, утвержденныхъ думою.

Ст. 42. Дѣла, подлежащія коллегіальному обсужденію управы, рѣшаются по большинству голосовъ, при равенствѣ коихъ голосъ председателя даетъ перевѣсъ. Въ случаяхъ, не терпящихъ отлагательства, городской голова въ правѣ самъ принять мѣры, предоставленныя коллегіальному обсужденію городской управы, но обязанъ довести о своихъ дѣйствіяхъ до свѣдѣнія управы въ первое затѣмъ засѣданіе ея.

Ст. 43. Общій надзоръ за правильнымъ теченіемъ дѣлъ въ управѣ и подвѣдомственныхъ ей учрежденіяхъ принадлежитъ головѣ. Власти его предоставляется также распоряженія о собраніи свѣдѣній, притотовленіе дѣлъ къ доводу и другія подобныя исполнительныя дѣйствія.

Ст. 44. Сношенія городского общественнаго управленія съ правительственными и иными учрежденіями и лицами производятся черезъ городскую управу.

Ст. 45. Городскимъ главамъ, ихъ товарищамъ, членамъ управы и другимъ служащимъ въ учрежденіяхъ городского общественнаго управленія лицамъ запрещается участвовать въ пріобрѣтеніи имущества, продажа конхъ возложена на нихъ по службѣ. Сверхъ сего на означенныхъ лицъ распространяются правила, изложенныя въ пунктахъ 2—4 ст. 529 уст. о службѣ по опредѣленію отъ правительства (или ст. 722—724 изд. 1896 г.).

Примѣчаніе: на тѣхъ же основаніяхъ запрещается входить въ указанныя п. п. 2—4 ст. 529 подряды и поставки и гласнымъ.

Ст. 46. Должности городского головы, его товарищей, членовъ управы и думского секретаря замѣщаются по выбору городской думы; думѣ, однако, предоставляется, не замѣняя должности думского секретаря, возлагать исполненіе его обязанностей на кого либо изъ служащихъ городской управы; къ членамъ управы могутъ быть избираемы кандидаты.

Ст. 47. Городской голова, его товарищи и члены управы избираются на срокъ полномочій городской думы. Думскій секретарь можетъ быть избираемъ, по усмотрѣнію думы и на менѣе продолжительный срокъ.

Ст. 48. Въ случаѣ выбитія городского головы или его товари-

щей до окончанія выборнаго срока, должности эти замѣщаются по новымъ выборамъ. Въ случаѣ выбытія при такихъ же условіяхъ члена управы, въ исправленіе его должности вступаетъ кандидатъ на эту должность; при отсутствіи кандидата, отъ думы зависитъ назначить новые выборы или оставить должность вакантною до окончанія срока, на который было избрано лицо.

Ст. 49. Городу предоставляется имѣть печать съ гѣродскимъ гербомъ.

ГЛАВА V.

НАДЗОРЪ.

Ст. 50. Надзоръ за законностью дѣйствій городского общественнаго управленія принадлежитъ Министру Внутреннихъ Дѣлъ.

Ст. 51. Всѣ постановленія думы, съ слѣдующими къ нимъ приложеніями, немедленно по поступленіи журнала засѣданія, представляются головою въ копіяхъ Министру Внутрен. Дѣлъ.

Ст. 52. Тѣ постановленія, которыя, на основаніи статьи 50 сего положенія или же иныхъ узаконеній, подлежатъ утвержденію правительственной властью, не приводятся въ исполненіе до восполнѣнія такового утвержденія.

Ст. 53. Утвержденію Министра Внутреннихъ Дѣлъ, по соглашенію съ подлежащими Министрами, подлежатъ постановленія городской думы:

1) объ отчужденіи, принадлежащихъ городу недвижимыхъ имуществъ, за исключеніемъ участковъ, назначенныхъ по плану города подъ застройку частными зданіями и урегулированіе города;

2) о займахъ, поручительствахъ и гарантіяхъ отъ имени города, превышающихъ въ общей сложности съ прежними займами и обязательствами, сумму годового итога городскихъ доходовъ по смѣтѣ за послѣдній истекшій годъ;

3) о заключеніи договоровъ съ частными предпринимателями относительно устройства и эксплуатаціи ими городскихъ сооружений и предпріятій общаго пользованія въ случаяхъ, когда срокъ договора превышаетъ двѣнадцать лѣтъ или стоимость сооруженія превосходитъ полугодовой итогъ городскихъ доходовъ за послѣдній истекшій годъ;

4) о составленіи или измѣненіи плана города.

Ст. 54. Постановленія городской думы, подлежащія утвержденію Министра Внутреннихъ Дѣлъ (ст. 50), представляются въ трехдневный срокъ со дня подписанія журнала Министру Внутреннихъ

Дѣль. Если Министръ Внутреннихъ Дѣлъ не признаетъ возможнымъ утвердить какое либо изъ представленныхъ ему, согласно ст. 53. сего положенія, постановленій думы, то оно считается не состоявшимся, о чемъ дума поставляется въ извѣстность, съ приведеніемъ соображеній, послужившихъ основаніемъ рѣшенія Министра. При чемъ если основаніемъ для такого рѣшенія министра послужило несоотвѣтствіе постановленія съ закономъ, то думѣ предоставляется принести по сему предмету жалобу сенату въ мѣсячный со дня полученія извѣщенія срокъ. Въ остальныхъ же случаяхъ постановленіе Министра можетъ быть обжаловано городской думой въ тотъ же срокъ въ высшій законодательный органъ страны, которому принадлежитъ окончательное разрѣшеніе вопроса.

Ст. 55. Постановленія думы, не подлежащія утвержденію, приводятся въ исполненіе немедленно. Министру Внутреннихъ Дѣлъ предоставляется обжаловать постановленіе думы, несоотвѣтствующее законамъ, въ окружный судъ по административному отдѣленію въ семидневный срокъ со дня полученія копій постановленія думы, отъ суда зависитъ приостановленіе исполненіемъ обжалованнаго постановленія до рассмотрѣнія жалобы по существу. Окружный судъ обязанъ назначить рассмотрѣніе жалобы по существу не позже двухъ недѣль со дня поступленія.

ГЛАВА VI.

Остальные органы управленія и ихъ взаимоотношенія.

Ст. 56. Для ближайшаго завѣдыванія отдѣльными отраслями управленія и хозяйства могутъ быть избираемы городскими думами особыя лица, а въ случаѣ необходимости, особыя исполнительныя комиссіи. Тѣ и другія дѣйствуютъ на основаніи инструкцій городской думы.

Ст. 57. Исполнительныя комиссіи (ст. 56) состоятъ подъ предсѣдательствомъ одного изъ членовъ городской управы по назначенію ея присутствія. Если, по представленію управы, дума признаетъ полезнымъ избрать въ предсѣдателя комиссіи особое лицо, то сіе послѣднее участвуетъ въ городской управѣ съ правомъ голоса при разрѣшеніи ею тѣхъ дѣлъ, которыя составляютъ предметъ ближайшаго завѣдыванія исполнительной комиссіи.

Ст. 58. Для управленія отдѣльными городскими имуществами, предприятиями и заведеніями, а также для исполненія такихъ обязанностей, которыя по свойству своему требуютъ специальныхъ по-

знаній и подготовки, управа может приглашать особых лиц; управою же производится назначение и увольнение лиц, исполняющих въ управѣ обязанности по экзекуторской части, бухгалтеріи, дѣлопроизводству и пр. Назначеніе и увольненіе прочихъ въ городскомъ общественномъ управленіи служащихъ принадлежитъ лицамъ, назначеннымъ на основаніи сей статьи для управленія городскими имуществомъ, предпріятіями и заведеніями, при чемъ на распоряженія послѣднихъ уволенными отъ службы служащими могутъ быть приняты жалобы въ управу, а на состоявшіяся по ихъ жалобамъ постановленія управы—въ городскую думу.

Примѣчаніе: приемъ и увольненіе служащихъ и рабочихъ въ городскихъ предпріятіяхъ подчиняется общему для всѣхъ предпріятій, закономъ установленному порядку.

Ст. 59. На должности, означенныя въ статьѣ 46 (по сему постанов.), а также въ составъ исполнительныхъ комиссій (ст. 56) могутъ быть избираемы изъ числа достигшихъ двадцати однолѣтняго возраста не только гласные, но и всѣ прочія лица, удовлетворяющія условіямъ, изложеннымъ въ правилахъ о производствѣ выборовъ гласныхъ городскихъ думъ.

Ст. 60. При выборѣ отвѣтственныхъ должностныхъ лицъ по городскому общественному управленію не допускается, чтобы въ одномъ и томъ же учрежденіи служили одновременно лица, состоящія въ первой степени свойства и въ степеняхъ родства: въ прямой линіи—безъ ограниченія, а въ боковыхъ до третьей включительно.

Примѣчаніе: должностныя отвѣтственныя лица разъ на всегда опредѣляются городской думой.

Ст. 61. Совмѣщеніе должности городского головы, его товарищей и членовъ городской управы съ другими должностями по общественной и государственной службѣ, за исключеніемъ должностей почетныхъ, не допускается. Относительно условій совмѣщенія прочихъ городскихъ должностей съ должностями по государственной службѣ соблюдаются правила, содержащіяся въ статьяхъ 158 и 159 устава о службѣ по опредѣленію отъ правительства.

Ст. 62. Должностныя лица городского общественного управленія утвержденію правительственной власти не подлежатъ и вступаютъ въ отправление своихъ обязанностей вслѣдъ за вступленіемъ въ законную силу постановленія думы объ ихъ избраніи.

Ст. 63. Увольненіе отъ службы выборныхъ должностныхъ лицъ городского общественного управленія по истеченіи выборнаго сро-

ка производится, по ихъ о томъ ходатайствамъ, городской думою. Городскія головы увольняются въ отпуски думою. Прочія должностныя лица общественнаго городского управления увольняются въ отпускъ управою.

Ст. 64. Назначеніе содержанія и иныхъ видовъ вознагражденія выборнымъ должностнымъ лицамъ городского общественнаго управления зависитъ отъ городской думы. Постановленіе думы о назначеніи содержанія съ опредѣленіемъ размѣра, должно состояться до производства выборовъ.

ГЛАВА VII.

Порядокъ обжалованія и отвѣтственность.

Ст. 65. Частныя лица, общества и установленія, въ случаѣ нарушенія ихъ гражданскихъ правъ дѣйствіями общественнаго управления, имѣютъ право иска на общемъ основаніи (Уст. гражд. суд. ст. 1 и прим.).

Ст. 66. Жалобы на незаконность, обращенныхъ къ исполненію постановленій городской думы, приносятся окружному суду (по административному отдѣленію) въ установленномъ порядкѣ.

Ст. 67. Жалобы на незаконность распоряженія городской управы приносятся, въ установленномъ порядкѣ, окружному суду (по административному отдѣленію), всѣ же прочія жалобы на дѣйствія управы приносятся городской думѣ.

Ст. 68. Предсѣдатель городской думы, городской голова, его товарищи, члены управы, думскій секретарь, лица, избираемыя думою, въ помощь управѣ для ближайшаго завѣдыванія отдѣльными отраслями управления и хозяйства, члены подготовительныхъ и исполнительныхъ комиссій, участковые попечители и прочія выборныя должностныя лица городского общественнаго управления, а также лица по назначенію, за преступленія и проступки по должности подвергаются отвѣтственности въ порядкѣ дисциплинарнаго производства или по приговорамъ уголовного суда.

Примѣчаніе: въ порядкѣ дисциплинарнаго производства наказанія и взысканія, опредѣленные закономъ за нарушеніе обязанностей службы, налагаются:

1) замѣчанія и выговоръ безъ внесенія въ послужной списокъ, по распоряженію непосредственнаго служебнаго начальства виновнаго;

2) перемѣщеніе съ высшей должности на низшую и удале-

ніе отъ должности—по распоряженію думы въ отношеніи лицъ, ею избираемыхъ и управы въ отношеніи всѣмъ прочимъ служащихъ.

При этомъ непосредственный начальникъ въ правѣ временно устроить отъ исполненія обязанностей подчиненнаго ему служащаго впредь до окончательнаго разрѣшенія вопроса о послѣднемъ въ городской управѣ или думѣ, если дѣло въ порядкѣ обжалованія будетъ перенесено въ думу; такое же право предоставляется городской управѣ въ отношеніи лицъ, избираемыхъ городской думою.

Ст. 69. Дѣла объ отвѣтственности означенныхъ въ предшедшей (68) статьѣ лицъ возбуждаются постановленіями городской думы, а въ отношеніи подчиненныхъ городской управѣ должностныхъ лицъ—также и постановленіями управы и, по предварительномъ истребованіи надлежащихъ отъ обвиняемыхъ объясненій, получаетъ направленіе въ установленномъ порядкѣ.

Примѣчаніе: предаваемымъ суду за преступленія должностнымъ лицамъ содержаніе во время производства о нихъ дѣла производится по правиламъ, постановленнымъ въ Уставѣ о службѣ гражданской, а въ случаѣ устраненія по инымъ причинамъ—по усмотрѣнію городской думы.

Медико-санитарный отдѣлъ союза городовъ РЕСПУБЛИКИ ГРУЗИИ.

доводить до всеобщаго свѣдѣнія, что Центральной Бактеріологической Лабораторіей Согора (Сергіевская 4 тел. 18—96) будутъ приниматься платные клиничко-диагностическіе, бактериологическіе и серологическіе (Vidal, Wassermann) анализы для частныхъ лицъ и учреждений; плата будетъ взиматься согласно скалъ, установленной М.-С. Отд. Согора.

Пріемъ анализовъ отъ 10—3 час. дня, включая воскресные и праздничные дни; пріемъ изслѣдованій на дифтерію производится во всякое время.

Для лицъ несостоятельныхъ пріемъ перечисленныхъ анализовъ будетъ производиться безвозмездно.

Принимается подписка на 1919 годъ
НА ГАЗЕТУ

„БОРЬБА“

Органъ Центрального Комитета Соціалъ-Демократическ. и Рабочей партіи Грузіи.

Адресъ редакціи: Головинскій. 24; тел. 3-67. Адресъ конторы: Дворцовая пл., пас. Тамашева прот штаба; тел. 18-05.

Пріемъ у секретаря редакціи: отъ 1—1 дня. Контора открыта: отъ 9—2 ч. дня и 6—8 ч. в.

Подписная плата

На одинъ мѣсяць . . . 25 руб.
Отдѣльный номеръ . . . 1 р. 50 к.

За перемѣну адреса.

Иногороднаго . . . 2 р.
Городского на городской . . . 1 р.

Плата за объявленія:

Впередн тек. строка пегіта 1р. 35 к
Позади текста . . . 85 к.
При повторныхъ объявленіяхъ скид.
Для социалист. партій, соад. орган.,
профес. демокр. орган. лицъ, ищущихъ труда 50% скидка.—

საქართველოს რესპუბლიკის ქალაქთა კავშირის

ს ტ ა მ ბ ა

იღებს ყოველგვარ საქმეებს შესასრულებლად ქართულ, რუსულ, სომხურს და აგრეთვე ევროპიულ ენებზე.

სცავს აქვს წიგნთსაკვაზმაცი და სასაბაჟო მანქანები.

საქმეები სრულდება მეტად სუფთად და ჩქარა.

ფასები ზომიერია.

კანტორა ღია არის დღის 8 საათიდან საღამოს 4 საათამდე, გარდა კვირა-უქმე დღეებისა.

მისამართი: თბილისი, პუშკინის ქ. № 8. ტელ. 6-12.

გამოდის ორგვირუული ქურნალი

„საქართველოს ეკონომისტი“

ქურნალის მისანია ხუცნი ეკონომიური ცხოვრების ეოკელა მსოფიი განსიდეა.

ჟურნალი მონაფილოგან საუკეთესო ქალეზი.

ხელის მოწერის ფასი: ერთი თვით—8 მან., ნახევარი წლით—40 მ.
ცალკე ნომერი 4 მან.

რედაქ. მისამართი: თბილისი, კალოუბნის ქ. № 6, გრ. მაკვარიანს
„საქართველოს ეკონომისტისთვის“.

3 145 j
1919